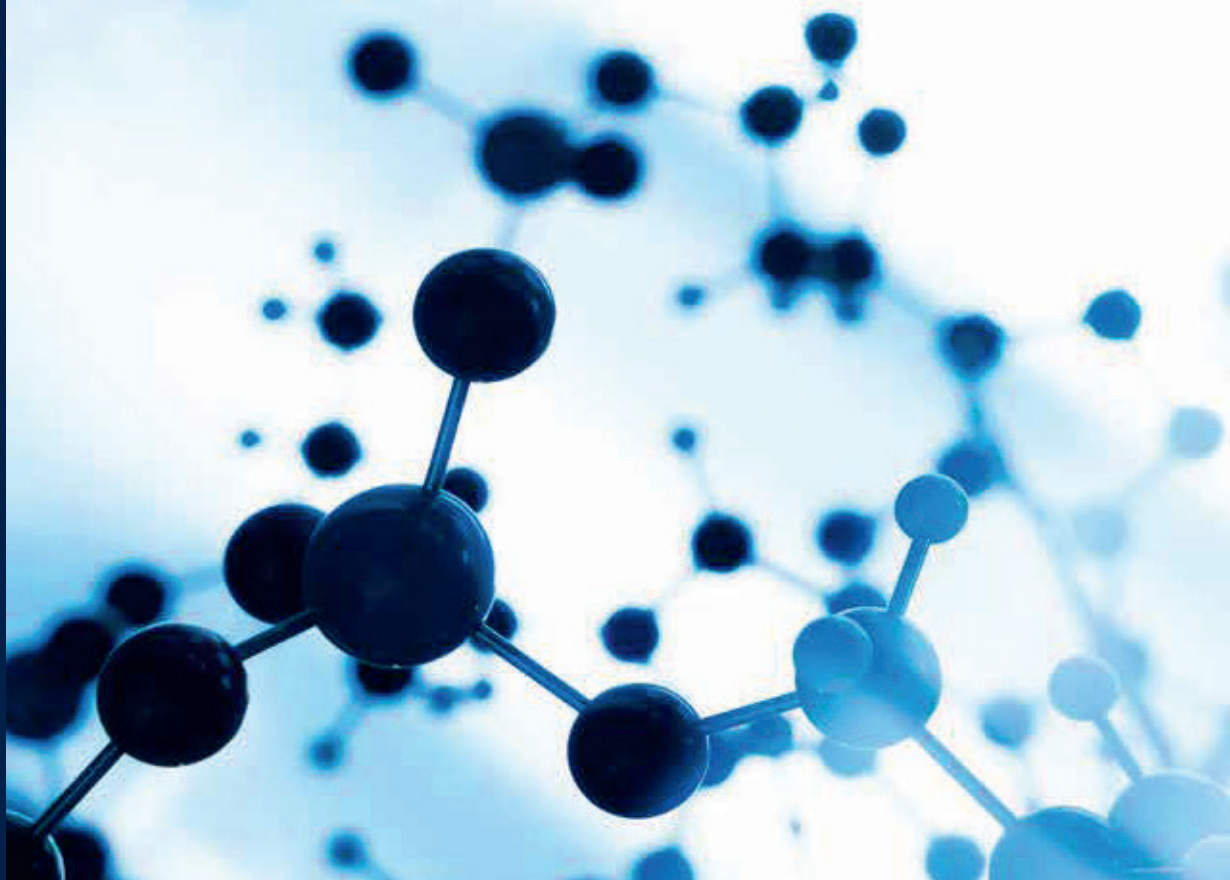

KURT JACOBSEN

LUNDBECK- FONDEN

DE FØRSTE 60 ÅR

LUNDBECKFONDEN

KURT JACOBSEN

LUNDBECK-
FONDEN
DE FØRSTE 60 ÅR

Historika

INDHOLD

8	Forord	55	De første retningslinjer for uddelinger
		59	”Specielle ansøgninger”
10	Lundbeckfondens oprettelse og første år	60	Den første årsberetning
11	H. Lundbeck & Co.	63	Prioritering af Lundbeck-relateret forskning
13	Voksende aktiebesiddelse i Lundbeck	64	Åbenhed, PR og offentlig debat
15	Brud med familien Goldschmidt og ny fundats		
19	Åben krig om Lundbeck	68	Fra slumrende milliardfond til aktiv investor
21	Overtagelse af Helia Goldschmidts aktier	69	En mere aktiv investeringspolitik?
		71	Aftale med Gudme Raaschou Bankaktieselskab
26	Konsolidering, oprydning og allergologisk eventyr	74	Overtagelse af Chr. Hansen Holding A/S
28	Diskussion om bestyrelsessammensætninger	76	”En slumrende milliardfond bliver aktiv investor”
30	Forenkling og oprydning	78	DAKO A/S og BIODAN
32	Niro Atomizer A/S	81	Nej til NeuroSearch A/S
34	Støtte til allergologisk forskning	82	Styrket, international porteføljepleje
36	Overtagelse af Allergologisk Laboratorium A/S		
38	Et kort og kostbart ejerskab	84	Ejerskab og uddelingspolitik
39	ALK sælges til Chr. Hansen A/S	86	Ligestilling af Lundbeck og Chr. Hansen?
		88	Fondsstøttens ”nyttevirkning”
42	Donationer 1972-1989	90	Udbytteår og uddelingsår
45	Bogværk om Det kgl. Assistenshus	91	Stående udvalg og nye retningslinjer for uddelinger
46	Renovering af Tersløsegaard	93	Samme formand for Lundbeck og Lundbeckfondens?
48	Støtte til medarbejdere, tidligere ansatte og ægtefæller	94	Lundbeckfondens hidtil største bevilling
49	Lægevidenskabens særlige prioritering	96	Uddelinger i anden halvdel af 1990’erne
50	Et foreløbigt højdepunkt		
52	En vending		
53	Ny formand, ny fondslovgivning og ny fundats		

100 Børsnotering af Lundbeck

- 101 Kurs mod børsnotering
- 104 Tilbageslag efter tilbageslag – og et lyspunkt
- 106 Værdiansættelse tæt på ”smertegrænsen”
- 107 Børsnotering

110 Lundbeckfond Invest, Kontiki og et ”tredje ben”

- 112 Lundbeckfonden som ”aktiv investor”
- 114 Projekt Kontiki
- 116 Frasalg af Chr. Hansen A/S
- 120 Selvevaluering og corporate governance
- 121 Lundbeckfond Ventures
- 124 Obel-LFI Ejendomme A/S
- 125 Jagten på ”et tredje ben”
- 126 Falck A/S

130 Forskningscentre, yngre forskere og The Brain Prize

- 131 Forskningsprofessorater og forskerpriser
- 133 Ny uddelingsorganisation
- 135 Lundbeckfondens Forskningscentre
- 138 Fokus på yngre forskere og forskergrupper
- 141 Junior Group Leader Fellowships
- 143 The Brain Prize

146 Ny investeringsstrategi og nye satsningsområder

- 147 Ny investeringsstrategi
- 149 Afkast over benchmark
- 149 To støttepræferencer
- 151 Uddelinger 2011-2014
- 155 Lundbeckfond Emerge
- 156 Forelæsninger, formidling og undervisning

160 Lundbeckfonden gennem 60 år

170 Formænd og direktører i Lundbeckfonden

172 Strategiske bevillinger til Lundbeckfondens forskningscentre

178 Modtagere af Lundbeckfondens årlige forskningspris

180 Navneregister

184 Noter

TIDSLINJE

1915

H. Lundbeck & Co. stiftes.

1954

Grete Lundbeck stifter Lundbeckfonden.

1967

Lundbeckfonden bliver eneejer af Lundbeck.

1989

Lundbeckfonden køber kontrollerende aktiepost i Chr. Hansens
Laboratorium A/S. Fonden uddeler 26 mio. kroner.

1999

H. Lundbeck A/S børsnoteres. Fondens ejerandel reduceres
til 70 procent. Fonden uddeler 22 mio. kroner.

2005

Frasalg af ingrediensdelen af Chr. Hansen Holding.
Allergidelen, ALK, bevares. Fonden uddeler 222 mio. kroner.

2010/2011

Køb af kontrollerende aktiepost i Falck.
Fonden uddeler 504 mio. kroner.

Grete Lundbeck (1900-1965), Lundbeckfondens stifter.

FORORD

Lundbeckfonden stiftedes i 1954 af Grete Lundbeck, hovedaktionær i lægemiddelfirmaet H. Lundbeck & Co. A/S, for at sikre virksomhedens fremtid og for at yde økonomisk støtte til lægevidenskabelig forskning. Virksomheden var på det tidspunkt relativt lille med en årlig omsætning på ca. 10 mio. kroner og omkring 225 ansatte, hovedsageligt i Danmark.

I dag, 60 år senere, er H. Lundbeck A/S en global medicinalvirksomhed med en årlig omsætning på 13,5 mia. kroner og omkring 5.700 ansatte i mere end 50 lande. Efter en børsnotering i 1999 ejer Lundbeckfonden i dag 70 procent af aktierne i virksomheden, hvortil kommer kontrollerende aktieposter i allergivirksomheden ALK-Abelló A/S og i sikrings- og redningskoncernen Falck A/S. Samlet udgør fondens formue ca. 40 mia. kroner. I alt beskæftiger Lundbeckfondens virksomheder ca. 30.000 ansatte over det meste af verden, og den årlige omsætning er på ca. 30 mia. kroner.

Fondens årlige uddelinger, fortrinsvis til sundhedsvidenskabelig forskning, er vokset fra beskedne 15.000 kroner i 1962 til ca. en halv mia. kroner i de seneste år.

Hvorledes blev denne udvikling mulig? Hvilke valg har fondsbestyrelsen truffet gennem årene, og hvilke fravalg har man foretaget? Hvilke personer har påvirket udviklingen, og hvorledes har samspillet mellem fond, virksomheder og samfund været?

Det er centrale spørgsmål, der også har interesse i en større sammenhæng – ikke mindst fordi der i de senere år har været en stigende og berettiget interesse for de erhvervsdrivende fondes aktiviteter. Lundbeckfondens bestyrelse lægger vægt på åbenhed og har derfor taget initiativ til, at fondens historie blev udforsket og gjort tilgængelig. Dels for at vi kunne blive klogere på os selv, dels for at informere offentligheden om vores forhold og bidrage til et vidensbaseret grundlag for diskussionen om de erhvervsdrivende fonde.

Denne opgave har været overdraget historiker, professor, dr.phil. Kurt Jacobsen fra Copenhagen Business School. Kurt Jacobsen har haft frie hænder i sin forskning med fuld adgang til fondens arkiv, herunder alle bestyrelsesreferater. Kurt Jacobsen har – som led i udarbejdelsen af en jubilæumsbog om H. Lundbeck A/S – haft en tilsvarende adgang til virksomhedens arkiv, som i samme forbindelse er blevet udbygget og systematiseret med bistand af fondens tidligere direktør Steen Hemmingsen.

Bestyrelsen takker Kurt Jacobsen og Steen Hemmingsen for det udførte arbejde, som hermed stilles til rådighed for samarbejdspartnere og andre interessenter på forskningsinstitutioner, for myndigheder, tilknyttede virksomheder og for en bredere kreds gennem biblioteker samt på fondens hjemmeside.

København, marts 2015

Jørgen Huno Rasmussen,
formand for fondsbestyrelsen

KAPITEL 1

LUNDBECKFONDENS OPRETTELSE OG FØRSTE ÅR

Den 4. marts 1954 oprettede hovedaktionær og bestyrelsesformand for lægemiddelfirmaet H. Lundbeck & Co. A/S, Grete Lundbeck, en fond med navnet Lundbeckfonden, idet hun samme dag underskrev fundatsen. Foruden Grete Lundbeck som livsvarig formand bestod fondens bestyrelse af landsretssagfører Kaj Seth Oppenheim, bankier Erik Birger Christensen, der blev fondens forretningsfører, og direktør Chr. Sørensen.

Det første bestyrelsesmøde blev afholdt 5. marts 1957, efter at Lundbeckfonden i midten af december 1956 havde modtaget sine første aktiver i form af aktier i Lundbeck for nominelt 250.000 kroner. En tilsvarende donation tilfaldt en anden fond, Fabrikant Edward Goldschmidts Fond, stiftet af Helia Goldschmidt. Donator var i begge tilfælde selskabet Kefalas A/S, et søsterselskab til Lundbeck med det formål at besidde dette selskabs patenter. I anledning af 40-årsdagen for stiftelsen af Lundbeck ønskede Kefalas' bestyrelse, der var identisk med Lundbecks, at mindes virksomhedens grundlægger, fabrikant Hans Lundbeck, og dens mangeårige medejer, fabrikant Eduard Goldschmidt.¹

På bestyrelsesmødet underskrev bestyrelsesmedlemmerne fundatsen, der bl.a. bestemte, at 25 procent af fondens nettoindtægter skulle henlægges i en reservefond, som skulle anbringes i "gode papirer og fortrinsvis benyttes til nytægning eller køb af aktier i Lundbeck-koncernens selskaber". Om de resterende 75 procent hed det, at disse skulle²

anvendes til lægevidenskabelig forskning, det være sig enkeltpersoner eller institutioner eller til forskningsopgaver indenfor H. Lundbeck & Co. A/S eller koncernselskaber, alt efter bestyrelsens bestemmelse.

Ikke-uddelte midler skulle enten overføres til næste års uddeling eller tilføres fondens kapital. Endvidere hed det i en uigenkaldelig bestemmelse, at "fondens stifter kan aldrig erholde nogen tildeling af fonden og kan ej heller få nogen del af fondens kapital tilbagekaldt". På bestyrelsesmødet oplyste Grete Lundbeck, at de nominelt 250.000 kroner aktier, fonden havde modtaget fra Kefalas, var deponeret i en bankboks i Den Danske Landmandsbank.³

H. Lundbeck & Co.

Firmaet H. Lundbeck & Co. blev stiftet 14. august 1915 af grosserer Hans Lundbeck. Firmaet var et blandet agentur- og handelsfirma, og de første år

Hans Lundbeck (1885-1943) stiftede i 1915 agentur- og handelsfirmaet H. Lundbeck & Co., der blev grundlaget for den nuværende globale lægemiddelkoncern Lundbeck. Han var kontoruddannet med sans for at gøre en god forretning, og efter at Eduard Goldschmidt i 1926 kom ind i firmaet, udviklede det sig op gennem 1930'erne til et forskende lægemiddelfirma. Hans Lundbeck indgik i 1940 ægteskab med Alma Sterregaard (Grete Lundbeck), der ved hans død i 1943 arvede hans andel i firmaet.

var hårde som følge af 1. Verdenskrig og blokadepolitikken, der ramte Danmarks udenrigshandel hårdt. Efter krigens afslutning i november 1918 gik det imidlertid fremad, og 1. november 1919 ansattes den første medarbejder, den 19-årige kontorassistent Alma Emilie Sterregaard. Hun fik efterhånden en central position i firmaet og tildeltes i 1938 prokura. I 1940 blev hun gift med Hans Lundbeck, og i 1946 antog hun navnet Grete Lundbeck.

I 1926 fik Hans Lundbeck en kompagnon, den tjekkiskfødte handelsmand Eduard Goldschmidt, der medbragte agenturaftaler på flere lægemidler. Herefter udviklede firmaet sig gradvist til et egentligt lægemiddelfirma, der i 1930'erne fremstillede et stadigt større antal præparater på udenlandske licenser. Omsætningen voksede støt, og i 1938 lancerede Lundbeck sit første originalpræparat, den sårhelende salve Epicutan. Firmaet blev et forskende lægemiddelselskab, og gennembruddet kom i 1942 med lanceringen af et sulfapræparat mod betændelse, Lucosil, der anvendes den dag i dag. Året efter oprettedes et synteselaboratorium til udvikling af nye

kemisk baserede lægemidler, hvilket blev selskabets fremtid.

I 1943 døde Hans Lundbeck og efterlod sin samlede formue, herunder halvdelen af firmaet, til Grete Lundbeck. Den anden halvdel ejede Eduard Goldschmidt, der samme år måtte udtræde af firmaet og flygte til Sverige på grund af den tyske besættelsesmagts aktion mod de danske jøder i oktober 1943. Efter befrielsen i 1945 genindtrådte Eduard Goldschmidt på lige fod med Grete Lundbeck i firmaet, som de herefter drev sammen baseret på et ligeligt ejerskab.

I 1946 indgik Grete Lundbeck og Eduard Goldschmidt en interessentskabsaftale, der fastlagde, at ved den enes død skulle Lundbeck videreføres som et aktieselskab, idet den længst levende skulle have en beskeden aktiemajoritet på ca. én procent. Samtidig aftaltes det, at ved den længstlevendes udtrædelse af selskabets bestyrelse, 70-års fødselsdag eller død skulle de to aktieposter udlignes, så de blev lige store.

Da Eduard Goldschmidt døde i efteråret 1950, omdannedes Lundbeck som aftalt til et aktieselskab, hvis aktier fordeltes med 50,4 procent til

Grete Lundbeck og 49,6 til Eduard Goldschmidts enke, Helia Goldschmidt. I kraft af sin majoritet blev Grete Lundbeck både bestyrelsesformand og adm. direktør i selskabet, og under hendes ledelse oplevede Lundbeck op gennem 1950'erne en stærk vækst baseret på en bred portefølje af antibiotika. Selskabet opbyggede en betydelig eksport og havde datterselskaber i flere europæiske lande samt USA. Samtidig var flere lægemidler inden for en helt ny type af revolutionerende psykofarmaka til behandling af psykiske sygdomme under udvikling i synteselaboratoriet under ledelse af kemiingeniør P.V. Petersen.

På samme tid begyndte Grete Lundbeck, der var barnløs, sammen med sin nærmeste rådgiver og støtte, bankier Erik Birger Christensen, at overveje selskabets fremtid. Hun havde i oktober 1951 oprettet Fabrikant Hans Lundbeck og hustru Grete, f. Sterregaards Legat, men besluttede nu at oprette en fond med det formål at eje hendes aktiepost i Lundbeck og drive selskabet, når hun ikke var mere. Det førte til oprettelsen af Lundbeckfonden, der blev indskrevet i hendes testamente som universalarving. De følgende år blev fondatsen ændret flere gange, uden at der blev ændret på de to grundlæggende formål: ejerskabet og understøttelsen af Lundbeck samt støtte til lægevidenskabelig forskning. Hermed var grundlaget lagt for, at Lundbeckfonden endte med ikke kun at eje Grete Lundbecks oprindelige aktiepost, men hele aktiekapitalen i Lundbeck.

Voksende aktiebesiddelse i Lundbeck

Efter at være trådt i kraft begyndte Lundbeckfondens formue at vokse, i takt med at Grete Lundbeck overførte aktier til fonden eller hjalp med at finansiere køb af sine aktier i Lundbeck-koncernen. Den 19. november 1958 tilbød hun således fonden nominelt 29.000 kroner aktier i Lundbeck til kurs 225, hvilket accepteredes. På samme møde tilbød fru Lundbeck at yde fonden et lån til tegning af aktier i forestående kapitaludvidelser i Lundbeck med 250.000 kroner og i søsterselskabet Kefalas med 500.000 kroner.⁴

Den 8. december 1958 aftaltes det i bestyrelsen, at Grete Lundbeck i begge firmaer tegnede de aktier, hun var berettiget til, og at Lundbeckfonden tegnede de andele, den som aktionær havde ret til. Fondens finansierede sit køb af aktier med et lån fra Grete Lundbeck på godt 140.000 kroner, der skulle betales tilbage ”snarest muligt”.⁵

I juli 1962 kom det til yderligere, betydelige udvidelser af fondens beholdning af aktier i både Lundbeck og Kefalas, idet Lundbeckfonden modtog aktier i Lundbeck for nominelt 192.000 kroner og i Kefalas for nominelt 69.000 kroner. Ligeledes deltog fonden i en aktieudvidelse i begge selskaber med aktier for nominelt henholdsvis 73.500 og 23.700 kroner. Hertil kom en andel i udstedelse af fondsaktier i begge selskaber på henholdsvis 1.692.200 og 150.200 kroner. Lundbeckfondens beholdning af aktier i de to selskaber udgjorde herefter 2.611.800 aktier i Lundbeck og 324.100 aktier i Kefalas. Aktiekøbene finansieredes for en dels vedkommende med lån fra Grete Lundbeck på 78.000 kroner.⁶

Fondens beholdning af aktier i de to selskaber var således betydelig, men balancen i forhold til den anden hovedaktionær, Helia Goldschmidt, der også deltog i kapitaludvidelserne og modtog fondsaktier, opretholdtes nøje. Ligeledes underskrev Grete Lundbeck og Helia Goldschmidt ved hver kapitaludvidelse en revers om udligning af de to gruppers aktieandele, så de ville være lige store ved Grete Lundbecks udtræden af bestyrelsen eller ved hendes 70-års fødselsdag eller død.

Foruden aktier i de to Lundbeck-selskaber investerede Lundbeckfonden gennem årene en mindre del af formuen i let omsættelige papirer som obligationer og børsnoterede aktier. På et bestyrelsesmøde 4. juli 1962 fik Grete Lundbeck og Erik Birger Christensen imidlertid bestyrelsens bemyndigelse til at realisere fondens beholdning af obligationer samt Landmandsbankaktier for nominelt 16.000 kroner for at kunne afdrage på gælden til Grete Lundbeck. Restgælden var dog stadig betydelig og udgjorde pr. 31. december 1962 i alt 785.353 kroner.⁷

I de første år foretog Lundbeckfonden ingen uddelinger, da de årlige overskud blev overført til at opbygge fondens formue. I Fabrikant Edward Goldschmidts Fond fulgte man eksemplet, idet man gensidigt orienterede hinanden. At dømme efter bestyrelsesprotokollerne havde de to fonde derudover ingen kontakt, og forholdet synes i det hele taget at have været køligt.

Lundbeckfonden foretog sine første uddelinger i 1962, hvor fire læger modtog hædersgaver på 2.500 kroner hver, og en enkelt læge modtog en hædersgave på 5.000 kroner. I alt en uddeling på 15.000 kroner i et år, hvor nettooverskuddet udgjorde 162.763 kroner. Året efter, hvor nettooverskuddet var 109.106 kroner, uddeltes atter 15.000 kroner som hædersgaver til fire

læger i to portioner a 3.500 kroner og to portioner a 4.000 kroner. I 1964 uddeltes igen 15.000 kroner fordelt på tre hædersgaver til læger – og herefter var det slut i en årrække.⁸

Brud med familien Goldschmidt og ny fundats

I december 1958 kom det til et større opgør om endnu en udvidelse af aktiekapitalen. Helia Goldschmidt ønskede ikke at medvirke, men blev tvunget til det, hvis ikke hun ville reducere sin aktieandel i Lundbeck. Det endte med et egentligt brud, da Grete Lundbeck i februar 1959 afviste at medvirke til en ændring af Lundbecks vedtægter, så fremtidige kapitaludvidelser kunne ske ved udstedelse af B-aktier uden stemmeret, så Helia Goldschmidt ikke mistede indflydelse, hvis hun ikke deltog i ny kapitaludvidelser.

Den 23. april 1963 udtrådte Kaj Seth Oppenheim og Chr. Sørensen af Lundbeckfondens bestyrelse som følge af en bestemmelse om udtræden ved 70-årsalderen. Herefter bestod bestyrelsen af formand Grete Lundbeck, bankier Erik Birger Christensen og direktør i PFA, Børge Sørensen, der var blevet indvalgt året inden.⁹

Året efter, 28. april 1964, fremlagde Grete Lundbeck et udkast til ændret fundats for fondsbestyrelsen. Udkastet var resultatet af en længere proces, hvor bestyrelsesmedlemmerne havde drøftet flere forarbejder, og efter en gennemgang på mødet kunne fundatsen derfor underskrives uden ændringer. I fundatsen opgjordes fondens beholdning af værdipapirer pr. 31. december 1963 som følger:¹⁰

Aktier (nominelt):	
Kefalas:	kr. 324.100
Lundbeck:	kr. 2.611.800

Obligationer (nominelt):	kr. 156.000
---------------------------------	--------------------

Langt den overvejende del af Lundbeckfondens formue var således placeret i aktier i Lundbeck-koncernens to bærende selskaber og frem for alt i Lundbeck.

Eduard Goldschmidt (1901-1950) blev medinteressent i H. Lundbeck & Co. i 1926 og formelt ligeberettiget kompagnon i 1933. Han var født i Tjekkosllovakiet og kontoruddannet i Tyskland og var drivkraften i selskabets vækst og udvikling i 1930'erne til et forskende lægemiddelfirma. I oktober 1943 måtte han flygte med sin familie til Sverige på grund af den tyske aktion mod de danske jøder. Han opretholdt dog forbindelsen med firmaet, ligesom han var aktiv i modstandsbevægelsen. I 1945 vendte han tilbage til Danmark og genindtrådte i firmaet på lige fod med Grete Lundbeck. Han var arkitekten bag firmaets vækst og begyndende internationalisering i efterkrigsårene indtil sin pludselige død i juni 1950.

Ifølge fundatsen skulle fondens midler anbringes i obligationer, private pantebreve, fast ejendom, aktier eller andre ”gode værdier efter bestyrelsens bedste skøn”. Mindst 20 procent af den samlede formue skulle bestå af let realisable værdier, såfremt anbringelse ikke skete i aktier i Lundbeck-koncernens selskaber.

Af fondens nettooverskud skulle 25 procent henlægges i en reservefond, indtil denne havde opnået en størrelse på 25 procent af fondskapitalen. Indtil 25 procent skulle henlægges til en konto for erhvervelse og drift af ejendomme beregnet for friboliger for nuværende og tidligere ansatte i Lundbeck-koncernen og disses efterlevende ægtefæller samt efterkommere efter Hans og Grete Lundbecks forældre. Derudover skulle overskuddet ”efter bestyrelsens bedste skøn” anvendes til en række ikke-prioriterede formål:

1. Støtte til nuværende og tidligere ansatte i Lundbeck-koncernen, herunder til uddannelse og ferier.
2. Hæderspriser til læger, videnskabsmænd eller andre.
3. Støtte til videnskabelige formål, fortrinsvis specielle opgaver.
4. Specielle forskningsopgaver inden for Lundbeck-koncernen.
5. Hospitaller og bekæmpelse af sygdomme.
6. Sygeplejersker.
7. Fabrikant Hans Lundbeck og hustru Grete, f. Sterregaards Legat.
8. Til andre af bestyrelsen vedtagne formål, idet omfanget ikke måtte overstige 25 procent af beløbet til rådighed for uddeling.

Uddelingerne skulle forestås af fondens bestyrelse, der skulle bestå af tre til fem medlemmer, og efter stifterens udtræden af mindst fire medlemmer. Hvis Erik Birger Christensen overlevede Grete Lundbeck, skulle han – hvis han ville – være formand og forretningsfører og under samme forudsætninger efterfølges af Børge Sørensen.

Som noget nyt indførtes en pensionsordning, hvorefter et medlem, der afgik efter sit fyldte 65. år, kunne oppebære en pension fra fonden for et år ad gangen. Betingelsen var, at den pågældende – når det ønskedes – stillede sin erfaring til rådighed for fondsbestyrelsen. Efter Grete Lundbecks død udvidedes ordningen i december 1968, så fondens bestyrelse ved et medlems eller udtrådt medlems død kunne tillægge den efterladte hustru en pension.¹¹

Grete Lundbeck og Erik Birger

Christensen i en afslappet stund med dagens avis. Grete Lundbeck voksede op under små kår i København, men fik en kontoruddannelse og blev i 1919 ansat i H. Lundbeck & Co. Hun fik hurtigt en central rolle i det hastigt voksende firma. I 1940 indgik hun efter mange års forlovelse ægteskab med Hans Lundbeck og arvede efter dennes død i 1943 hans andel af virksomheden. Sammen med Eduard Goldschmidt videreførte hun den i efterkrigsårene, og efter omdannelsen til aktieselskab i 1950 blev hun formand for bestyrelsen. I 1954 stiftede hun Lundbeckfonden for at eje hendes aktiepost og videreføre H Lundbeck & Co. A/S, når hun ikke var mere.

Både som arbejdsgiver og som privatperson var Grete Lundbeck et meget empatisk menneske. Efter den russiske nedkæmpelse af den ungarske opstand i 1956 inviterede hun således to ungarske søstre, Kati og Ruti på henholdsvis 10 og 12 år, til Danmark som sine ferie børn. De boede hos Grete Lundbeck i hendes villa på Tuborgvej i tre måneder, og da opholdet var forbi, kørte hun dem selv tilbage til Ungarn. Frem til sin død sendte hun pakker med tøj til de to søstre – og syede armbåndsure og penge ind i foret som en skjult, økonomisk støtte.

Efter stifterens udtræden skulle mindst ét bestyrelsesmedlem være jurist eller en "fremtrædende personlighed" fra handelens eller industriens organisationer eller fra den danske lægestand eller den lægevidenskabelige forskning. Med undtagelse af Erik Birger Christensen og Børge Sørensen, der var medlemmer indtil deres fyldte 75. år, valgte bestyrelsen selv sine medlemmer for treårige perioder med en pensionsalder på 72 år.

Personer, der var engageret i forretninger, der kunne være direkte eller indirekte konkurrerende med Lundbeck-koncernens selskaber, kunne ikke være medlem af bestyrelsen uden enstemmig dispensation fra bestyrelsen.

Endvidere hed det:

Intet medlem af bestyrelsen af nærværende fond må tillige være medlem af bestyrelsen for fabrikant Edward Goldschmidt og hustru Helia, født Wiingard Nielsens legat, Fabrikant Edward Goldschmidts Fond, eller andre legater og fonds fru Helia Goldschmidt måtte oprette.

Det var en bestemmelse, der snart skulle miste sin relevans.

Åben krig om Lundbeck

Den 17. august 1965 døde Grete Lundbeck, og 20. september mødtes fondsbestyrelsens to tilbageværende medlemmer, Erik Birger Christensen og Børge Sørensen. Man indledte med at indvælge civilingeniør A. Kann Rasmussen og landsretssagfører Knud Ehlers i bestyrelsen, hvorefter Erik Birger Christensen blev valgt som formand – en post, han også indtog i Lundbeck og Kefalas efter Grete Lundbecks død. Erik Birger Christensen meddelte herefter, at fonden i Grete Lundbecks testamente var indsat som universalarving. Han selv og Børge Sørensen var indsat som eksekutorer, og som boets kurator havde man antaget advokat Holger Byfeldt. Det besluttedes enstemmigt at tiltræde arven og vedgå arv og gæld, idet Erik Birger Christensen og Børge Sørensen fik fuldmagt til ”i enhver henseende at repræsentere fonden på skiftet”.¹²

Som følge af dødsfaldet uddeltes ingen legatportioner i 1965, idet hele nettooverskuddet på 148.661 kroner anvendtes til konsolidering, bl.a. for at imødegå forventede ekstraordinære udgifter til betaling af arveafgift. På bestyrelsesmødet 12. maj 1966 oplyste Erik Birger Christensen, at man havde modtaget en arv på i alt 7.989.459 kroner, og at arveafgiften var 2.396.835 kroner. Herefter androg fondskapitalen pr. 14. april 1966 10.622.828 kroner, hvortil kom reserve- og kursreguleringsfond m.v. til ca. 1,8 mio. kroner. Fondens samlede formue androg således 12,4 mio. kroner.¹³

Erik Birger Christensen oplyste også, at Lundbeckfonden havde udleveret aktier i Lundbeck til fru Helia Goldschmidt for at ligestille hendes andel af ejerskabet. Hvad konsekvenserne heraf kunne blive, kom han ifølge referatet ikke ind på, men senere på mødet redegjorde han for, at udligningen af de to aktieposter havde resulteret i stridigheder i både Lundbecks og Kefalas' be-

styrelser om formandsposten i de to selskabers bestyrelser, hvor de to aktionærgrupper nu var lige stærke.

På vegne af Helia Goldschmidt krævede hendes søn, Svenn-Erik Goldschmidt, og hendes svigersøn, landsretssagfører Ole Schiørring, der nu repræsenterede hende i både Lundbecks og Kefalas' bestyrelser, at deres aktionærgruppe fik en af formandsposterne. Det afvistes enstemmigt af Lundbeckfondens bestyrelse, idet man lagde "afgørende vægt på, at kontinuiteten i alle administrative forhold så vidt muligt sikres". Derfor henstillede man enstemmigt til, at Erik Birger Christensen genvalgtes som formand i begge selskaber, hvilket han var blevet ved Grete Lundbecks død. Det afviste Goldschmidt-gruppen blankt, og man måtte i begge bestyrelser opgive at vælge en formand.¹⁴

Hermed var situationen fastlåst, og stemningen blev ikke bedre, da Lundbeckfonden i december 1966 afviste en anmodning fra Helia Goldschmidt om, at hun kunne overdrage aktier til sine børn uden selv at afgive stemmeretten for på den måde at undgå en betydelig arveafgift.

Goldschmidt-gruppen ønskede efterfølgende også en ændring af en hidtidig praksis, hvorefter Erik Birger Christensen var bestyrelsens kommitterede i både Lundbecks og Kefalas' direktioner. Man krævede i stedet en ordning, hvor de to parter hver udpegede en kommitteret i de to direktioner, eller at parterne hver havde en kommitteret i et af selskaberne. Lundbeckfonden afviste i marts 1967 blankt kravet og vedtog ydermere en enstemmig beslutning, hvori det hed, at man "stedse havde været indstillet på et loyalt samarbejde med Goldschmidt-gruppens repræsentanter i bestyrelsen for de respektive selskaber". Fra Goldschmidt-gruppen havde der imidlertid ikke været nogen imødekommethed, tværtimod:¹⁵

Landsretssagfører Schiørring havde fra den dag, han blev optaget i bestyrelserne og senere, indtaget en sådan holdning, at bestyrelsen for nærværende fond ikke kunne overlade ham i noget tilfælde at træffe afgørelser, hvor Lundbeck-gruppens interesser er involveret, ligesom man ikke ønsker at medvirke til, at der oprettes stillinger for ham eller hr. Sv. Erik Goldschmidt, som ikke er påkrævet, hvad enten det gælder selskaberne her i landet eller i andre lande.

Under en efterfølgende diskussion om – på Goldschmidt-gruppens forslag –

helt at afskaffe posten som kommitteret enedes Lundbeckfondens bestyrelse om, at skulle Goldschmidt-gruppen kræve afstemning herom, så skulle Erik Birger Christensen og Kaj Seth Oppenheim undlade at stemme. Forslaget ville herved alene blive vedtaget med Goldschmidt-gruppens stemmer, og sådan kom det til at gå.¹⁶

Overtagelse af Helia Goldschmidts aktier

På fondsbestyrelsens årsmøde 6. juni 1967 kunne formanden for Lundbeckfonden, Erik Birger Christensen, gøre status på den dramatiske udvikling i kølvandet på Grete Lundbecks død, der havde ført til, at de to bestyrelser var uden formand og uden kommitteret i de to direktioner.¹⁷

Hvad angik fondens drift, udgjorde nettoindtægten for 1966 462.245 kroner, idet der foruden omkostninger på 54.917 kroner også fragik renter på 73.628 kroner af arveafgiften, som man afbetalte i afdrag. Som året inden blev nettooverskuddet anvendt til at konsolidere fondens økonomi, som var præget af arveafgiften, der nu var nedbragt med 915.000 kroner. Erik Birger Christensen håbede derfor, at man ville kunne betale det resterende beløb plus renter inden udgangen af 1967.

Inden man nåede så langt, ændredes såvel Lundbeckfondens som Lundbecks situation imidlertid dramatisk, da fondsbestyrelsen 3. oktober 1967 modtog et tilbud fra fru Helia Goldschmidt om salg til Lundbeckfonden af de aktieposter, hun direkte eller gennem sin fond og sit legat kontrollerede i de to selskaber på henholdsvis nominelt 7.500.000 og 3.750.000 kroner. Den samlede salgspris var 39.750.000 kroner, hvilket ville kræve en del anstrengelser og transaktioner af den samlede Lundbeck-koncern inklusive fonden at rejse.¹⁸

Da Lundbeckfondens bestyrelse mødtes 16. oktober 1967, havde Erik Birger Christensen forinden opnået tilsagn i Svenska Handelsbanken, Helsingborg, om et lån på 12.000.000 svenske kroner til et svensk datterselskab, Leo Interessenter AB, som dette selskab herefter ville udlåne til sit moderselskab, Kefalas. Herudover gjorde Kefalas sig håb om at kunne stille et beløb på i alt 18.750.000 kroner i form af et lån, hvorved Lundbeckfonden havde et disponibelt beløb på 34.750.000 kroner inklusive fondens egne midler. Der manglede således ca. 5-5,5 mio. kroner.¹⁹

Efter en diskussion bad man Lundbeckfondens revisorer udtale sig om kursen på aktierne, som bestyrelsen fandt ”meget høj”, ligesom man ville

Som virksomhedsleder var **Grete Lundbeck** aktiv i en verden udelukkende befolket af mænd, både når det gjaldt forretningsforbindelser og støtter og rådgivere. På billedet står som nummer tre fra venstre **Erik Birger Christensen**. De øvrige personer er bl.a. fra bestyrelsen i det svenske daterselskab Leo AB, som Lundbeck var majoritetsaktionær i 1946-1983.

undersøge konsekvenserne for fonden og selskaberne af de diskuterede transaktioner "både hvad angår rentabiliteten og likviditeten". At det ville påvirke fondens økonomi ganske stærkt, fremgår af, at Erik Birger Christensen til slut udtalte, at lånet fra Kefalas om muligt "i nogle år blev afdragsfrit" og helst også rentefrit. Tilsvarende betingelser kunne man dog ikke forvente for lånet fra Leo Interessenter AB, der var ydet til Kefalas.²⁰

På et bestyrelsesmøde 28. november 1967 informerede Erik Birger Christensen om, at man efter en forhandling med Ole Schjørring var enedes om et alternativt tilbud, hvorefter Goldschmidt-gruppens aktier blev overtaget for et kontant beløb på 31.875.000 kroner plus et kalkuleret beløb på minimum 300.000 kroner som andel af overskuddet for den forløbne del af året. Man kunne derfor forvente et officielt tilbud i overensstemmelse hermed, og på den baggrund mente bestyrelsen enstemmigt, at der "nu var basis for købet af aktierne i de to selskaber". En enig bestyrelse anmodede på den baggrund Erik Birger Christensen om at "foretage det videre fornødne".²¹

De videre forhandlinger er ikke kendt, ej heller detaljerne i de økonomiske transaktioner, men på et bestyrelsesmøde 30. maj 1968 oplyste Erik Birger Christensen, at købet af Goldschmidt-gruppens aktier i Lundbeck og Kefalas var gennemført. Under de afsluttende forhandlinger havde Erik Birger Christensen opnået en yderligere, om end mindre reduktion af salgssummen plus halvt børsstempel, hvorefter tilbuddet var blevet accepteret 5. december 1967. Berigtigelse af handelen fandt endeligt sted 22. december 1967, sådan at den foregik som følger:²²

Lundbeck købte egne aktier

kr. 1.500.000 - kurs 340,05	5.113.502,00
-----------------------------	--------------

Lundbeckfonden købte Lundbeck-aktier

kr. 4.848.150 - kurs 340,05	16.527.349,58
-----------------------------	---------------

Lundbeckfonden købte Kefalas-aktier

kr. 2.427.400 - kurs 280	6.813.712,00
--------------------------	--------------

Kefalas købte egne aktier

kr. 1.113.000 - kurs 280	3.124.191,00
--------------------------	--------------

Samlet pris inkl. halvt børsstempel kr.	31.578.754,58
--	----------------------

For at finansiere sin andel af overtagelsen havde Lundbeckfonden optaget to lån i Kefalas, der forinden havde lånt 12 mio. svenske kroner i Leo Interessenter AB:

Lån I (6¾ %)	17.303.542,80
--------------	---------------

Lån II (6½ %)	6.037.519,78
---------------	--------------

I alt	23.341.062,58
--------------	----------------------

Ud over de ovennævnte aktier overtog Lundbeckfonden aktier for nominelt 1.151.850 kroner i Lundbeck og nominelt 209.600 kroner, som lå i Fabrikant Edward Goldschmidts Fond. Det skete ved, at Lundbeckfonden overtog

Goldschmidtfonden, der dog forinden havde overført pantebreve til en bogført værdi på 183.016 kroner samt en bankbog med 253.418 kroner til en ny-stiftet fond med navnet Edward og Helia Goldschmidts Fond, som Goldschmidt-familien videreførte.²³

Herefter nedlagde bestyrelsesmedlemmerne i Goldschmidtfonden 22. december 1967 deres mandater efter forinden at have indvalgt Erik Birger Christensen, Børge Sørensen og Knud Ehlers som sine afløser. Goldschmidtfonden blev 1968 sammensluttet med Lundbeckfonden under dennes fundats.²⁴

Efter flere forudgående interne transaktioner inden for Lundbeck-koncernen udgjorde koncernens status efter sammenslutningen af de to fonde:²⁵

Aktiver

Aktier nominelt	
- 6.087.000 i Kefalas	14.608.800
- 12.410.000 i Lundbeck	21.717.500
- 6.000 i Crome & Goldschmidt	12.990
- 8.000 i Dansk Svovlsyre	13.320
- 5.890 i Kgl. Brand	17.376
Obligationer, nominelt 159.900	93.376
Pantebreve, nominelt 400.118	280.082
Fondsmidler i Sparekassen for København og Omegn	2.797
Driftsmidler i Sparekassen for København og Omegn	62.508
Aktiver samlet:	kr 36.808.749

Passiver

Fondskapital	14.201.450
Reservefond	1.368.933
Kursreguleringsfond	- 2.543.963
Lån i alt hos Kefalas:	17.682.534
Lån hos Legatet:	144.417
Lån i Den Danske Landmandsbank	3.000.000
Gevinst- og tabskonto:	2.955.378

Passiver samlet: 36.808.749

Lundbeckfonden ejede ikke den samlede aktiekapital i hverken Lundbeck eller Kefalas – dels på grund af et krydsejerskab mellem de to selskaber, dels fordi også Lundbecklegatet ejede aktier. Fonden havde dog enemajoritet i begge selskaber, og da fondsbestyrelsen var identisk med legatbestyrelsen, var der i praksis tale om, at Lundbeckfonden var den reelle eneejer af Lundbeck og Kefalas.

KAPITEL 2

KONSOLIDERING,
OPRYDNING OG
ALLERGOLOGISK
EVENTYR

Overtagelsen af Goldschmidt-aktierne og den hermed forbundne gældsættelse betød, at Lundbeckfonden ikke foretog uddelinger i 1968. Regnskabet udviste ellers et nettooverskud på 2.562.361 kroner efter fradrag af renter på 1.525.683 af gælden til Kefalas samt omkostninger på 53.433. Overskuddet anvendtes imidlertid til konsolidering, idet 637.694 kroner overførtes til reservefonden og 600.000 kroner til kursreguleringsfonden, mens 1.274.550 kroner blev henlagt til fondskapitalen. De resterende 50.118 kroner blev overført til næste regnskabsår.¹

Og der kom til at gå endnu nogle år, inden uddelingerne blev genoptaget, som følge af de store afdrags- og renteforpligtigelser, som hele koncernen bidrog til at afvikle, samtidig med at Lundbeckfonden konsolideredes yderligere gennem en række interne transaktioner. Fra Lundbeck modtog fonden i december 1968 således fondsaktier for 4.136.667 kroner, og i december 1969 yderligere fondsaktier for 8.273.000 kroner. Og fra Kefalas modtog fonden i januar 1969 en gave på 1.113.000 kroner aktier som ”erkendtlighed i anledning af den byrde, som Fonden havde påtaget sig” med købet af Goldschmidt-gruppens aktier. Ved en udstedelse af fondsaktier modtog Lundbeckfonden måneden efter 2.400.000 kroner aktier, og året efter, 11. februar 1970, yderligere fondsaktier for nominelt 2.400.000 kroner.

Sideløbende hermed blev Lundbeckfondens årlige udbytter fra de to selskaber anvendt til betaling af renter og nedbringelse af gælden, indtil en sidste og større økonomisk transaktion gjorde det muligt at indfri den sidste gæld med udgangen af 1970. På et bestyrelsesmøde i Lundbeckfonden oplyste Erik Birger Christensen, at han ”under hånden” havde ført drøftelser med bestyrelse og direktion i Kefalas om muligheden for, at selskabet købte nominelt 2,5 mio. kroner egne aktier af fonden til kurs 260, og at de herved fremkomne 6,5 mio. kroner blev brugt til at nedskrive fondens gæld.

Samme dag besluttede Kefalas at udbetale en a conto-dividende på 3 procent, ligesom Fabrikant Hans Lundbeck og fru Grete Lundbeck, f. Sterregaards Legat ydede fonden et rentefrit lån på 150.000 kroner. På den baggrund foreslog Erik Birger Christensen, at fonden tilbagebetalte hele restgælden, så den blev bragt ud af verden inden årets udgang, hvilket bestyrelsen tilsluttede sig.²

Som sagt, så gjort, og på bestyrelsens årsmøde 25. juni 1971 kunne Erik Birger Christensen konstatere, at Lundbeckfonden var gældfri, bortset fra et

Erik Birger Christensen (1898-1982) var af Grete Lundbeck udset som hendes arvtager i ledelsen af Lundbeckfonden og Lundbeck. Han var fra begyndelsen medlem af Lundbeckfondens bestyrelse og ligeledes medlem af Lundbecks bestyrelse. Efter Grete Lundbecks død blev han formand for begge bestyrelser, og han var hovedarkitekten bag Lundbeckfondens overtagelse af alle aktierne i Lundbeck i 1967. Han fratrådte som formand og udtrådte af Lundbecks bestyrelse i 1972 og af Lundbeckfondens i 1973. (Foto: Privateje)

nyoptaget rentefrit lån på 550.000 kroner ydet af Fabrikant Hans Lundbeck og fru Grete, f. Sterregaards Legat. At overtagelsen af Goldschmidt-aktierne trak lange og dybe spor, fremgår af, at Lundbeckfonden først i maj 1975 så sig i stand til at afvikle de sidste 200.000 kroner af gælden til legatet.³

Diskussion om bestyrelsessammensætninger

Efter at Lundbeckfonden havde bragt gælden ud af verden, kom det sommeren 1971 til en diskussion i bestyrelsen om forbindelserne mellem fonden og selskaberne. De tre enheder var ikke bundet sammen af nogen formel koncernstruktur, men hele det økonomiske samspil selskaberne imellem for at nedbringe og endeligt afvikle gælden havde tydeliggjort selskabernes indbyrdes gensidige afhængighed og slægtskab. Det var som en familie.

Det var formentlig derfor, at bestyrelsen for Lundbeckfonden 19. juli 1971 afholdt bestyrelsesmøde med et enkelt punkt på dagsordenen, nemlig om bestyrelserne for fonden, Lundbeck og Kefalas burde være identiske. Mens det udtrykkeligt

fremgik af fundatserne for fond og legat, at bestyrelserne for disse til enhver tid skulle bestå af de samme personer, så krævedes der 'kun', at de to bestyrelser "så vidt muligt" skulle være repræsenteret i de to selskaber.⁴

Situationen var den, at hele Lundbeckfondens bestyrelse, bortset fra Børge Sørensen, sad i de to selskabers bestyrelser, mens Kaj Seth Oppenheim efter sin udtræden af fondsbestyrelsen fortsat sad i de to selskabers bestyrelser – uden at dette dog ifølge referatet var omtalt som et problem. Meningerne i fondsbestyrelsen var delte i spørgsmålet, idet Erik Birger Christensen gav udtryk for, at "det heldigste" ville være, hvis alle bestyrelsesmedlemmer i de to selskaber også sad i fonds- og legatbestyrelserne, mens han lagde "mindre vægt på", om et enkelt medlem i fonds- og legatbestyrelserne ikke var medlem af selskabernes bestyrelser – underforstået, at det ville være optimalt, hvis det var tilfældet.⁵

Knud Ehlers erklærede sig enig i, at meget talte for fuld identitet mellem de fire bestyrelser, men at "der også er meget, der taler imod", uden at han dog kom nærmere ind på, hvad det var – i hvert fald er det ikke refereret.

Børge Sørensen og A. Kann Rasmussen udtalte sig begge imod Erik Birger Christensen, uden at deres argumenter er refereret. Alle var dog enige i at fortsætte som hidtil, og i Erik Birger Christensens afsluttende bemærkninger kan man utvivlsomt læse nogle af de argumenter, som var fremført imod identiske bestyrelser, idet han udtalte,⁶

at han ikke var blind for, at det godt kunne tænkes, at selskaberne ville søge at sikre sig en person med særlige kvalifikationer, men at man dog mente at burde se bort fra, at den pågældende ikke indtrådte i bestyrelserne for fond og legat, ligesom man kunne tænke sig, at en person måtte anses for så værdifuld for fond og legat, at man måtte acceptere, at den pågældende ikke ønskede at påtage sig hvervet som bestyrelsesmedlem i selskabernes bestyrelser.

Det var den første protokollerede diskussion i Lundbeckfonden såvel som i hele koncernen om forholdet mellem fonden som ejer og de to selskaber. Som sådan var det den første 'corporate governance'-diskussion i den samlede Lundbeck-koncerns historie, og som det fremgår af det følgende, kom der til at gå mange år, inden emnet igen blev taget op.

Anledningen til diskussionen var formentlig, at man havde et nyt bestyrelsesmedlem til selskaberne i kikkerten, nemlig professor i kemi, dr.scient. Jannik Bjerrum, leder af Københavns Universitets uorganisk-kemiske laboratorium siden 1960. I hvert fald blev han indvalgt i bestyrelserne for både Lundbeck og Kefalas på de to selskabers generalforsamlinger i efteråret 1971.

Samtidig nærmede Erik Birger Christensen sig sin 75-års fødselsdag og dermed Lundbeckfondens pensionsalder. Han gik af med udgangen af 1973 og blev det første bestyrelsesmedlem, der blev tildelt pension fra fonden, udmålt til 22.500 kroner om året, ligesom hans kone efter en vedtægtsændring i 1968 blev berettiget til en pension ved Erik Birger Christensens bortgang – en ordning, der omfattede alle bestyrelsesmedlemmer. Efter Erik Birger Christensens udtræden blev Børge Sørensen ny formand, idet Erik Birger Christensen også fremover deltog i bestyrelsens møder. Det skete, efter at bestyrelsen havde bedt ham "stille sin erfaring til rådighed og at deltage i fondens møder". Formelt fungerede bestyrelsen herefter i en årrække med kun tre medlemmer, indtil netop Jannik Bjerrum indvalgtes på bestyrelsens årsmøde 2. juli 1975.⁷

Øjensynligt havde man også udset professor, dr.techn. Per Søltoft som et muligt emne til at indtræde i Lundbeck-koncernens bestyrelser. I hvert fald var han og Børge Sørensen med, da Lundbecks bestyrelse i juni 1971 var på rundvisning på fabrikken i Lumsås i forbindelse med et bestyrelsesmøde.⁸ Det var dog først på Kefalas' og Lundbecks generalforsamlinger i foråret 1978, at Per Søltoft blev indvalgt i de to selskabers bestyrelser til erstatning for A. Kann Rasmussen, der fratrådte på grund af alder. Året efter indtrådte Per Søltoft ligeledes i Lundbeckfondens bestyrelse.

Forenkling og oprydning

Efter afviklingen af gælden fortsattes Lundbeckfondens konsolidering. I december 1972 modtog fonden først fondsaktier til et beløb på nominelt 4.136.500 kroner fra Lundbeck og i foråret 1973 yderligere fondsaktier i Kefalas for 4.800.000 kroner. Senere på året købte fonden en aktiepost i Kefalas på nominelt 350.000 kroner af Lundbeck, så Lundbeckfonden med udgangen af 1973 ejede aktier i de to selskaber for henholdsvis 28.955.500 og 17.150.000 kroner. I begge selskaber udgjorde aktiekapitalen 35 mio. kroner, idet fonden trods en aktiepost på under 50 procent alligevel havde fuld kontrol med Kefalas, da de resterende aktier ejedes af Legatet og Lundbeck.⁹

Ligeledes blev der ryddet op i alle øvrige økonomiske mellemværender de to selskaber imellem, efter at Aktieselskabsregisteret i midten af juni 1975 i en skrivelse bad Kefalas redegøre for et tilgodehavende pr. 31. december 1974 på 3.033.000 kroner hos Lundbeck. I sidstnævntes årsregnskab for 1973/74 var anført en gæld til Kefalas A/S på 1.533.000, og det var øjensynligt forskellen i de to beløb – kombineret med de to selskabers indbyrdes relationer i øvrigt – der vakte Aktieselskabsregisterets interesse.¹⁰ Årsagen til forskellen på de to poster var, at Lundbeck efter afslutningen af regnskabsåret 1973/74 havde stiftet yderligere gæld i Kefalas på 1,5 mio. kroner, hvilket slog igenem i dettes årsregnskab for 1974 på grund af de forskellige regnskabsår. Gældsætningen fortsatte ind i det nye år med et lån på yderligere 2,5 mio. kroner, så Lundbeck med udgangen af juni 1975 skyldte Kefalas i alt 5.533.000 kroner. Hertil kom et lån i Lundbeckfonden på 1 mio. kroner.¹¹

Lånoptagningen mellem de to selskaber havde stået på i årevis, men brevet fra Aktieselskabsregisteret foranledigede, at bestyrelsen 2. juli 1975 på

P.V. Petersen (1920-1988) var kemiingeniør og begyndte på Lundbeck i 1943 som laboratorieleder og blev senere forskningschef og direktør. Han var hovedmanden bag selskabets forskning i og udvikling af psykofarmaka, hvor Lundbeck fik sit gennembrud med lanceringen af det antipsykotiske præparat Truxal i 1959. Som anerkendelse for hans livslange indsats og hans betydning for Lundbecks udvikling hædrede Lundbeckfonden ham i 1987 med oprettelsen af P.V. Petersen-Prisen – forløberen for The Brain Prize – som han samme år modtog som den første.

årsmødet særligt drøftede Lundbecks ”finansielle situation ... specielt det økonomiske forhold de to selskaber imellem”.¹²

Lundbeck havde likviditetsproblemer, og umiddelbart besluttede fondsbestyrelsen at yde et lån på 1.533.000 kroner til selskabet, så gældsposten, der havde Aktieselskabsregisterets interesse, kunne bringes ud af verden. Mere principielt og med henvisning til, ”at lån de to selskaber imellem kan give anledning til problemer og af flere grunde er uhensigtsmæssige”, besluttedes det yderligere at yde endnu et lån på 4 mio. kroner, så selskabets resterende gæld til Kefalas kunne udlignes.¹³

Inden de økonomiske mellemværender mellem de to selskaber var bragt ud af verden med udgangen af 1975, måtte Lundbeckfonden dog stille yderligere midler til rådighed for Lundbeck, der fortsat havde store likviditetsproblemer, så det samlede beløb endte med at blive godt 9,3 mio. kroner.¹⁴

Den svenske professor i farmakologi **Arvid Carlsson** (f. 1923) besøgte i 1971 Lundbeck og fremlagde sin forskning, hvilket satte selskabets forskere på sporet af opdagelsen året efter af det antidepressive stof citalopram, der blev grundlaget for Lundbecks senere udvikling til en global lægemiddelkoncern. Arvid Carlsson modtog i 1995 Lundbeckfondens Forskerpris for sin neurovidenskabelige forskning og sit bidrag til forståelse af receptormekanismerne i hjernen og signalstoffet dopamins betydning. I 2000 modtog Arvid Carlsson Nobelprisen i medicin.

Hele sagsforløbet og lånebeløbets størrelse er et sigende udtryk for den fortsatte belastning af koncernens samlede økonomi efter købet af Goldschmidt-aktierne. Hertil kom effekten af den økonomiske krise fra begyndelsen af 1970'erne med stagnerende eller endog vigende markedsandele, stigende lønomkostninger og deraf faldende rentabilitet og tiltagende likviditetsproblemer. 1974/75 blev således det første år i Lundbecks historie med underskud på den primære drift, og på årsmødet 31. maj 1976 måtte Lundbeckfondens bestyrelse konstatere, at der ikke blev udbetalt dividende fra hverken Lundbeck eller Kefalas.¹⁵

For at skabe en endegyldig og klar opdeling og adskillelse de to selskaber imellem besluttede fondens bestyrelse i maj 1975, at Lundbeckfonden ”i det omfang, det var muligt”, skulle overtage de aktier, som de to selskaber ejede i hinandens datterselskaber. Senere på året købte fonden derfor Kefalas’ aktieposter i Lundbecks datterselskaber i Paris og Bruxelles samt Lundbecks aktier i det finske Oy H. Lundbeck & Co. AB.¹⁶

Forholdene forenkledes først endegyldigt med udgangen af 1983, da opdelingen af Lundbeck-koncernen i to bærende selskaber, Lundbeck og Kefalas, endelig ophørte. De to selskaber fusionerede med Lundbeck som det fortsættende selskab – og Lundbeckfonden som enejer.

Niro Atomizer A/S

Ud over mindre aktieposter i nogle større børsnoterede danske firmaer investerede Lundbeckfonden helt overvejende sin formue i obligationer. På et bestyrelsesmøde 9. juli 1973 besluttedes det imidlertid at stille yderligere køb af obligationer ”i bero for et stykke tid”, da man ville søge ”ny aktiviteter, således at der kan finde en vis spredning sted af fondens aktier”.¹⁷

Muligheden opstod knap et år efter, da Erik Birger Christensen på et bestyrelsesmøde oplyste, at der kunne være en mulighed for at købe en aktiepost i det danske firma Niro Atomizer A/S, idet en amerikansk aktionær ønskede at afhænde sine aktier. Ifølge Erik Birger Christensen var firmaet ”kendt af samtlige medlemmer af fondsbestyrelsen” og behøvede derfor ingen nærmere præsentation.¹⁸

Selv havde Erik Birger Christensen været tilknyttet Niro Atomizer siden selskabets start. Det var blevet stiftet tilbage i november 1933 og baserede sig på en tørringsteknik, kaldet Niro, der byggede på forstøvning med anvendelse af en hurtigt centrifugerende dyse, opfundet og patenteret af den danske ingeniør Johan Nyrop. Han havde ikke haft midler til at finansiere anvendelsen af sin opfindelse, men havde fået hjælp af barndomsvennen Erik Birger Christensen, der også selv engagerede sig økonomisk i virksomheden.

Aktiekapitalen ved stiftelsen af selskabet på 12.000 kroner blev således fordelt med 4.400 kroner til Johan Nyrop og hans kone, 3.600 kroner til investeringselskabet Kipa A/S, der var ejet i fællesskab af Erik Birger Christensen og Kaj Seth Oppenheim, 2.000 kroner til en ven af Johan Nyrop, kirurgen dr. Viggo Schmidt med frue, og endelig med 2.000 kroner til Titan A/S, der fabrikerede centrifuger, og som husede Niro Atomizer de første år samt leverede de hurtigkørende forstøvere, der var kernen i tørringsanlægget.

Kaj Seth Oppenheim indgik i inderkredsen som medlem af bestyrelsen, hvor han repræsenterede ”K.S. Oppenhejms klienter”, hvormed mentes selskabet Kipa, og i 1935 blev han valgt til formand. Også Erik Birger Christensen indtrådte senere i bestyrelsen. Kaj Seth Oppenheim fratrådte som bestyrelsesformand i Niro Atomizer i 1971, men fortsatte i bestyrelsen, der i 1973 fik A. Kann Rasmussen som ny formand – poster, de begge stadig indtog, idet Erik Birger Christensen tidligere var udtrådt, men tydeligvis stadig havde forbindelser til firmaet.

Siden 1933 var Niro Atomizer vokset til at have en aktiekapital på 15 mio. kroner fordelt på 16 aktionærer og 13 udenlandske datterselskaber i Europa, USA, Sydamerika og Australien. Aktieposten, som Lundbeckfonden nu muligvis kunne købe, var på nominelt 1 mio. kroner, og bestyrelsen bemyndigede Erik Birger Christensen til at forhandle med sælger og Niro Atomizers bestyrelse. Der var forlangt en kurs på 420, hvilket fondsbestyrelsen fandt for høj, men man var villig til at købe nominelt 1 mio. kroner aktier, hvis kursen kunne forhandles ned til 300 – og 750.000 kroner aktier, såfremt kursen blev 325.¹⁹

At dømme efter bestyrelsesreferaterne var købet af aktieposten udelukkende tænkt som en passiv investering uden intentioner om at blive involveret i virksomhedens drift og ledelse, og aktiepostens trods alt beskedne andel af den samlede aktiekapital pegede i samme retning. Ikke desto mindre var

det første gang, at fondens bestyrelse besluttede at gennemføre en investering i en specifik virksomhed, idet tidligere køb af mindre aktieposter i store danske virksomheder var blevet foretaget af formanden uden forudgående diskussion i bestyrelsen – i hvert fald er der ikke refereret sådanne diskussioner.

Hvorvidt intentionerne var mere vidtrækkende end det umiddelbare indtryk, kan ikke afdækkes, idet købet af aktieposten ikke blev gennemført – uden at årsagen hertil fremgår. Men et nyt spor var anslået i Lundbeckfondens udvikling, og det varede kun få år, inden en ny chance opstod, da gentagen økonomisk støtte til forskning inden for et udvalgt medicinsk speciale førte større og mere vidtrækkende investeringer med sig.

Støtte til allergologisk forskning

I efteråret 1972 genoptog Lundbeckfonden sine donationer. Blandt de første var en donation på 20.000 kroner, der 13. oktober bevilgedes til læge, dr.med. Bent Weeke fra Rigshospitalet og Københavns Universitets Proteinlaboratorium, der havde søgt støtte til et allergologisk forskningsprojekt. Formålet med projektet var dels at styrke diagnostikken af allergiske sygdomme, dels at følge effekten af forskellige allergibehandlinger samt at karakterisere og oprense de allergenekstrakter, der brugtes ved diagnostik og behandling af allergiramte patienter.²⁰

I foråret 1974 forelå der igen en ansøgning fra Bent Weeke, denne gang i fællesskab med kemiker, mag.scient. Henning Løwenstein ligeledes fra Københavns Universitets Proteinlaboratorium. De søgte hver for sig yderligere støtte til projektet på henholdsvis 20.000 kroner og 33.293 kroner, hvor det sidste beløb var til apparatur. Det ansøgte beløb blev igen bevilget, og bestyrelsen var også positiv, da den unge stud.med. Per Stahl Skov i efteråret 1974 søgte om 120.000 kroner til at finansiere en ansættelse som videnskabelig medarbejder på et projekt ved Farmakologisk Institut om udvikling af en ny undersøgelsesmetode til diagnosticering af allergiske sygdomme. Lundbeckfonden besluttede at yde en støtte på 50.000 kroner, men en henvendelse til projektets leder, dr.pharm. Svend Norn, afklarede, at ansættelsen af Per Stahl Skov i mellemtiden var blevet løst på anden vis. Derimod bevilgedes 55.000 kroner, som dr. Norn havde søgt til indkøb af apparatur til instituttet.²¹

Fondens støtte til allergologisk forskning fortsatte, da man 27. maj 1975 efter ansøgning bevilgede 8.338 kroner til Henning Løwenstein til apparatur,

og der gik kun kort tid, inden fonden – eller rettere Lundbeck – fik en usædvanlig ansøgning.²²

I efteråret 1975 modtog Lundbeck en telex fra Bent Weeke, nu i. reserve-læge på Rigshospitalets Laboratorium for Klinisk Allergologi, som han de seneste tre år havde opbygget med økonomisk støtte fra bl.a. Lundbeckfonden. Telexen indeholdt ”en indtrængende anmodning” om økonomisk støtte til laboratoriets forskning og behandling med de renere præparater, som laboratoriet var blevet i stand til at fremstille. Ifølge telexen brugte laboratoriet omkring 200.000 kroner årligt til lønninger, finansieret af fonds- og legatmidler. Lundbeckfondens donationer havde hovedsageligt været til apparatur, og man havde ingen oplysninger om, hvorfra den øvrige støtte var kommet.²³

Bestyrelsen fandt da også, at henvendelsens form og indhold tydede på ”mangelfuld budgetlægning”, ligesom ”den utraditionelle metode ... at søge direkte via telex” gjorde det vanskeligt at vurdere behovet for støtte. Ikke desto mindre besluttede bestyrelsen, at man i uddelingsåret 1976 kunne bidrage med 50.000 kroner, hvis ”en nærmere undersøgelse af de nævnte forhold” ikke talte imod. Det gjorde de ikke. De 50.000 kroner blev bevilget ligesom yderligere 10.000 kroner til Henning Løwenstein efter behørig, ordinær ansøgning.²⁴

Beslutningen blev truffet på forslag af Erik Birger Christensen, og det er måske her, man skal finde årsagen til dels de mange ansøgninger til Lundbeckfonden om økonomisk støtte til allergologisk forskning, dels bestyrelsens velvillige indstilling trods telexansøgninger og mangelfulde budgetter. Erik Birger Christensens datter, farmaceut Suzanne Gravesen, arbejdede nemlig i virksomheden Allergologisk Laboratorium A/S, i daglig tale ALK, der var specialiseret i allergiforskning og fremstilling af allergivacciner. Både Bent Weeke og Henning Løwenstein samarbejdede med firmaet – Løwenstein som konsulent siden 1974. Det er formentlig denne forbindelse, der byggede bro mellem Lundbeckfonden og det allergologiske forskningsmiljø og førte til, at Lundbeckfonden i februar 1977 gennemførte sit første køb af en virksomhed.

Overtagelse af Allergologisk Laboratorium A/S

Efter at ALK var kommet ud af 1975 med et økonomisk underskud for første gang i sin historie, stod det sommeren 1976 klart, at firmaet styrede imod endnu et underskud. Samtidig var der akut behov for øgede investeringer i udvikling og laboratoriefaciliteter, herunder et diagnoselaboratorium, ligesom virksomheden var under stigende pres fra udenlandske konkurrenter både på det danske marked og internationalt. Situationen var kritisk, og i september 1976 indledte ALK's hovedaktionær og adm. direktør, Helle Olrik, forhandlinger med Lundbeckfonden om salg af virksomheden.²⁵

Fra fondens side førtes forhandlingerne af Erik Birger Christensen samt direktør i Lundbeck, Holger Byfeldt. ALK's aktiekapital var 100.000 kroner, og Lundbeckfonden tog udgangspunkt i en beregning af aktiernes indre værdi til kurs 1.140, hvilket langtfra var tilstrækkeligt for Helle Olrik. Forhandlingerne gik derfor i stå ”på grund af ejernes urealistiske forestillinger om aktiernes værdi”, som det blev forklaret på et fondsbestyrelsesmøde 10. december 1976.²⁶

Helle Olrik forhandlede imidlertid også til anden side, og 26. januar 1977 underskrev hun en aftale med Novo Industri A/S om salg af hele aktiekapitalen til kurs 2.500, i alt 2,5 mio. kroner. Desuden skulle Helle Olrik fortsætte i virksomheden endnu fem år som konsulent formedelst 250.000 pristalsregulerede kroner årligt samt en favorabel pensionsforsikring. ALK var reddet, men da aftalen senere på dagen præsenteredes for medarbejderne, sagde ti nøglemedarbejdere fra og truede med opsigelse, herunder Suzanne Gravesen. De fik støtte af Henning Løwenstein, og uden ham og de øvrige medarbejdere var virksomheden intet værd og grundlaget for aftalen væk.

I stedet modtog Lundbeckfonden 8. februar 1977 et tilbud fra ALK om køb af hele aktiekapitalen på samme vilkår, som var aftalt med Novo Industri A/S, idet der var enkelte ændringer, bl.a. af Helle Olriks tilknytning. Fondens fik frist til mandag den 14. februar kl. 12.00, og på et møde 9. februar besluttede fondsbestyrelsen enstemmigt at acceptere tilbuddet, som det forelå. På samme møde enedes man om at opfordre dr. Niels Harboe, leder af Proteinlaboratoriet, til at indtræde i en nyvalgt bestyrelse for ALK sammen med Børge Sørensen og Holger Byfeldt, idet sidstnævnte samtidig blev udpeget som midlertidig adm. direktør.²⁷

At det ikke var nogen guldrandet forretning, Lundbeckfonden havde overtaget, stod klart, da fondsbestyrelsen i slutningen af maj 1977 fik forelagt et estimat over det nyerhvervede daterselskabs årsregnskab for 1976. Der forventedes således et driftsunderskud på 275.000 kroner, hvortil kom honorarer til den tidligere bestyrelse på 56.000 kroner. Ydermere var salget af allergivacciner faldet, så det med udgangen af april 1977 lå 33 procent under den tilsvarende periode året inden. Lundbeckfonden havde allerede indskudt driftskapital på godt en halv million kroner, og det besluttedes nu at gennemføre en kapitaludvidelse på 900.000 kroner ved kontant indbetaling, ligeledes fra fonden, hvilket skete i juni 1977.²⁸

Da det endelige regnskab for 1976 forelå senere på året, havde en opgørelse af varelageret og maksimale afskrivninger begrænset underskuddet, så det 'kun' blev 41.000 kroner. Samtidig havde salget rettet sig, så det i slutningen af november lå 4 procent over 1976, men med et halvårsregnskab for første halvår 1977 på 227.000 kroner inden afskrivninger trak det op til et nyt underskud for 1977.²⁹

Til at rette udviklingen op ansattes pr. 1. august 1977 Bjarne Knudsen som adm. direktør, mens Henning Løwenstein blev forskningsleder. Bjarne Knudsen blev hentet fra amerikanske Miles Dome Laboratories/Bayer, der var blandt ALK's alvorligste konkurrenter, og han udnævntes ligeledes til adm. direktør for Diagnoselaboratoriet af 1977 A/S, som blev oprettet i august måned med en aktiekapital på 250.000 kroner fuldt indbetalt af Lundbeckfonden. Diagnoselaboratoriets opgave skulle være at diagnosticere, hvilke stoffer patienterne var allergiske over for, mens ALK leverede vaccinerne.

Ved udgangen af 1977 kunne bestyrelsen for Lundbeckfonden således konstatere, at man foruden købssummen på 2,5 mio. kroner havde indbetalt yderligere 900.000 og 250.000 i aktiekapital i henholdsvis ALK og Diagnoselaboratoriet. Herudover havde fonden i mellemregning et tilgodehavende på 1.955.000 kroner, hvoraf de 300.000 dog forventedes tilbagebetalt inden årets udgang. Endelig måtte fonden refundere en forskningsstøtte på i alt 67.000 kroner, som ALK havde ydet til fire eksterne allergologiske projekter.³⁰

Holger Byfeldt (1917-1990) var advokat og forretningsfører i Lundbeckfonden 1979-1984 sideløbende med sit hverv som direktør i Lundbeck.

Et kort og kostbart ejerskab

De nærmere overvejelser om perspektiverne for købet af ALK fremgår hverken af Lundbeckfondens eller Lundbecks bestyrelseprotokoller. Ved overtagelsen var firmaet dog – som resultat af Bent Weekes og Henning Løwensteins forskning – klar til at sende sine egne hydrogel-baserede produkter på markedet, så det fremstod som en god investering. I 1978 kunne selskabet da også som de første i verden lancere standardiserede allergenekstrakter i en produktlinje, der blev markedsført internationalt under varemærket Alutard.

ALK manglede imidlertid en international salgsorganisation, og ifølge adm. direktør Bjarne Knudsens upublicerede erindringer var det tanken, at Alutard skulle markedsføres gennem Lundbecks eksportorganisation. Omvendt var Lundbeck i bekneb for nye produkter, så synergieffekten forekom oplagt, og Bjarne Knudsen blev da også positivt modtaget under en rundrejse til Lundbecks europæiske datterselskaber og agenturer.³¹

Imidlertid forværredes økonomien i både ALK og Diagnoselaboratoriet. Da de to selskaber holdt generalforsamlinger 28. juni 1978, udviste ALK's årsregnskab for 1977 en omsætning på 3.834.000 kroner og et underskud på 997.350 kroner efter maksimale afskrivninger på driftsmidler og laboratoriets ejendom. Blandt de tyngende udgifter var et aftalt årligt konsulenthonorar til Helle Olrik, der havde fået udbetalt 335.000 kroner. For Diagnoselaboratoriet udviste en opgørelse for perioden 22. august til 31. december 1977 et underskud på 359.653 kroner ligeledes efter maksimale afskrivninger på driftsmidler. Herudover havde Diagnoselaboratoriet ved udgangen af 1977 en gæld til ALK på 529.000 kroner, mens ALK's gæld til Lundbeckfonden androg godt 2 mio. kroner inklusive skyldig rente på 9 procent.³²

Og der løb yderligere udgifter på for Lundbeckfonden. På et bestyrelsesmøde 7. juli 1978, hvor årsregnskaber for de to nytilkomne selskaber blev fremlagt, vedtoges det, at fonden dels skulle overtage nogle tilskud på i alt 180.000 kroner, som ALK og Diagnoselaboratoriet "for tiden" ydede Rigshospitalets Allergiklinik og dets laboratorium, dels donere yderligere 120.000 kroner årligt i foreløbig 1978 og 1979. Det samlede beløb, som man i fondens regnskaber posterede som en donation, skulle indgå i de legat- og fondsmidler, som finansierede klinikens drift.³³

Det var penge ud af lommen, og det blev værre endnu. I midten af december 1978 konstaterede Børge Sørensen, at egenkapitalen i både ALK og Diag-

noselaboratoriet var tabt. Til sanering af de to selskabers økonomi bemyndigedes formanden til at anvende ind til 2 mio. kroner, ligesom han yderligere bemyndigedes til at øge aktiekapitalen i ALK til 2 mio. kroner og i Diagnoselaboratoriet til 1 mio. kroner. Forhøjelserne skulle ”i væsentligt omfang” ske ved modregning i fondens tilgodehavender.³⁴

Det lignede mere og mere en kamp om ALK’s og Diagnoselaboratoriets overlevelse, og midt i det hele døde Lundbeckfondens formand, Børge Sørensen, 23. marts 1979 under en forretningsrejse i Sverige, hvor han forsøgte at overtale Leo AB’s bestyrelse til at overtage de to selskaber, hvilket det svenske selskab var interesseret i. Med Børge Sørensens død gik aftalen imidlertid i vasken.³⁵

ALK sælges til Chr. Hansen A/S

Den 7. maj 1979 valgtes A. Kann Rasmussen til ny formand for Lundbeckfonden, og samtidig udvidedes bestyrelsen med dr.techn. Per Søtoft og direktør

Lægemedelfirmaet ALK, som Lundbeckfonden erhvervede først i 1977-1979 og igen fra 1989 er i dag en global leder inden for udvikling og markedsføring af allergivacciner. Selskabet er dansk baseret, og dets historie går tilbage til begyndelsen af 1920’erne. På billedet ser man et led i fremstillingen af depotpræparatet Alutard SQ, som garanterer en langvarig stimulering af kroppens eget immunsystem og herigennem beskyttelse mod allergi. (Foto: ALK)

Olaf Thrane (1915-1990) var medlem af Lundbeckfondens bestyrelse 1979-1990, herunder formand 1979-1982. Han var handelsuddannet inden for lægemiddelbranchen og blev i 1945 ansat i Lundbeck som disponent. Ved omdannelse af firmaet til et aktieselskab i 1950 blev han direktør med ansvar for økonomi og administration – en stilling han bestred, til han blev formand for Lundbeckfondens. Han var ligeledes medlem af Lundbecks bestyrelse 1973-1989.

C.E. Asgaard Olsen. Niels Harboe var blevet indvalgt året inden, mens landsretssagfører Knud Ehlers var død 19. november 1978. Aftalen var, at A. Kann Rasmussen kun skulle være formand til bestyrelsens årsmøde senere på året, da han stod for at skulle fratræde på grund af alder. Det skete 8. august 1979, hvor Olaf Thrane, direktør for salg og markedsføring i Lundbeck og Kefalas, indvalgtes i bestyrelsen og efterfølgende valgtes til formand, idet han med øjeblikkelig virkning fratrådte sin stilling i de to selskabers direktioner.³⁶

Udskiftningerne i bestyrelsen førte ikke til noget afbræk i bestræbelserne på at finde en løsning på problemerne med ALK og Diagnoselaboratoriet. På ekstraordinære generalforsamlinger i de to selskaber 22. juni 1979 indvalgtes Per Søltoft i begge bestyrelser, ligesom han i begge blev valgt som formand. Situationen var kritisk, og da A. Kann Rasmussen senere på dagen i Lundbeckfondens bestyrelse gennemgik estimater af de to selskabers årsregnskaber for 1978, konstaterede han, ”at efter hans skøn var der ikke mulighed for en rentabel drift i overskuelig fremtid”. Tværtimod måtte man forvente behov

for betydelige investeringer i forskning af hensyn til den stadigt skarpere konkurrence såvel som til de voksende krav ved registrering af præparater.³⁷

A. Kann Rasmussen oplyste, at svenske Pharmacia allerede havde vist interesse for at købe de to selskaber, men selvom der måtte ”herske pessimisme med hensyn til selskabernes fremtid”, enedes bestyrelsen om, at man ville sondere andre muligheder. Det blev derfor meddelt Pharmacia, at Lundbeckfondens ”ikke umiddelbart” kunne svare på henvendelsen.³⁸

Det blev dog skriften på væggen, da de to selskaber på deres ordinære generalforsamlinger 20. juli 1979 fremlagde årsregnskaber. ALK's udviste et underskud i 1978 på 973.587 kroner, mens underskuddet i Diagnoselaboratoriet siden laboratoriets start 22. august 1977 var på knap 725.000 kroner. Tallene fik bestyrelsen til at overveje betimeligheden af at fortsætte de årlige bevillinger til Rigshospitalets Allergiklinik, ligesom spørgsmålet om frasalgsfor alvor blev aktualiseret. Der havde således været ”forskellige forespørgsler fra selskaber, der syntes interesserede”, og Holger Byfeldt bemyndigedes til ”nærmere at undersøge mulighederne for salg”.³⁹

Der viste sig at være flere muligheder. Ud over tilbuddet fra Pharmacia AB viste amerikanske Miles Dome Laboratories ”stor interesse”, men valget faldt på en dansk virksomhed, nemlig ingrediensvirksomheden Chr. Hansen A/S, der 8. oktober 1979 fremsendte et købstilbud på 9 mio. kroner. Lundbeckfondens bestyrelse mødtes en uge senere, og her var vurderingen, at man muligvis kunne få en højere pris ved at sælge til enten det svenske eller amerikanske selskab. Per Søltoft luftede desuden den tanke, at man måske burde prøve at indhente yderligere tilbud, men derefter udtrykte han utvivlsomt hele bestyrelsens holdning, da han ifølge bestyrelsesprotokollen⁴⁰

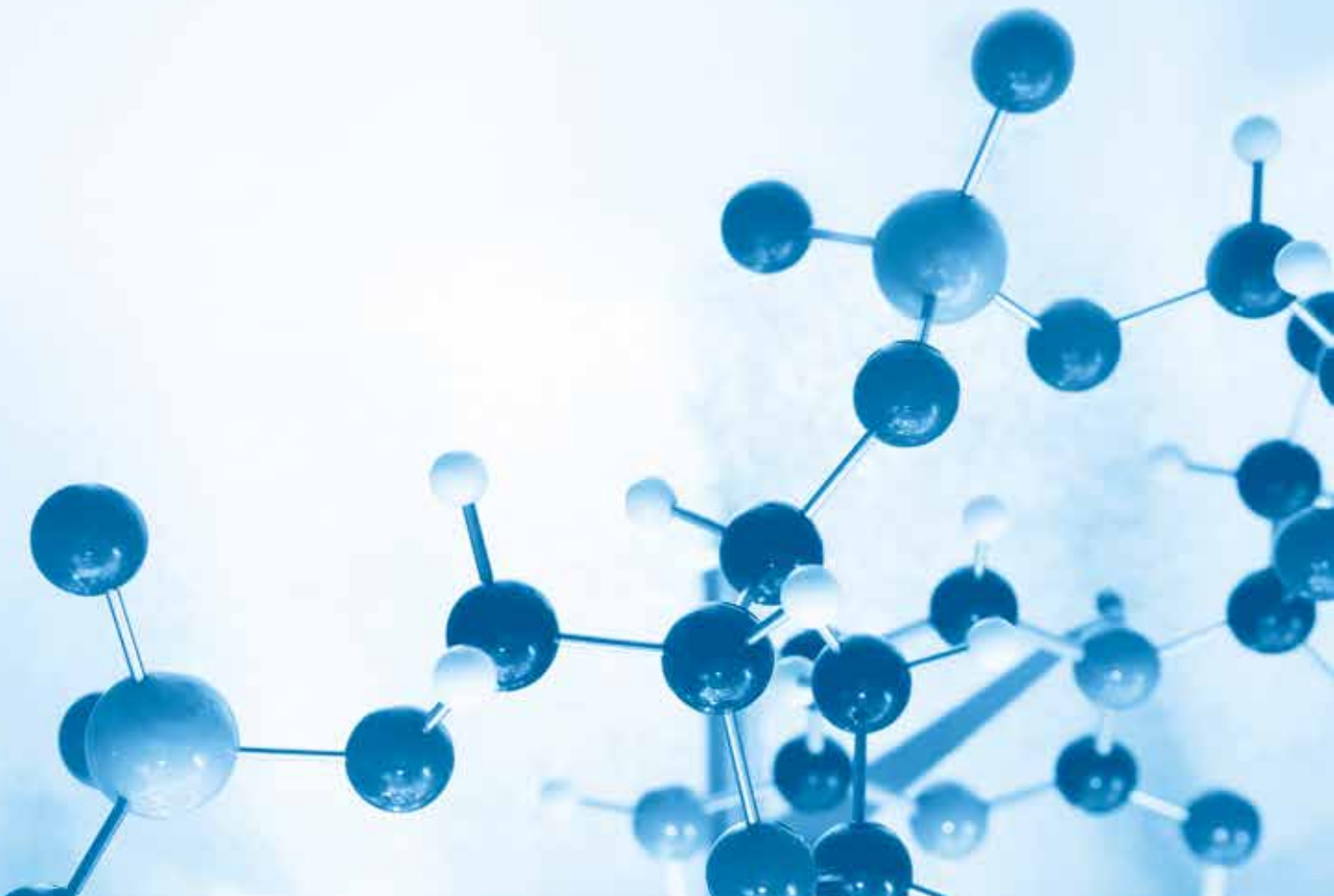
erklærede sig enig i, at det dog måtte være i fondens almindelige interesse at se driften af de to laboratorier fortsat af et dansk selskab, ligesom dette måtte antages at være af afgørende betydning for det ansatte personale.

Som sagt, så gjort, og en aftale blev underskrevet. Chr. Hansen var ellers selv i vanskeligheder efter flere års ledelseskriser og truende røde tal på bundlinjen. Nøgelpersonen i handelen var Niels Harboe, hvis kone, Annelise Uldall-Hansen, var storaktionær i virksomheden. Det lykkedes Niels Harboe at overtale Chr. Hansens adm. direktør, Steen Engel, der var tiltrådt i november 1976, til at købe ALK.

Nu blev Steen Engel bestyrelsesformand for det skrantende ALK, mens Lundbeckfonden var sluppet ud af sit kortvarige allergologiske eventyr. Økonomisk blev fonden dog holdt skadesløs, idet købesummen på 9 mio. kroner svarede til det beløb, som man havde investeret i de knap tre år, man havde ejet ALK. Det havde ikke været nogen succes, og der kom da også til at gå ti år, inden fonden igen overtog en virksomhed, idet man i november 1989 købte aktiemajoriteten i netop Chr. Hansen – og dermed igen fik ALK under sine vinger.

KAPITEL 3

DONATIONER 1972-1989

Donationen på 20.000 kroner til Bent Weeke, der startede hele Lundbeckfondens allergologiske eventyr, var blot fondens anden efter overtagelsen af Goldschmidt-gruppens aktier tilbage i 1968. Den første tilfaldt Foreningen Norden, der 11. oktober 1972 blev bevilget 100.000 kroner i økonomisk støtte til sit virke, og det blev kun til disse to donationer dette år, i alt 120.000 kroner. Som sådan var der en ny begyndelse efter donationerne i 1962 og 1963, samtidig med at donationerne skiftede karakter til ikke længere at være hædersgaver, men økonomisk støtte til lægevidenskabelig forskning, idet almennyttige formål efter bestyrelsens skøn dog i en årrække udgjorde en betragtelig del af donationerne.¹

Året efter blev det til tre donationer. Dels 1.000 kroner til en frk. Tove Meedom, ansat i Lundbeck, uden at det nærmere formål er anført i fondens bestyrelsesprotokol, dels 40.000 kroner til renovering af den lille herregård Tersløsegaard.²

En større donation på 300.000 kroner blev givet til Statens Lægevidenskabelige Forskningsråd. Sidstnævnte blev bevilget uden ansøgning, men efter indstilling fra direktionen i Lundbeck, der opfordrede fonden til at støtte en ny uddannelse af kliniske farmakologer, som Forskningsrådet ikke som planlagt kunne finansiere på grund af statens spareplaner. Der var tale om et større projekt, igangsat af professor dr.med. Eigill Hvidberg, og 300.000 kroner var tilstrækkeligt til at sikre første år. Fondsbestyrelsen var enig i nødvendigheden af at støtte ”denne meget vigtige uddannelse, hvis påbegyndelse dårligt tåler at blive udsat”. De 300.000 kroner kunne finansiere det første år af uddannelsen, og bevillingen blev ydet som et tilbud til Forskningsrådet, der ”med glæde og interesse” modtog tilbuddet. Det blev aftalt, at Forskningsrådet gennem *Ugeskrift for Læger* skulle indkalde ansøgninger fra potentielle studerende til den nye uddannelse, idet rådet anmodede om særskilte udbetalinger af de beløb, som efter ansøgning ville blive tildelt de enkelte ansøgere.³

Hvilken uddannelse, der var tale om, og hvorledes pengene skulle anvendes, fremgår ikke, men Eigill Hvidberg var den første i Danmark, der offentligt betegnede sig som klinisk farmakolog. I 1973 blev han ansat i Danmarks første forskningsrådsprofessorat som leder af Statens Lægevidenskabelige Forskningsråds Klinisk Farmakologiske Forskningsenhed i tilknytning til Medicinsk Afdeling A på Rigshospitalet. Det var i den kliniske farmakologis tid-

Ved Lundbecks 50-års jubilæum i august 1965 donerede selskabet første gang 100.000 kroner til Den Almindelige Danske Lægeforening til forskning i almen praksis, idet Lægeforeningen skulle uddele midlerne i mindre bevillinger til alment praktiserende læger efter ansøgning. På billedet ses ved overrækkelsen fra venstre Lægeforeningens formand, overlæge, dr.med. **Jens Larsen**, formand for Lundbeckfonden og Lundbeck **Erik Birger Christensen** og de to direktører i Lundbeck **Oluf Hübner** og **Olaf Thrane**. Donationen blev gentaget de følgende år, inden den blev overtaget af Lundbeckfonden.

lige fase i Danmark, idet Dansk Selskab for Klinisk Farmakologi blev oprettet i 1976, og specialeanerkendelsen kom først i 1996. I forbindelse med oprettelsen af professoratet ydedes også fondsstøtte, herunder fra Lundbeckfonden, til en række aktiviteter, som ikke nærmere kan specificeres.

I 1974 fulgte donationen på 53.293 kroner til Bent Weeke og Henning Løwenstein og de 50.000 kroner til Per Stahl Skov, der året efter blev konverteret til støtte til dr. Svend Norn på 55.000 kroner. Hertil kom en donation på 10.000 kroner til Verdensnaturfonden – bevilget efter at bestyrelsens medlemmer havde haft mulighed for gennem fremsendt materiale at stifte bekendtskab med fondens virke og formål. Og i slutningen af året doneredes 36.135 kroner til indkøb af en inkubator med tilbehør til Københavns Universitets Institut for Medicinsk Mikrobiologi til et forskningsprojekt ved dr.med. Peter Ebbesen om aldersbetinget ændring i cellers følsomhed for sarcomavirus.⁴

I 1975 bevilgedes et beløb på indtil 5.500 kroner til psykiateren, professor dr.med. Ole Rafaelsen, der gennem Lundbecks forskningschef, P.V. Petersen, havde indsendt en ansøgning om støtte til deltagelse i en psykiatrikongres i

New York. 1975 blev også året, hvor Lundbeckfonden gav sit første registrerede afslag, da man ikke imødekom en ansøgning fra Dansk Samvirke om tilskud til foreningens nyhedsformidling til danske i udlandet: ”Det ansøgte fandtes at ligge udenfor de formål, som fonden kan støtte,” lød begrundelsen. Ellers var det småt med ansøgninger dette år, idet behandlingen af Bent Weekes telexansøgning blev overført til det følgende år.⁵

I 1976 var ansøgerfeltet større, og det samme var uddelingerne. Der bevilgedes 30.000 kroner i støtte til et festskrift om Rigshospitalets kirurgiske afdeling, der fejrede sin 100-årsdag som selvstændig afdeling. Det blev ved afgørelsen anført, at ansøgeren, professor Flemming Lund, havde forestået de kliniske forsøg i Danmark med Lundbecks datterselskab Leo AB's nye kræftpræparat, Estracyt. Der blev doneret 80.000 kroner til afholdelse af et symposium for psykiatere i København, og renoveringsarbejdet på Tersløsegaard modtog yderligere 30.000 kroner. Derimod var der afslag til en ansøgning om støtte til udgivelse af en bog om medicinsk videnskabsteori og til en ansøgning på 35.000 kroner fra Komiteen til forebyggelse af Blindhed, der manglede midler for at kunne imødekomme ansøgninger om støtte til forskning og forebyggelse af blindhed overalt i verden.⁶

En donation af en særlig karakter var 100.000 kroner til Den Almindelige Danske Lægeforening, DADL. Siden sit 50-års jubilæum i 1965 havde Lundbeck ydet fem sådanne donationer som støtte til praktiserende danske lægers forskning, men formentlig på grund af selskabets pressede økonomi drøftede fondsbestyrelsen nu ”betimeligheden” af at overtage donationerne. I første omgang rettede man henvendelse til DADL for at høre, om man stadig havde interesse for sådanne donationer, og da Lægeforeningens hovedbestyrelse udtalte, at man ”med tak” ville modtage en donation fra Lundbeckfonden, bevilgedes 100.000 kroner.⁷

Bogværk om Det kgl. Assistenshus

Endelig blev der i 1976 bevilget 109.479 kroner til udgivelse af et bogværk om Det kgl. Assistenshus, hvortil kom yderligere 15.000 kroner i forfatterhonorar for færdiggørelse af værket. Bevillingen er interessant, bl.a. fordi den giver et indblik i, hvorledes bestyrelsen arbejdede på dette tidspunkt.

Donationen havde rødder tilbage til efteråret 1974, hvor tidligere direktør for Det kgl. Assistenshus, cand.jur. Hans Thueslev ansøgte om økonomisk

støtte til udgivelse af et værk forfattet af ham selv om Assistenshusets historie. Stemningen i fondsbestyrelsen var positiv, og efter at Børge Sørensen havde gennemlæst manuskriptet, anbefalede han, at man gik videre med sagen. Også overarkivar dr.phil. Vagn Dybdahl fra Statens Erhvervshistoriske Arkiv i Aarhus havde haft manuskriptet til gennemsyn og var positiv, idet han foreslog en række udvidelser og udeladelser, som Børge Sørensen delvist tog hensyn til, da han redigerede manuskriptet.⁸

Fondsbestyrelsen drøftede muligheden af, at Lundbeck kunne anvende bogen som gave til læger, og enedes om, at man i givet fald ville bede overlæge og medicinhistoriker, dr.med. et phil. Egill Snorrason skrive et forord. Endnu en række forhold skulle dog afklares, inden endelig beslutning om donation kunne træffes, men et eventuelt støtteleb skulle være ”fornødent, for at forlaget kunne påtage sig udgivelsen”. Det aftaltes, at Børge Sørensen tog en samtale med direktør Thueslev, og at det videre arbejde med udgivelsen blev overdraget til Erik Birger Christensen.⁹

Et gennemarbejdet manuskript samt prøvetryk, forslag til indbinding, illustrationer og udstyr m.m. var færdigt i slutningen af 1975. Det samme var et økonomisk overslag, der viste behov for en donation på ca. 100.000 kroner, idet Gads Forlag, der stod for produktion og udgivelse, ikke ville påtage sig nogen økonomisk risiko. Oplaget blev fastsat til 900 eksemplarer, hvoraf 100 var beregnet til forfatteren og anmeldere, 300 til Lundbeck til gaver, 200 til Lundbeckfonden beregnet til udsendelse til Folketingets medlemmer og 300 eksemplarer, som Gads Forlag fik i kommission til salg gennem boghandlerne.¹⁰

Fondsbestyrelsen engagerede sig i flere detaljer i produktionsprocessen, herunder især bogens indbinding og hele fremtoning, inden den endelig gik i trykken i foråret 1976. De samlede omkostninger for Lundbeckfonden blev som nævnt opgjort til 109.479 kroner samt det særskilte forfatterhonorar på 15.000 kroner til direktør Thueslev, der også modtog provenuet fra boghandlersalget. I alle eksemplarer blev det anført, at udgivelsen var sket med støtte fra Lundbeckfonden.

Renovering af Tersløsegaard

En anden donation – eller rettere række af donationer – hvor Lundbeckfonden engagerede sig, om end det her kun var økonomisk, var støtten til reno-

veringen af Tersløsegaard, som man havde indledt med en første donation på 40.000 i 1973. Det var A. Kann Rasmussen, der havde foreslået, at fonden donerede et beløb til renovering af den lille herregård, hvor Ludvig Holberg tilbragte sine sidste somre efter at have købt ejendommen i 1745. Holberg testamenterede herregården til Sorø Akademi, der frasolgte avlsgården i 1818. I 1905 blev hovedbygningen med sidefløje solgt til Soransk Samfund, der lod Martin Nyrop restaurere den. I 1921 oprettedes Den Holbergske Stiftelse Tersløsegaard, men bygningen bevarede sin tilknytning til Soransk Samfund, og det var som dedikeret gammel soraner, bestyrelsesmedlem i Soransk Samfund 1963-1969 og formand for Den Holbergske Stiftelse Tersløsegaard, at Kann Rasmussen engagerede sig i bevarelsen af bygningen.

En ombygning og istandsættelse var påtrængende nødvendig og ville koste ca. 80.000 kroner, hvoraf Den Holbergske Stiftelse Tersløsegaard kun havde kunnet fremskaffe 40.000 kroner. Kann Rasmussen foreslog derfor, at Lundbeckfonden bevilgede de resterende 40.000 kroner, hvilket skete enstemmigt på bestyrelsesmødet 4. december 1973. Endnu en bevilling på 25.000 kroner fulgte i marts 1976 som forudsætning for en bevilling fra Det Særlige Bygningstilsyn på 75.000 kroner, og senere på året bevilgedes yderligere 10.000 kroner, hvorefter Kann Rasmussen takkede for den økonomiske støtte til renoveringsarbejdet, ”som man nu havde midler til at gøre færdigt”.¹¹

Fra begyndelsen af 1970'erne og helt frem til 2011 har Lundbeckfonden ydet økonomisk støtte til renovering og vedligeholdelse af den danske herregård Tersløsegaard, som Ludvig Holberg i 1745 testamenterede til Sorø Akademi. I dag er herregården centrum for grundlovsarrangementer og kulturelle aktiviteter, herunder skuespil- og musikarrangementer, der bl.a. formidler Holbergs liv og forfatterskab. (Foto: Den Holbergske Stiftelse Tersløsegaard)

Det blev imidlertid til endnu en bevilling til Tersløsegaard, om end først i 1979, hvor A. Kann Rasmussen foreslog, at man ydede Den Holbergske Stiftelse Tersløsegaard et beløb på indtil 200.000 kroner. Pengene skulle bruges til opførelse af sanitære anlæg, der var nødvendige, hvis der skulle være mulighed for større besøgstal. Med henvisning til den tidligere ”interesse for ejendommen og stiftelsen” imødekom en enig bestyrelse formandens forslag.¹²

Lundbeckfonden ydede også siden økonomisk støtte til Tersløsegaard, herunder til en gennemgribende istandsættelse og restaurering, der afsluttedes i 2011.

Støtte til medarbejdere, tidligere ansatte og ægtefæller

En gruppe, der var særlig opmærksomhed omkring, var personale og tidligere ansatte i Lundbeck – i god overensstemmelse med fundatsens bestemmelser. I marts 1974 doneredes således 50.000 kroner til Hjælpefonden for Medarbejdere i Lundbeck, der havde imødekommet så mange låneansøgninger, at der var risiko for, at den for en tid måtte indstille sin udlåns- og hjælpevirksomhed. I 1976 bevilgedes endnu 100.000 til Hjælpefonden, der også fremover modtog donationer, når der var behov.¹³

I fundatsen havde Grete Lundbeck som en specifik form for understøttelse til ansatte eller tidligere medarbejdere indsat en bestemmelse om erhvervelse af en ejendom til anvendelse som hel eller delvis fribolig. Tidligere havde stiftelser været en udbredt form for boligbistand, oprettet af faglige organisationer, lav og andre interesseorganisationer eller private filantroper. Med boligmarkedets og den almindelige velfærdsudvikling med almene boligbyggerier, boligsikring og ældreboliger var tiden imidlertid løbet fra sådanne ordninger, og stiftelserne blev efterhånden nedlagt.

På Lundbeckfondens bestyrelsesmøde 11. juni 1974 konstaterede Holger Byfeldt da også, at ”der ikke hidtil havde været noget behov for en sådan ejendom”, og at der ”næppe bliver det i overskuelig fremtid”. Desuden kunne det have ”uheldige skattekonsekvenser” for fonden at være ejer af fast ejendom. Byfeldt foreslog derfor, at man levede op til fundatsens intention ved at stille et beløb til rådighed, så der kunne ydes huslejemæssig hjælp til tidligere medarbejdere og deres efterladte ægtefæller. Han skønnede, at det ville dreje sig om ca. 20 personer, og bestyrelsen vedtog på den baggrund for årene 1974 og

1975 at donere indtil 20.000 kroner årligt til uddeling i portioner a 1.000 kroner. Beløbet forhøjedes til 25.000 for 1976.¹⁴

Som mere ordinære personalegoder bevilgede man i slutningen af 1975 1.500 kroner til Sportsforeningens julelotteri, 1.000 kroner til juletræsfesten og 4.000 kroner til Fællesklubbens fest i anledning af dennes 25-års jubilæum.¹⁵

Lægevidenskabens særlige prioritering

Med udgangen af 1976 havde Lundbeckfonden siden genoptagelsen af uddelingerne i 1972 ydet donationer for et samlet beløb på 1.319.245 kroner, her sat i forhold til fondens nettooverskud:¹⁶

Årstal	Nettooverskud	Donationer
1972	2.487.980	120.000
1973	4.426.050	341.000
1974	2.759.348	145.293
1975	5.643.206	133.472
1976	5.559.389	579.479
I alt	20.875.973	1.319.244

Tallene udtrykker, at der i høj grad var tale om en målrettet opbygning af fondskapitalen, først og fremmest gennem opkøb af obligationer. Derimod var der ingen egentlig formuleret uddelingspolitik bortset fra fundatsens bestemmelser, der overlod ganske meget til bestyrelsens præferencer. Bevillingerne til Tersløsegaard og værket om Det kgl. Assistenshus havde således udgjort næsten en fjerdedel af de samlede donationer, men på trods heraf fremgår det også, at den lægevidenskabelige forskning alligevel havde stor prioritet, ikke mindst med bevillingerne til allergologi, der i de fem år samlet modtog godt 150.000 kroner. Hertil kom bevillingerne på 100.000 til DADL, 300.000 til Statens Lægevidenskabelige Forskningsråd og 80.000 til psykiatersymposiet.

At netop den lægevidenskabelige forskning havde en særlig prioritet, fremgår også af, at bestyrelsen på et tidspunkt overvejede, om man skulle indrykke meddelelser om de årlige bevillinger i *Ugeskrift for Læger*, hvilket man dog besluttede ikke at gøre, idet de nærmere overvejelser ikke er anført.¹⁷

Trods prioriteringen af lægevidenskaben faldt andelen af uddelinger til dette område i 1977, hvor Lundbeckfonden fik et nettooverskud på 7.450.259, mens det samlede donerede beløb var på 343.646 kroner. Broderparten af donationerne gik til støtte til medarbejdere og tidligere ansatte på Lundbeck, idet Hjælpefonden modtog ikke mindre end 200.000 kroner, hvortil kom 20.000 i støtte til huslejhjælp. Af de øvrige midler bevilgedes på foranledning af landsretssagfører Knud Ehlers 40.000 kroner til den Internationale Føderation for Europæisk Rets 8. internationale kongres, der skulle holdes i København i 1978. Tilbage var ca. 83.600 kroner, eller godt 24 procent, der gik til medicinsk forskning, bortset fra 4.000 kroner i støtte til udgivelse af psykiateren Jørgen Ravns erindringer. Det største beløb på 51.173 kroner doneredes til Neurokirurgisk Afdeling på Hvidovre Hospital til indkøb af apparatur til måling af intrakranielle tryk.¹⁸

Et foreløbigt højdepunkt

Det store beløb til Hjælpefonden i 1977 skyldtes utvivlsomt den økonomiske krise og den høje arbejdsløshed, og i juli 1978 doneredes da også yderligere 50.000 kroner med henvisning til, at "Hjælpekassens likviditet for tiden er anstrengt". Ligeledes besluttedes det at hæve beløbet til huslejhjælp til 40.000 og øge portionerne til 2.000 kroner årligt. Det lignede 'business as usual', men 1978 blev et foreløbigt højdepunkt i Lundbeckfondens udvikling.¹⁹

Årets nettooverskud udgjorde 8.362.999 kroner, men det uddelte beløb mere end firdobledes i forhold til året inden og var med 1.497.383 kroner næsten lige så stort som de samlede bevillinger tilsammen siden 1972. Ganske vist indeholdt beløbet de 300.000 kroner årligt til Rigshospitalets Allergilaboratorium, som man havde overtaget fra ALK, men stadig var beløbet på den pæne side af 1 mio. kroner.²⁰

Også når det kom til fordelingen, var der tale om et nybrud, idet støtten til lægevidenskaben voksede massivt ikke kun i absolutte tal, men også relativt. Fraregnet støtten til nuværende og tidligere medarbejdere på Lundbeck samt pensionsforpligtelser til tidligere bestyrelsesmedlemmer på 30.000 kroner, som tidligere ikke var konteret under donationer, så blev alle de resterende 1.371.388 kroner, eller 92 procent, doneret til "videnskabelige formål" og helt overvejende lægevidenskaben. Af større bevillinger kan nævnes fornyede

100.000 kroner til DADL til forskning i almen praksis, 103.840 kroner til Sct. Hans Hospital til indkøb af en integrator til matematiske beregninger, 200.000 kroner til Dansk Selskab for Radioterapi – og ikke mindre end 560.000 kroner til Radiumstationen på Finseninstituttet til indkøb af udstyr til cellekinetiske undersøgelser af cancerpatienter.²¹

Ydermere er det første gang, man i Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol finder en angivelse af en egentlig målrettet uddelingspolitik. Da bestyrelsen 7. juli 1978 besluttede at støtte tre projekter, skete det nemlig med den bemærkning, at ”alle ansøgningerne ligger indenfor områder, som fonden har vist særlig interesse, nemlig cancer- og psykiatriområderne” – reflekterende Lundbecks interesser i udvikling og fabrikation af nye lægemidler netop inden for især det sidste område. Formanden, Børge Sørensen, indstillede derfor, at man imødekom alle tre ansøgninger, hvoraf de to var til Dansk Selskab for Radioterapi, henholdsvis Sct. Hans Hospital.²²

Efter den massive stigning i uddelingerne fulgte i 1979 et mindre fald til 1.140.223 kroner, hvoraf under halvdelen tilfaldt lægevidenskaben. Efter uddeling af pension på 70.000 kroner og støtte på 148.000 kroner til nuværende og tidligere medarbejdere i Lundbeck-koncernen, var der 922.223 kroner tilbage. Heraf blev 435.000 doneret til ”andre af bestyrelsen bestemte formål”, nemlig de yderligere 200.000 til Tersløsegaard på forslag af A. Kann Rasmussen, 200.000 kroner i støtte til udgivelse af en bog på engelsk om rododendron, igen på forslag af Kann Rasmussen, samt på forslag af Niels Harboe 35.000 kroner i støtte til en bog om den danske adelsmand Jens Holgersen Ulfstands borg, Glimmingehus.²³

De resterende 487.223, eller knap 43 procent, tilfaldt på forskellig vis lægevidenskaben. Til ”hospitalet og bekæmpelse af sygdomme” doneredes atter 300.000 kroner til Rigshospitalets Allergilaboratorium, mens Sct. Hans Hospital fik tildelt 37.223 kroner til indkøb af et stereotaktisk instrument. De resterende 150.000 doneredes til ”videnskabelige formål”, heraf 100.000 kroner til DADL, og resten fordeltes på fire mindre donationer, heriblandt 20.000 kroner til Litteraturudvalget under Statens Kunstfond, uden at det specifikke formål er anført.²⁴

I 1980 var der atter et fald i uddelingerne til 877.500 kroner, men til gengæld var fonden efter afhændelsen af ALK ikke længere forpligtet på den årlige donation på 300.000 til Rigshospitalets Allergiklinik, og renset for dette

Per Søltøft (1912-2003) blev medlem af Lundbeckfondens bestyrelse i 1978 og var formand 1982-1987. Han var kemiingeniør og blev i 1952 laboratorieleder og professor i teknisk kemi ved Polyteknisk Læreanstalt. Som formand for Lundbeckfonden gennemførte han et løft i de årlige uddelinger, ligesom donationerne blev større og flerårige. I begyndelsen af 1986 fremlagde han et forslag til de første egentlige retningslinjer for uddelinger fra Lundbeckfonden. Han var medlem af Lundbecks bestyrelse fra 1978 og formand 1979-1986.

beløb var årets uddelinger på samme niveau som året inden. Hvad angår fordelingen af donationerne var fonden til gengæld tilbage på sporet fra 1978, idet 681.000 kroner, eller knap 78 procent, tilfaldt lægevidenskaben. Til hospitaler og bekæmpelse af sygdomme doneredes særskilt 133.362 kroner til Finseninstituttet til teknisk udstyr samt 46.400 kroner til sygeplejerske Kirsten Bruun til et uddannelsesophold inden for intensiv sygepleje i USA. De resterende 501.728 doneredes til videnskabelige formål, hvoraf DADL modtog 100.000 kroner. Herudover doneredes 70.000 kroner til pension og 46.000 kroner til støtte til nuværende og tidligere medarbejdere. Desuden modtog Holger Byfeldts søn, cand.jur. Hans Byfeldt, 80.000 kroner til et kursus på I.M.E.D.E. (Institut for Virksomhedsledelse), der i dag indgår i den internationalt anerkendte business school i Schweiz, IMD.²⁵

I 1981 faldt donationerne til 646.864 kroner – rekordlavt siden 1978 – hvoraf 339.503 kroner tilfaldt lægevidenskaben. To bevillinger til andre af bestyrelsen bestemte formål modtog tilsammen 157.760, heraf 100.000 kroner til en international kemikongres – hvilket må siges at være et videnskabeligt formål med relation til forskningen i Lundbeck – mens pension og medarbejderstøtte udgjorde tilsammen 152.667 kroner.²⁶

En vending

Men så skete der igen noget. I 1982 øgedes donationerne til rekordhøje 2.369.165 kroner, hvoraf 1.800.291 kroner, eller 76 procent, gik til videnskabelige formål og helt overvejende lægevidenskabelig forskning. ”Støtte til sygeplejersker” udgjorde beskedne 4.000 kroner, men var optaget i opgørelsen som en selvstændig, om end mindre kategori også fremover, hvilket signalerede en nyorientering i uddelingspolitikken. ”Andre af bestyrelsen bestemte formål” udgjorde 215.874 kroner, herunder 155.874 til færdiggørelse af et geologisk forskningsprojekt, 10.000 kroner til undersøgelse af gammel-ægyptisk ”graphiti” – og så doneredes 50.000 kroner til indkøb af kunst til kontorerne på Ottiliavej. Endelig var der de sædvanlige to posteringer, pension og støtte til nuværende og tidligere medarbejdere, på henholdsvis 60.000 og 289.000 kroner.²⁷

Den markante stigning var ikke en engangforeteelse som i 1978, men udgjorde et vendepunkt i Lundbeckfondens donationer. I 1983 øgedes det donerede beløb således igen, denne gang til 3.121.647 kroner, og i 1984 yderligere til 5.590.225 kroner, idet den helt overvejende del af donationerne begge år gik til sundhedsvidenskabelige formål i bred forstand, heraf størstedelen til decideret forskning. Efter et fald i 1985 øgedes donationerne igen i 1986 til 6.050.471 kroner, hvorefter fulgte et dramatisk hop til knap 24 mio. kroner. De forudgående ti års donationer kan opgøres som følger (i DKK):

Årstal	Nettooverskud	Donationer
1977	7.450.259	343.673
1978	8.362.999	1.497.383
1979	9.083.763	1.126.997
1980	10.849.220	877.500
1981	16.712.498	684.397
1982	20.247.219	2.369.165
1983	26.970.469	3.121.647
1984	41.465.471	5.590.225
1985	50.547.862	4.560.433
1986	52.850.730	6.057.471
1987	42.681.729	23.919.334

Efter at det første løft i de årlige donationer i 1978 var blevet fulgt af en fallende tendens, kom altså et nyt og yderligere forøget løft i 1982 fulgt af en stabil vækst i de årlige donationer frem til og med 1986. Herefter fulgte i 1987 et helt ekstraordinært løft i de årlige donationer, der blev fulgt af en konstant og vedvarende vækst i de efterfølgende år. Donationerne blev således løftet op på et helt andet niveau, hvilket havde interne såvel som eksterne årsager.

Ny formand, ny fondslovgivning og ny fundats

Olaf Thranes tid som formand for Lundbeckfonden blev kort, idet han fratrådte allerede i april 1982. Han fortsatte dog i bestyrelsen som menigt medlem. Ny formand blev professor dr.techn. P. Søltoft. Det var næppe nogen tilfældighed, at det netop var i 1982, at det andet store og fortsatte løft i donationerne indledtes. At Per Søltoft havde intentioner om en ny og mere

Niels Harboe (1918-2006) var medlem af Lundbeckfondens bestyrelse 1978-1993, herunder formand fra 1987. Han var uddannet læge og søgte gennem sin forskning og sine erhvervsmæssige aktiviteter at bygge bro mellem universitetsforskningen og dansk erhvervsliv. Som formand fik Niels Harboe gennemført et betydeligt løft i Lundbeckfondens donationer til forskning, og han var den centrale person, da fonden i 1989 erhvervede ingrediensvirksomheden Chr. Hansen Holding. Han var ligeledes medlem af Lundbecks bestyrelse 1985-1992.

både ambitiøs og målrettet donationspolitik, blev således klart et par år senere – influeret af begivenheder uden for Lundbeckfonden og Lundbeck-koncernen som helhed.

Den 31. maj 1983 stadfæstedes en lov om registrering af danske fonde i et fondsregister i Justitsministeriet, og året efter, 6. juni 1984, stadfæstedes både en generel fondslov samt en Lov om Erhvervsdrivende Fonde. Lovgivningen fulgte efter en flerårig offentlig og politisk debat om fonde og ikke mindst spørgsmålet om beskatning – eller rettere manglende beskatning – af disse, og netop en Lov om Beskatning af Fonde, visse Foreninger og Institutter m.v. var under forberedelse og blev vedtaget 19. marts 1986 med ikrafttrædelse pr. 1. januar 1987.

Ifølge den nye lovgivning skulle erhvervsdrivende fonde som Lundbeckfonden registreres i Aktieselskabsregisteret med CVR-nummer. Der blev indført en 50 procents beskatning efter fradrag af hensættelser til konsolidering samt udlodninger til almennyttige/velgørende formål samt hensættelser til sådanne. Hensættelser til konsolidering måtte højst

udgøre 25 procent af de samlede udlodninger, og hensættelse til udlodning skulle anvendes inden fem år.

At de stærkt forøgede bevillinger i 1987 havde sammenhæng med lovgivningen, fremgår af referatet fra bestyrelsesmødet 13. maj 1987, hvor det blev oplyst, at en beregning viste, at fonden i tilfælde af en tilsvarende skattepligt som i 1986 skulle have betalt ca. 21,9 mio. kroner i skat.²⁸

Med lovkomplekset ændrede Folketinget grundlæggende spillereglerne for danske fonde og i særdeleshed for erhvervsdrivende fonde. Som konsekvens besluttede Lundbeckfondens bestyrelse at ændre sin fundats, idet man samtidig foretog en grundig sanering af paragraffer og bestemmelser, hvoraf mange – trods løbende tilpasninger og justeringer gennem årene – havde været uforandrede siden Grete Lundbecks tid. Et gennearbejdet og gennemdrøftet forslag blev 21. januar 1986 fremlagt til vedtagelse i bestyrelsen, der imidlertid vedtog at udsætte den endelige beslutning til det følgende møde, så man samtidig kunne tage stilling til de tilhørende ændringer i forretningsordenen.²⁹

Vedtagelsen af fundatsen fandt herefter sted på det efterfølgende bestyrelsesmøde den 18. marts 1986, hvor et nyt medlem, direktør Sven Dyrlov Madsen, deltog for første gang efter at være blevet indvalgt på mødet forinden. Sven Dyrlov Madsen var veterinær og havde 1970-1985 været adm. direktør for Danske Slagterier og ESS-Food, hvorefter han var tiltrådt i Lauritzen Holding A/S ligeledes som adm. direktør. Forinden var Jannik Bjerrum udtrådt i februar 1984 på grund af alder; direktør Torben Grandt blev indvalgt i hans sted, hvorved bestyrelsen samlet var blevet udvidet fra fire til fem medlemmer.

At dømme ud fra bestyrelsesprotokollen skete vedtagelsen af den nye fundats gnidningsløst trods mange ændrede paragraffer og bestemmelser, om end der ikke var substantielle ændringer. Nyt var en tilpasning til lovgivningen, hvorefter medarbejderne i fondens datterselskaber fik mulighed for at vælge medlemmer til bestyrelsen. Skulle det blive aktuelt, gjaldt det dog, at disse bestyrelsesmedlemmer kun deltog i ”fondens erhvervs-virksomhed” og ikke i beslutninger om uddelinger. De første medarbejderrepræsentanter fra Lundbeck, smed John Holst, pakkedame Henriette Lund og produktionschef Torben Nielsen, indtrådte i bestyrelsen på mødet 2. september 1986.

De første retningslinjer for uddelinger

At Per Søltøft havde ønsker om en ændring af uddelingspolitikken, fremgår af, at han på bestyrelsesmødet 21. januar 1986 fremlagde et sæt ”Retningslinjer for uddelinger fra Lundbeckfonden” samt et sæt ”Betragtninger vedrørende bevillinger fra Lundbeckfonden” til diskussion i bestyrelsen. Indholdet i de to skriftlige oplæg er ikke kendt, ligesom den efterfølgende drøftelse ikke er refereret i bestyrelsesprotokollen. Diskussionen udmundede dog i enighed om ikke at vedtage ”nogen formelle retningslinjer for fondens uddelingspolitik”, men der var også enighed om ”i videre omfang end hidtil” at støtte større projekter ved danske forskningsinstitutioner. Ydermere skulle projektbeskrivelserne i sådanne tilfælde udarbejdes ”i samarbejde mellem den pågældende institution og fondens bestyrelse”, ligesom bestyrelsen skulle kunne indhente rådgivende assistance hos Lundbeck eller andre.³⁰

Selvom der ikke blev formuleret skriftlige retningslinjer, syntes Per Søltøfts betragtninger således at få konsekvenser, og hvor begrænsede de

Den første til at modtage P.V. Petersen-Prisen efter P.V. Petersen selv var professor **Mogens Schou** (1918-2005) ved Psykiatrisk Hospital i Aarhus, der i 1988 fik prisen for sit arbejde med lithium til behandling af maniodepressive. Her ses han sammen med Lundbeckfondens bestyrelsesformand, **Niels Harboe**, ved uddelingen af prisen.

end kan forekomme, satte bestyrelsens enige konklusioner sit præg på fondens uddelingspolitik fremover. En ny udvikling var sat i gang, og selvom følgerne endnu knap var synlige, blev Per Søltøft behørigt hyldet både for dette og for sin samlede indsats for fonden, da han på bestyrelsens årsmøde 13. maj 1987 trådte tilbage som formand og helt ud af bestyrelsen på grund af alder.

I stedet indvalgte adm. direktør for Cheminova A/S, kemiingeniør Arne V. Jensen, der i 1984 var blevet indvalgt i Lundbecks bestyrelse, samt direktør for Statens Serum Institut, dr.med. Nils Axelsen. Som ny formand valgtes Niels Harboe. Også ny direktør blev det til, da Poul A. Christensen, tidligere økonomidirektør i Lundbeck, blev budt velkommen efter at være blevet ansat pr. 15. maj 1987 til erstatning for advokat Hans Byfeldt, der pludselig var fratrådt hele koncernen tidligere på året.³¹

Som afslutning på årsmødet takkede Niels Harboe Per Søltøft for dennes indsats, både for at have været med til ”store beslutninger” i en tid, hvor fondens kapital var vokset til ”en meget betydelig størrelse”, men også for at

have fostret tanker om uddelingsprincipper baseret på hensynet til såvel Lundbeck som lovgivningen og de ændrede skattebestemmelser, hvilket allerede havde ført til ”de første store uddelinger”.³²

Hvad Niels Harboe henviste til, var formentlig tre store bevillinger uddelt i Per Søltofts formandsperiode: Den første var en donation i februar 1984 på 1.859.000 svenske kroner svarende til 2,23 mio. danske kroner over tre år til den svenske professor, dr.med. Urban Ungerstedt ved Karolinska Institutet. Ungerstedt var en af verdens førende og mest kendte forskere inden for farmakologi, og hans ansøgning omhandlede dels støtte til indkøb af apparatur, dels driftsmidler og herunder aflønning af ”nødvendig medhjælp” i tre år til drift af apparaturet. Projektet skulle udføres i samarbejde med forskere på Lundbeck, og efter en redegørelse fra selskabets forskningsdirektør P.V. Petersen om projektet bevilgedes det ansøgte beløb enstemmigt.³³

Den anden donation var på 2.090.000 kroner over tre år og blev bevilget i december 1985 til lektor dr.pharm. Povl Krogsgaard-Larsen ved Kemisk Institut, Danmarks Farmaceutiske Højskole, til et forskningsprojekt om ”Design og udvikling af modelstoffer til styring af neurodegenerative processer i centralnervesystemet”. Ansøgningen blev uddybet og anbefalet af P.V. Petersen og underdirektør A.V. Christensen fra Lundbeck. Pengene blev bevilget under forudsætning af, at Lundbeckfonden var eneste donator.³⁴

Den tredje donation var på 1.980.000 kroner over to år og blev bevilget i maj 1987 til professor dr.pharm. Hans Bundgaard på Danmarks Farmaceutiske Højskole til et forskningsprojekt inden for området ”Forbedring af lægemidlers terapeutiske effekt gennem udvikling af nye prodrugs”. Projektet skulle muliggøre udvikling af lægemidler, der på samme tid var mere effektive og med færre bivirkninger. Projektet blev på mødet gennemgået og varmt anbefalet af forskningsdirektør A.V. Christensen, der fremhævede, at det omhandlede en teknik, som Lundbeck ikke beherskede, men ville være ”meget interesseret i”.³⁵

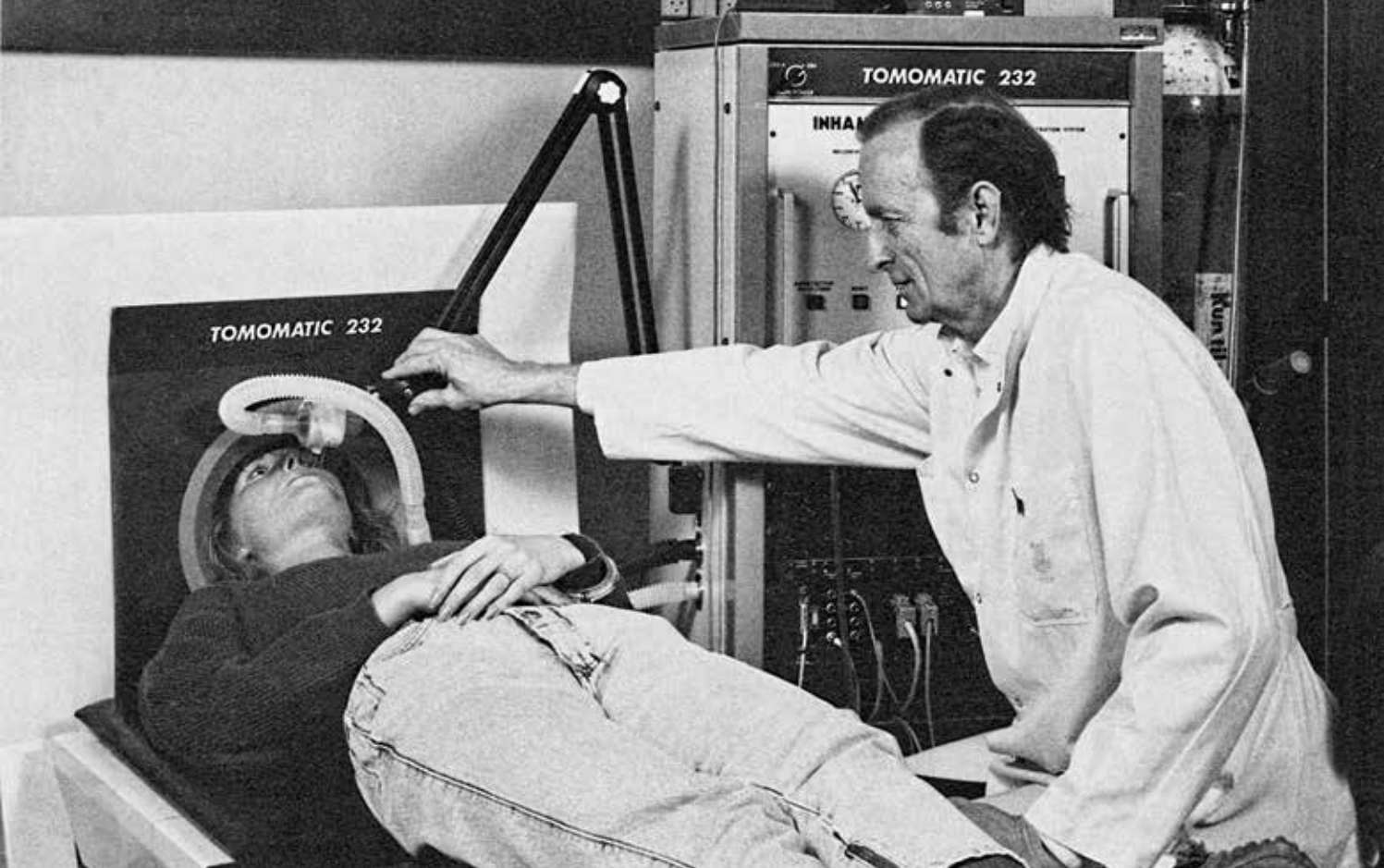
På samme møde besluttede bestyrelsen at indstifte en årlig forskningspris, Lundbeckfondens P.V. Petersen-Pris på 100.000 kroner skattefrit. Den var et par uger forinden, 30. april 1987, blevet tildelt P.V. Petersen for hans ”mangeårige fremstående arbejde med psykofarmaka m.m.”. Fremover skulle prisen tildeles som hæderspris til forskere, ”der har virket inden for videnskabelige områder, der er beslægtede med Lundbecks aktiviteter”.³⁶

Fælles for de donationer, som Niels Harboe refererede til, var dels deres størrelse og flerårige forløb, dels deres umiddelbare relation til og betydning for forskningen og udviklingen i Lundbeck. Den sidste donation blev besluttet på bestyrelsens årsmøde 13. maj 1987 og var dermed blandt de sidste, som Per Søtoft var med til at uddele.

Foruden disse store bevillinger var der de mange små, mellemstore og større bevillinger fra nogle få tusinde til flere hundredtusinde kroner, som det stærkt øgede årlige uddelingsbeløb muliggjorde. Donationerne til DADL, der efter ansøgning herefter uddelte "Lundbecks Legat" videre til forskning i almen praksis, eksisterede stadig, og modellen blev fra 1983 kopieret, da Skandinavisk Selskab for Psykofarmakologi fik bevilget 250.000 kroner til videre uddeling i form af "Lundbeck-stipendier", mens DADL samme år modtog 200.000. Hidtil havde donationerne til DADL været den eneste undtagelse fra fondens almindelige princip, at man ikke ville give afkald på selv at træffe afgørelser om donationer, men under henvisning til, at det skandinaviske psykofarmakologiselskabs område "er af central betydning for H. Lundbeck & Co. A/S", blev det ansøgte beløb bevilget med det ønskede formål. I 1985 fik de to organisationer igen donationer på henholdsvis 200.000 og 250.000 kroner.³⁷

Nævnes bør også donationen på 1 mio. kroner til forskningen på Sct. Hans Hospital, som på forslag af direktionen for Lundbeck blev doneret i midten af maj 1985 i anledning af Hans Lundbecks 100-årsdag. Baggrunden var "det nære samarbejde, der har været mellem forskningen på hospitalet og forskningen på H. Lundbeck & Co. A/S", og at forskningen på Sct. Hans betragtedes som værende i fare på grund af offentlige nedskæringer på bevillingerne til hospitalet.³⁸

Endelig var der en donation i 1986 på 3 mio. kroner til Bent Weeke til udvikling af en ny allergologisk diagnosticeringsmetode. Donationen adskilte sig fra de gængse ved fra begyndelsen og umiddelbart at have et direkte kommercielt sigte, der i 1987 førte til oprettelsen af H. Lundbeck Diagnostics A/S, ejet af Lundbeckfonden, der sidst på året overflyttede ejerskabet til Lundbeck med henblik på markedsføring af diagnosticeringsmetoden under navnet Lucotest-HR. Metoden kom dog aldrig til at fungere efter hensigten, og Lundbeck Diagnostics blev opløst i efteråret 1989.

"Specielle ansøgninger"

At den nye uddelingspraksis, som Per Søtoft havde indført, var kommet for at blive, fremgår af bestyrelsesmødet 2. oktober 1987. Efter at have taget stilling til 56 ansøgninger særbehandlede bestyrelsen såkaldt "specielle ansøgninger". Forskningsprofessor dr.med.vet. Peter Nansen, Institut for Veterinær Mikrobiologi og Hygiejne ved Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, fik bevilget 3 mio. kroner til et forskningsprojekt over tre år, der havde til formål at etablere et vidensgrundlag for evt. udvikling og fremstilling af vacciner eller andre metoder til beskyttelse mod parasitære sygdomme hos dyr og mennesker. Forskningsprofessor, dr.med. Lars-Inge Larsson fra Patologisk-Anatomisk Institut ved Københavns Universitet bevilgedes op til 4,5 mio. kroner, hvilket udgjorde halvdelen af et kræftforskningsprojekt om "Lokalisation og funktion af kyberner i normale og neoplastiske celler".³⁹

Endelig blev forskningsrådsprofessor, dr.med. Niels A. Lassen på Bispebjerg Hospital bevilget 10.248.000 kroner til indkøb af en helkropsgammatomograf, der kunne optage tredimensionelle tværsnitbilleder af hjernen og hjertet og også af hele kroppen, hvilket var af betydning for diagnostik og dermed bekæmpelse af bestemte kræftformer. Det var dog ikke et apparatur, der lige var til at købe – det skulle bygges af den danske virksomhed Medima-

Forskningsrådsprofessor, dr.med.

Niels A. Lassen (1926-1997) modtog i 1987 godt 10 mio. kroner til indkøb af en helkropsgammatomograf, der kunne optage tredimensionelle billeder af dele af eller hele kroppen. Niels A. Lassen udførte banebrydende forskning inden for fysiologi, herunder blodets kredsløb og hjernens funktion. Han beskrev således i 1968 øget blodgennemstrømning i hjerneområder, der havde været ramt af blodprop, og gav fænomenet betegnelsen luksuspfusion. Formålet med helkropsgammatomografen var ikke kun at understøtte Niels A. Lassens forskning, men også at øge behandlingsmulighederne for patienterne. Også i lyset af senere bevillinger var det en meget betydelig donation.

tic A/S, angiveligt inden for en periode på et til to år. En kontrakt mellem Lundbeckfonden og Medimatic A/S blev underskrevet i foråret 1988, hvorefter levering forventedes at ske i begyndelsen af 1989.⁴⁰

Det gik dog anderledes, idet detaljerne i et øjensynligt dramatisk forløb ikke er kendt. Allerede ved underskrivelsen af kontrakten konstaterede Lundbeckfonden, at Medimatic havde ”en fremragende teknisk ekspertise”, men samtidig var firmaets økonomi ”svag og usikker”. Fonden søgte at sikre sig, men ikke desto mindre måtte der regnes med en risiko på op til 6 mio. kroner, indtil leveringen af den færdige gammatomograf i godkendt stand havde fundet sted.⁴¹

Senere på året modtog Lundbeckfonden i september 1988 meddelelse fra professor Niels A. Lassen om, at Medimatic nu var færdig med ”datamatdelen”, men i fondsbestyrelsen var man tydeligvis ikke trygge ved situationen. I hvert fald meddelte formanden, Niels Harboe, at han ville kontakte firmaets direktion ”for at orientere sig om selskabets situation”.⁴²

Herefter er der stilhed i Lundbeckfondens bestyrelsesprotokoller om donationen i næsten ni måneder, og man kan fornemme lettelsen, da formanden i begyndelsen af juni 1989 kunne meddele bestyrelsen, at projektet nu så ud til at være ved vejs ende. Det var blevet forsinket især som følge af Medicomatics ”svage og meget usikre økonomi”, men efter at der var opnået tilslutning fra en række store kreditorer til et rekonstruktionsforslag, hvorefter den ikke sikrede gæld blev nedskrevet med 85 procent, var firmaet nu atter solvent. Det vurderedes derfor som ”sandsynligt”, at gammatomografen kunne færdiggøres og leveres inden for tre til fire måneder.⁴³

Herefter er projektet ikke omtalt yderligere i Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, men det betød ikke, at forudsigelsen om gammatomografens færdiggørelse og levering holdt stik. En prototype blev ganske vist opstillet på Bispebjerg Hospital, og der blev foretaget en del yderligere software- og hardwareudvikling. Projektet endte imidlertid med at gå i stå, og gammatomografen blev aldrig taget i brug – computerdelen blev dog i en årrække anvendt til forskningsbrug inden for hjerneforskning.⁴⁴

Den første årsberetning

Helkroggammatomografen og Niels A. Lassens arbejde og forventninger til ny erhvervelse var blandt de støttede projekter, som Lundbeckfonden om-

talte i sin årsberetning for 1987 – den første af sin art nogensinde. Den udkom i efteråret 1988 og omhandlede fondens virksomhed i 1987 med en opgørelse over økonomien, en fuldstændig liste over alle donationer samt en fyldig omtale af en række udvalgte bevillinger.⁴⁵

Foruden helkropsgammatomografen omtaltes bl.a. professor Hans Bundgaards arbejde med en metode til at udvikle mere effektiv medicin med færre bivirkninger samt forskningsprofessor Peter Nansens arbejde med beskyttelse mod parasitter og betydningen heraf for bl.a. svineproduktionen. Også et sygeplejerskeprojekt om familier med børn opereret for medfødte hjertefejl og et projekt om honoreringssystemets betydning for alment praktiserende lægers adfærd blev omtalt. Overlæge, dr.med. Rasmus Fog fra Sct. Hans Hospital fortalte om arbejdet med nye neuroleptika og betydningen heraf. Også P.V. Petersen-Prisen præsenteredes i forbindelse med en hyldest til netop P.V. Petersen, der som nævnt som den første fik prisen for sin betydning for Lundbecks psykofarmakaforskning.

Det var en helt ny åbenhed, og der har utvivlsomt været en sammenhæng med, at 1988 også var det første år nogensinde, hvor Lundbeck udsendte en skriftlig årsberetning, der fortalte om virksomhedens drift og udvikling i 1987.

Det var også første gang, at Lundbeckfonden offentligt fremlagde en udelingspolitik, idet Niels Harboe i sin ”Bestyrelsesformandens beretning for 1987” satte ord på.

Udgangspunktet var, at fonden fra 1986 til 1987 havde øget sine bevillinger fra 6 mio. til 24 mio. kroner, hvilket ikke skyldtes flere ansøgninger, men ”en ændret politik, der har været under overvejelse gennem nogen tid”.

Der var to motiver. Dels havde fondens stifter, fru Grete Lundbeck, ønsket, at fonden skulle virke til Lundbecks bedste. Det kunne gøres ved at stille risikovillig kapital til rådighed, men også ved at ”hjælpe til med, at der i Danmark udføres en aktiv og bred forskning indenfor de områder, selskabet arbejder i”. Dels kunne man konstatere en ”meget farlig udvikling”, nemlig at de statslige forskningsråd efterhånden kun havde ”meget små muligheder for at yde en massiv støtte til de få forskere, der har virkeligt stort talent”. Derfor rejste disse ofte til udlandet, alternativt blev ”deres talent sat på smalkost”, så deres mulighed for at ”præge næste generation af forskere og med-

arbejdere i industrien” blev alt for ringe. I dette spørgsmål, såvel som i det hele taget, mente Niels Harboe, at Lundbeckfonden havde en almennyttig rolle at spille:

Lundbeckfondens massive og flerårige støtte er en væsentlig forudsætning for, at adskillige langsigtede forskningsprojekter kan sættes i gang, og for at man kan holde på de dygtige medarbejdere, som er oplært på stedet, og hvis kreativitet og arbejdskraft er af stor betydning for projekternes gennemførelse.

Lundbeckfondens kraftige forøgelse af uddelingerne var derfor ikke nogen enlig svale, men en permanent foreteelse. Således planlagde fonden de kommende år at anvende omkring 10 mio. kroner årligt til forskergrupper, der af forskningsrådene var bedømt som fremragende, men som havde fået afslag på ansøgninger, og som arbejdede inden for områder, som Lundbeck-koncernen gerne så ”blomstre”. Stiftelsen af en P.V. Petersen-Pris var en del af denne orientering, idet prisen skulle tildeles ”specielt fremragende forskere, der virker eller har virket indenfor fagområder, som ligger indenfor Lundbeck-virksomhedernes interesseområder”.

Desuden ville fonden årligt anvende 5-7 mio. kroner til mere projektrelateret forskning, hvor opgaverne formuleredes af universiteterne og de højere læreanstalter i samarbejde med Lundbeck eller Lundbeckfonden. Endelig ville man anvende 8-10 mio. kroner årligt til anden læge-, natur- og veterinærvidenskabelig forskning, sygeplejeforskning og andre almennyttige formål – alt sammen efter behørig ansøgning.

Det økonomiske grundlag for den ændrede uddelingspolitik var fondens formue, der de senere år var vokset ”meget betydeligt”, så den med udgangen af 1987 udgjorde 573.165.634 kroner:⁴⁶

Det er grundlaget for, at fonden nu kan yde en samfundsnyttig indsats af langsigtet art. Det er en indsats, der vil kunne mærkes, fordi den koncentrerer på områder, der forsømmes i et samfund, som ofte har vanskeligt ved at planlægge længere end til næste valg.

Også hovedtallene i resultat- og formueopgørelsen oplystes, og i det hele taget var årsberetningerne fra 1987 og de følgende år et nybrud i forhold til

den lukkethed, som fonden tidligere havde delt med de fleste andre danske fonde ud fra devisen om, at 'den, der lever stille, lever godt', både når det gjaldt formue og donationer. Beslutningen tilbage i 1975 om ikke at offentliggøre donationerne i *Ugeskrift for Læger* var formentlig et udslag af denne holdning.

Prioritering af Lundbeck-relateret forskning

Foruden omtalen af en række udvalgte større donationer og deres betydning indeholdt Lundbeckfondens årsberetning for 1987 den første samlede og komplette oversigt nogensinde over årets bevillinger. Ydermere var det første gang, at man offentliggjorde de formål, som fonden ifølge sin fundats kunne støtte:⁴⁷

- Videnskabelige formål
- Hospitaler og sygdomsbekæmpelse
- Hæderspriser til læger, videnskabsmænd eller andre
- Legater til sygeplejersker

Lundbeckfonden lagde ikke skjul på, at i administrationen af disse bestemmelser prioriterede fondsbestyrelsen ”i særlig grad danske forskere og for-

I 1989 donerede Lundbeckfonden 5 mio. kroner til opførelse og indretning af et science- og aktivitetscenter, Experimentarium, i Hellerup nord for København med det formål at fremme interessen for naturvidenskab og teknik. Initiativtager til centret var Egmont Fonden, der donerede 25 mio. kroner, mens Tuborgs Bryggerier A/S stillede en tappehal gratis til rådighed i 20 år. Desuden ydede Undervisnings- og Forskningsministeriet et tilskud på 10 mio. kroner. Experimentarium åbnede 9. januar 1991 og har siden åbningen haft mere end otte millioner besøgende. Lundbeckfonden har flere gange ydet støtte til Experimentarium, senest til en stor særudstilling om hjernen. På udstillingen kan man få scannet sin hjerne og få et billede af den med hjem. (Foto: Experimentarium)

skergrupper, hvis emneområder ligger inden for eller i nærheden af H. Lundbeck A/S' interessesfære og i øvrigt projekter, som har høj international kvalitet".⁴⁸

På de indre linjer havde man i Lundbeck-koncernen også fokus på finansiering af koncernens egen interne forskning. Ved fastlæggelsen af budgettet for 1988 forventede man således en samlet uddelingsportefølje på ca. 25 mio. kroner, heraf 17 mio. til videnskabelige formål og 5 mio. til "specielle forskningsopgaver indenfor Lundbeckkoncernen". I det hele taget efterlyste fondens bestyrelse på de indre linjer initiativer fra Lundbeck til projekter, "hvis gennemførelse ville være af værdi for Lundbeck, og som kan finansieres af fonden".⁴⁹

Til "specielle forskningsopgaver" i Lundbeck blev det i 1988 imidlertid 'kun' til donation af i alt 2.544.000 kroner fordelt på tre bevillinger, der alle blev omtalt i årsberetningen: 510.000 kroner til udvikling af prodrugs til absorption fra mundhulen; 489.000 kroner til farmaceutisk, teknologisk forskning vedrørende frigivelse af lægemiddelsubstanser fra polymere matrixpræparationer; samt 1.545.000 kroner til psykofarmakologisk og biologisk-psykiatrisk forskning på Sct. Hans Hospital, primært to års omkostninger til forskningspersonale.⁵⁰

Året efter var der ingen donationer til interne Lundbeck-projekter bortset fra 220.000 kroner i støtte til Lundbeck Pharma A/S til videnskabelige forelæsninger på et symposium. I alt uddelte Lundbeckfonden i 1989 knap 27 mio. kroner, hvoraf 19 mio. gik til forskning, og af resten var 5 mio. kroner doneret til etablering og indretning af Experimentarium og 1,8 mio. kroner til en udgivelse af Niels W. Gades samlede værker.⁵¹

Åbenhed, PR og offentlig debat

Årsagen til den nye åbenhed var givetvis den til tider skarpe offentlige og politiske debat fra begyndelsen af 1980'erne om fondes skattefrihed og forhold i det hele taget, men også et ønske om at profilere både Lundbeckfonden og Lundbeck i offentligheden. Det er som nævnt næppe tilfældigt, at selskabet også i 1987 offentliggjorde sin første årsberetning.

Andre udtryk for den nye åbenhed af PR-lignende karakter var en beslutning i bestyrelsen 2. oktober 1987 om at foretage uddelingen af de store bevillinger ved et stort anlagt offentligt arrangement med invitation af undervis-

ningsministeren m.fl. Til at organisere arrangementet entrede man med freelancejournalist Marianne Scheele, der også skulle stå for udarbejdelsen af årsberetningen, og Torben Busekist, Public Relations A/S. Ligeledes besluttedes det, at Marianne Scheele skulle ”sørge for PR” i *Sygeplejersken* om en bevilgning på i alt 150.000 kroner til sygeplejersker. Initiativerne fik ikke blivende betydning, men foregreb dog en mere bevidst offentlighedsorienteret holdning, som fulgte en del år senere.⁵²

Man søgte også i langt højere grad end hidtil at knytte Lundbeck-navnet til konkrete bevillinger. I efteråret 1987 indledtes således forhandlinger med Statens Lægevidenskabelige Forskningsråd, SLF, om oprettelse af op til ti kombinerede SLF/Lundbeck-professorater. Forhandlingerne løb imidlertid ud i sandet på grund af uenighed om kriterierne for udvælgelse af de pågældende, idet Forskningsrådet ikke mente, at man kunne acceptere Lundbeckfondens krav om at være medbestemmende om, hvem der skulle tildeles professoraterne.⁵³

Derimod doneredes i 1988 et firårigt Lundbeck-seniorstipendium til forskningsprofessor Povl Krogsgaard-Larsen ved Danmarks Farmaceutiske Højskole i forbindelse med hans igangværende forskningsprojekt, som Lundbeckfonden også støttede. Desuden modtog han fra Grete og Hans Lundbecks Legat et treårigt kandidatstipendium til samme projekt. Fra 1988 offentliggjordes også donationerne fra Grete og Hans Lundbecks Legat i Lundbeckfondens årsberetninger, og de bestod typisk af et antal Lundbeck-stipendier – scholar- eller kandidatstipendier til yngre forskere. Legaterne blev doneret til forskere, der herefter selv udpegede den ønskede stipendiat.⁵⁴

Endelig markerede Lundbeckfonden sig i den offentlige politisk-økonomiske debat, da man i maj 1989 udskrev en prisopgave om det høj- og evigt aktuelle emne ”Finansiering af de offentlige udgifter i Danmark i 1990erne” med en præmiesum på indtil 450.000 kroner. Hertil kom et honorar til bedømmelsesudvalget, der bestod af professor Karsten Laursen, rigsstatistiker Hans Zeuthen og advokat Linda Hulgaard. Prismodtagerne blev lektor, cand. og lic.polit. Peter Birch Sørensen og professor, cand.polit. Bent Rold Andersen, der samlet modtog 350.000 kroner.⁵⁵

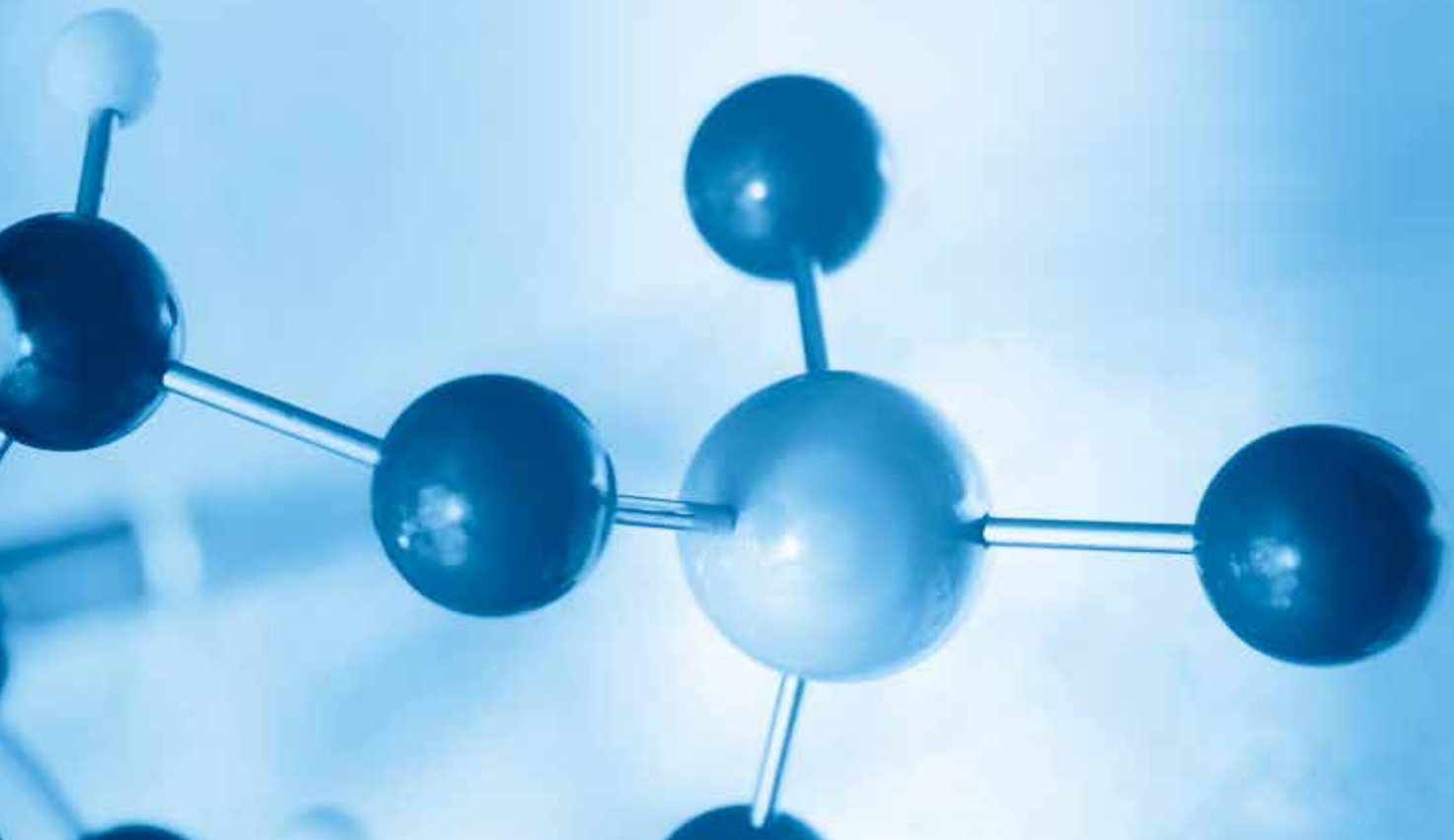
Fra 1989 søgte Lundbeckfonden at markere sig i den offentlige politisk-økonomiske debat med udskrivelse af en række prisopgaver. De to første prismodtagere var professor og tidligere overvismand **Bent Rold Andersen** (f. 1929) samt lektor, senere professor og overvismand **Peter Birch Sørensen** (f. 1955), der her netop har modtaget prisen af Lundbeckfondens formand, **Niels Harboe**. Emnet for prisopgaven var ”Finansiering af de offentlige udgifter i Danmark i 1990’erne”.

Fonden fortsatte denne praksis med prisopgaver om aktuelle og principielle samfundsspørgsmål de følgende år, idet initiativet blev taget "fra tid til anden". I 1990 var prisopgavens emne "Struktur og finansiering af det danske sundhedsvæsen i 1990erne", hvor prisen blev delt i tre portioner til henholdsvis direktør, professor Kjeld Møller Pedersen, 1. reservelæge Øjvind Lidegaard/afdelingsleder Jens Peter Steensen og konsulent, cand.oecon. Torben Larsen. I 1992 var emnet "Fremtidens ældrepolitik", og prisen deltes mellem professor Bent Rold Andersen, adjunkt, cand.oecon. Svend Erik Hougaard Jensen, lektor, cand.scient.oecon. Søren Bo Nielsen, kommunaldirektør, cand.polit. Svend Lundtorp og socialdirektør, cand.polit. Torben Lindved Hansen.

Og herefter var det slut. Ganske vist udskrev fonden i 1996 endnu en prisopgave med titlen "En samfundsøkonomisk analyse af at forbedre gamle menneskers funktionsevne", men prisen blev ikke uddelt, uden at det fremgår hvorfor. Under alle omstændigheder fulgte ikke flere opslag.⁵⁶

KAPITEL 4

FRA SLUMRENDE
MILLIARDFOND
TIL AKTIV INVESTOR

Lundbeckfondens nye uddelingspolitik førte hurtigt til øget administration, som man i efteråret 1987 forudså ville vokse yderligere. Det rejste spørgsmål om dels personaleudvidelse, dels det fremtidige lokalebehov. Sidstnævnte regnede man med gradvis at kunne dække ved frigørelse af lokaler på Ottiliavej 9, hvor Lundbeck havde sit hovedsæde, mens det blev overladt formanden og næstformanden at disponere vedrørende personale og administration i øvrigt, herunder regnskabsføring, hvor man trak på Lundbecks ressourcer.¹

Mere specifikt i forhold til uddelingerne blev der også behov for tilknytningen af en lægelig konsulent, der kunne medvirke ved vurdering af ansøgninger og ved opfølgning på ydede donationer. Den 1. januar 1988 tilknyttedes derfor specialist i klinisk kemi og pædiatri, overlæge, dr.med. Henrik Hertz fra Rigshospitalet som konsulent med gennemgang og opfølgning af ansøgninger inden for lægevidenskaben som sit arbejdsområde.²

Ligeledes ansattes pr. 1. marts 1988 en sekretær for foreløbig 12 måneder, idet udbygningen af den administrative kapacitet skulle tilpasses det forventede stigende behov som følge af fondens voksende aktiviteter. Et formål hermed var bl.a. at overtage fondens bogføring fra Lundbeck, idet man dog kunne udnytte kapaciteten på et nyt computeranlæg, der var under anskaffelse i selskabet.³

En mere aktiv investeringspolitik?

Sideløbende med, at Lundbeckfonden søgte at imødekomme de voksende lægefaglige og administrative behov fra den forøgede uddelingsaktivitet, opstod også et behov for sagkyndig bistand ved administrationen af fondens formue, der fra begyndelsen helt overvejende havde været placeret i obligationer, bortset fra aktier i Lundbeck-koncernen. Med nyorienteringen i uddelingspolitikken fulgte således også et øget fokus på forvaltningen af formuen og muligheden for større afkast.

Første gang drøftelser om Lundbeckfondens investeringspolitik blev refereret i bestyrelsesprotokollen, er 9. juli 1973, hvor man besluttede at stille investeringerne i obligationer i bero ”et stykke tid”, da man ville søge nye aktiviteter for at sprede investeringerne. Året efter fulgte forhandlingerne om køb af aktier i virksomheden Niro A/S – måske med et mere aktivt ejerskab for øje end de passive investeringer i store børsnoterede danske aktie-

De første mange år frem til 2001 havde Lundbeckfonden domicil i Lundbecks administrationsbygning på Ottiliavej 9 i Valby, København. De sidste år havde fonden kontorer på fjerde etage i bygningen på billedet.

selskaber, man – i beskedent omfang – hidtil havde foretaget. Af uvisse grunde blev købet af aktier i Niro ikke til noget, men med overtagelsen af ALK i 1977 indfries bestræbelserne i begge henseender, og fondens efterfølgende indskud af såvel kapital som personressourcer viste, at det var alvorligt ment.

Det var imidlertid ikke nogen vellykket overtagelse, og det er nærliggende at antage, at den fejlslagne investering kom til at sætte sit præg på Lundbeckfondens investeringspolitik fremover, for så vidt at bestyrelsen valgte at investere i sikre og let omsættelige værdipapirer og helt overvejende i obligationer. I hvert fald blev der i de følgende mange år ikke i bestyrelsesprotokollen refereret drøftelser overhovedet om muligheden af at investere i andre papirer end obligationer. Tværtimod blev det så sent som på mødet 5. september 1984 som bestyrelsens enige synspunkt taget til referat, at ”forretningsførelsen skulle fortsætte den gældende investeringspolitik, i henhold til hvilken geninvestering skal ske i letrealisable mellemlange obligationer, bankaktier og lignende”.⁴

Det var først, da den nyligt indvalgte medarbejderrepræsentant produktionschef Torben Nielsen på bestyrelsesmødet 13. februar 1987 gav udtryk for, at ”fonden burde tilstræbe en mere aktiv anvendelse af kapitalen”, at spørgsmålet blev taget op på ny. Det skete under en diskussion om budgettet for 1987, hvor det blev oplyst, at egenkapitalen pr. 31. december 1986 forventedes at være ca. 785 mio. kroner, ”som for en væsentlig del er anbragt i obligationer”. I det endelige interne regnskab for 1986 blev fondens egenkapital opgjort til 798.183.678 kroner og indtægterne til:⁵

Udbytter:	10.247.181 kroner
Renter:	53.292.607 kroner
Total:	63.539.781 kroner

De øvrige bestyrelsesmedlemmer erklærede sig enige med Torben Nielsen, og inden bestyrelsesmødet 2. oktober 1987 udsendtes en oversigt over fondens kapitalanbringelser samt en fortegnelse over obligationsbeholdningen. Opgørelsen viste, at der i august og september var investeret 18 mio. kroner i danske børsnoterede aktier ”i hovedtræk i alle de brancher, der er repræsenteret på Københavns Fondsbørs”. Det blev herefter til den første protokollerede diskussion siden 1973 om fondens investeringsstrategi, da man ”diskuterede de forskellige muligheder for investering” og på den baggrund besluttede, at bestyrelsen fremover skulle informeres forinden køb af nye værdipapirer.⁶

Aftale med Gudme Raaschou Bankaktieselskab

Da budgettet for 1988 blev drøftet på det efterfølgende bestyrelsesmøde 16. december 1987, var dette udarbejdet under forudsætning af, ”at der ikke i 1988 sker væsentlige ændringer i investeringspolitikken”. Ikke desto mindre var et nybrud på vej, og på det efterfølgende bestyrelsesmøde 23. marts 1988, hvor der forinden var udsendt en liste over aktiekøb i årets første måneder, drøftedes fondens investeringer i aktier i andre selskaber, og det besluttedes at optage fondens investeringspolitik på dagsordenen ved et kommende møde.⁷

Det skete 8. juni 1988, hvor man drøftede udformningen af en egentlig investeringspolitik for Lundbeckfonden. Bestyrelsen var ifølge referatet

Det antidepressive præparat Truxal, der lanceredes i 1959, var Lundbecks gennembrud inden for psykofarmakologien. Lundbeck var blandt pionererne i udviklingen af psykofarmaka, og Truxal og de efterfølgende produkter udgjorde grundlaget for selskabets vækst og udvikling op gennem 1960'erne og 1970'erne, hvilket skabte det økonomiske fundament for Lundbeckfondens voksende formue og uddelinger.

”principielt indstillet på, at en væsentligt større andel af fondens formue, end det hidtil har været tilfældet, anbringes i aktier”. Dette kunne imidlertid være en risikabel affære og krævede under alle omstændigheder en særlig indsigt, og man enedes derfor om at tage kontakt med et professionelt investeringsrådgivningsfirma. Gudme Raaschou Bankaktieselskab blev foreslået, og på grundlag heraf blev der udarbejdet konkrete forslag.⁸

Formanden holdt herefter møde med Gudme Raaschou, der fik i opdrag på baggrund af fremsendt materiale at udforme et oplæg til en egentlig ”strategi for fondens investeringsvirksomhed”, idet denne også skulle gælde legatet. Der var alene tale om rådgivning, da Gudme Raaschou ikke skulle forvalte Lundbeckfondens formue. Dét var stadig bestyrelsens ansvar, og den bad derfor om, at man fremover ved regnskabsaflæggelse orienteredes om ”pleje af værdipapirbeholdningen”, herunder eventuelle større omplaceringer. Samtidig anerkendte bestyrelsen også, at der ved udformningen af den fremtidige investeringspolitik burde tillægges formanden og

næstformanden ”en vis råderet”.⁹

På bestyrelsesmødet 14. december 1988 fremlagdes Gudme Raaschous oplæg til en aftale, der uden varsel kunne opsiges helt eller delvist af begge parter. ”Især i betragtning af det ganske betydelige honorar, som Gudme Raaschou betinger sig”, enedes bestyrelsen ifølge referatet om at lade firmaet rådgive om ca. halvdelen af fondens samlede beholdning af værdipapirer, eksklusive aktier i Lundbeck-koncernens selskaber. Desuden var der tilslutning til et forslag fra formanden, Niels Harboe, om, at formuen fremover investeredes, så ca. en tredjedel blev anbragt i danske og udenlandske aktier og resten i danske og udenlandske obligationer. Ydermere skulle der i aktiedelen tilstræbes en fordeling mellem danske og udenlandske aktier i forholdet 1:2.¹⁰

De nærmere overvejelser, der lå til grund for fordelingen, fremgår ikke, men på det næstfølgende bestyrelsesmøde 6. marts 1989 oplyste Niels Harboe, at der nu var indgået aftale med Gudme Raaschou om investeringsrådgivning for Lundbeckfondens samlede beholdning af værdipapirer. Det år

lige honorar udgjorde 1,3 mio. kroner, og aftalen kunne af begge parter opsiges uden varsel.¹¹

For at skabe ”enkelhed” i porteføljesammensætningen tilstræbtes det, at en tredjedel af midlerne investeredes i aktier og to tredjedele i obligationer. Et forslag på mødet om investering i udenlandske obligationer blev imødekommet, idet man besluttede, at indtil halvdelen af obligationsbeholdningen skulle omlægges fra danske til udenlandske obligationer. Ydermere aftaltes det, at beslutninger om omlægninger skulle træffes af et udvalg bestående af fondens formand, næstformand og direktør på grundlag af Gudme Raaschous anbefalinger. For at kunne følge udviklingen skulle bestyrelsen hvert kvartal modtage en overskuelig opgørelse over investeringerne, herunder hvorledes disse havde udviklet sig med hensyn til placering, værdi og afkast m.m.

På bestyrelsesmødet 7. juni 1989 fremlagdes en beholdningsopgørelse samt afkast på værdipapirer for perioden 1. januar til 31. marts 1989. Efter rådgivning fra Gudme Raaschou var der i perioden foretaget omlægninger fra obligationer til udenlandske aktier for et samlet beløb på ca. 125 mio. kroner, ligesom der var foretaget omlægninger inden for beholdningen af danske aktier.¹²

Resultaterne af den nye investeringspolitik blev hurtigt synlige. På bestyrelsesmødet 6. december 1989 fremlagdes det interne regnskab for årets første tre kvartaler, som udviste et resultat før henlæggelser og skat på 74,4 mio. kroner mod 37,4 mio. kroner året før – altså ca. en fordobling. Ifølge protokollen skyldtes stigningen ”i det væsentlige ekstraordinære kursgevinster ved salg af værdipapirer” – en forklaring, der dækkede over en nyorientering, idet Lundbeckfonden tidligere – når det var sket – havde investeret i aktier med henblik på at opnå et udbytte; nu blev der købt og solgt aktier for at opnå en kursgevinst. Resultatet medførte da også, at det enstemmigt besluttedes at drøfte ”en mere aktiv investeringspolitik” af hele fondens værdipapirbeholdning med Gudme Raaschou som investeringsrådgiver.¹³

Resultaterne af den nye, mere aktive investeringspolitik fremgår med al tydelighed af Lundbeckfondens opgørelse i årsberetningerne for årene 1987-1989.¹⁴ Gevinsten, der helt overvejende skyldtes kursgevinster på køb og salg af aktier, var således markant og skulle, som det blev fremhævet på fondens bestyrelsesmøde 20. marts 1990, ses i forhold til, at honoraret til Gudme Raaschou udgjorde ca. 1,3 mio. kroner.¹⁵

Resultat af investeringer i frie midler

Årstal	Aktieudbytte	Renter	Kursgevinster	Total
1987	1.495.191	49.429.667	2.809.618	53.734.476
1988	2.250.335	50.041.997	3.457.904	55.750.236
1989	4.858.560	39.918.681	51.371.041	95.148.282

Overtagelse af Chr. Hansen Holding A/S

Sideløbende med den mere aktive investeringspolitik købte Lundbeckfonden i slutningen af 1989 en større aktieandel i det danske ingrediensfirma Chr. Hansen Holding A/S – ikke som en investering med henblik på udbytte eller fremtidige konjunkturgevinster, men som et køb med henblik på at opnå bestemmende indflydelse i virksomheden. Foruden ingrediensvirksomheden Chr. Hansen A/S ejede holdingselskabet også allergivirksomheden ALK A/S, som Lundbeckfonden i 1979 havde solgt til Chr. Hansen.

Købet var ikke resultatet af en målrettet søgen efter potentielle virksomhedsovertagelser, men af en mulighed, der ifølge fondens bestyrelsesprotokol opstod nærmest ved en tilfældighed. På bestyrelsesmødet 11. maj 1989 fremlagde formand Niels Harboe således et forslag om, at Lundbeckfonden gav ”en nærmere defineret garanti” til A-aktionærerne i Chr. Hansen Holding om køb af A-aktier. Aktiekapitalen var på samlet ca. 65,54 mio. kroner fordelt på ca. 5,86 mio. kroner A-aktier og ca. 59,68 mio. kroner B-aktier.

A-aktierne tilhørte helt overvejende efterkommere af selskabets stifter, Chr. Hansen, mens B-aktierne foruden en række mindre personlige aktionærer var indehavet af institutionelle investorer med Arbejdsmarkedets Tilægspension, ATP, og Lønmodtagernes Dyrtidsfond, LD, som de største. Eftersom A-aktierne havde tidobbelt stemmeret, udøvede disse knap halvdelen af stemmeretten. Ifølge en aktionæroverenskomst omfattende ca. 95 procent af A-aktierne kunne A-aktionærerne optræde som en samlet enhed over for en køber uden for familien.¹⁶

Problemet for A-aktionærerne var paradoksalt nok, at Chr. Hansen efter mange år i krise var kommet ind i en gunstig udvikling med stærk vækst. Det ville stille krav om betydelige kapitaludvidelser, hvilket A-aktionærerne kun i begrænset omfang ville kunne deltage i. De var derfor interesserede i, at Lundbeckfonden kunne afgive en garanti om, at man ville købe A-aktier, som

A-aktionærerne ikke var i stand til selv at aftage ved kapitaludvidelser eller ikke ønskede at beholde. Kursen skulle i givet fald modsvare B-aktiernes børskurs.¹⁷

Hvem, der blandt A-aktionærerne stod bag forslaget, fremgår ikke, men ud over at Niels Harboe var gift med storaktionær Annelise Uldall-Hansen, var han også medlem af bestyrelsen for Chr. Hansen siden 1958 og nylig valgt formand. Det er derfor nærliggende at antage, at forslaget er fremkommet fra en gruppe af A-aktionærerne med ham som mellemmand. Under alle omstændigheder var der i Lundbeckfondens bestyrelse ”en positiv grundindstilling”, men en endelig beslutning ville først kunne træffes, når en egentlig aftale forelå efter samråd med Chr. Hansen Holdings såvel som Lundbeckfondens rådgivere – underforstået, at det afventede man nu.¹⁸

Processen var sat i gang, og spørgsmålet var atter på dagsordenen i Lundbeckfondens bestyrelse på et ekstraordinært møde 12. september 1989. En arbejdsgruppe bestående af bestyrelsesmedlemmerne næstformand Torben Grandt og Arne V. Jensen samt fondens direktør, Poul A. Christensen, i samråd med fondens advokat havde forinden undersøgt hele spørgsmålet. Sondringerne havde bl.a. afdækket, at flere A-aktionærer i Chr. Hansen Holding allerede nu var interesserede i at sælge en del af aktierne til Lundbeckfonden.¹⁹

Ydermere havde Torben Grandt og Arne V. Jensen holdt møde med Chr. Hansen Holdings adm. direktør, Steen Engel, der havde givet en ”dybtgående orientering” om hele Chr. Hansen-gruppen, herunder ALK. Som resultat forventede de alle på sigt ”gode muligheder for samarbejde med synergieffekter” mellem selskaber i Chr. Hansen- og Lundbeck-koncernerne. Efter en nylig, mindre kapitaludvidelse udgjorde den samlede aktiekapital nominelt 66.932.500 kroner, hvoraf A-aktierne udgjorde 5.856.500 kroner og udøvede 48,95 procent af stemmeretten. Det fremgår ikke, hvor mange af A-aktierne der var til salg, men prisen var kurs 2.500. Efter at have drøftet muligheden af at erhverve samtlige A-aktier besluttede Lundbeckfondens bestyrelse – med blik for de børsetiske regler – at stile mod at erhverve aktier svarende til ca. 40 procents stemmeandel.²⁰

Som fotografiet antyder, trivedes **Niels Harboe** i grænselandet mellem natur- og lægevidenskabelig forskning og erhvervsøkonomisk drift og udvikling. Han var drivkraften i Lundbeckfondens overtagelse af en kontrollerende aktiemajoritet i Chr. Hansen Holding i 1989 og siden i forhandlingerne om et eventuelt fondsengagement i DAKO A/S.

For at komme videre i processen var det nødvendigt med en fuldmagt til Torben Grandt og Arne V. Jensen. Mens Niels Harboe på grund af inhabilitet forlod mødet, gav den øvrige bestyrelse de to fuldmagt til at købe aktier i Chr. Hansen Holding med en stemmeandel på ca. 40 procent til en kurs svarende til den seneste officielle kurs på B-aktier plus et tillæg på 50 procent. Om nødvendigt kunne der bydes op til kurs 2.500.²¹

Allerede 25. september og igen 6. oktober 1989 mødtes bestyrelsen atter. Niels Harboe kunne fortælle, at en majoritet med 80-90 procent af A-aktierne var interesserede i at sælge til Lundbeckfonden og Grete og Hans Lundbecks Legat. Man var endvidere blevet enige om en overdragelseskurs på 2.400 under forudsætning af, at mindst 80 procent af A-aktionærerne ville sælge til denne kurs.²²

Da Lundbeckfonden derved ville få reel kontrol over Chr. Hansen Holding, skulle alle øvrige A-aktionærer såvel som B-aktionærerne have tilbud om overtagelse, hvilket kunne resultere i "en væsentlig likviditetsbelastning" for fonden. Man besluttede derfor en øvre grænse for investeringen på 400 mio. kroner og afgav på det grundlag et købstilbud om overtagelse af hele A-aktiekapitalen i Chr. Hansen Holding til kurs 2.400 samt tilbud om overtagelse af alle B-aktier til en kurs anbefalet af Danske Bank og Gudme Raaschou, hvilket blev resultatet.²³

Efter købet fusionerede Lundbeckfonden pr. 1. januar 1991 med Grete og Hans Lundbecks Fond, så fondens samlede kapital for første gang rundede en milliard kroner, nærmere betegnet 1,06 mia., hvoraf de 232 mio. kroner hidrørte fra legatet.

"En slumrende milliardfond bliver aktiv investor"

Meddelelsen om Lundbeckfondens forestående overtagelse af Chr. Hansen Holding blev slået stort op i pressen: "En slumrende milliardfond bliver aktiv investor", lød overskriften på *Berlingske Tidendes* erhvervssider, der bragte en halv side om overtagelsen. Med købet var den "stenrige Lundbeckfond" ifølge avisen "for alvor trådt ud af rollen som passiv og halvsjult milliardær", og købet af A-aktierne i Chr. Hansen Holding "markerede i det hele taget et aktivt højdepunkt i den 35-årige milliardærs historie".²⁴

Avisen noterede imidlertid også, at det ikke kun var som investor, at Lundbeckfonden var blevet mere aktiv. I sine første 30 år havde fonden med avi-

sens ord ”ikke uddelt særlig mange penge”, men også denne ”lidt passive rolle” var man nu på vej ud af. I de senere år havde fonden således ”markeret sig stærkere og stærkere med uddeling af millionbeløb til videnskabelige formål”. Til avisen forklarede fondens formand, Niels Harboe, at fondens bestyrelse havde besluttet at bruge penge ”på de områder, vi ønsker skal blomstre i fremtiden”, og at fonden i fremtiden ville uddele 25-30 mio. kroner om året.²⁵

Om det bebudede køb af Chr. Hansen Holding forklarede Niels Harboe om baggrunden, at det ”næsten går for godt” for virksomheden, og at A-aktionærerne ikke ville kunne opfylde kapitalbehovet i de kommende år. Konsekvensen kunne blive, at ”nogen udefra” ville købe B-aktier op, så A-aktionærerne ville miste deres indflydelse. Derfor havde de besluttet at sælge til Lundbeckfonden for at sikre, at virksomheden ”forbliver dansk og intakt”, så man ikke risikerede, at forskningsafdelingen blev flyttet, hvilket Harboe fremhævede som en særlig fare. Nogen fusion med Lundbeck var imidlertid ikke på dagsordenen, da der ikke ville være nogen synderlige synergifordele, men de to virksomheder kunne dog udnytte, at de kunne udveksle erfaringer ”i fuld tillid”, da de nu havde den samme ejer.²⁶

Da avisen med henvisning til Niels Harboes dobbeltrolle som bestyrelsesformand for både Lundbeckfonden og Chr. Hansen Holding spurgte, om han de senere år havde arbejdet for overtagelsen, lød svaret: ”Det er det, jeg har brugt de sidste tre år af mit liv på.”²⁷

Købsaftalen blev underskrevet i slutningen af november 1989, hvorefter Lundbeckfonden ejede ca. 90 procent af A-aktiekapitalen og en mindre post af B-aktier, så man havde lige under halvdelen af stemmerne i selskabet. Som konsekvens blev Sven Dyrlov Madsen ny formand for Chr. Hansen Holding.

I de følgende måneder anskaffedes yderligere mindre partier aktier, så Lundbeckfonden i juni 1990 med ca. 52 procent af stemmerne havde en majoritet. Med udgangen af 1990 ejede fonden 96,5 procent af A-aktiekapitalen og 3,5 procent af B-aktiekapitalen svarende til ca. 13 procent af den samlede aktiekapital, men som følge af stemmefordelingen udøvede man 52,7 procent af stemmeretten og havde dermed den fulde kontrol over selskabet.²⁸

Poul A. Christensen (f. 1930) var direktør for Lundbeckfonden 1987-1999. Inden da havde han været økonomidirektør i Lundbeck. Som direktør deltog han i implementeringen af Lundbeckfondens mere aktive investeringspolitik og porteføljeforvaltning op gennem 1990'erne.

De to største B-aktionærer, ATP og LD, ejede henholdsvis 13,69 og 12,29 procent af den samlede aktiekapital. I Lundbeckfonden var der en principiel og vel også symbolsk betinget interesse i at være den største aktionær, og derfor erhvervede man yderligere B-aktier. Det var dog ikke et mål, man forfulgte systematisk, da man løbende købte og solgte Chr. Hansen-aktier med henblik på kursgevinster og skattemæssige fordele – idet man dog sørgede for at have en ”passende stemmemajoritet”.

I 1992 opnåedes således en skattefri avance på 3,8 mio. kroner ved salg af B-aktier og en avance ved salg af tegningsretter på 11,2 mio. kroner, hvoraf halvdelen var skattefri. I første kvartal 1993 opnåede man en yderligere skattefri avance på 9,5 mio. kroner ved salg af B-aktier. Først i sommeren 1997 blev Lundbeckfonden den største aktionær i Chr. Hansen Holding.²⁹

DAKO A/S og BIODAN

Købet af aktierne i Chr. Hansen Holding blev i Lundbeckfondens årsberetning beskrevet som et udtryk for, at der i fondsbestyrelsen ”havde været et ønske om mere direkte og forpligtigende at gå ind i egentlig erhvervsinvestering”. Der var da også nye engagementer i danske virksomheder under opsejling – og igen med Niels Harboe som ophavsmand.³⁰

Til fondsbestyrelsesmødet 15. marts 1991 var der forinden udsendt et notat om en mulig erhvervelse af aktier i DAKO A/S gennem køb eller i forbindelse med en emission. Notatet var udarbejdet af Gudme Raaschou, der også havde udarbejdet et udkast til aktionæroverenskomst. DAKO var stiftet som DAKO-PATTS i 1966 af Niels Harboe og hans bror Gunnar Harboe med Niels som hovedaktionær, hvilket han stadig var. Virksomheden forskede i og udviklede antistoffer til bl.a. cancerdiagnostik – og med succes. I 1979 etablerede virksomheden sig i USA, og året efter etableredes en række udenlandske salgsselskaber.

DAKO var en familieejet virksomhed, og Niels Harboe var både formand for bestyrelsen og medlem af direktionen. Også Sven Dyrlov Madsen var medlem af selskabets bestyrelse. På Lundbeckfondens bestyrelsesmøde redegjorde Niels Harboe for DAKO-aktionærernes overvejelser om alternative ejerstrukturer, uden at disse er nærmere refereret. Der var som konsekvens opstået en mulighed for, at Lundbeckfonden kunne indtræde som medejer med et aktiebeløb på nominelt 1,6 mio. kroner, svarende til ca. 10 procent af aktiekapitalen på 16,8 mio. kroner.³¹

Mens Niels Harboe forlod mødet, drøftede de øvrige medlemmer af Lundbeckfondens bestyrelse muligheden, og man endte med en enstemmig positiv indstilling. Man ville dog forinden have udarbejdet en alternativ økonomisk analyse af DAKO ved Danske Bank, ligesom man i tilfælde af en aftale ønskede at overtage en så stor andel som muligt af aktiekapitalen – og at der ikke blev foretaget en opdeling i A- og B-aktier.³²

Muligheden af en aktiv investering i DAKO fik Lundbeckfonden til at overveje etableringen af en holdingstruktur, hvor aktierne i Lundbeck, Chr. Hansen Holding og DAKO blev ejet af et holdingselskab kaldet BIODAN. Formålet var bl.a. at opnå større fleksibilitet samt en forventet bedre udnyttelse af synergieffekterne mellem de tre biotekvirksomheder. På bestyrelsesmødet 22. maj 1991 besluttedes det at gå videre med forberedelserne af en BIODAN-konstruktion, herunder en børsintroduktion af holdingselskabet, idet den praktiske etablering måtte afvente, at Lundbeck havde opnået en ”væsentlig forbedring af indtjeningsevnen” gennem registrering og markedsføring af det nye antidepressive præparat, Cipramil, som der var store forventninger til.³³

Om DAKO oplyste Niels Harboe, at virksomhedens aktionærer ville tilbyde Lundbeckfonden aktier svarende til 11 procent af den samlede aktiekapital, hvilket bestyrelsen takkede ja til. Det skete med en udtrykt forhåbning om, at fonden fik mulighed for senere at erhverve yderligere aktier, så posten kom til at udgøre mindst en tredjedel og på sigt mindst 51 procent af aktiekapitalen som forudsætning for, at DAKO kunne indgå i BIODAN. Endvidere lagde man ”megen vægt på”, at Niels Harboe bevarede sin indflydelse i DAKO’s bestyrelse og direktion, og det aftaltes, at Gudme Raaschou ”i nær fremtid” skulle forelægge planer om BIODAN for DAKO’s aktionærkreds.³⁴

Om Lundbeckfonden fik den ønskede mulighed for en senere forøgelse af aktieposten, fremgår ikke, men at man var stærkt interesseret i at erhverve mindst en tredjedel af virksomheden med henblik på dannelse af BIODAN, fremgår af det købstilbud, bestyrelsen fremsatte 13. juni 1991. Man tilbød DAKO’s aktionærer at købe 11 procent af aktiekapitalen til en kontant pris på 24 mio. kroner svarende til kurs 1.300, idet man samtidig tilkendegav ”et ønsket alternativ” om overtagelse af 34 procent af aktiekapitalen for en kontantpris på 90 mio. kroner svarende til kurs 1.575. Uanset udfaldet skulle der i forbindelse med købet udarbejdes en skriftlig aftale mellem fonden og Niels Har-

Sven Dyrlov Madsen (1935-2003) var formand for bestyrelsen for Lundbeckfonden 1995-2003 og medlem af bestyrelsen siden 1986. Han var desuden medlem af bestyrelsen for Lundbeck 1993-2003 og formand 1991-2003 for bestyrelsen for Chr. Hansen Holding, hvori Lundbeckfonden havde erhvervet en bestemmende aktiepost i 1989.

boe om hans fortsatte position i DAKO, da man lagde megen vægt på hans indflydelse i både bestyrelsen og direktionen.³⁵

Efter en række forhandlinger nåede parterne i slutningen af året frem til et kompromis, der blev endeligt behandlet i fondsbestyrelsen 16. december 1991. Lundbeckfonden kunne erhverve en aktiepost svarende til en tredjedel af den samlede aktiekapital plus 1.000 kroner. Det skulle ske i forbindelse med en kapitaludvidelse med nominelt 4,2 mio. kroner, som tegnedes af fonden, der desuden erhvervede for nominelt 2.801.000 kroner af de eksisterende aktier. I begge tilfælde blev kursen fastsat til 1.575 svarende til godt 110 mio. kroner.³⁶

Af hensyn til BIODAN-konstruktionen blev en aktiebesiddelse på mindst 51 procent imidlertid anset for en nødvendighed af Lundbeckfonden, og man ønskede derfor indføjet en bestemmelse i aktionæroverenskomsten, der gav aktionærerne forkøbsret til udbud af aktier i forhold til deres aktiebesiddelser. Niels Harboe deltog i kraft af sin dobbeltposition ikke i drøftelserne om aftalen, men han havde forinden drøftet spørgsmålet med fondens næstformand, Torben Grandt,

og tilkendegivet, at såfremt Lundbeckfonden stod fast på dette ønske, kunne der ikke opnås enighed om en handel.³⁷

Det gjorde fonden – af hensyn til BIODAN-konstruktionen og en eventuel børsnotering af holdingselskabet: ”Uden en forholdsmæssig forkøbsret af udbudte aktier er det uvist for fonden, hvornår en sådan procentdel kan opnås,” lød begrundelsen, som af Arne V. Jensen blev meddelt Niels Harboe, da denne vendte tilbage til mødet. Niels Harboe anførte, at han for at sikre DAKO's fremtid havde ønsket at ”knytte virksomheden til en kvalificeret ejerkreds”, men at han og hans medaktionærer ikke kunne acceptere dette vilkår. Arne V. Jensen svarede med at udtrykke fondsbestyrelsens påskønnelse af, at Niels Harboe havde rejst spørgsmålet, og anerkendte ubetinget begge parter legitime interesser. Ikke desto mindre måtte man konstatere, at DAKO-aktionærernes og Lundbeckfondens mål ”ikke er fuldt forenelige”.³⁸

Forhandlingerne endte således resultatløse, og det samme gjorde Lundbeckfondens planer om BIODAN-konstruktionen. Niels Harboe og hans medaktionærer vendte sig herefter mod Novo Nordisk, af hvem DAKO netop

havde erhvervet datterselskabet Novo Nordisk Diagnostics i Cambridge, England. I 1992 indtrådte Novo Nordisk i DAKO's ejerkreds og endte efterhånden med at besidde en aktieandel på 27 procent. Det skulle vise sig at være en guldrandet investering. I 2007 – et år efter Niels Harboes død – købte kapitalfonden EQT virksomheden for 7,25 mia. kroner, hvoraf 1,5 mia. tilfaldt Novo Nordisk. I 2012 blev DAKO overtaget af Agilent Technologies Inc. for 12,8 mia. kroner.

Nej til NeuroSearch A/S

Initiativtageren og nøglepersonen både ved købet af Chr. Hansen Holding og de kuldsejlede forhandlinger om DAKO havde været Niels Harboe, hvis tid i Lundbeck var ved at rinde ud. I 1992 udtrådte han af Lundbecks og Chr. Hansens bestyrelser og på Lundbeckfondens årsmøde 4. juni 1993 af fondsbestyrelsen, da han faldt for aldersgrænsen på 75 år. Han blev erstattet af fondens lægevidenskabelige konsulent, overlæge, dr.med. Henrik Hertz, der blev indvalgt i bestyrelsen på samme møde. Ny formand blev civilingeniør Torben Grandt.³⁹

Var aftalen om overtagelse af aktieposten i DAKO gået i orden, ville det have haft afgørende indflydelse ikke kun på Lundbeckfondens, men også på både Lundbecks og Chr. Hansen Holdings videre udvikling – og det uanset aftalens indhold. Det gik imidlertid anderledes, og den mulige overtagelse af DAKO blev de sidste konkrete og seriøse overvejelser i en årrække i Lundbeckfonden om køb af nye virksomheder – i hvert fald er der ikke refereret andre i bestyrelsesprotokollen.

Endnu en mulighed opstod dog kort efter Niels Harboes fratræden, da Lundbeckfonden i slutningen af 1993 gennem Arne V. Jensen modtog en henvendelse fra det danske biotekfirma NeuroSearch A/S, der spurgte, om fonden ville være interesseret i at investere i firmaet, evt. som mindretalsaktionær. NeuroSearch var et forholdsvis nyt dansk biotekfirma, etableret i 1989 af en gruppe tidligere ansatte i Ferrosan, der året inden var blevet overtaget af Novo Nordisk. Selskabet havde en privat indskudt aktiekapital på 30 mio. kroner og ca. 25 medarbejdere. Blandt grundlæggerne var Ferrosans forsknings- og udviklingschef siden 1980, Jørgen Buus Larsen, og Ferrosans adm. direktør 1981-1988, Asger Aamund, der var hovedaktionær med en andel på 10 procent. De to var nu henholdsvis adm. direktør og bestyrelsesformand i NeuroSearch.

Med blik for Ferrosans forsknings- og udviklingsaktiviteter havde Lundbeck i 1988 overvejet at købe virksomheden, men man havde afstået. Ydermere havde Lundbeck i 1989-1990 fastlagt en strategi med fokus på behandling af sygdomme i centralnervesystemet, det såkaldte CNS-område, men selvom NeuroSearch arbejdede netop med udvikling af CNS-produkter, konkluderede Lundbeckfondens bestyrelse, at man ikke havde nogen interesse i en investering i virksomheden. Da NeuroSearch igen i foråret 1995 henvendte sig med et tilbud til Lundbeck om køb af en mindre aktiepost i virksomheden, var indstillingen igen negativ i både selskabets og Lundbeckfondens bestyrelser.⁴⁰

Afvisningen af tilbuddet fra NeuroSearch skyldtes ikke, at Lundbeckfonden ikke havde appetit på flere opkøb. Tværtimod havde fondsbestyrelsen i begyndelsen af september 1993 sideløbende med forhandlingerne med DA-KO's aktionærer drøftet et forslag fra Sven Dyrlov Madsen om en beskæring af de årlige uddelinger, så der kunne opbygges "et beredskab til i påkommende tilfælde at kunne udvide sine erhvervsaktiviteter". Bestyrelsen var principielt enig i, at en "betydelig" reduktion af de årlige uddelinger måtte være et mål, men også i, at det ikke kunne ske "med det samme".⁴¹

Styrket, international porteføljepleje

Det kom til at være en årrække, inden Lundbeckfonden atter udvidede sine erhvervsaktiviteter gennem nye virksomhedskøb. Dog indskød fonden sommeren 1994 i lighed med Lundbeck året forinden 2 mio. dollars i den amerikanske investeringsforening Cross Atlantic Partners, CAP, der investerede i aktier i amerikanske biotekvirksomheder. Det var ikke så meget forventningen om et højt afkast, der affødte investeringen, idet fondsbestyrelsen⁴²

mere lagde vægt på muligheden for gennem investeringen at støtte Lundbeck-selskabet i at skaffe information og knytte kontakter til interessante virksomheder inden for dets forskningsområder.

I såvel fonden som selskabet blev man hurtigt "særdeles tilfreds" med de forskningsmæssige og forretningsmæssige kontakter, som blev opnået gennem CAP, ligesom investeringen gav et tilfredsstillende afkast. Tilfredsheden skyldtes ikke mindst, at det var gennem CAP, at Lundbeck kom i forbindelse

med den amerikanske lægemiddelvirksomhed Forest Laboratories, der ikke alene påtog sig at gennemføre en ellers fejlslagen godkendelse af Cipramil i USA, men som blev en strategisk partner for Lundbeck i selskabets bestræbelser på selv at komme ind på det amerikanske CNS-marked. Fonden og selskabet investerede dog ikke i CAP II, men derefter igen i CAP III.

Investeringerne i CAP I og CAP III havde ikke kun det strategiske sigte for Lundbeck at skabe kontakt til amerikanske biotekselskaber; de var også en del af Lundbeckfondens aktive porteføljepleje – og den styrkedes yderligere i midten af 1990'erne. I foråret 1995 opstod der således en diskussion om at flytte administrationen og porteføljeplejen af fondens udenlandske aktiebesiddelser til et selskab i London. Årsagen var et betydeligt negativt afkast på fondens udenlandske aktier i 1994, hvilket Gudme Raaschou blankt erkendte, var utilfredsstillende. Selskabet anførte dog, at ”en væsentlig forklaring” var, at aktiemarkedet i København var for lille til en effektiv håndtering af en international aktieportefølje, der i stedet burde administreres fra et London-baseret finansselskab. Konkret foreslog man Lazard Investors Ltd., et 100 procent ejet datterselskab af det internationalt anerkendte Lazard Brothers & Co. Ltd.⁴³

Der var enighed i bestyrelsen om at overveje forslaget nærmere, hvorefter den nytiltrådte formand Sven Dyrlov Madsen og Arne V. Jensen fløj til London for at besøge Lazard Investors Ltd., som gav ”en overbevisende præsentation af finansselskabet, dets aktiviteter og resultater”.⁴⁴ Som konsekvens besluttede Lundbeckfondens bestyrelse i begyndelsen af september 1995 at lade det engelske finansselskab overtage den europæiske del af fondens udenlandske aktier, minus Danmark, mens resten af de udenlandske værdipapirer placeredes i udenlandske investeringsfonde.⁴⁵

Desuden besluttedes det, at værdipapirporteføljen fremover skulle bestå af 60 procent danske obligationer, 20 procent danske aktier og 20 procent udenlandske aktier. Gudme Raaschou skulle fortsat varetage den overordnede styring, koordinering og rapportering om porteføljen samt forestå investeringerne bortset fra de europæiske aktier. Hele nyordningen af porteføljeplejen, herunder aftalen med Lazard Investors Ltd., varede til slutningen af 1990'erne, hvor området blev reorganiseret som led i en større omlægning af hele Lundbeck-koncernens organisation og struktur.⁴⁶

KAPITEL 5

EJERSKAB OG UDDELINGSPOLITIK

I ndtil købet af Chr. Hansens Laboratorium havde forskning af relevans for Lundbeck haft forrang i Lundbeckfondens uddelingspolitik, men dette blev nu ændret, så Chr. Hansen prioriteredes på lige fod med Lundbeck. I årsberetningen for 1989 blev det formuleret på følgende måde:¹

Med hensyn til emneområder, har videnskabsgrene, som H. Lundbeck A/S og Chr. Hansens Laboratorium A/S gerne ser blomstre, første prioritet, hvad der dog ikke har udelukket, at anden kvalificeret forskning er støttet.

Da bestyrelsen i midten af marts 1990 fastlagde rammen for årets bevillinger på 25 mio. kroner, forudså man da også, at der i højere grad end hidtil ville komme ansøgninger til ”specielle forskningsprojekter indenfor Lundbeck-koncernen og nu også CHL-koncernen”, uden der blev fremlagt noget estimat.²

Det endte med, at det samlede udelte beløb i 1990 tog endnu et spring – og det et godt stykke op over den fastlagte ramme – til i alt 32.325.258 kroner, hvoraf kun en beskedent andel på under 1 mio. kroner gik til ikke-videnskabelige formål. Samtlige donationer blev offentliggjort i Lundbeckfondens årsberetning, herunder også de interne bevillinger til både Lundbeck og Chr. Hansen-koncernen, med anførsel af beløb, modtagere og projektets titel.³

Til intern Lundbeck-forskning – eller ”specielle formål i koncernen”, som det hed i det interne regnskab – blev der doneret i alt 10,4 mio. kroner. Heraf gik 2,6 mio. kroner til afdelingsleder, dr.pharm. Jørn Arnt til et treårigt projekt om ”en patologisk dyremodel for skizofreni”, mens dr.scient. John Hyttel, ligeledes Lundbeck, sammen med dr.med. Dorte Linnemann, Proteinlaboratoriet, KU, modtog 5.660.000 kroner til det treårige projekt ”Sammenligning mellem receptor-densitet, neurale proteiner og cellereaktioner hos rotter med forskellige grader af nedsat indlæringssevne”. Til Lundbeck Pharma A/S, Lundbecks danske datterselskab, var der 27.000 kroner i støtte til den videnskabelige del af et Cipramil-symposium i forbindelse med lanceringen af det nye præparat.⁴

Til intern Chr. Hansen-forskning blev der i alt bevilget 3.392.000 kroner. Heraf gik 1,16 mio. kroner til afdelingsleder, lic.techn. Egon Bech Hansen til et projekt om ”genetik af mælkesyrebakterier”, mens forskningschef i ALK, dr.med. Henning Løwenstein, modtog 2.232.000 kroner til et projekt om ”allergensplejsning”.⁵

Af de øvrige bevillinger til videnskabelige formål tilfaldt en betydelig andel projekter forbundet med CNS-området, og som sådan var det stadig projekter med emnemæssig relevans for Lundbecks fokusområder, der stod i forgrunden. En hovedårsag var utvivlsomt, at hele det relevante CNS-forskningsmiljø var bekendt med Lundbeckfonden og dens muligheder, mens det var nyt for forskningsmiljøer relateret til Chr. Hansens og ALK's områder.

Lundbeck-navnet var også i forgrunden i forbindelse med otte Lundbeck-stipendier bevilget af Grete og Hans Lundbecks Legat – heraf et på 300.000 kroner til medicinalkemisk forskning i Lundbeck, ligesom Skandinavisk Selskab for Psykofarmakologi fik 250.000 kroner til uddeling af Lundbeck-stipendier. Og så lykkedes det endelig at få oprettet et Lundbeck-professorat, da fonden i foråret 1990 modtog en ansøgning fra Det Lægevidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet om oprettelse af et Lundbeck-fond-professorat i molekylær biologi. Fakultetet ønskede professoratet besat med lektor, dr.med. Hans Sjöström for foreløbig fem år med en udgift på 400.000 kroner pr. år, i alt 2 mio. kroner, hvilket bevilgedes.⁶

Senere på året forhandlede der med Det Lægevidenskabelige Fakultet ved Aarhus Universitet om oprettelse af et Lundbeck-professorat til docent dr.med. Jens Zimmer Rasmussen, hvis forskning Lundbeckfonden i 1988 havde støttet med en donation på 3 mio. kroner. Forhandlingerne førte imidlertid ikke til noget, da universitetet ikke ville acceptere, at Lundbeckfonden var medbestemmende om, hvem professoratet skulle tildeles blandt de ansøgere, der var kendt kvalificerede af et uvildigt bedømmelsesudvalg. Derimod faldt bevillingen på plads af to treårige forskningslektorater til henholdsvis dr.med. Dorte Linnemann på Københavns Universitets Proteinlaboratorium og dr.scient. Peter Lind, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole.⁷

Ligestilling af Lundbeck og Chr. Hansen?

Trods den principielle målsætning om at fremme forskning relateret til både Lundbecks og Chr. Hansen Holdings interesseområder, var bevillinger forbundet med Lundbecks interesser helt dominerende, ligesom Lundbeck modtog broderparten af de interne uddelinger. Det var dog langt fra sikkert, at det på sigt ville vedblive at være på den måde. Hvis forhandlingerne med DAKO var endt succesfuldt, ville Lundbeckfonden pludselig være om ikke juridisk, så moralsk forpligtet til at yde økonomisk støtte også til denne virk-

somheds videnskabelige interesseområde, hvis den nye strategi efter overtagelsen af Chr. Hansen Holding skulle videreføres og også omfatte DAKO. Alt andet lige ville det kunne udtynde fondens støtte til Lundbeck-relateret forskning betydeligt.

Det var formentlig dette perspektiv, der fik de to medarbejdervalgte repræsentanter i Lundbeckfondens bestyrelse til at sætte hælene i, da forhandlingerne med DAKO gik ind i den afgørende fase. På Lundbeckfondens møde 10. oktober 1991 erklærede Torben Nielsen og Jeanette Lassen, henholdsvis produktionschef og laborant i Lundbeck, at de ikke kunne støtte det tidligere omtalte kompromisforslag, der var på bordet, og som der senere skulle tages endelig stilling til. I det hele taget måtte de ”principielt” modsætte sig yderligere strategiske investeringer, så længe fondsbestyrelsen ikke havde en klar adskillelse af fondens strategiske investeringer i virksomheder fra dens uddelingspolitik.

De pegede på, at fonden ”principielt” ligestillede Lundbeck og Chr. Hansen i sin uddelingspolitik, og at overtagelsen af sidstnævnte dermed ikke kun var en investering med henblik på øget indtjening, der kunne anvendes til Lundbeck-relateret forskning. I det hele taget ønskede de to, at der blev udarbejdet langsigtede planer for investeringer i virksomheder, herunder en vurdering af eventuelle senere behov for aktiekøb som følge af kapitaludvidelser i fondens selskaber. Emnet var aktuelt, idet en udvidelse af aktiekapitalen var under forberedelse i Chr. Hansen med udstedelse af nominelt 2.251.100 kroner A-aktier, hvoraf Lundbeckfonden tegnede de 2.199.200 formedelst 66,8 mio. kroner.⁸

Købet af DAKO-aktierne blev ikke gennemført, men problemet, som de to medarbejderrepræsentanter pegede på, var ikke desto mindre centralt. På den ene side handlede det om Lundbeckfondens rolle som aktiv investor og som ansvarlig ejer af virksomheder med alle de hensyn, det førte med sig, herunder kapitaludvidelser, forskningsstøtte m.m. På den anden side handlede det om Lundbeckfondens historiske og fundatsbaserede tilknytning til Lundbeck og i sammenhæng hermed ikke mindst uddelingspolitikken, som efter de tos opfattelse ”ikke i tilstrækkelig grad tog hensyn til Lundbeck-koncernens interesser”.⁹

De kuldsejlede planer om BIODAN kunne ses som udtryk for en intention om at skabe et mere eller mindre integreret dansk biotekompleks omkring

Overlæge, dr.med. **Henrik Hertz** (f. 1934) var medlem af Lundbeckfondens bestyrelse 1993-2002. Han blev 2002-2004 den første forskningschef i fonden efter at have været lægevidenskabelig konsulent siden 1988. Han var desuden medlem af Lundbecks bestyrelse 1992-2001.

Lundbeck, Chr. Hansen, ALK og DAKO – virksomheder, der alle var baseret på forskning, og som det derfor ville være naturligt for fonden at støtte gennem sin uddelingspolitik.

De øvrige bestyrelsesmedlemmer anerkendte da også fuldt ud problemstillingen og dens vigtighed. Selvom flertallet godkendte kompromisforslaget om investeringen i DAKO imod de to medarbejderrepræsentanternes stemmer, var der derfor også fuld enighed i bestyrelsen om, at man ville tage spørgsmålet op til drøftelse på et senere tidspunkt. Ejerskabet af Chr. Hansen betød da også, at problemstillingen ikke forsvandt, selvom engagementet i DAKO og dermed hele BIODAN-konstruktionen faldt på gulvet i slutningen af 1991.¹⁰

Fondsstøttens "nyttevirkning"

Som Torben Nielsen og Jeanette Lassen havde peget på, drejede spørgsmålet sig om fordelingen af de årlige uddelinger og her især om fordelingen mellem Lundbeck og Chr. Hansen inklusive ALK, men også om, at anvendelse af fondens midler

til yderligere virksomhedskøb samt kapitaludvidelser i de eksisterende selskaber – alt andet lige – uvilkårligt ville føre til et fald i de årlige uddelinger. Hertil kunne man tilføje, at økonomisk støtte fra Lundbeckfonden til forskning i Chr. Hansen og ALK også ville komme de øvrige aktionærer i Chr. Hansen Holding til gode – et tema, som dog ikke er refereret i bestyrelsesprotokollen.

Allerede på det førstkommande møde, efter at Torben Nielsen og Jeanette Lassen havde taget spørgsmålet op, fremsatte Niels Harboe et forslag til en nyordning af forskningsstøtten til Lundbeckfondens to selskaber. Ideen var, at der internt i både Lundbeck og Chr. Hansen Holding skulle afsættes årlige nærmere aftalte beløb til forskningsformål, og at disse blev fordelt af en gruppe for hvert selskab sammensat af personer for det pågældende selskab samt fra Lundbeckfondens bestyrelse. De to beløb skulle for Lundbecks vedkommende træde i stedet for udbytte til fonden og for Chr. Hansen Holdings vedkommende udgøre en kompensation for utilsigtede rentefordele i forbindelse med kapitaludvidelser.

Som sådan var der tale om en økonomisk støtte fra Lundbeckfonden, der gav afkald på en indtægt, som de to selskaber i stedet fik lov til at anvende efter forhandling og nærmere aftale. I fondsbestyrelsen var der positiv interesse, men både Arne V. Jensen og Sven Dyrlov Madsen ønskede forslaget drøftet i de to virksomheders bestyrelser, og her blev det øjensynligt 'begravet' – i hvert fald blev det ikke taget op i fondens bestyrelse igen.¹¹

I foråret 1992 kom det til en bredere og mere principiel debat i forbindelse med en gennemgang af det seneste års bevillinger på samlet 26,5 mio. kroner. Der blev udtrykt et generelt behov for fastlæggelse af en strategi for uddelingspolitikken, og man enedes om at tage spørgsmålet op særskilt på et senere møde. Til dette blev Lundbecks direktion samtidig opfordret til dels at udarbejde en redegørelse for den nyttevirkning, som fondens hidtidige bevillinger havde haft for virksomheden, dels at udpege, hvilke forskningsprojekter og forskergrupper fonden burde støtte fremover. En lignende opfordring blev ikke givet til Chr. Hansen Holding.¹²

På fondens bestyrelsesmøde 4. september 1992 fremlagde Lundbecks forskningsdirektør, Eva Steiness, den ønskede redegørelse, hvori hun fremhævede, at al neurologisk, neurobiologisk, psykiatrisk og hermed beslægtet forskning ”i princippet” var relevant for selskabet. Fondens havde siden 1989 ”i udstrakt grad” støttet sådan forskning, hvilket selskabet kun kunne være tilfreds med. Det havde især drejet sig om langsigtede projekter og hertil hørende metodeudvikling af mere grundforskningsmæssig karakter, som Lundbeck ikke selv havde kunnet tage op på grund af den nødvendige prioritering af produktudviklingen.¹³

Størst direkte nytte havde man af forskning, som foregik enten internt i Lundbeck, eller som blev udført i samarbejde med eksterne forskningsmiljøer. Nyten bestod i ny viden, selvom langsigtede projekter var ”kommercielt usikre”, men også i rekrutteringsmuligheder og muligheden for at hæve medarbejdernes forskningsniveau. Det var i det hele taget ”ønskeligt”, at alle Lundbecks forskningsafdelinger varetog langsigtede projekter.¹⁴

Spørgsmålet om fondens uddelingspolitik blev herefter sat på dagsordenen på det følgende bestyrelsesmøde med henblik på en endelig afklaring. Hvilken vej, vinden blæste, fremgik dog af bestyrelsens samtidige stillingtagen til en række ansøgninger om bevillinger til Lundbeck-relateret forskning, hvor formanden bemyndigedes til at træffe aftale med Lundbecks direktion

om, i hvilket omfang selskabet selv ønskede at finansiere ansøgningerne. Det skete ud fra den motivering, ”at fonden ønsker at reducere sine uddelinger betragteligt” af hensyn til at kunne øge investeringsaktiviteten.¹⁵

Udbytteår og uddelingsår

Spørgsmålet om nytteværdien for Lundbeck af fondens uddelinger havde tidligere været på bestyrelsens dagsorden 22. maj 1991 som en orientering ved Eva Steiness om samarbejdet med eksterne forskergrupper. Når det nu var på dagsordenen igen, og denne gang som led i en mere indgående drøftelse, hang det sammen med den overordnede diskussion om sammenhæng mellem investeringsstrategi og uddelingspolitik, men nok så meget med en diskussion, som var kommet op om Lundbecks eventuelle udbetaling af udbytte.

Lundbeckfonden havde ikke modtaget udbytte fra Lundbeck siden 1987, men introduktionen af Cipramil og selskabets hastigt voksende omsætning og væsentligt bedre indtjeningsevne førte til overvejelser i fondsbestyrelsen, om tiden ikke var kommet, hvor det igen var ”naturligt”, at Lundbeck udbetalte udbytte. Ud fra skattemæssige betragtninger var dette ”imidlertid ikke hensigtsmæssigt”. I stedet ville det for Lundbeck-koncernen som helhed være mere fordelagtigt at lade Lundbeck anvende et beløb svarende til udbyttet plus de moms- og skattemæssige besparelser til både interne og eksterne langsigtede Lundbeck-projekter.¹⁶

På bestyrelsesmødet 4. september 1992 modsatte Lundbecks adm. direktør, Erik Sprunk-Jansen, sig imidlertid en sådan ordning, da det ”bl.a. af psykologiske årsager var utilfredsstillende for Lundbeck ikke at betale udbytte”.¹⁷

Også dette spørgsmål kom op på det efterfølgende bestyrelsesmøde 4. december 1992, men med en ny og anderledes vinkel. Det lå nu fast, at selskabet skulle betale udbytte, men Lundbecks revisor havde forinden foreslået, at Lundbeckfonden gik over til at operere med udbytteår og skatteår for at opnå lovgivningens muligheder for såvel den fulde fordel af skattefri udbytter fra Lundbeck som fradrag for uddelinger. Teknikken bestod i, at man hvert andet år modtog principielt ’dobbelt’ udbytte fra Lundbeck og i de mellemliggende år intet udbytte. I disse år foretog man derimod uddelinger, så der var fuldt skattemæssigt fradrag for disse.¹⁸

Der var i bestyrelsen fuld enighed om at arbejde videre med forslaget, og der blev nedsat to udvalg til udarbejdelse af et grundlag for en mere detaljeret udformning af fondens uddelingspolitik. Dels et videnskabeligt udvalg, der skulle fremkomme med forslag til nye retningslinjer for fondens donationer, herunder hvilke "veldefinerede områder" inden for lægevidenskabelig og anden forskning, fonden fremtidigt skulle støtte. Medlemmer blev fra fonden Niels Harboe, Nils Axelsen og Arne V. Jensen, og fra Lundbeck deltog Eva Steiness. Dels et skatteudvalg, der skulle undersøge skatteforhold og afdække de skattemæssige konsekvenser i forbindelse med fondens eventuelle overgang til at operere med uddelings- og udbytteår. Medlemmer blev Niels Harboe, Torben Grandt og statsautoriseret revisor Søren Bjerre-Nielsen, der var fremkommet med forslaget.¹⁹

På fondsbestyrelsens møde 2. april 1993 blev der på forslag fra skatteudvalget enstemmigt truffet principbeslutning om med virkning fra 1. januar 1994 at skelne mellem udbytteår og uddelingsår. 1993 ville således blive et år uden udbytte fra Lundbeck, mens fonden i 1994 kunne forvente et udbytte "af betydelig størrelse" hidrørende fra årene 1992 og især 1993 – og så fremdeles. Hermed lå det også endegyldigt fast, at Lundbeck fremover udbetalte udbytte. Hvad angik fondens uddelingspolitik i øvrigt besluttedes det at udsætte og afslutte drøftelsen efter sommerferien.²⁰

Stående udvalg og nye retningslinjer for uddelinger

Da fondsbestyrelsen mødtes 7. september 1993, indledte man med på forslag af fondens nye formand, Torben Grandt, at nedsætte en række permanente udvalg for henholdsvis uddelingspolitik, forskningsstøtte, P.V. Petersen-Prisen, prisopgaver, investeringer og seminarer. De tre første udvalg var fokuserede på fondens uddelinger, idet Udvalget vedrørende Uddelingspolitik beskæftigede sig med størrelsen og fordelingen af uddelingerne, mens Forskningsstøtteudvalget gennemgik de indkomne ansøgninger og indstillede en afgørelse til bestyrelsen, og Udvalget for P.V. Petersen-Prisen fandt kandidater til og indstillede vedrørende uddelingen af prisen.²¹

Det var første gang, at fonden nedsatte et udvalg til at gennemgå og komme med indstilling vedrørende ansøgningerne. Hvorledes det var foregået hidtil, fremgår ikke, men øjensynligt har det været formanden, der har varetaget hvervet i samarbejde med de forskere, der har siddet i bestyrelsen.

Overlæge, dr.med. **Nils Axelsen** (f. 1942), formand for Fonden for Grete Lundbecks Europæiske Forskningspris 2010-2013 og medlem af Lundbeckfondens bestyrelse 1987-2011. Han var drivkraften bag Lundbeckfondens beslutning om etableringen af The Brain Prize, verdens største hjerneforskningspris, der uddeltes første gang i 2011.

Nogen ekstern bedømmelse har ikke fundet sted undtagen i tilfælde, hvor formanden har konsulteret enkeltpersoner på forskningsinstitutioner.

Forskningsstøtteudvalget bestod af Henrik Hertz (formand), Nils Axelsen og Erling Juhl Nielsen, og de samme tre personer udgjorde også Udvalget for P.V. Petersen-Prisen, idet Nils Axelsen her var formand, og Eva Steiness skulle konsulteres vedrørende forbindelse til Lundbeck. Det interne forskningsudvalg forestod de næste mange år gennemgangen af og indstillingen vedrørende ansøgninger, idet personkredsen løbende ændredes som følge af ændringer i bestyrelsens sammensætning. Nils Axelsen og Henrik Hertz forblev dog gennemgående figurer.

Uddelingsudvalget var allerede mødtes forinden mødet, og på anbefaling herfra fastlagde man beløbsrammen for de kommende års uddelinger, så den blev indsnævret til 15 mio. kroner fra og med 1994 efter de senere års ”betydelige” uddelinger. Sven Dyrlov Madsen ønskede en yderligere indsnævring til ca. 12-13 mio. kroner, så fonden kunne opbygge ”et beredskab til i påkommende tilfælde at kunne udvide sine erhvervsaktiviteter”. Den øvrige bestyrelse var enig i intentionen, men fremhævede, at det ikke kunne ske med det samme, og rammen var hermed fastlagt.²²

Spørgsmålet var herefter, inden for hvilke videnskabelige og andre områder fonden skulle anvende de 15 mio. kroner. På mødet 4. december 1992 havde fondsbestyrelsen besluttet, at Lundbeck, Chr. Hansen og ALK fremover selv skulle finansiere deres langsigtede, interne forskning. Det var med andre ord forbi med støtte til selskabernes interne forskning på trods af Eva Steiness’ fremhævelse af betydningen heraf på bestyrelsens forrige møde – og som sådan var virksomhederne nu ligestillede.²³

Det var de derimod ikke, når det gjaldt de nye retningslinjer for uddelingspolitikken. En opdeling af støtten i tre kategorier var allerede blevet drøftet i december 1992, og på baggrund heraf fremlagde udvalget på bestyrelsesmødet 16. december 1993 et forslag til retningslinjer for Lundbeckfondens uddelinger baseret på en 5+5+5-model, der blev vedtaget af en enig bestyrelse.²⁴

Kategori 1: Økonomiske forpligtelser og tilbagevendende bevillinger, ca. 5 mio. kroner

Kategori 2: Betydelige flerårige lægevidenskabelige forskningsprojekter, ca. 5 mio. kroner

Kategori 3: Øvrige støtteværdige formål, ca. 5 mio. kroner med følgende fordeling:
 Andre lægevidenskabelige formål, ca. 3 mio. kroner
 Andre videnskabelige formål, ca. 1 mio. kroner
 Andre formål, ca. 1 mio. kroner.

Det blev endvidere fastlagt, at ved bevillinger til lægevidenskabelig forskning²⁵

prioriterer fondsbestyrelsen i særlig grad forskere eller forskergrupper i Danmark, hvis emneområder ligger indenfor neurovidenskaberne samt sådanne projekter i øvrigt, som har høj international kvalitet.

Hermed var det også fastlagt, at det alene – eller i hvert fald helt overvejende – var forskning relateret til Lundbecks forsknings- og produktområder, der var i fokus – om end selskabet ikke var direkte nævnt. Det var også i fuld overensstemmelse med Lundbeckfondens fundats, der slog fast, at fondens formål var ”alt efter fondsbestyrelsens nærmere bestemmelse at sikre og udbygge Lundbeckkoncernens virksomhed”.

Samme formand for Lundbeck og Lundbeckfonden?

I det hele taget havde hele diskussionen om uddelingspolitikken og de endelige retningslinjer slået fast, at der eksisterede et særligt organisk forhold mellem Lundbeckfonden og Lundbeck, mens Chr. Hansen inklusive ALK ’alene’ var en strategisk investering. At man i hvert fald i Lundbeck havde den opfattelse og ønskede manifesteret, at Lundbeckfonden og Lundbeck udgjorde en samlet koncern, der ejede Chr. Hansen-gruppen, fremgår af drøftelserne i forbindelse med konstitueringen af bestyrelsen og valg af ny formand, da Torben Grandt 1. juni 1995 gik af som følge af aldersgrænsen.²⁶

Som formand for Lundbeck A/S udtalte Arne V. Jensen, at det jo var ”fundsbestyrelsen bekendt”, at der i selskabet havde været ønsker fremme om et sammenfald i formandskabet i Lundbeckfonden og Lundbeck, og han anmodede derfor om en drøftelse af bestyrelsens principielle holdning til et sådant personsammenfald. Selv fandt han, at et formandsfællesskab ”ville være det mest hensigtsmæssige for at undgå en mulig konfliktsituation mellem fond og selskab”. Han erklærede dog, at han i sin egenskab af formand for selskabet kun var kandidat til formandsposten ”af principielle grunde”, og kun såfremt fundsbestyrelsen gik ind for et personsammenfald.²⁷

Meningerne var delte. Mens de to medarbejderrepræsentanter for Lundbeck, Torben Nielsen og Jeanette Lassen, støttede Arne V. Jensens synspunkt, var overlæge, dr.med. Henrik Hertz imod. Efter hans opfattelse ville det være ”uhensigtsmæssigt”, da det i en situation, hvor der i fonden måtte være utilfredshed med selskabets ledelse, ville være vanskeligt at fremkomme med kritik. Også overlæge, dr.med. Nils Axelsen var imod et personsammenfald, da fonden havde ”behov for at kunne markere sit ejerskab over for Lundbeck”.²⁸

I det hele taget viste drøftelsen, at der i bestyrelsen ikke var flertal for et sammenfald af formandskabet i selskabet og fonden, og Arne V. Jensen erklærede på den baggrund, at han ikke mere var kandidat til posten. Som ny formand valgtes herefter Sven Dyrlov Madsen, mens Arne V. Jensen blev genvalgt som næstformand.

Med Sven Dyrlov Madsens position som formand for Chr. Hansen Holding siden 1991 – og samtidig medlem af Lundbecks bestyrelse – fremstår konstitueringen som etablering af en magtbalance i fundsbestyrelsen med det formål, at fonden – trods den tætte tilknytning til Lundbeck – kunne markere sit ejerskab over for Lundbeck, som Nils Axelsen havde udtrykt det, samtidig med at Chr. Hansens betydning og position markeredes.

Lundbeckfondens hidtil største bevilling

I forbindelse med diskussionen om de nye retningslinjer for fondens uddelelser besluttede bestyrelsen, at den økonomiske ramme for 1993 skulle udgøre ca. 15-20 mio. kroner, men den blev betydeligt højere: knap 38,5 mio. kroner. Årsagen var en helt ekstraordinær bevilling på 25,5 mio. kroner til et multidisciplinært og tværinstitutionelt forskningsprogram udført af seks forskergrupper på Panum Institutet og Danmarks Farmaceutiske

Højskole under ledelse af professor, dr.pharm. Povl Krogsgaard-Larsen. Denne havde i 1971 etableret den medicinal-kemiske gruppe ved Danmarks Farmaceutiske Højskole, og siden da havde han modtaget betydelige midler fra Lundbeckfonden til sin forskning og var desuden tildelt P.V. Petersen-Prisen i 1989.

Povl Krogsgaard-Larsens gruppe havde i slutningen af 1992 søgt Danmarks Grundforskningsfond om det pågældende beløb til et femårigt integreret forskningsprogram: "Neuro-medicinalkemi. Molekylær design, specificitet og genkendelse". Både han og Lundbeckfondens bestyrelse var øjensynligt overbeviste om, at Grundforskningsfonden ville bevilge pengene. Da han på samme tid søgte Lundbeckfonden om 2,5 mio. kroner til et fireårs forskningsprojekt omfattende et kandidatstipendium og to seniorstipendier, havde man således besluttet at yde en midlertidig støtte "indtil bevilling fra Danmarks Grundforskningsfond bliver udbetalt".²⁹

Der kom imidlertid ingen bevilling fra Grundforskningsfonden, og straks Niels Harboe erfarede om afslaget, kontaktede han Povl Krogsgaard-Larsen for at få en kopi af ansøgningen. Denne blev herefter udsendt til Lundbeckfondens bestyrelse og drøftet på mødet 4. juni 1993. Ifølge Niels Harboe var "hele Krogsgaard-Larsen gruppen formentlig den mest centrale forskergruppe for H. Lundbeck A/S", og Eva Steiness, der var orienteret, havde da også erklæret sig villig til at medvirke i de videre overvejelser om Lundbeckfondens eventuelle finansiering af projektet.³⁰ Forskningsprogrammet var resultatet af og et led i en neuro- og molekylærbiologisk revolution, og dets centrale element var med Povl Krogsgaard-Larsens egne ord "udforskningen af neuroreceptorernes struktur og funktion, der ligger til grund for deres genkendelse og aktivering af små molekyler". Intentionen var, at de seks forskergrupper i et fælles projekt ønskede "at oversætte biologiske problemstillinger til et kemisk sprog" med det formål at konstruere molekyler med specifik virkning på et biologisk system i ubalance. Igen med Povl Krogsgaard-Larsens ord: "Forskergruppen ønsker at skabe grundlag for og bidrage til design af nye lægemidler på et rationelt grundlag."³¹

Det var grundforskning, men med et praktisk og nytteorienteret sigte både farmakologisk og lægevidenskabeligt rettet mod udvikling af nye læge-

Professor **Povl Krogsgaard-Larsen** (f. 1941), Danmarks Farmaceutiske Højskole, modtog i 1989 P.V. Petersen-Prisen for sit banebrydende arbejde gennem 20 år med at finde stoffer, som hæmmer eller aktiverer bestemte receptorer i hjernen. Han havde to år forinden modtaget en forskningsbevilling fra fonden på 2 mio. kroner og modtog i 1993 endnu en donation på 25,5 mio. kroner, der suverænt var Lundbeckfondens hidtidig største enkeltbevilling. Povl Krogsgaard-Larsen er siden 2011 medlem af Lundbeckfondens bestyrelse og siden 2013 formand for Fonden for Grete Lundbecks Europæiske Hjerneforskningspris.

midler inden for CNS-området. Det var med andre ord et forskningsprogram, der ramte lige ned i Lundbecks interesseområde, efter at selskabet i begyndelsen af 1990'erne havde bevæget sig ind i netop neurologien og molekylærforskningen. På Lundbeckfondens bestyrelsesmøde 7. september 1993 bevilgedes derfor 25,5 mio. kroner ligeligt fordelt over fem år i perioden 1. januar 1994 til 31. december 1998.

Uddelinger i anden halvdel af 1990'erne

Bevillingen til Povl Krogsgaard-Larsens forskningsprogram var langt den største donation, fonden nogensinde havde uddelt, og der kom til at gå ganske mange år, inden enkelt donationer i samme størrelsesorden igen blev bevilget. I 1993 var der yderligere to bevillinger på over 1 mio. kroner: 1,2 mio. kroner over to år til sygeplejeforskning og rejselegater til sygeplejersker, hvor fonden fra 1. januar 1994 overdrog administrationen af dette område til det nydannede Universitetshospitalernes Center for Sygeplejeforskning, UCSF. Og ca. 1,3 mio. svenske kroner til et toårigt mikrobiologisk forskningsprojekt om "Undersökning af fosfolipidos inducerat av tricykliska andepepressiva i humane lymfocytter. Betydelse för påverkan av cellulära funktioner". Bevillingshaver var professor, dr. Lennart Nässberger, Medicinsk Mikrobiologi, Lunds Universitetssygehus.³²

Men så slog den nye politik om en indsnævring af den årlige beløbsramme igennem. I 1994 uddeltes i alt blot 2,2 mio. kroner – formentlig en konsekvens af den ekstraordinære bevilling året før til Povl Krogsgaard-Larsen – og den eneste donation, der er omtalt i årsberetningen, er støtte til udgivelsen af Hans Edvard Nørregård-Nielsens bog om København og den danske guldalder. Bortset fra, naturligvis, Lundbeckfondens Forskerpris, som P.V. Petersen-Prisen hed fra og med 1993, der blev tildelt overlæge, dr.med. Niels A. Lassen.³³

I 1995 gik Lundbeckfondens Forskerpris til den svenske professor og senere Nobelprismodtager i 2000 Arvid Carlsson, som havde haft stor betydning for ikke alene Lundbecks udvikling, men for hele psykofarmakologien. Samlet udfyldte man dette år med uddelinger for godt 14 mio. kroner stort set den fastlagte årlige beløbsramme, men større bevillinger var der ingen af, trods den erklærede prioritering af sådanne og herunder helst flerårige forskningsprojekter. Undtagelsen var en donation på 2 mio. kroner til en

landsdækkende oplysnings- og sundhedskampagne i det planlagte Hjerneåret 1997, men ellers var der ingen bevillinger over millionen. I 1996 uddeltes i alt ca. 10 mio. kroner, hvoraf 1,125 mio. kroner gik til et treårigt projekt om "Cerebrale senfølger til strålebehandling og kemoterapi i barnealderen" ved afdelingslæge, dr.med. Jørn Müller, Afdeling for Vækst og Reproduktion på Rigshospitalet. Ellers var der tale om mindre bevillinger.³⁴

I 1997 uddeltes godt 15 mio. kroner, heraf 3,9 mio. kroner til et Lundbeckfond Forskningsprofessorat i molekylær genetik ved Københavns Universitet efter ansøgning fra universitetets rektor, Kjeld Møllgård. Professoratet blev besat i marts 1999 med forskningslektor Niels A. Jensen fra Aarhus Universitet. 2,74 mio. kroner bevilgedes til professor, dr.med. Olaf B. Paulsen ved Rigshospitalets Neurocenter til et projekt om "Det serotonerge transmittersystem". Til et treårigt adjunktprojekt om "Serotonin transporteren" doneredes 1,2 mio. kroner over tre år til adjunkt, lic.scient. Ove Wiborg ved Institut for Molekylær og Strukturel Biologi og Kemisk Institut, Aarhus Universitet.

Lægforeningen modtog de sædvanlige 400.000 kroner til Lundbeckfondens Legat til støtte for alment praktiserende lægers forskning, og Skandinavisk Selskab for Psykofarmakologi modtog atter 250.000 kroner til uddeling af Lundbeckfondens stipendier 1997 og 1998.³⁵

I 1998 udvidedes beløbsrammen med 5 mio. til 20 mio. kroner. Det skete på forslag af Henrik Hertz, der oplevede, at der "blandt forskere var en opfattelse af, at Lundbeckfonden tilsyneladende i stigende grad allokerede sine midler til forskning, der har relation til aktiviteterne i H. Lundbeck A/S". Efter hans opfattelse ville det måske "tjene Lundbecks interesser bedre", hvis fonden "i lidt højere grad" tilgodeså en bredere målgruppe. Da dette imidlertid ikke måtte gå ud over omfanget af støtte til den neurobiologiske forskning, ville det være "ønskeligt" med en udvidelse af beløbsrammen.³⁶

Den udvidede ramme blev fordelt med 5 mio. kroner til videnskabelig forskning, 5 mio. kroner til større flerårige forskningsprojekter, 5 mio. kroner målrettet til neurobiologisk forskning og 5 mio. kroner til andre videnskabelige projekter – hvortil kom 5 mio. kroner til dækning af tidligere vedtagne økonomiske forpligtigelser og tilbagevendende årlige bevillinger.³⁷

Af de godt 20 mio. kroner, der uddeltes i 1998, doneredes 6 mio. kroner til en treårig videreførelse af Povl Krogsgaard-Larsens forskningsprogram om

”Neuro-medicinalkemi. Molekylær design, specificitet og genkendelse”. Videreførelsen var et mere fokuseret og integreret neuromedicinalkemisk projekt udført af tre forskergrupper inden for områderne liganddesign og -syntese, computerkemi og røntgenkrystallografi. Herudover var der bevilninger på omkring 1 mio. kroner eller derover til CNS-relaterede og andre lægevidenskabelige forskningsprojekter samt mindre bevillinger til bl.a. afholdelse af Dansk Naturvidenskabsfestival 1998 og den 2. Internationale Kemiolympiade i Danmark år 2000.³⁸

Også i 1999 udgjorde beløbsrammen 20 mio. kroner.

KAPITEL 6

BØRSNOTERING AF LUNDBECK

Når uddelingerne – med 1994 som undtagelsen – var jævnt fordelt op gennem 1990'erne trods ordningen om udbytteår og uddelingsår, skyldtes det, at hensættelser til uddelinger det følgende år var fradragsberettigede på linje med årets faktiske uddelinger. Derimod udbetalte Lundbeck kun udbytte hvert andet år – og ydermere forholdsvis små udbytter af hensyn til finansieringen af dels selskabets voldsomme vækst og ekspansion båret af Lundbecks storsælgende antidepressivum, Cipramil, dels dets forskning og udvikling og ikke mindst registreringen og introduktionen af det nye antipsykotikum Serdolect. I årene 1993-1996 udbetalte Lundbeck således i gennemsnit 11 mio. kroner årligt i udbytte svarende til en pay out-ratio på 3-4 procent, men i 1997 var det slut, da Lundbeckfondens bestyrelse mente, at en pay out-ratio på 10-11 procent var mere rimelig. Herefter udbetalte Lundbeck for året 1997 et udbytte på 35 mio. kroner og for året 1998 40 mio. kroner.

Årsagen til det nye syn på udbetaling af udbytte var, at Lundbeckfonden og Lundbeck i slutningen af 1997 – efter længere tids tilløb – satte kurs mod en børsintroduktion af selskabet i efteråret eller slutningen af 1998. Da Lundbecks bestyrelse blev formelt informeret herom 2. februar 1998, var det med en bemærkning om, at ”en børsnotering formentlig vil kræve en højere udbyttebetaling fremover”. Samme toner lød i Lundbeckfondens bestyrelse senere på måneden: ”Lundbeck må i de kommende år – specielt efter en børsføring – være indstillet på at betale et væsentligt større udbytte.”¹

Kurs mod børsnotering

Hvornår det første gang blev diskuteret i Lundbecks og Lundbeckfondens ledelser at udvide selskabets aktiekapital gennem en børsnotering, fremgår ikke, men selskabets ledelse synes tidligt at have haft ambitioner i den retning. Efter Erik Sprunk-Jansens tiltrædelse som adm. direktør i 1987 og udsendelsen af den første årsberetning blev det et mål at udarbejde regnskabet efter principper gældende for børsnoterede virksomheder, uagtet at det ikke var nødvendigt.² I 1993 modtog Lundbeck dagbladet *Børsens* Regnskabspris for sin årsberetning 1992 som en anerkendelse af dennes høje kvalitet og informationsniveau.

Første gang en mulig børsnotering omtales i de to bestyrelsesprotokoller er i Lundbeckfonden 4. december 1992, hvor Arne V. Jensen redegjorde for

Erik Sprunk-Jansen (f. 1937) var adm. direktør (CEO) for Lundbeck 1987-2003. Han er kemiingeniør og var 1962-1972 direktør for siliciumfabrikken ved firmaet Haldor Topsøe og fra 1973 adm. direktør for Greenex A/S, inden han blev hentet til Lundbeck. Han stod i spidsen for Lundbecks udvikling fra et stagnerende, regionalt medicinalfirma til en vækstorienteret og globalt orienteret lægemiddelkoncern, ligesom han tidligt arbejdede henimod en børsnotering af firmaet.

overvejelser i Lundbeck om en overskudsdeling, evt. i form af en obligationsordning, senere en aktieordning, ”når eller hvis HLu senere bliver børsnoteret”. Det var nok en hypotetisk udtalelse, men den dokumenterer ikke desto mindre, at emnet drøftedes og ikke var Lundbecks ledelse fremmed.³

Mere konkret og målrettet var det på bestyrelsesmødet 17. marts 1995, hvor Arne V. Jensen oplyste, ”at det – som forberedelse til en eventuel senere børsnotering – overvejes at indføre 2 aktieklasser (A og B) i selskabet”. En konstruktion med A- og B-aktier kunne – som i Chr. Hansen – gøre det muligt for fonden at fastholde den fulde kontrol over Lundbeck trods tilførsel af aktiekapital udefra og uanset omfanget af denne, afhængigt af stemmefordelingen mellem de to klasser af aktier. Hvem der mere konkret gjorde sig de pågældende overvejelser, fremgår ikke, men den øvrige bestyrelse tilsluttede sig, at der arbejdedes videre med spørgsmålet.⁴

Herefter synes der ikke at være sket yderligere – i hvert fald kom emnet ikke på bestyrelsernes dagsorden de næste to et halvt år, men 8. september 1997 dukkede det op igen i Lundbeckfonden. Det var fondens formand, Sven

Dyrløv Madsen, der efter drøftelser med næstformand – og bestyrelsesformand i Lundbeck – Arne V. Jensen rejste sagen med henvisning til udviklingen inden for lægemiddelindustrien, hvor konkurrencen blev stadig skarpere, og opkøb og fusioner fandt sted i vidt omfang på tværs af landegrænser.

Hverken i Lundbeck eller Lundbeckfonden havde man overvejelser i den retning, men i udlandet havde man fået blik for selskabets vækst og fremgang de senere år. Både selskabet og fonden havde således modtaget flere henvendelser om fusion, alliancer og børsnotering m.m., og fire-fem ”af hinanden uafhængige velrenommerede udenlandske investeringsbanker” var kommet med forslag til børsnotering i København og udlandet på en måde, hvor Lundbeckfonden bevarede en meget stor majoritet.⁵

Lundbeck havde haft stor succes med sin fokusering på lægemidler mod sygdomme i centralnervesystemet, det såkaldte CNS-område, mens alle andre forretningsområder var frasolgt, men som Sven Dyrløv Madsen påpegede:⁶

Selvom HL A/S har flere interessante produkter i sin pipeline, kunne selskabet også være sårbart, hvis et stort forskningsprojekt må skrotes sideløbende med, at et hovedprodukt går mod patentudløb og dermed generisk konkurrence.

Det var ikke en udelukkende tænkt situation uden relation til virkeligheden, Sven Dyrløv Madsen refererede til. Patenter og rettigheder til Lundbecks absolutte hovedprodukt, Cipramil, ville begynde at udløbe i de første lande i 2002, og samtidig var det nye antipsykotikum Serdolect løbet ind i alvorlige godkendelsesproblemer i både Europa og især USA, og også i Japan var registreringen blevet forsinket.

Umiddelbart manglede selskabet eller fonden ikke kapital, men et beredskab ville efter Sven Dyrløv Madsens og Arne V. Jensens opfattelse være ønskeligt f.eks. til en hurtig erhvervelse af en interessant virksomhed eller igangsættelse af et meget kapitalkrævende forskningsprojekt. Den øvrige bestyrelse var enig, og det blev overladt til et særligt strategiudvalg at udarbejde et notat om spørgsmålet.⁷

På grundlag af udvalgets notat og et notat fra Gudme Raaschou drøftedes spørgsmålet igen i begge bestyrelser i december 1997 i tilknytning til overvejelser om Lundbecks strategi i USA og Tyskland. En børsnotering med en

udvidelse af aktiekapitalen, hvor Lundbeckfonden bevarede 85 procent af aktierne, ville anslået tilføre Lundbeck 1-1,5 mia. kroner. Det ville muliggøre en begyndende etablering af selskabet i USA, herunder at man selv stod for registrering og godkendelse, ligesom man kunne etablere et selvstændigt Lundbeck-selskab i Tyskland. Perspektivet var et markant løft af hele selskabet, og begge bestyrelser var da også enige om at forberede en gennemførelse af en børsintroduktion på et gunstigt tidspunkt. Noteringen ville formentlig alene finde sted i København, men det var hensigten at tiltrække amerikanske investorer. Intentionen var at sælge eller nytteaktier svarende til ca. 20 procent af selskabets værdi, og fordelingen af proventet mellem henholdsvis Lundbeckfonden og selskabet ville først og fremmest afhænge af selskabets behov for kapital.⁸

Kursen var sat, og i begyndelsen af 1998 besluttedes det at gennemføre en børsnotering i løbet af året, formentlig efter sommerferien. I forbindelse med beslutningen etableredes et bankkonsortium bestående af Gudme Raaschou, Danske Bank og Goldman Sachs International.⁹

Tilbageslag efter tilbageslag – og et lyspunkt

Afgørende for børsnoteringens udfald var ikke Cipramils øjeblikkelige succes, men selskabets pipeline, og netop som forberedelserne til børsnoteringen indledtes, begyndte pipelinen at krakelere, så det gik, som Sven Dyrlov Madsen havde advaret om – og faktisk værre endnu. Vanskelighederne med Serdolect og ikke mindst, at den amerikanske samarbejdspartner, lægemiddelfirmaet Abbot, havde opgivet at opnå godkendelse af præparatet i USA, svækkede udgangspunktet for en børsnotering, og i begyndelsen af 1998 ophørte også samarbejdet med lægemiddelfirmaet Shionogi, der stod for godkendelsen i Japan.

I pipelinen var der på samme tid flere tilbageslag. I begyndelsen af 1998 løb et samarbejde med et amerikansk selskab om udviklingen af et stof mod Parkinsons sygdom således ind i problemer på grund af toksikologien, og i marts 1998 opsagde Lundbeck samarbejdet. Sommeren 1998 fulgte endnu et alvorligt tilbageslag, da et klinisk forsøg med et stof mod Alzheimers sygdom klart viste, at stoffet var uden terapeutisk effekt og måtte opgives. Konsekvensen var ”et betydeligt hul i selskabets pipeline”, der ikke rummede andre kandidater mod sygdommen.¹⁰

Det antidepressive Cipramil er utvivlsomt Lundbecks vigtigste præparat nogensinde, da det udgjorde grundlaget for selskabets voldsomme vækst og internationalisering op gennem 1990'erne. Markedsføringen indledtes i 1989, og efter en langsom start eksploderede omsætningen globalt under forskellige navne, herunder Seropram som på billedet. Fra 1998 markedsførtes præparatet i USA med navnet Celexa, hvilket var stærkt medvirkende til Lundbecks succesfulde børsnotering i 1999.

Det store tilbageslag kom, da de hollandske myndigheder i november 1998 uventet suspenderede markedsføringstilladelsen for Serdolect. En række europæiske lande fulgte hurtigt efter, herunder Spanien, Portugal og Italien, og som konsekvens valgte Lundbeck samme måned selv at trække Serdolect tilbage fra alle markeder, mens suspensionerne blev behandlet på EU-plan.¹¹

Det blev besluttet at udskyde børsnoteringen, men samtidig var der midt i modgangen et betydningsfuldt lyspunkt, da den amerikanske udgave af Cipramil med navnet Celexa i efteråret 1998 lanceredes i USA af samarbejdspartneren Forest Laboratories, der på ti uger gjorde Celexa til det hurtigst voksende receptpligtige lægemiddel i USA nogensinde.¹²

Celexas succes var en tiltrængt positiv nyhed for Lundbeck, og samtidig kom præparatets aktive stof, citalopram, på anden vis til at spille en betydningsfuld rolle. Som stof er citalopram et såkaldt racemat bestående af to stoffer eller former – kaldet enantiomerer – som er hinandens spejlbilleder.

Det viste sig overraskende, at den aktive effekt alene eller helt overvejende fandtes i den ene enantiomer – S-formen – mens R-formen var inaktiv.

Lundbeck havde oprindeligt besluttet ikke at udvikle den rene S-form, men i efteråret 1997 ændredes beslutningen efter forslag fra Forest Laboratories, og sammen indledte de to udviklingen af S-formen med stofnavnet escitalopram til et nyt præparat til lancering i 2002.¹³

I foråret 1999 præsenterede Lundbeck stoffet som ”et forædlet lægemiddel”, der tilbød patienterne ”en unik kombination af optimal virkning ved laveste dosis samt en ringere belastning af organismen” – det var få måneder, inden den udskudte børsintroduktion blev gennemført.

Værdiansættelse tæt på ”smertegrænsen”

Tilbagetrækningen af Serdolect og udtyndingen af Lundbecks pipeline satte sit præg på forventningerne til den forestående børsintroduktion, selvom den succesfulde lancering af Celexa i USA trak den anden vej. Ved *beauty contest*'en i oktober 1998 udgjorde gennemsnittet af bankernes vurdering 15,7 mia. kroner, men i februar 1999 foretog bankkonsortiet en fornyet værdiansættelse afhængigt af de forskellige mulige scenarier for Serdolect. I de mest ugunstige tilfælde ville værdien ligge i området 9-13 mia. kroner, hvilket Lundbecks bestyrelse fandt, var ”en større reduktion end umiddelbart forståeligt”. Det ville imidlertid ”være overordentligt ubehageligt” at aflyse børsintroduktionen, da det i givet fald ville være et ”meget negativt signal” at sende til såvel medarbejdere som samarbejdspartnere, og det blev derfor besluttet at gå videre som planlagt.¹⁴

Vurderingen var ikke ændret, da bankkonsortiet i marts 1999 fremlagde sin seneste vurdering af selskabets værdi. Værdiansættelsen baseredes på, at Lundbeck i betydelig udstrækning fremstod som et ”one-product-company” med en usikker fremtid, idet der endnu ikke var indgået betydningsfulde alliancer eller realiseret væsentlige indlicenseringer. Ydermere mente Goldman Sachs ikke, at investorerne ville vurdere betydningen af escitalopram så positivt som selskabet, mens Celexa på den anden side havde en positiv effekt især blandt amerikanske investorer. På det grundlag reduceredes værdien af selskabet til 10-12 mia. kroner før IPO-discounten, eller ca. 9-11 mia. kroner efter IPO-discounten.¹⁵

Flere bestyrelsesmedlemmer fandt vurderingen lav, og at den meget vel kunne være tæt på ”smertegrænsen”, men det besluttedes dog endnu en gang at gå videre i processen. Ligeledes fastholdt man tidspunktet for børs-

introduktionen til juni, selvom Goldman Sachs havde foreslået en udskydelse til efteråret.¹⁶

Børsnotering

Bankkonsortiet var imidlertid ikke enig indbyrdes – hvilket kom frem på et fællesmøde for Lundbecks og Lundbeckfondens bestyrelser i slutningen af maj 1999. Mens Gudme Raaschou og Danske Bank ville anbefale et vejledende prisinterval på 9,5-11,5 mia. kroner, anbefalede Goldman Sachs et prisinterval på 9-10,5 mia. Ifølge protokollen var der ”nogen skuffelse” i de to bestyrelser over vurderingen, men omvendt måtte man erkende, at tilbagetrækningen af Serdolect havde reduceret selskabets værdi ”betydeligt”, og at pipelinen var ”mager”. En opgivelse eller udsættelse af børsnoteringen afvises dog igen, bl.a. fordi det ifølge selskabets direktion ville få ”meget ubehagelige konsekvenser” for selskabets position.¹⁷

I mellemtiden nåede bankkonsortiet, der holdt møde sideløbende i et andet lokale, til enighed, så de nu samlet anbefalede et prisinterval på 9-10,5 mia. På det grundlag besluttede de to bestyrelser at gå videre med børsnoteringen. Der skulle udstedes nye aktier, så Lundbeck fik et provenu på en halv milliard kroner, og den samlede aktieemission skulle have en størrelse, så Lundbeck-fonden efterfølgende ville besidde ca. 80 procent af aktiekapitalen.¹⁸

Den 17. juni 1999 besluttede Lundbecks bestyrelse at udstede nominelt 60 mio. kroner nye aktier a 20 kroner til markedskurs uden fortegningsret for selskabets eksisterende aktionærer. Tegningen fandt sted samme dag til kurs 175 med et provenu på 525 mio. kroner, der tilfaldt Lundbeck minus forventede omkostninger på ca. 25 mio. kroner.¹⁹

Herudover udbød Lundbeckfonden nominelt 142 mio. kroner af sine eksisterende aktier a 20 kroner, der ligeledes solgtes til kurs 175, idet det samlede udbud blev tegnet 7,5 gange. Emissionsbankerne kunne udbyde yderligere nominelt 30,3 mio. kroner aktier stillet til rådighed af Lundbeckfonden inden 16. juli til dækning af eventuel overtildeling af aktier. Det totale provenu ved udbuddet beløb sig til 1,8 mia. kroner, og med bankernes udnyttelse af deres mulige forøgelse af udbuddet ville emissionen i alt indbringe 2.033 mio. kroner, hvoraf 1.508 mio. tilfaldt fonden.²⁰

Efter emissionen ejede Lundbeckfonden ca. 80 procent af aktiekapitalen, hvorfra dog skulle fratrækkes nominelt 10 mio. kroner beregnet for en op-

H. LUNDBECK A/S

Udbud af 10.100.000 stk. Aktier

(à nominelt DKK 20 pr. Aktie)

Aktierne i H. Lundbeck A/S udbydes til salg ved et Globalt Udbud bestående af (i) 3.030.000 Aktier, der udbydes til salg ved et Internationalt Udbud til institutionelle investorer uden for Danmark, Norge, Finland og Sverige, og (ii) 7.070.000 Aktier, der udbydes til salg ved et samtidigt Nordisk Udbud i Danmark, Norge, Finland og Sverige, inklusive udbud til offentligheden i Danmark. Der udbydes herved Aktier til salg af hver af Konsortiebankerne uden for USA i overensstemmelse med Regulation S i United States Securities Act of 1933. Desuden udbyder visse Konsortiebanker, som specificeret heri, gennem deres respektive salgsganter samtidig Aktier til salg i USA til kvalificerede institutionelle købere i overensstemmelse med Rule 144A i United States Securities Act of 1933 som en del af det Internationale Udbud. Se "Garanti og Salg".

Ud af de i alt 10.100.000 Aktier der herved udbydes, udbydes 3.000.000 Aktier af Selskabet, og 7.100.000 Aktier sælges af den Sælgende Aktionær. Selskabet modtager ikke noget provenu fra salget af Aktier, der sælges af den Sælgende Aktionær. Udbudskursen pr. Aktie i henholdsvis det Internationale Udbud og det Nordiske Udbud er identiske. Se "Garanti og Salg".

Aktierne har ikke været handlet offentligt før det Globale Udbud. Der er indgivet ansøgning om optagelse af samtlige Selskabets aktier til notering på Københavns Fondsbørs. Se "Resume — Det Globale Udbud". Det forventes, at noteringen på Københavns Fondsbørs vil ske den 18 juni 1999.

Se "Risikofaktorer" for en gennemgang af faktorer, der er relevante for en beslutning om investering i Aktierne.

Udbudskurs: DKK 175 pr. Aktie

Den Sælgende Aktionær har givet Konsortiebankerne en option til inden for 30 dage efter datoen for dette Prospekt at købe indtil et samlet antal af 1.515.000 Aktier. Se "Garanti og Salg".

Konsortiebankerne forventer at levere Aktierne til investorerne ved registrering gennem såvel Værdipapircentralen som Euroclear og Cedelbank, S.A. mod betaling i danske kroner i likvide midler forventeligt den 23 juni 1999.

Joint Lead Managers

**Gudme Raaschou
Bankaktieselskab**
Bookrunner

Den Danske Bank

Goldman Sachs International
Bookrunner

Nordisk tranche

**Gudme Raaschou
Bankaktieselskab**
Bookrunner

Den Danske Bank

Goldman Sachs International

Datoen for dette Prospekt er 17. juni 1999.

tionsordning for ledelsen i Lundbeck, så fondens endelige aktiebesiddelse blev 79,1 procent. De solgte aktier var placeret hos et antal institutionelle investorer samt ca. 11.700 private investorer i Danmark. Ca. 70 procent af aktierne var placeret i Norden og ca. 30 procent hos internationale institutionelle investorer.²¹

Efter de mange skuffelser gennem hele forløbet, både når det gjaldt Serdolect og de andre kuldsejlede projekter, og når det gjaldt nedjusteringen af selskabets værdi, var der nu ved vejs ende enighed om, at børsintroduktionen havde været en succes. For Lundbeckfonden betød emissionen, at man fik realiseret en del af sin formue, der hidtil havde været bundet i selskabet, men som nu kunne anvendes til andre investeringer og risikospredning. For Lundbeck betød emissionen, at man fik tilført en halv milliard kroner, og at man havde fået adgang til en ny finansieringskilde gennem fremtidige kapitaludvidelser, når og hvis det skulle blive nødvendigt.

Forsiden af prospektet ved børsnoteringen af Lundbeck i 1999. Lundbeckfonden havde siden 1967 været ene-ejer af selskabet, men det ændredes nu. Herefter måtte Lundbeckfonden i varetagelsen af sit majoritetsjerskab tage hensyn til de øvrige aktionærer, bl.a. gennem udbetaling af højere udbytter.

KAPITEL 7

LUNDBECKFOND
INVEST, KONTIKI
OG ET "TREDJE BEN"

Efter børsnoteringen af Lundbeck vedtog Lundbeckfondens bestyrelse 23. november 1999 at oprette et holdingselskab placeret mellem fonden og dens selskaber. Tanken var at overføre fondens aktier i Lundbeck og Chr. Hansen Holding samt en del af fondens likvide midler og øvrige værdipapirer til det nye selskab, idet "en passende beholdning" af sidstnævnte skulle forblive i Lundbeckfonden. Vedtagelsen skete efter indstilling fra fondens designerede direktør, Steen Hemmingsen, der tidligere havde været bl.a. adm. direktør for Sparekassen Sydjylland, Baltica Forsikring og Baltica Holding samt finansdirektør i ØK. Steen Hemmingsen stod til rådighed for Lundbeckfonden fra september 1999, og grundlaget for hans indstilling var bl.a. regnskabs- og skatteberegningsmodeller udarbejdet af koncernens fælles revisionselskab, Deloitte & Touche, der viste, at det ville være "en klar økonomisk fordel" at oprette et sådant holdingselskab.¹

Ordningen ville betyde, at udbytte fra Lundbeck og Chr. Hansen Holding samt øvrige aktiebeholdninger fremover ville indgå i holdingselskabet og ikke som hidtil i Lundbeckfonden. Herved undgik man – som det ellers var fastsat i prioriteringsreglen i fondsbeskatningsloven – at de skattefrie udbytter kom til at beskære fondens skattemæssige fradrag for uddelinger. Andre fordele var, at overskudsandelen fra holdingselskabet frit kunne tilpasses fondens behov, efter at børsnoteringen havde lagt grænser for dette, hvad angik Lundbeck. Endelig kom der en klar adskillelse mellem uddelings- og erhvervsaktiviteter. Det var dog en forudsætning for hele konstruktionen, at den blev godkendt af skattemyndighederne, herunder at der skete en skattefri ombytning af Lundbeckfondens aktier i Lundbeck og Chr. Hansen Holding med aktier i holdingselskabet.²

Endnu inden de endelige tilladelser var givet af skattemyndighederne, etableredes holdingselskabet gennem erhvervelse af et allerede stiftet aktieselskab, der ikke havde drevet virksomhed. Den nominelle aktiekapital på 500.000 kroner blev på en ekstraordinær generalforsamling 8. december 1999 hævet med 99,5 mio. kroner til nominelt 100 mio. kroner. Beløbet blev tegnet gennem kontant indbetaling fra Lundbeckfonden til kurs 900, hvorefter holdingselskabets formue udgjorde 896 mio. kroner beregnet til porteføljeinvesteringer, primært i aktier købt af Lundbeckfonden eller på markedet. Herefter skulle der i løbet af 2000 ske indskud af fondens aktier i Lundbeck og Chr. Hansen Holding.³

Bestyrelsen i det nye selskab, der blev navngivet LFI A/S (Lundbeckfond Invest A/S), bestod af de fondsvalgte medlemmer af Lundbeckfondens bestyrelse. I første omgang blev medarbejderrepræsentanterne i fondsbestyrelsen ikke bestyrelsesmedlemmer i LFI A/S, men de fulgte foreløbig bestyrelsesmøderne i LFI, idet spørgsmålet om deres medlemskab skulle endeligt afklares, når overflytningen af de to selskabers aktier havde fundet sted. I maj 2002 besluttede medarbejderne i Lundbeck og Chr. Hansen-koncernen, at de også ønskede formel repræsentation i LFI, hvorefter de indvalgte de samme repræsentanter som i fondsbestyrelsen.⁴

Direktør i det nye holdingselskab blev Steen Hemmingsen, der 1. januar 2000 også skulle tiltræde som direktør i fonden. Selskabet fik som Lundbeckfonden adresse på Ottiliavej 9 i Valby, men da fonden pr. juni 2001 købte ejendommen Vestagervej 17 i Hellerup til sit nye domicil, flyttede LFI med. Fondens første bestyrelsesmøde på den nye adresse fandt sted 2. oktober 2001.⁵

Lundbeckfonden som "aktiv investor"

Oprettelsen af LFI A/S ændrede ikke ved, at Lundbeckfonden fortsat var en erhvervsdrivende fond, idet de erhvervsmæssige aktiviteter blev udøvet gennem det nyoprettede holdingselskab, der ud over aktieposterne i Lundbeck og Chr. Hansen Holding også ejede en række porteføljeaktier. Samtidig havde børsnoteringen af Lundbeck betydet, at Lundbeckfonden – og dermed LFI – også i dette selskab var nødt til at tage højde for de øvrige aktionærs interesser, og for så vidt var der sket en lige- eller sidestilling af Lundbeckfondens forhold til Lundbeck og Chr. Hansen Holding. Det kom til udtryk i årsberetningen for 1999, hvor fonden redegjorde for opfattelsen af sin rolle i de to selskaber som værende "aktiv investor".⁶

Engagementet i Lundbeck og Chr. Hansen Holding blev således betegnet som "to betydelige aktive investeringer", hvor fonden som "kontrollerende aktionær (er) fokuseret på at skabe værdi (shareholder value) til gavn for samtlige aktionærer". Perspektivet blev yderligere understreget af en erklæret målsætning om, "at indtjeningen i begge selskaber ligger på et højt niveau sammenlignet med lignende selskaber globalt set".⁷

Det var intentionen, at begge selskaber fortsat skulle være børsnoterede, dels så der kunne skaffes kapital til udvidelse af deres aktiviteter, dels så

selskaberne kunne vurderes i sammenligning med andre selskaber på de internationale børsmarkeder. Samtidig blev det slået fast, at Lundbeckfonden ”p.t. ingen planer har om at afgive kontrollen hverken i H. Lundbeck A/S eller i Chr. Hansen Holding A/S”, men at man løbende ville følge udviklingen og behovet i de to selskaber ”med henblik på opnåelse af det optimale ejerskab”.⁸

Lundbeckfondens interesse i og omsorg for de to selskaber og deres øvrige aktionærer blev yderligere manifesteret med en erklæring om, at fonden ville ”evaluere og støtte” deres deltagelse i den igangværende omstrukturering og konsolidering inden for lægemiddel- og ingrediensindustrien ”med henblik på at sikre selskabernes mulighed for fortsat vækst og værdiskabelse for alle aktionærer”. Endelig havde fondens engagement også en national fundering, idet strategien med investeringerne i Lundbeck og Chr. Hansen Holding var ”som hidtil at kunne bidrage til vækst for dansk baseret farmaceutisk og bioteknologisk aktivitet”.⁹

Hvad angik ledelsen af de to selskaber, lagde fonden ”stor vægt på”, at bestyrelserne var sammensat på en måde, der gav ”ekspertise i et bredt felt til gavn for det enkelte selskab og dermed for aktionærerne”. Medlemmerne var derfor valgt enten på grund af deres ”fremtrædende erhvervmæssige erfaring, eller på grund af deres sundhedsmæssige eller forskningsmæssige indsigt”. I begge bestyrelser på hver seks personer var halvdelen samtidig medlemmer af Lundbeckfondens bestyrelse, mens de resterende medlemmer ikke havde nogen tilknytning til fonden.¹⁰

Lundbeckfondens rolle som aktiv investor og den stærke fremhævelse af engagementet i begge selskaber såvel som den erklærede hensyntagen til alle aktionærer betød imidlertid ikke, at det historisk funderede, nærmest organiske forhold mellem Lundbeckfonden og Lundbeck var brudt. I fundatsens formålparagraf hed det stadig, at fondens formål var ”alt efter fondsbestyrelsens nærmere bestemmelse, at sikre og udbygge Lundbeckkoncernens virksomhed”.¹¹

Taget på ordet var Lundbeckfonden således til for Lundbeck – i hvert fald havde fonden et særligt ansvar for Lundbecks velbefindende. Engagementet

Steen Hemmingsen (f. 1945) var direktør for Lundbeckfonden 2000-2011. Han er cand.merc. og ph.d. og kom til Lundbeckfonden efter bl.a. at have været adm. direktør i Baltica Forsikring A/S 1987-1993 og finansdirektør i A/S Det Østasiatiske Kompagni 1993-1997. I Steen Hemmingsens direktørperiode skete der en stærk professionalisering af både Lundbeckfondens investerings- og uddelingspolitik. De frie investeringsmidler ottedobledes, og de årlige uddelinger 17-dobledes. Han var desuden arkitekten bag erhvervelsen af Falck A/S i 2011. Steen Hemmingsen er efter sin fratræden tilknyttet som rådgiver for Lundbeckfonden.

Efter børsnoteringen af Lundbeck i 1999 blev det anset for hensigtsmæssigt at udflytte Lundbeckfondens domicil fra Lundbecks lokaliteter i Valby, samtidig med at den voksende administration forbundet med både investerings- og uddelingsvirksomheden krævede mere plads. I 2001 flyttede Lundbeckfonden derfor til adressen Vestagervej 17 i Hellerup nord for København, hvor man havde domicil til 2013.

i Chr. Hansen Holding var derimod en aktiv investering baseret på, at fondatsen gav fondsbestyrelsen ”frie hænder til at beslutte, hvilke erhvervsvirksomheder Fonden skal investere i”.¹²

I rollen som ”aktiv investor” og ”kontrollerende aktionær” i både Lundbeck og Chr. Hansen Holding havde fonden imidlertid forpligtet sig ligeligt over for begge selskaber og disses øvrige aktionærer. Med overflytningen i august 2000 af fondens aktier i de to selskaber til LFI A/S blev håndteringen af denne rolle placeret i sidstnævnte selskab. I forbindelse med overflytningen udvidedes LFI A/S’ aktiekapital med nominelt 350 til nominelt 450 mio. kroner.¹³

Projekt Kontiki

Efter overflytningen af aktierne i Lundbeck og Chr. Hansen til LFI blev det gennem dette selskab, at Lundbeckfonden fremover drøftede og traf beslutninger vedrørende udviklingen i de to selskaber, eller ”operative enheder”, som de blev betegnet. Og det varede kun kort, inden LFI, ud over at følge den

løbende udvikling i begge selskaber, som hovedaktionær skulle træffe en vidtrækkende beslutning om Chr. Hansen-koncernens fremtid.

Hvornår tanken om en opsplitning af Chr. Hansen-koncernen fostredes, fremgår ikke, men første gang emnet omtales i regi af Lundbeckfonden er på et bestyrelsesmøde 30. august 2001 i LFI A/S, hvor Arne V. Jensen orienterede om, at ”som tidligere oplyst” arbejdede bestyrelsen i Chr. Hansen Holding på en udskillelse af ALK, mens man ville beholde ingrediensvirksomheden Chr. Hansen.¹⁴

I foråret 2002 indstilledes bestræbelserne imidlertid, og i stedet satsede man på at finde en stærk, international farmavirksomhed, der kunne løfte udviklingen og kommercialiseringen af ALK's pipeline, der bl.a. indeholdt græsallergivaccinen Grazax. Man drøftede dog fortsat en ”opsplitning” af koncernen og etablering af ALK og Chr. Hansen som to selvstændige børsnoterede selskaber.¹⁵

Den 7. november 2002 fremlagdes projekt ”Kontiki” om en adskillelse af ALK og Chr. Hansen i to separate børsnoterede selskaber for LFI's bestyrelse. Fordelene ville bl.a. være eliminering af den eksisterende ”holding discount” samt mulighed for investering direkte i de to selskaber, der samtidig hver ville få en stærkere og mere klar positionering. Planen indebar imidlertid en forudgående fortegningsmission på 1,1 mia. kroner, som skulle anvendes til styrkelse af ALK's kapitalgrundlag og nedbringelse af Chr. Hansens rentebærende gæld. Emissionens gennemførelse forudsatte LFI's deltagelse med ca. 350 mio. kroner.

Planen var at gennemføre projektet hurtigt med fremlæggelse af en spaltning på en ekstraordinær generalforsamling i Chr. Hansen Holding i slutningen af februar 2003. Og netop timingen stod i centrum for LFI-bestyrelsens efterfølgende drøftelse som følge af de mange usikkerheder, der var forbundet med projektet. Mens bestyrelsesformand Sven Dyrlov Madsen – som også var formand for Chr. Hansen Holdings bestyrelse – talte for at gennemføre projektet i 2003, foretrak næstformand Arne V. Jensen at vente til 2004. Alle kunne dog støtte målsætningen, herunder såvel en adskillelse af de to selskaber som en kapitaludvidelse. Man enedes derfor om, at Steen Hemmingsen skulle kontakte Christian Dyvig i Morgan Stanley, som LFI tidligere havde anvendt som rådgiver i forhold til Chr. Hansen-koncernen, og høre vurderingen derfra, inden en beslutning blev truffet.¹⁶

Ni dage senere mødtes LFI's bestyrelse igen til et ekstraordinært møde med kun ét punkt på dagsordenen: Kontiki. Efter at Sven Dyrlov Madsen på et bestyrelsesmøde i Chr. Hansen Holding havde fremlagt en "ganske overbevisende argumentation" for at gennemføre planen i 2003, og efter at Steen Hemmingsen bl.a. havde gennemgået Danske Securities' materiale og redegjort for, at Morgan Stanley også kunne tilslutte sig, at projektet iværksattes i 2003, og at det i øvrigt ville "forøge værdiskabelsen for aktionærerne", besluttede bestyrelsen enstemmigt, at LFI tilsluttede sig Chr. Hansen Holdings plan. Det forudsattes dog bl.a., at LD og ATP begge deltog forholdsmæssigt, og at LFI's fremtidige kapitalandel ikke ville komme under 40 procent.¹⁷

Herefter gik processen i stå. På et bestyrelsesmøde i LFI 27. februar 2003 spurgte Arne V. Jensen således, hvorfor Chr. Hansen Holding ikke havde taget skridt til den kapitaludvidelse og efterfølgende adskillelse af de to selskaber, som var blevet besluttet. Steen Hemmingsen svarede, at Chr. Hansen Holdings ledelse "ikke har ønsket at iværksætte denne kapitaludvidelse, idet beløbet opfattes som for lille til en spaltning", ligesom ATP og LD ikke ville forpligte sig. Øjensynligt var Kontiki dog ikke helt kuldsejlet, idet Sven Dyrlov Madsen fortalte, at "selskabets bestyrelse fortsat vurderer situationen".¹⁸

I slutningen af året oplystes det på LFI's bestyrelsesmøde 11. december 2003 angående projekt Kontiki, at det var "uvist, hvorvidt og i givet fald, hvornår forudsætningerne er opfyldte".¹⁹

Frasalg af Chr. Hansen A/S

Meningsudvekslingerne mellem Arne V. Jensen og Sven Dyrlov Madsen dækkede over en uenighed i Lundbeckfondens bestyrelse om adskillelsen af ALK og Chr. Hansen A/S. Der var enighed i nødvendigheden af adskillelsen, men ikke om tempoet og ej heller om, hvilken af de to virksomheder der skulle frasælges og Lundbeckfonden dermed opgive kontrollen med. Mens Arne V. Jensen talte for en hurtig adskillelse og et frasalg af Chr. Hansen, trak Sven Dyrlov Madsen i den anden retning.

Realiseringen af Kontiki-projektet kom imidlertid snart – og på en anden vis end oprindeligt tænkt. Medvirkende til, at der endelig blev gennemført en opsplitting af Chr. Hansen-koncernen, og at det skete i form af et frasalg af Chr. Hansen, var formentlig et formandsskifte i Lundbeckfonden og LFI. Den 25. november 2003 døde Sven Dyrlov Madsen, hvorefter Arne V. Jensen

Arne V. Jensen (f. 1933) var medlem af Lundbeckfondens bestyrelse fra 1987 og formand 2003-2008. Han er kemiingeniør og var 1974-1990 adm. direktør for Cheminova A/S og 1990-1999 for Cheminova Holding A/S. Under hans formandskab fokuserede Lundbeckfonden på stadigt større, flerårige bevillinger med fokus på oprettelse af centre, ligesom der gennemførtes en professionalisering af uddelingerne med anvendelse af eksterne bedømmere og et komitésystem. Ligeledes arbejdede han for en professionalisering af bestyrelsesarbejdet med selvevalueringer og udformningen af et corporate governance-grundlag for Lundbeckfondens rolle som virksomhedsejer. Arne V. Jensen var også formand for Lundbecks bestyrelse 1986-2003, hvor selskabet blev en betydelig, europæisk baseret spiller i den globale psykofarmakaindustri.

konstitueredes som ny formand i både fonden og LFI. Arne V. Jensen, der tidligere på året var fratrådt som formand for Lundbecks bestyrelse, fortsatte på begge formandposter efter Lundbeckfondens årsmøde, henholdsvis LFI's generalforsamling, mens Jørgen Worning blev ny bestyrelsesformand for Chr. Hansen Holding.

I begyndelsen af 2004 syntes overvejelser at modnes i Lundbeckfonden og LFI om at gå en anden vej end hidtil forudsat i projekt Kontiki. På et bestyrelsesmøde i Lundbeckfonden 2. februar 2004 informerede Arne V. Jensen om, at der havde været en henvendelse fra en større ingrediensvirksomhed om evt. overtagelse af Chr. Hansen. Både Carnegie og Morgan Stanley vurderede, at B-aktierne havde en mulig markedsværdi på kurs 500 til en individuel køber, mens den aktuelle markedskurs var 325, og LFI's formandskab havde derfor spurgt Jørgen Worning, om Chr. Hansen Holding med den nuværende ejerkreds kunne lukke dette gab, hvilket han ikke mente. Ifølge Arne V. Jensen måtte fonden og LFI derfor tage stilling til,²⁰

om man vil opfordre Chr. Hansen Holdings bestyrelse til at finde en bedre ejer af virksomheden i sin helhed, eller eventuelt af ingrediensdelen, hvor de største synergier ved et salg forventes at være til stede.

Et sjældent foto af fire formænd for Lundbeckfonden fotograferet på fondens kontor i 2003. Fra venstre er det **Niels Harboe**, formand 1987-1993; **Torben Grandt**, formand 1993-1995; **Per Søltøft**, formand 1982-1987; og **Sven Dyrlov Madsen**, formand 1995-2003.

Efter indgående drøftelser tilsluttede fondsbestyrelsen sig enstemmigt, at man bad Chr. Hansen Holdings bestyrelse om at ”søge den skønnede merværdi i selskabet realiseret, også selvom dette måtte indebære fuld afhængelse af fondens aktiepost i selskabet”. Ydermere ville fonden være åben over for muligheden af at bevare en ejerandel af ALK, ”hvis dette kan foregå på forretningsmæssige vilkår”.²¹

Beslutningen drøftedes efterfølgende på et bestyrelsesmøde i LFI 17. marts 2004, og Kontiki var dermed blevet til et projekt, der først og fremmest havde til formål at frasælge ingrediensdelen for at realisere de dermed forbundne merværdier. Hvad angik allergidelen, var man skeptisk over for at tilføre kapital, og i stedet foreslog man efterfølgende Jørgen Worning at sælge ALK.²²

Beslutningerne bekræftedes på Lundbeckfondens strategiseminar 18.-19. august 2004, hvor det samtidig blev præciseret, at hvis Chr. Hansen Holding ikke kunne sælge allergidelen – hvilket ville være ”klart at foretrække” – ville LFI hjælpe hele processen på vej ved som ”back-up” at indgå i et købskonsortium til overtagelse af ALK.²³

Efter strategiseminalet holdt Lundbeckfondens/LFI's formandskab og Steen Hemmingsen møde med ATP og LD, der delte fondens syn på ALK. De tre aktionærer opfordrede derfor Chr. Hansen Holdings bestyrelse til at overveje, ”hvorvidt de to forretningsenheder hver for sig burde indgå i en indu-

striel konsolidering”. Chr. Hansen Holdings bestyrelse fulgte opfordringen og iværksatte undersøgelser af, hvorledes merværdierne bedst kunne realiseres, ligesom man søgte kontakt med en fransk konkurrent/partner angående ALK. Som sådan var kursen sat for et frasalg af både ingrediens- og allergidelen af Chr. Hansen-koncernen, men det kom til at gå anderledes.²⁴

På et møde i LFI’s bestyrelse 23. september 2004 henviste næstformand Thorleif Krarup til den seneste tids kursstigninger på Chr. Hansen Holding-aktien samt en analyse af koncernen fra Skandinaviska Enskilda Banken, og hans konklusion var, at det var ALK, der drev kursstigningen. Nils Axelsen tilføjede, at udsigterne for ALK efter hans opfattelse var ”ganske positive”, og at selskabets direktion ”greb opgaverne dygtigt an”. På opfordring af Arne V. Jensen fortalte Steen Hemmingsen yderligere, at en potentiel køber, han var i kontakt med, primært var interesseret i ingrediensdelen.²⁵

Med andre ord dæmrede opfattelsen, at Lundbeckfonden/LFI i stedet for at afhænde hele sit engagement i Chr. Hansen Holding måske burde frasælge Chr. Hansen og opretholde engagementet i ALK, hvor fremtiden forekom mere positiv end tidligere. Sådan blev det i hvert fald.

Efter et møde med ATP og LD offentliggjordes det 24. november 2004, at Chr. Hansen Holding satte ingrediensdelen til salg. Omkring årsskiftet var der indkommet 46 interessetilkendegivelser ligeligt fordelt mellem industriforetagender og finansielle investorer. Ca. 30 betragtedes som reelle tilbud, og i slutningen af januar 2005 udvalgte otte med henblik på afgivelse af forpligtigende tilbud, der blev afleveret 22. april 2005.²⁶

’Vinder’ blev den franskbaserede kapitalfond PAI Partners, idet en aftale kunne underskrives efter blot fire dages afsluttende forhandlinger med en købspris på 8,2 mia. kroner på gældfri basis. Avancen ved salget var 4,2 mia. kroner, hvoraf 4 mia. blev udloddet til aktionærene, herunder 35 procent eller 1,409 mia. kroner til LFI A/S, der alt i alt kunne bogføre et regnskabsmæssigt resultat i 2005 fra Chr. Hansen Holding på 1,512 mia. kroner.²⁷

Den 13. december 2005 fusioneredes Chr. Hansen Holding og ALK pr. 1. september med ALK som det fortsættende, børsnoterede selskab. Ved samme lejlighed blev alle A- og B-aktier i Chr. Hansen Holding ombyttet med A- og B-aktier i ALK, hvorefter LFI fortsat ejede 35 procent af aktierne og udøvede 64 procent af stemmerne, så Lundbeckfonden hermed havde et kontrollerende ejerskab af to rene farmavirksomheder.

Selvevaluering og corporate governance

Efter etableringen af LFI opgjorde Lundbeckfonden i 2001 sit årsresultat, så det var opdelt i fondens eget henholdsvis LFI's overskud. En lovændring i 2002 medførte imidlertid, at også fondens erhvervmæssige indtægter og ikke kun det dertil knyttede afkast skulle indregnes i dens regnskabsmæssige resultat. På dette grundlag udgjorde fondens resultat i 2002 867 mio. kroner før uddelinger mod 917 mio. kroner året inden. I 2003 øgedes årsresultatet til 1.235 mio. kroner og året efter til 1.556 mio., hvorefter det i 2005 tog et gevaldigt hop til 4.307 mio. kroner.²⁸

Foruden indtægterne fra Chr. Hansen Holdings salg af ingrediensdelen havde Lundbeckfonden i 2005 en ekstraordinær indtægt fra en nedbringelse af LFI's ejerandel i Lundbeck til ca. 70 procent, der var foretaget dels for at øge fondens frie midler, dels for at øge likviditeten i aktien. Avancen herfra på 925 mio. kroner bidrog til, at Lundbeckfondens indtægter i 2005 blev på rekordhøje 4.307 mio. kroner, hvoraf de 4.180 mio. kroner kom fra LFI A/S og de resterende 127 mio. kroner fra fondens egen obligationsbeholdning. Lundbeckfonden havde således ingen problemer med at finansiere den øgede bevillingsramme, der udfyldtes med et beskedent udbytte fra LFI på 153 mio. kroner.²⁹

2005 var med andre ord et ganske usædvanligt år, og i 2006 'normaliseredes' den finansielle situation for så vidt, at der ikke var tilsvarende ekstraordinære indtægter og dermed et regnskabsmæssigt resultat på 1.414 mio. kroner. Fondens samlede formue med Lundbeck og ALK optaget til børsværdi voksede i løbet af året fra 31,2 til 38,3 mia. kroner, idet fondens andel af de to selskabers børsværdi med udgangen af 2006 udgjorde 27,8 mia. kroner, og de frie midler udgjorde 10,8 mia. kroner.³⁰

Med omfanget af Lundbeckfondens finansielle aktiviteter, herunder ikke mindst det kontrollerende ejerskab af Lundbeck og ALK, og med en samtidig markant vækst i de årlige bevillinger, opstod også i fondens bestyrelse og administration et behov for professionalisering af bestyrelsesarbejdet – både i forhold til investeringerne og de erhvervmæssige aktiviteter og i forhold til uddelingspolitikken.

På strategiseminalet i august 2004 drøftede man således en selvevaluering af bestyrelsens arbejde. Årsagen var, at bestyrelsens medlemmer ikke som i eksempelvis aktieselskaber stod til regnskab for en generalforsamling

eller ejerkreds, men var selvbedømmende og selvsupplerende. Arne V. Jensen havde forinden udsendt et skema til anvendelse ved en selvevaluering, som han foreslog, at de enkelte bestyrelsesmedlemmer udfyldte hver for sig og returnerede til Steen Hemmingsen, som så sammen med Arne V. Jensen ville bearbejde svarene og fremlægge en tilbagemelding til den samlede bestyrelse. Formålet var bl.a. at undersøge, om bestyrelsesmedlemmerne beskæftigede sig med de rigtige opgaver og anvendte tiden hensigtsmæssigt. Bestyrelsen tilsluttede sig initiativet, og selvevalueringer hvert tredje år blev fremover en fast praksis i bestyrelsens arbejde.³¹

Også fondsbestyrelsens relation til bestyrelserne i Lundbeck og ALK blev drøftet og førte til udarbejdelsen af et regelsæt om "Fondens ledelse og Corporate Governance", som blev offentliggjort første gang i Lundbeckfondens årsskrift for 2006 og udviklet de følgende år. Bærende var princippet om "arms length" til de to selskabers bestyrelser, hvilket først og fremmest sikredes ved, at flertallet i de to bestyrelser, herunder normalt formanden, "til enhver tid" var uafhængige af Lundbeckfonden. I årsskriftet for 2007 formuleredes det på følgende måde:³²

Fondens bestyrelse involverer sig ikke i selskabernes daglige drift, men ser det som en vigtig opgave, at selskaberne har kvalificerede og handlekraftige bestyrelser, der kan udvikle selskaberne til gavn for samtlige aktionærer.

At Lundbeckfonden imidlertid ikke lod stå til, blev demonstreret, da fondsbestyrelsen i 2004 skar igennem og igangsatte opsplittningen og frasalget af ingrediensdelen af Chr. Hansen Holding. Og at bestyrelsen heller ikke veg tilbage for at gribe direkte og håndfast ind i ledelsesforhold i selskaberne, demonstreredes, da man i efteråret 2007 udskiftede bestyrelsesformand i Lundbeck, Flemming Lindeløv, med Per Wold-Olsen.³³

Lundbeckfond Ventures

Efter kanonoverskuddet i 2005 opnåede Lundbeckfonden i 2006 et resultat på 1.414 mio. kroner før uddelinger. Heraf udgjorde de 727 mio. kroner over-

Bertil From (f. 1968), cand.polit., økonomidirektør i Lundbeckfonden siden 2009. Han kom til Lundbeckfonden i juni 2006 som investeringschef efter en forudgående karriere i Danske Bank og tidligere ansættelser i Det Økonomiske Sekretariat og i Nationalbanken.

Mette Kirstine Agger (f. 1964), biolog og MBA, adm. partner i Lundbeckfond Ventures siden 2009. Inden sin tilknytning til Lundbeckfonden var hun adm. direktør i ni år i biotekvirksomheden 7TM Pharma, som hun var medstifter af.

skud fra porteføljeinvesteringer fordelt med 648 mio. kroner i LFI og 79 i selve Lundbeckfonden. Fondens/LFI's andel i resultaterne fra Lundbeck og ALK udgjorde samlet 704 mio. kroner. Siden børsnoteringen af Lundbeck var fondens ejerandel af selskabet som nævnt reduceret til ca. 70 procent, og modsvarende var Lundbeck-aktiernes andel af fondens samlede aktiver i samme periode reduceret fra ca. 90 til ca. 70 procent.³⁴

Udviklingen var resultatet af en bevidst politik, der havde til formål at sprede fondens aktiver og øge andelen af porteføljeinvesteringer, som med udgangen af 2006 udgjorde 10.819 mio. kroner – en forøgelse på 2 mia. kroner i løbet af året. Af disse 'frie midler' betragtede fonden halvdelen som kapital, der først og fremmest – og ifølge fundatsen – skulle "sikre og udbygge Lundbeck-koncernen", mens afkastet af den anden halvdel udgjorde grundlaget for uddelingerne, idet der samtidig var sikret et "finansielt beredskab" i relation til ALK. Knap halvdelen af de frie midler var placeret i danske obligationer og godt en tredjedel i udenlandske aktier som de

største investeringsområder.³⁵

I 2007 øgedes årsresultatet til 1,7 mia. kroner, mens de frie midler steg til 12,2 mia. kroner. Og så fulgte i 2008 for første gang nogensinde et underskud i Lundbeckfonden på 757 mio. kroner før uddelinger, forårsaget af finanskrisen, der ramte porteføljeinvesteringerne hårdt. Mens Lundbeck og ALK bidrog med overskud på tilsammen knap 1,1 mia. kroner, udgjorde tabet på porteføljeinvesteringerne næsten 1,8 mia. kroner, idet langt størstedelen dog var urealiserede. Af samme grund reduceredes fondens frie midler med 1,3 mia. kroner til 10,8 mia. kroner svarende til niveauet ved udgangen af 2006. Ikke desto mindre fastholdtes niveauet for uddelingerne på de tidligere udmeldte ca. 330 mio. kroner frem til 2010.³⁶

2008 blev også året, hvor Lundbeckfonden besluttede at anvende en del af sine frie midler til direkte investeringer og føre sin investeringsstrategi i en mere aktiv retning inden for life science-området. Til formålet besluttedes det i slutningen af 2008 at etablere en ny intern investeringsenhed i LFI, en 'evergreen' life science-venturefond med navnet Lundbeckfond Ventures og

en investeringsramme på foreløbig op til 100 mio. kroner årligt. I oktober 2009 ansattes biolog Mette Kirstine Agger, der havde været medstifter af og adm. direktør gennem ni år i biotekselskabet 7TM Pharma, som venturefondens leder.

Lundbeckfond Ventures' første investering blev foretaget i slutningen af 2009 i det unge danske firma EpiTherapeutics, der udvikler epigenetisk baserede lægemidler til behandlingen af cancer. Firmaet havde sit udspring i det biomedicinske forskningscenter ved Københavns Universitet, Biotech Research & Innovation Centre (BRIC), som Lundbeckfonden tidligere havde støttet.³⁷

Den første ventureinvestering var dog blevet foretaget, inden den nye enhed var operativ, da LFI i slutningen af januar 2009 overtog Lundbecks andel på 27,2 procent af det børsnoterede biotekselskab LifeCycle Pharma A/S. Lundbeckfonden havde tilbage i 2005 tilbudt Lundbeck at overtage selskabets daværende andel på 40 procent aktier i biotekselskabet, men man besluttede at afvente en børsnotering. Den fulgte i november 2006, og samtidig med at Lundbeckfonden/LFI i 2009 købte aktieposten i LifeCycle Pharma, overtog man også Lundbecks ejerandele i fire mindre kapitalfonde med investeringer i biotekindustrien.

LifeCycle Pharma arbejder med udvikling af en patentbeskyttet reformulerings teknologi til forbedret frigørelse og bedre optagelse af lægemidler i kroppen. Oprindeligt var teknologien udviklet i Lundbeck, men da produktet lå uden for selskabets fokus, var området i 2002 blevet udskilt i et selvstændigt aktieselskab med bl.a. Novo Nordisk som medejer. Teknologien var så udviklet, at man i april 2009 indledte en række kliniske forsøg, der nødvendiggjorde to kapitaltilførsler i 2010 og 2012, hvoraf LFI's andel var samlet 348 mio. kroner, hvorved ejerandelen øgedes til 42 procent. I 2013 indsendtes ansøgninger om både europæisk og amerikansk markedsføringsgodkendelse af præparatet Envarsus til forebyggelse af organafstødelse ved nyretransplantationer. I juli 2011 skiftede selskabet navn til Veloxis Pharmaceuticals A/S.

Ved udgangen af 2012 udgjorde Lundbeckfond Ventures' investeringsportefølje 12 selskaber i Danmark, Sverige, USA, Frankrig, Finland og England, og i 2014 var porteføljen vokset til 19 selskaber med de fleste investeringer i USA. Den geografiske rækkevidde indførte et nyt globalt udsyn og moment i

Lundbeckfondens investeringer i virksomheder, idet der ikke blot var tale om passive investeringer, men også om, at Lundbeckfond Ventures engagerede sig i understøttelse af ledelsen af virksomhederne. Samlet har Lundbeckfond Ventures siden sin start investeret i alt 840 mio. kroner i private firmaer, og den årlige investeringsramme var løftet til 300-400 mio. kroner.³⁸

Obel-LFI Ejendomme A/S

Det var dog langt fra ventureinvesteringer det hele. LFI havde i nogen tid ønsket at investere en del af sine frie midler i ejendomme, og der havde været konkrete overvejelser herom fra omkring 2004. Udgangspunktet var, at Lundbeckfonden og LFI ikke ønskede selv at etablere og opbygge en ejendomsadministration, og derfor koncentrerede overvejelserne sig om at indgå et partnerskab med et etableret ejendomsselskab samt at foretage investeringer i noterede ejendomsfonde. I 2007 investeredes således 220 mio. kroner i en portefølje af børsnoterede europæiske ejendomsselskaber forvaltet af den belgiske ejendomsforvalter Petercam. Hertil kom konkrete sonderinger om køb af en aktiepost i det unoterede danske ejendomsselskab Dades samt i det børsnoterede ejendomsselskab Jeudan. Tilsvarende fik fonden i 2006 et tilbud om at indgå som ankerinvestor i det danske børsnoterede ejendomsselskab Victoria Properties, hvis strategi var investering i tyske ejendomme.

På daværende tidspunkt var det imidlertid LFI's vurdering, at ejendomsmarkedet var prissat for højt, og forhandlingerne med de nævnte selskaber blev derfor stillet i bero bortset fra en investering på ca. 100 mio. kroner i omkring 3 procent af aktiekapitalen i Jeudan. Overvejelserne blev genoptaget i 2009, hvilket i slutningen af året resulterede i, at LFI indgik et samarbejde med det danske C.W. Obel Ejendomme A/S om oprettelse af et joint venture, ejendomsselskabet Obel-LFI Ejendomme A/S. Ifølge aftalen skulle selskabet administreres af C.W. Obel Ejendomme A/S, så LFI ikke skulle oprette egen ejendomsadministration, men gennem besættelse af to af selskabets fire bestyrelsesposter fik fonden indflydelse på investeringsbeslutningerne.

I bestyrelsen for Obel/LFI indtrådte fra fonden direktør Steen Hemmingesen samt investeringschefen Bertil From, der havde været i fonden siden juni 2006 efter en forudgående karriere i bl.a. Danske Bank.

C.W. Obel Ejendomes moderselskab, C.W. Obel A/S, var – og er – ligesom LFI A/S fondsejet, og de to ejere havde – og har – derfor en ensartet

langsigtet tilgang til investeringsstrategien. Med en indskudt egenkapital på 250 mio. kroner fra hver part og en forventet gearing på 65 procent forventedes et køb af ejendomme for 1-2 mia. kroner i løbet af de første år. C.W. Obel Ejendomme A/S var blevet registreret som selvstændigt ejendomsselskab i 1997 og investerede helt overvejende i ejendomme til under 300 mio. kroner. Det nye joint venture ville derimod investere i ejendomme til over 300 mio. kroner i København og Aarhus. Den første fælles investering i det nye selskab blev købet af ejendommen på hjørnet af Strandboulevarden 92-96 og Århusgade på Østerbro i København for godt 400 mio. kroner.³⁹

Jagten på "et tredje ben"

Samtidig og mere vidtrækkende havde Lundbeckfonden/LFI i nogen tid været på jagt efter et "et tredje ben". Man søgte et kontrollerende ejerskab af en "moden virksomhed" af en størrelse, der kunne bidrage til at mindske fondens finansielle afhængighed af Lundbeck, hvis aktiekurs og værdi var volatil som følge af afhængigheden af patenter og godkendelserne af nye produkter – hvilket i øvrigt også gjaldt ejerskabet af ALK. Spørgsmålet om investering i "et tredje ben" diskuteredes første gang mere indgående på fondsbestyrelsens strategiseminar i august 2005, hvor der var enighed om, at "dette kunne ikke udelukkes ... men at der aktuelt ikke skulle søges aktivt efter en sådan investering".⁴⁰

Temaet dukkede dog op igen med jævne mellemrum de kommende år, ikke mindst inspireret af den forholdsvist nye bestyrelsesformand, Mogens Bundgaard-Nielsen. På fondsbestyrelsens strategiseminar i slutningen af august 2009 kom der handling bag. Her skulle der bl.a. tages stilling til, om fonden skulle afsætte mere end 2 mia. kroner til det tredje ben, "hvis de rette muligheder viser sig". Det mente bestyrelsen, at fonden skulle. En vigtig begrundelse var bl.a. Lundbecks såkaldte 2012-2014-problem, hvor omsætninger og resultater kunne tage et drastisk fald som følge af bortfaldet af patenterne på præparaterne Escitalopram og Ebixa.⁴¹

Processen var imidlertid længere end som så. Aktuelt arbejdedes der efter en omfattende screening med tre muligheder, heriblandt en dansk medikovic virksomhed, som ikke var sat til salg, og hvor man heller ikke vidste, om ejerne overhovedet ville sælge. En mere oplagt kandidat var firmaet Swedish

I slutningen af 2010 og begyndelsen af 2011 erhvervede Lundbeckfonden aktiemajoriteten i det dansk-baserede, globale redningsselskab Falck A/S. Selskabet blev stiftet i 1906 og var en pioner inden for redning og privat ambulancekørsel og brandslukning. I dag er Falck A/S aktiv i 45 lande på alle seks kontinenter og dermed verdens største internationale redningsselskab med mere end 32.000 ansatte. Billedet viser en dansk falckredder i en moderne udstyret ambulance i Vejle. (Foto: Falck Danmark)

Orphan, der havde specialiseret sig i europæisk distribution af lægemidler mod sjældne sygdomme, og som var sat til salg i en auktionsproces.⁴²

LFI gik i realitetsforhandlinger om køb af Swedish Orphan. Efter en grundig due diligence indstillede Lundbeckfondens direktør, Steen Hemmingsen, imidlertid i slutningen af 2010 til bestyrelsen, at man ikke gik videre i en købsproces. Han mente, at det ikke var ”investeringsmæssigt forsvarligt” at byde minimum 3,5 mia. svenske kroner plus en *earn out* for virksomheden, og bestyrelsen var enig. I stedet solgtes selskabet til svenske Biovitrum, mens Lundbeckfonden/LFI ledte videre efter det tredje ben.⁴³

Falck A/S

Op så opstod muligheden, da LFI/Lundbeckfonden i efteråret 2010 fik chancen for at erhverve 36 procent af aktierne i ambulance- og redningskoncernen Falck A/S fra kapitalfonden Nordic Capital. Falck var ellers på vej mod en børsnotering for anden gang på blot et år, men det endte i stedet med, at Lundbeckfonden fik sit tredje ben med Falcks adm. direktør Allan Søgaard Larsen i en ”endog meget aktiv rolle med tætte dialoger med Lundbeckfondens adm. direktør, Steen Hemmingsen”.⁴⁴

Initiativet var blevet taget af Steen Hemmingsen, efter at en børsnotering af Falck A/S var blevet aflyst i foråret 2010. Et telefonopkald til Allan Søgaard Larsen førte til forhandlinger, idet skepsis i begges baglande skulle overvindes, inden et *term sheet* kunne underskrives 26. november 2010. En købsaftale med en pris på godt 2,8 mia. kroner blev indgået 14. december 2010 med formel overdragelse 14. januar 2011.

Men hermed var det ikke slut. Nordic Capital var med sine 44 procent af aktierne i Falck stadig hovedaktionær og havde planlagt at sælge dem i forbindelse med en børsnotering i andet kvartal 2011. I foråret 2011 tegnede situationen på børsmarkedet imidlertid usikkert, og da både Falcks ledelse og LFI vurderede, at det ville være fordelagtigt at udsætte en børsintroduktion i tre til fem år for fortsat at kunne udvikle Falck under privat ejerskab, satte Steen Hemmingsen og Allan Søgaard Larsen sig atter sammen – med Nordic Capitals indforståelse – for at finde mulige alternativer til at gå på børsen.⁴⁵

Det endte med, at Lundbeckfonden hyrede den svenske investeringsbank SEB Enskilda til at samle et konsortium af investorer. På et bestyrelsesmøde i LFI 24. marts 2011 fik Steen Hemmingsen og Thorleif Krarup, der repræsenterede LFI i Falcks bestyrelse, bemyndigelse til at indskyde op til 500 mio. kroner yderligere, hvilket kunne bringe ejerandelen op på 57 procent, hvorved Falck ville blive et datterselskab i lighed med Lundbeck og ALK. Hovedopgaven blev at samle en gruppe af investorer, og skulle dette ikke lykkes, fik Steen Hemmingsen og Thorleif Krarup bemyndigelse til at støtte en børsintroduktion i løbet af andet kvartal, hvis Nordic Capital skulle ønske dette.⁴⁶

Initiativet udmundede i en aftale i slutningen af april 2011, hvorefter et konsortium af Lundbeckfonden, KIRKBI, PFA og Falcks direktion købte Nordic Capitals resterende aktiepost i Falck. LFI's andel af købsprisen var 428 mio. kroner. Med aftalen kom Lundbeckfondens ejerandel op på 57,4 procent, mens KIRKBI erhvervede 20 procent af aktierne, Falck-direktionen øgede sin ejerandel til 10,3 procent, og PFA erhvervede 2,1 procent. ATP, der i forvejen havde investeret i Falck, nedbragte samtidig sin ejerandel til 4,4 procent, mens det svenske forsikringsselskab Folksam bevarede sin eksisterende ejerandel på 3 procent, og Falcks øvrige ledelse og medarbejdere havde en samlet ejerandel på 1,5 procent. Handelen afsluttedes pr. 30. juni efter godkendelse af EU-Kommissionen.

Med købet havde Lundbeckfonden fået et tredje ben – et selskab, der hverken var forskningsbaseret eller fremstillende, men som ikke desto mindre havde en berøringsflade med både Lundbeck og ALK som følge af sin placering i det danske og andre landes sundhedsvæsener. Det var da også et aspekt, der blev nævnt i pressen, om end det i udgangspunktet ikke var afgørende for Lundbeckfonden, der betragtede købet som en investering. Hertil kom, at Falck ikke var en patentbaseret virksomhed og aktien derfor ikke så volatil som for Lundbecks og ALK's vedkommende, hvilket også var vigtigt for fonden.

For Falck var Lundbeckfondens samfundsgavn timer aktiviteter omkring støtte til forskningen inden for sundhedsområdet en vigtig parameter, bl.a. set i relation til Falcks store berøringsflade med den offentlige sundhedssektor. Ved forøgelsen af aktieandelen i Falck udtalte Steen Hemmingsen til dagbladet *Børsen*, at en børsnotering igen kunne blive en mulighed, men "det ligger i givet fald flere år ud i fremtiden".⁴⁷

KAPITEL 8

FORSKNINGSCENTRE,
YNGRE FORSKERE OG
THE BRAIN PRIZE

Mens LFI's bestyrelse var optaget af projekt Kontiki og den mulige opsplitning af Chr. Hansen-koncernen, koncentrerede Lundbeckfondens bestyrelse sig om uddelingerne og udviklingen i uddelingspolitikken. Centralt for Lundbeckfondens støtte til Lundbeck havde hidtil været, at fondsbestyrelsen "i særlig grad" prioriterede forskningsprojekter i Danmark, hvis emneområder lå inden for neurovidenskabernes, samt projekter i øvrigt af "høj international kvalitet".

Forskningsprofessorater og forskerpriser

Det var inden for disse retningslinjer, at fondsbestyrelsen i september 1999 besluttede over fem år at oprette fem Lundbeckfond Forskningsprofessorater a ca. 5 mio. kroner, hvortil der almindeligvis også bevilgedes en tilknyttet post.doc.-forskerstilling – uden at det dog dermed var bestemt, at der nødvendigvis skulle oprettes ét hvert år. Det første af de nye forskningsprofessorater blev besat i juni 2000 efter opslag med dr.scient. Mikael Bols, der siden 1995 havde været lektor ved Kemisk Institut i Aarhus og nu blev forskningsprofessor sammesteds. Det andet blev besat i 2002 med dr.med. Lars V. Kessing inden for affektive tilstande; det tredje i 2003 med ph.d. Robert Madsen inden for organisk kemi; det fjerde i 2004 med cand.scient. og ph.d. Ole Nørregaard Jensen inden for klinisk sygepleje.¹

I efteråret 2000 besluttede fondsbestyrelsen at udvide retningslinjerne, så der "i større omfang" uddeltes midler til sundheds- og naturvidenskabelig forskning uden for neurovidenskabernes – idet kravet om høj kvalitet fastholdtes. Ligeledes udvidedes det geografiske område for uddelinger til hele Øresundsregionen, ligesom der ville blive mulighed for uddeling af op til 4 mio. kroner årligt til kulturelle formål.²

I overensstemmelse med denne geografiske udvidelse omdøbtes ved samme lejlighed Lundbeckfondens Forskerpris, oprindeligt P.V. Petersen-Prisen, til Lundbeckfondens Nordiske Forskerpris. Samtidig forhøjedes prisen fra 300.000 til 400.000 kroner samt yderligere op til 600.000 kroner til brug for forskning efter modtagerens egen bestemmelse. Den 'nye' pris blev i 2000 første gang tildelt professor, dr.scient. Karl Anker Jørgensen, der var leder af Center for Metalkatalyserede Reaktioner ved Kemisk Institut, Aarhus Universitet.³

Som noget nyt oprettedes fra 2001 også en forskerpris på 150.000 kroner til uddeling som en personlig hæderspris til en yngre forsker under 40 år, der

I forbindelse med oprettelsen af et nyt elitecenter for biomedicinsk forskning, Biotech Research & Innovation Centre (BRIC) ved Københavns Universitet, bevilgede Lundbeckfonden i 2001 25 mio. kroner til et nyt auditorium. I 2006 støttede fonden BRIC med yderligere en bevilling på 20 mio. kroner til etablering af en forskergruppe på centeret.

har præsteret ”fremragende sundhedsvidenskabelig eller naturvidenskabelig forskning”. Den første modtager blev professor, dr.med. Søren Nielsen fra Anatomisk Institut ved Aarhus Universitet. Ydermere åbnedes der mulighed for anvendelse af op til 2,5 mio. kroner årligt til fem Lundbeckfond-post.doc.-stipendier med fire-fem års løbetid – altså en potentiel samlet uddeling på 12,5 mio. kroner. Endelig skulle der være mulighed for at støtte udenlandske forskeres ophold i Danmark samt danske forskeres ophold i udlandet og for at yde støtte til blandingsstillinger mellem klinik og forskning.⁴

Fra 2002 indførtes endnu en ny forskerpris, Lundbeckfondens Talentpris på 50.000 kroner, til unge forskere under 30 år, ”som har ydet en særlig forskerindsats eller har opnået særlig fornemme resultater på internationalt niveau”. Der kunne uddeles op til tre talentpriser årligt, og de tre første modtagere var lektor, ph.d. Milena Penkowa ved Københavns Universitet, cand. scient. og ph.d.-studerende ved Kræftens Bekæmpelse Jacob Falck Hansen og forskningsadjunkt, ph.d. Alexei Komolov ved Kemisk Institut på Københavns Universitet.⁵

Som noget nyt bevilgede Lundbeckfonden også for første gang midler til ’mursten’ på universiteterne. I forbindelse med oprettelsen af et nyt elitecenter for biomedicinsk forskning, Biotech Research & Innovation Centre (BRIC) ved Københavns Universitet, der som overordnet mål havde at samle de bioteknologiske forskningsområder i et fællesskab rækkende fra molekylærbiologisk

grundforskning til behandlingsrettet klinisk forskning på hospitalerne, bevilgede fonden i 2001 ikke mindre end 25 mio. kroner til et nyt auditorium med plads til 300-500 personer.⁶

Ny uddelingsorganisation

Oprettelsen af de nye forskningspriser skete uden indskrænkninger i de ordinære uddelinger, der tværtimod blev øget og forsøgt anvendt på overvejende større projekter til over 1 mio. kroner. Fra 1999 til 2002 voksede de årlige bevilgede beløb således fra 21 mio. til 85 mio. kroner efterfulgt af en stagnerende tendens med uddeling af 92 mio. kroner i 2004. Herefter fulgte en dramatisk øgning af uddelingerne i 2005, hvor beløbet mere end fordobledes til 222 mio. kroner.

Væksten i det uddelte beløb og antallet af bevillinger efter ansøgning såvel som fondens egne initiativer førte til et behov for en styrket og mere professionaliseret uddelingspolitik. Som led heri oprettede Lundbeckfonden efter indstilling fra Steen Hemmingsen i begyndelsen af 2002 en stilling som forskningschef, der tilførte fondens uddelingspolitik ny dynamik og nye perspektiver. Stillingen blev besat med dr.med. Henrik Hertz, der som konsekvens trak sig fra fondens bestyrelse. Han fratrådte allerede med udgangen af 2004 på grund af alder og blev efterfulgt af overlæge, dr.med. Erik Juhl som ny forskningschef. I maj 2005 ansattes yderligere en assisterende forskningschef, ph.d. Anne-Marie Engel, der kom fra en stilling som forsker og klinisk koordinator i Forsknings- og Udviklingsafdelingen ved Statens Serum Institut.⁷

Med Erik Juhl som drivkraft blev et afgørende, yderligere skridt i professionaliseringen af uddelingspolitikken med en styrket, uafhængig vurdering af indkomne ansøgninger taget på et bestyrelsesseminar på Havreholm Slot 24.-25. august 2005. Et hovedpunkt på seminaret var fremlæggelsen ved forskningschef Erik Juhl af et forslag til ny uddelingsorganisation til behandling af det voksende antal ansøgninger og de stadigt større uddelinger. Dels et selvudviklet internetbaseret ansøgningsystem baseret på en platform, som anvendtes af andre fonde, dels etableringen af et komitéssystem til bedømmelse af ansøgningerne.⁸

Anne-Marie Engel (f. 1962), ph.d., forskningschef i Lundbeckfonden siden 2008. Hun var 1995-2003 forsker ved Bartholin Institut ved Rigshospitalet og fra 2004 klinisk koordinator i forsknings- og udviklingsafdelingen ved Statens Serum Institut, før hun i 2005 blev assisterende forskningschef i Lundbeckfonden.

Dr.med. **Erik Juhl** (f. 1939), forskningschef i Lundbeckfonden 2004-2008. Erik Juhl kom til Lundbeckfonden efter en lang karriere i både Danmark og internationalt. Han var arkitekten bag professionaliseringen af fondens uddelingspolitik med oprettelsen af et elektronisk ansøgningssystem fra 2006 og af den internationale rådgivende komité fra 2007.

Et elektronisk ansøgningssystem ville ganske vist blive en ”meget skematisk ansøgningsprocedure”, men til gengæld bedredes muligheden for en ”ensartet kvalificeret bedømmelse og en let tilgængelig statistisk funktion”. Etableringen af et komitésystem havde til formål at sikre ”en bredere faglig ekspertise” i bedømmelsen af ansøgninger, og konkret foreslog Juhl, at fondens eksisterende forskningsstøtteudvalg, som bestod af tre af fondens bestyrelsesmedlemmer, blev nedlagt. De pågældende skulle så sammen med fem nye, eksperter eksperter – heraf tre fra de øvrige nordiske lande – indgå i en rådgivende bedømmelseskomité, hvis faglige sammensætning skulle modsvare fondens uddelingsstrategi. Bestyrelsen tilsluttede sig det nye system og dets indførelse ”i den takt, det nu er administrativt forsvarligt”.⁹

Det elektroniske ansøgningssystem blev indført, så ansøgninger inden for sundheds- og naturvidenskaberne pr. 1. juni 2006 kun kunne indsendes elektronisk, og efter endnu en drøftelse af den rådgivende komités sammensætning og opgaver oprettedes denne med virkning fra uddelingerne i 2007

med professor, dr.med. Mikael Rørth fra Lundbeckfondens bestyrelse som formand. Komiteens i alt otte medlemmer suppleredes med en tilknyttet konsulent, professor Thorkild Andersen fra Aarhus Universitet, i forbindelse med bedømmelse af ansøgninger inden for ikke-biologisk forskning på kemi og fysikområdet, indtil der i 2009 blev etableret en selvstændig naturvidenskabelig komité med fire medlemmer ved siden af den sundhedsvidenskabelige komité.¹⁰

Om principperne for fondens uddelingspolitik gjaldt det, at de koncentrerede sig om ”sundhedsvidenskabelig forskning og den del af naturvidenskaben, der grænser op til og understøtter sundhedsvidenskaben”. Inden for ikke-biologisk orienteret naturvidenskab støttedes forskning inden for kemi og fysik. Der tilstræbtes ”gennemsigtighed, ensartethed og habilitet i alle beslutningsprocesserne”, og – blev det understreget – ”uddelingerne foretages helt uafhængigt af den forskning, som finder sted i H. Lundbeck A/S og ALK-Abelló A/S”.¹¹

Lundbeckfondens Forskningscentre

Initiativet til oprettelse af en ny uddelingsorganisation kom samtidig med vedtagelsen af en ny uddelingsstrategi, som fondens bestyrelse havde drøftet i midten af august 2004 på et todages strategiseminar på Sophienberg Slot, hvor man vedtog forøgelse af fondens årlige uddelinger og på hvilke områder, de skulle anvendes. Til seminaret – der i øvrigt blev en fast og tilbagevendende årlig begivenhed fremover – var indbudt direktør i Grundforskningsfonden, professor Ole Fejerskov, der indledte om bevillingerne til og administrationen af de efterhånden 33 grundforskningscentre, som fonden gennem årene havde finansieret med uddelinger på i alt 2,5 mia. kroner. Også Wallenbergstiftelsens adm. direktør og bestyrelsesmedlem, professor Erna Møller, var indbudt til at redegøre for stiftelsens støtte til grundforskning, herunder oprettelse af store forskningscentre, og hvorledes stiftelsen som privat bevillingsgiver håndterede ansøgnings- og beslutningsprocessen med anvendelse af eksterne sagkyndige som rådgivere og bedømmere.¹²

Og netop forskningscentre var ved at rykke i centrum for Lundbeckfondens uddelingspolitik. Af de fem bevilgede forskningsprofessorater fra 1999, hvortil var kommet yderligere ét, var fire blevet besat, mens to var under besættelse. Intentionen var nu at rykke en klasse op både kvantitativt og kvalitativt. Det ville stille nye og voksende krav til finansieringsgrundlaget, men på baggrund af bl.a. en række økonomiske fremskrivninger for fonden og LFI frem til 2013 konkluderede fondens direktør, Steen Hemmingsen, at der ”ikke var noget til hinder for, at uddelingerne forøges til niveaue 150-200 mio. kr. pr. år”. Bestyrelsesformand Arne V. Jensen fandt det hensigtsmæssigt, hvis uddelingerne i den kommende treårs periode udgjorde i alt 500 mio. kroner, idet man efter to år kunne tage stilling til den næste treårs periode.¹³

Et oplæg fra forskningschef Henrik Hertz pegede i samme retning med oprettelse af ét, evt. to ”Centres of Excellence”, og i det hele taget var der enighed om at gå denne vej, idet ”formentlig” et af de oprettede centre skulle have fokus på centralnervesystemet (CNS). Det blev besluttet at arbejde videre med en konkretisering af rammebetingelserne for oprettelse og drift af et forskningscenter samt at tage kontakt til rektorer og dekaner på udvalgte universiteter for at indhente forslag til relevante emner. Desuden kunne man trække på Grundforskningsfondens erfaringer og ekspertise, hvad angik kontrakter m.m.¹⁴

Beslutningen om at etablere et neurovidenskabeligt forskningscenter efter Grundforskningsfondens bevillingsmodel blev truffet af Lundbeckfondens bestyrelse 25. november 2004. Som konsekvens øgedes uddelingsbudgettet for 2005 til 170 mio. kroner, hvoraf de 50 mio. kroner var beregnet til centret, idet man kalkulerede med, at der evt. kunne blive tale om oprettelse af to centre. Ifølge bevillingsmodellen skulle centret ved bevillingens udløb indlejres i værtsuniversitetet.¹⁵

Efter opslag modtog fonden i begyndelsen af 2005 interessetilkendegivelser fra ikke mindre end 26 forskergrupper, hvoraf seks efter bedømmelse af internationale ekspertpaneler udvalgte til at indsende en egentlig ansøgning. Efter en yderligere international bedømmelsesprocedure, hvorunder ansøgerne blev interviewet af de internationale bedømmere og fondens centerudvalg, besluttede fonden 21. juni 2005 at oprette i alt tre centre og finansiere disse med henholdsvis 50, 40 og 30 mio. kroner over fem år.¹⁶

Vedtagelsen fulgte en enstemmig indstilling fra et internt Centerudvalg, men først efter at Arne V. Jensen havde bedt udvalget motivere, hvorfor det havde indstillet tre og ikke som besluttet i fondsbestyrelsen to centerforslag, hvorved udvalget ”synes at være gået ud over det kommissorium, man fik af bestyrelsen”. Nils Axelsen redegjorde for udvalgets vurderinger, hvorefter én ansøgning skilte sig klart ud som den bedste, mens de internationale bedømmere havde haft forskellige prioriteringer af den næstbedste ansøgning. Efter at have talt med flere af de internationale bedømmere havde udvalget derfor besluttet af foreslå oprettelse af tre centre, hvorved fonden ville give ”såvel den basale som den kliniske neuroforskning et løft”, ligesom det var ”en meget flot gestus, der ville give genlyd i danske neurologiske kredse”.¹⁷

Da det ydermere blev bekræftet, at fonden ville kunne administrere tre centre, tilsluttede bestyrelsen sig enstemmigt indstillingen. De tre Lundbeckfond-centre blev herefter oprettet, idet bevillingen på samlet 120 mio. kroner over tre år blev markeret ved en højtidelighed den 20. september 2005 i fondens lokaler på Vestagervej med deltagelse af forskningsministeren. De tre centre, der bl.a. forventedes at uddanne i alt op mod 50 ph.d.er, var:¹⁸

- Center for Membranreceptorer i Neurologiske Sygdomme (MIND) ved professor Claus Munck Petersen og professor Anders Nykjær, Aarhus Universitet.
- Center for Integreret Molekylær Billeddannelse af Hjernen (CIMBI) ved professor Gitte Moos Knudsen, H:S Rigshospitalet.
- Center for Neurovaskulær Signalering (LUCENS) ved professor Jes Olsen, Amtssygehuset i Glostrup.

Oprettelsen af de tre neurovidenskabelige forskningscentre blev ikke en engangsforeteelse, om end en række kommende nye centre fokuserede på andre sundheds- og naturvidenskabelige områder. Allerede i forbindelse med beslutningen om oprettelse af det første Lundbeckfond Forskningscenter havde fondsbestyrelsen drøftet fremtidige centre, der "ikke nødvendigvis" skulle beskæftige sig med CNS, og i slutningen af 2005 besluttedes det at oprette endnu et center – evt. flere centre – inden for kemi/fysik med fokus på "teoretisk forskning i kvantesystemer".¹⁹

En grundsten i professionaliseringen af Lundbeckfondens uddelingspolitik var etableringen af en international videnskabelig bedømmelseskomité i 2007. Forrest ses fra højre mod venstre formanden, professor, dr.med. **Mikael Rørth** og direktør, civilingeniør **Mogens Bundgaard-Nielsen**. I næste række er det fra højre professor, dr.med. **Bertil Hamburger**, professor, dr.med. **Anders Bjørklund** og professor, dr.med. **Ole Petter Ottersen**. De tre bagerste er fra højre professor, dr.med. **Ole William Petersen**, professor, dr.med. **Jørgen Frøkjær** og overlæge, dr.med. **Nils Axelsen**.

Denne gang indløb der kun fem interessetilkendegivelser, men til gengæld blev alle bedt om at udarbejde og indsende en egentlig ansøgning. Efter bedømmelse af et internationalt sagkyndigt udvalg med efterfølgende interview i København besluttede Lundbeckfondens bestyrelse i maj 2006 at bevilge i alt 65 mio. kroner over fem år til oprettelse og drift af tre nye centre:²⁰

- Center for Teoretisk Kemi (LCTC) ved professor Poul Jørgensen, Aarhus Universitet.
- Center for Forskning i Kvantestystemer (LTC) ved professor Klaus Mølner, Aarhus Universitet.
- Center for Atomar-skala Materiale Design (CAMD) ved professor Jens Kehlet Nørskov, Danmarks Tekniske Universitet.

Bevillingerne til oprettelse af de nu i alt seks Lundbeckfond Forskningscentre skal ses i lyset af, at de 'ordinære bevillinger' derudover samtidig øgedes til først 102 mio. kroner til 136 projekter i 2005 og derefter til 181 mio. kroner til i alt 215 projekter i 2006. Desuden fortsattes uddelingerne af såvel Lundbeckfondens Nordiske Forskerpris som hædersprisen til yngre forskere og talentpriserne, idet priserne fra 2005 øgedes til henholdsvis 1,6 mio. kroner (heraf 600.000 som personlig hæderspris), 250.000 kroner og 75.000 kroner. Priserne forøgedes i øvrigt løbende de efterfølgende år.

Fokus på yngre forskere og forskergrupper

I alt uddelte Lundbeckfonden i 2006 248 mio. kroner, hvilket også for dette år var betydeligt over det beløb, man havde fastlagt på strategiseminaret i august 2004 – og samtidig meddelte fonden, at man forventede at øge de samlede uddelinger også i 2007. Stigningen var muliggjort af, at Lundbeckfondens finansielle situation havde ændret sig afgørende ved frasalget af Chr. Hansen i foråret 2005, der havde tilført fonden/LFI 1,4 mia. kroner, hvortil kom provenuet på 925 mio. kroner fra LFI's nedbringelse af sin ejerandel i Lundbeck til ca. 70 procent. Nok så afgørende ville et forestående aktie-tilbagekøbsprogram i Lundbeck, hvis det blev realiseret, tilføre fonden/LFI op mod 4,3 mia. kroner i årene frem til 2008.

Konsekvensen var en øget – og tilsigtet – vækst i fondens/LFI's såkaldt frie midler, der ikke var bundet til aktiebesiddelserne i Lundbeck og ALK, hvilket

gav fonden en større "handlefrihed". En fremskrivning af væksten i de frie midler i årene 2006-2010 viste en stigning fra 10,1 mia. kroner til 14,2 mia. kroner under behørig hensyntagen til forventede udbytter/tilbagekøb og uddelinger/omkostninger.²¹

De kommende år fortsatte uddelingerne da også med at vokse til 281 mio. kroner i 2007, 328 mio. kroner i 2008 og så beskedent til 340 mio. kroner i 2009. En fast bestanddel af uddelingspolitikken forblev oprettelse af forskningscentre efter den eksisterende skabelon, hvor emnerne for de årlige indkaldelser af interessetilkendegivelser blev besluttet på de årlige strategiseminarer efter input fra de videnskabelige miljøer.

I 2007 bevilgedes således 100 mio. kroner over fem år til oprettelse og drift af tre forskningscentre for klinisk, eller nærmere betegnet translationel forskning, der omhandler overførsel eller 'oversættelse' af forskningsresultater fra basal og præklinisk forskning til klinisk forskning med henblik på senere anvendelse i klinisk praksis. I 2008 bevilgedes 95 mio. kroner til tre forskningscentre inden for klinisk interventionsforskning med henblik på at støtte forskningsmiljøer med styrke til at bringe diagnostik og behandling fremad.²² I 2009 bevilgedes i alt 100 mio. kroner til endnu tre forskningscentre, denne gang inden for nanomedicin. Emnet udsprang af et inspirationsseminar året inden, hvor danske universiteter og universitetshospitaler var inviteret til at komme med forslag til områder, hvor de mente, dansk forskning befandt sig på et højt internationalt niveau – og ydermere havde potentialet til at styrke denne position. Efter rådgivning fra et internationalt bedømmelsespanel udformedes opslaget, hvorefter bevillingerne blev givet efter vurdering og indstilling af endnu et internationalt panel med eksperter i nanomedicin og nanoteknologi.²³

Og hermed var det forbi. Efter over fem år at have igangsat 15 forskningscentre med i alt ca. 300 tilknyttede forskere besluttede fondens bestyrelse på sit strategiseminar 27.-28. august 2009 efter oplæg og forslag fra fondens forskningschef siden oktober 2008, Anne-Marie Engel, at ophøre med oprettelse af nye forskningscentre. Det skete med henvisning til, at der de seneste år var oprettet en lang række forskningscentre med involvering af både of-

Lundbeckfondens ledelse på universitetsbesøg foråret 2009. Fra venstre mod højre er det adm. direktør, ph.d. **Steen Hemmingsen**, forskningschef, ph.d. **Anne-Marie Engel** og formand, direktør, civilingeniør **Mogens Bundgaard-Nielsen**.

fentlige og private fonde, og at der var tale om en blivende tendens. Behovet for nye centersatsninger fra Lundbeckfonden ”vurderes derfor som mindre udtalt”.²⁴

I stedet mente fonden at ”kunne opnå større effekt til gavn for dansk forskning” ved at øge støtten til ”fremragende yngre forskere” – danske eller udenlandske – ved at give disse mulighed for etablering og ledelse af mindre forskergrupper inden for et forskningsområde efter eget valg og gennemføre et større forskningsprojekt på en dansk forskningsinstitution. Begyndelsen hertil lå i 2007 efter en drøftelse af vanskelighederne med at repatriere fremragende danske forskere, som havde gjort karriere ved udenlandske forskningsinstitutioner. Fonden blev i den forbindelse foreslået at fokusere på dette yngre segment og bevilge tilstrækkelige midler til, at fremragende forskere herfra kunne opnå selvstændighed i de danske forskningsmiljøer.

Efter en årrække med fokus på fondsdefinerede satsningsområder – samt opretholdelse af et stadigt voksende beløb til ’frie’ projektansøgninger – ville fonden derfor nu igen allokere en stor del af uddelingsbudgettet til såkaldt ”bottom-up forskning inden for sundheds- og naturvidenskab, herunder neurovidenskab i bred forstand uden nærmere emnemæssig afgrænsning”. Afgørende for tildeling af bevillinger var forskernes valg af ”vigtige frontlinie projekter” og deres kvalifikationer for at gennemføre forskningen.²⁵

Beslutningen fulgte godt et år efter et formandsskifte i Lundbeckfonden. Ved årsmødet i maj 2008 fratrådte Arne V. Jensen som bestyrelsesformand i fonden og LFI efter at have været medlem af fondsbestyrelsen siden 1987 og formand siden 2003 – ved siden af sit medlemskab af Lundbecks bestyrelse 1984-2003, herunder som formand 1986-2003. Ny formand blev administrerende direktør for Sund & Bælt, civilingeniør Mogens Bundgaard-Nielsen, der var blevet indvalgt i bestyrelsen i 2004.

I første omgang førte formandsskiftet dog ikke til ændringer i fondens uddelingspolitik, idet der fulgte oprettelse af yderligere tre forskningscentre i 2009. Ligeledes fortsatte de årlige uddelinger med at vokse til 384 mio. kroner i 2010, men nu uden at der blev bevilget midler til oprettelse af yderligere Lundbeckfondens Forskningscentre.

Også en henvendelse fra Københavns Universitet om medfinansiering med ikke mindre end 600 mio. kroner til oprettelse af et såkaldt ”neuro me-gacenter” som Max Planck Institutet afvistes med henvisning til, at en sådan

I alt har Lundbeckfonden gennem årene doneret 43 Lundbeckfond Fellowships på tilsammen 430 mio. kroner, hvilket gør denne form for støtte til yngre forskere til et betydeligt satsningsområde. Billedet er fra uddelingerne i 2013 og viser seks prismodtagere. Fra venstre mod højre er det lektor, ph.d. **Jacob Sherson**, lektor, ph.d. **Thorsten Hansen**, lektor, ph.d. **Petrine Wellendorph**, lektor, ph.d. **Stephan Pless**, post.doc., ph.d. **Pontus Gordon** og adjunkt, ph.d. **Tania Rinaldi Barkat**.

”satsning ikke vil være relevant, bl.a. fordi fonden vil miste fleksibilitet, ligesom positive effekter af etablerede megacentre ikke var dokumenteret”.²⁶

I stedet rettede Lundbeckfonden nu sit fokus mod yngre forskere og forskningsgruppelødere af højt internationalt tilsnit – altså vækstlaget for de kommende års frontforskning.

Junior Group Leader Fellowships

Det strategiske skifte til et stærkt øget fokus på yngre forskere havde været undervejs et stykke tid, for så vidt at tråde kunne føres tilbage til hædersprisen for yngre forskere og Talentprisen, som begge blev opretholdt. I 2007 havde fonden yderligere for første gang uddelt to Lundbeck Foundation Junior Group Leader Fellowships på hver 10 mio. kroner for at give yngre danske forskere mulighed for at etablere deres egne forskergrupper i Danmark.

Den nye fokusering begrundedes bl.a. med, at undersøgelser af Nobelpristagere havde vist, at forskere i alderen 35-40 ofte er specielt originale og produktive, og at muligheden i Danmark for at give ”optimale arbejdsvilkår”

Dronning Margrethe 2. af Danmark overrækker Hjerneprisen 2012 i Den Sorte Diamant, Det Kgl. Bibliotek. Prisen tilfaldt den franske Christine Petit og den engelske forsker Karen Steel for deres banebrydende forskning i kliniske og genetiske forhold vedrørende hørelse og døvhed. Fra venstre er det **Christine Petit, Karen Steel, Dronning Margrethe 2.** og formanden for Hjerneprisen, dr.med. **Nils Axelsen.**

til de bedste i denne aldersgruppe sammenlignet med forholdene i udlandet ”næppe (er) højt nok prioriteret”. Derfor blev der igen i 2010 afsat 50 mio. kroner til fem stipendier til ”fremragende yngre forskningsledere”, der ville starte deres egen forskergruppe på en dansk forskningsinstitution. De fem Junior Group Leader Fellowships blev på hver 10 mio. kroner.

Yderligere to stipendier på hver 25 mio. kroner blev øremærket til såkaldte Grants of Excellence-projekter inden for neuroområdet – altså Lundbecks interesseområde, hvilket også var tilsigtet, efter at fondsbestyrelsen på strategiseminaret i august 2009 havde besluttet at fokusere mere på uddelinger til dette område. Formålet var ”at sikre internationalt konkurrencedygtig og mere slagkraftig neuroforskning i Danmark”, idet man ønskede at tiltrække ”fremragende forskningsledere” fortrinsvis fra udlandet, som ville kunne tilføre eksisterende forskningsmiljøer ”et betydende løft”.

Alle syv stipendier blev tildelt i åben konkurrence efter internationalt opslag og skriftlig bedømmelse af eksterne eksperter efterfulgt af interviews med de bedst kvalificerede kandidater.²⁷

Intentionen med det nye stipendium om at gøre det muligt for danske forskere at vende hjem fra udlandet for at etablere sig med forskergrupper i Danmark var baseret på antagelsen om værdien af dels øget forskermobilitet, dels at danske forskere fik mulighed for at udvikles og modnes under udlandsophold tidligt i deres karriere. I alt indkom 27 ansøgninger til de første to stipendier, og den store interesse medvirkede til, at der året efter blev opslået tre sådanne stipendier og i 2009 yderligere fem. I 2010 fulgte så igen fem stipendier plus de to Grants of Excellence, hvorefter bestyrelsen i 2011 besluttede at ophøre med sidstnævnte uddelinger, da rekrutteringsgrundlaget vurderedes at være for tyndt.²⁸

For at fremme internationaliseringen af dansk forskning lanceredes i 2010 muligheden for med kort varsel at bevilge Visiting Professorships, hvor udenlandske forskere i op til seks måneder kunne være gæsteprofessorer ved danske sundhedsvidenskabelige forskningsmiljøer.²⁹

The Brain Prize

At Lundbeckfonden ikke havde glemt den øverste elite i sin nye uddelingsstrategi markeredes, da man i 2010 stiftede den selvstændige prisuddelende fond, Fonden for Grete Lundbecks Europæiske Hjerneforskningspris, og dermed indstiftede, hvad man selv betegnede som ”Danmarks første store internationale forskningspris”. Prisen, som fik navnet The Brain Prize, er på 1 mio. euro svarende til 7,5 mio. kroner og uddeles årligt med det formål at ”hædre fremragende europæiske hjerneforskere og styrke samspillet mellem dansk og europæisk hjerneforskning”.

Beslutningen om at lade Lundbeckfondens Nordiske Forskerpris afløse af en ”stor international forskerpris” traf Lundbeckfondens bestyrelse på anbefaling af bestyrelsesformand Mogens Bundgaard-Nielsen i efteråret 2008 efter et forarbejde af Nils Axelsen, der længe havde arbejdet for en stor international pris. På et efterfølgende bestyrelsesmøde 25. marts 2009 blev Erik Juhl og Nils Axelsen bedt om at udarbejde et oplæg, som blev drøftet og lagt til grund for den endelige beslutning på bestyrelsesmødet 9. december 2009.

Det besluttedes, at der udtrykkeligt ikke var tale om en neurosciencepris, men en hjernepris, der skulle uddeles for fremragende bidrag til europæisk hjerneforskning omfattende alt fra basalforskning til klinisk forskning. Der skulle etableres ”en meget stærk” international *selection committee* bestå-

ende af førende og internationalt anerkendte hjerneforskere til at foretage bedømmelsesarbejdet. Formålet med fonden og prisen var at ”stimulere dansk hjerneforskning” ved, at prismodtagerne skulle interagere med danske hjerneforskere. Det blev understreget, at prisen skulle uddeles uden hensyn til erhvervsinteresser (læs Lundbeck), og at det alene var den udpegede *selection committee*, der indstillede til fondens bestyrelse om tildeling af prisen uden godkendelse fra eller medvirken af Lundbeckfondens bestyrelse eller andre. Der skulle være tale om en ren hæderspris, uden krav til anvendelse f.eks. til forskning.³⁰ Den nye fonds finansielle grundlag sikredes gennem en donation fra Lundbeckfonden med tilsagn om velvilje til fortsat støtte, og samtidig sikredes det, at bestyrelsens majoritet blev uafhængig af Lundbeckfonden, bl.a. med udpeging af rektorerne for Københavns, Aarhus og Syddansk Universitet. Nils Axelsen blev den første formand for fonden, der også fik sin egen direktion.

Til The Brain Prize er knyttet et såkaldt ”outreach program”, der arrangeres i et samarbejde mellem fonden, de tre store danske universiteter og Dansk Selskab for Neurovidenskab. Gennem møder, masterclasses, samarbejde m.m. kommer prismodtagerne i kontakt med danske, især yngre, forskere med henblik på at give disse lejlighed til at etablere videnskabeligt samarbejde med internationale topforskere. Til programmet er desuden knyttet rejsestipendier til yngre forskere.

Samtidig med indstiftelsen af The Brain Prize ophørte Lundbeckfondens Nordiske Forskerpris, der uddeltes for sidste gang i marts 2010 efter at have været uddelt siden 1987 – først som P.V. Petersen-Prisen, derefter som Lundbeckfondens Forskerpris og til sidst som Lundbeckfondens Nordiske Forskerpris.

Prisen blev uddelt første gang 2. maj 2011 til tre ungarske forskere, der arbejdede i henholdsvis Ungarn, England og USA, for deres forskning i de kommunikationsveje i hjernen, der bl.a. har betydning for hukommelse og orienteringsevne. Prisen blev overrakt af præsidenten for Det Europæiske Forskningsråd, Helga Nowotny, i Den Sorte Diamant i København. Den anden overrækkelse blev foretaget 7. maj 2012 af Dronning Margrethe 2. Prisen tilfaldt en fransk og en engelsk forsker for deres forskning i kliniske og genetiske forhold om hørelse og døvhed. I 2013 tildeltes prisen ikke mindre end seks modtagere, tre tyskere, to amerikanere og en østriger, der stod bag eta-

bleringen af optogenetikken, der er en forskningsmetode, hvor lys anvendes til at kontrollere funktionen af genetisk modificerede hjerneceller. I 2014 tildeles prisen tre modtagere fra henholdsvis Frankrig, Italien og England for deres pionerforskning i bevidsthed og hjernens højere funktioner.

KAPITEL 9

NY INVESTERINGS-
STRATEGI OG NYE
SATSNINGSOMRÅDER

I 2011 skiftede LFI A/S navn til Lundbeckfond Invest A/S – for så vidt ikke et 'rigtigt' navneskifte, men det faldt sammen med vedtagelsen af en ny investeringsstrategi, der indeholdt en markant ændring i porteføljeinvesteringerne med færre stats- og realkreditobligationer samt likvide midler og i stedet investering i flere aktier samt i lån og kreditobligationer. Samtidig besluttedes det at flytte en større del af forvaltningen af formuen fra eksterne forvaltere til intern forvaltning.¹

Ændringen skal formentlig ses i sammenhæng med, dels at Lundbeckfondens bestyrelse på sit strategiseminar i august 2010 havde været enige om at give fonden en mere erhvervsorienteret profil, dels at fondens og LFI's hidtidige direktør gennem godt 11 år, Steen Hemmingsen, fratrådte med udgangen af maj 2011. Hans afløser blev Christian Dyvig, som Lundbeckfonden kendte gennem mange års samarbejde, bl.a. fra hans tid i Morgan Stanley. Han tiltrådte pr. 1. juni 2011.

Det kom også til skiftedage på formandsposten, faktisk to inden for kort tid, da Mogens Bundgaard-Nielsen ved årsmødet i 2011 trak sig som formand på grund af sygdom og blev erstattet af den hidtidige næstformand, overlæge, dr.med. Mikael Rørth, mens koncernchef i FLS, Jørgen Huno Rasmussen, der var indvalgt i bestyrelsen i 2010, blev ny næstformand. Allerede ved årsmødet i 2012 trak Mikael Rørth sig som formand for at hellige sig fondens uddelingsaktiviteter, idet han fortsatte som formand for forskningsudvalget og den sundhedsvidenskabelige komité. Ny formand blev Jørgen Huno Rasmussen, der i øvrigt samtidig stoppede som koncernchef i FLS, mens Mikael Rørth blev næstformand.

Ny investeringsstrategi

Den nye investeringspolitik betød, at kreditandelen af LFI's formue i form af virksomhedslån og virksomhedsobligationer fra august 2011 til udgangen af 2012 øgedes fra 13 til 24 procent og aktieandelen fra 34 til 44 procent. Modsvarende reduceredes obligationers og likviders andel fra 42 til 21 procent. Sideløbende hermed øgedes egenforvaltningen, og alle investeringer i 2012 blev således foretaget af Lundbeckfond Invest, ligesom en ny og mere risiko-

Jørgen Huno Rasmussen (f. 1952), formand for Lundbeckfonden fra 2012 efter at have været medlem af bestyrelsen siden 2010. Han er cand. polyt. og lic.techn. og var bl.a. koncernchef (CEO) i H. Hoffmann & Sønner 1988-2003 og F.L. Smidth A/S 2004-2013. Han er adjungeret professor ved Copenhagen Business School siden 2013.

Christian Dyvig (f. 1964) var adm. direktør for Lundbeckfonden 2011-2014. Han er cand.jur. og MBA og har bl.a. haft ledende stillinger hos Morgan Stanley i London og Frankfurt 1993-2003 samt været partner i Nordic Capital 2003-2009 og formand for FIH Erhvervsbank 2012-2015. Som direktør flyttede han mere af forvaltningen af Lundbeckfondens investeringer in house med henblik på opnåelse af et større afkast, og han oprettede Lundbeckfond Emerge.

villig investeringsfilosofi forskellig fra den konventionelle porteføljestyringsfilosofi blev implementeret.²

Et udgangspunkt for investeringerne i aktier var, at der skulle være tale om virksomheder, der var ”solide, veldrevne og globalt markedsledende eller ledende på deres relevante markeder” – og så måtte de ”ikke agere uetisk eller i øvrigt være i uoverensstemmelse med UN Global Compact reglerne”. Der investeredes kun, ”såfremt aktierne ser attraktive ud”, ligesom det skulle være virksomheder med vedvarende økonomisk vækst frem for selskaber med kortsigtet potentiale. Som eksempler omtales i årsrapporten for 2012 virksomheder som Folkevogn VW, Google, Cisco og Allianz.³

Også i forholdet til Lundbeck og ALK skete der ændringer, da fondsbestyrelsen besluttede at indsætte Christian Dyvig i begge bestyrelser som næstformand ved førstkommende generalforsamlinger, idet man samtidig udvidede fondens repræsentation i begge bestyrelser til tre. Intentionen var at involvere fonden mere som aktiv ejer, samtidig med at afrapporteringen til Lundbeckfond Invest A/S styrkedes med detal-

jerede månedsrapporter fra selskaberne til Dyvig – og fra ham videre til fondsbestyrelsen inklusive hans analyser og vurderinger.

Som konsekvens af fondens øgede engagement og repræsentation vedtoges en ændring i fondens principper for corporate governance, så ”mindst halvdelen” af de generalforsamlingsvalgte medlemmer i datterselskaberne var uafhængige af fonden, og så fondens direktør ”normalt” havde sæde i bestyrelserne, ”typisk som næstformand”.⁴

Christian Dyvig indtrådte dog ikke i Falcks bestyrelse, hvor fonden fortsat var repræsenteret af Steen Hemmingsen og Thorleif Krarup. Som hidtil indtrådte fondens formand ikke i selskabsbestyrelserne.

I 2014 kom det atter til et direktørskifte, da Christian Dyvig i begyndelsen af marts meddelte, at han ønskede at fratræde stillingen, fordi han havde købt aktiemajoriteten i legepladsvirksomheden KOMPAN. Ny adm. direktør blev Lene Skole, der kom fra en stilling som CFO i Coloplast A/S. Hun tiltrådte 1. september 2014.

Afkast over benchmark

Til grund for skiftet i investeringsstrategien lå bl.a. en forventning om en forestående positiv ændring på de finansielle markeder – trods fortsatte økonomiske vanskeligheder globalt og især i Europa. Forventningen kom til at holde stik, idet investorerne søgte mod de mere risikofyldte aktiver på grund af lave renter på statsobligationer, og for Lundbeckfonden betød det, at i 2012 var det netop disse aktiver, der gav de højeste afkast.

Det højeste afkast kom fra kreditområdet med 20 procent, hvorefter fulgte noterede aktier med et 'rent' afkast på 18 procent – begge pænt over benchmark. Især de internt forvaltede investeringer leverede meget flotte resultater, og i alt inklusive kontanter og obligationer leverede Lundbeckfond Invest et afkast på 13,1 procent mod benchmark på 12,2 procent.⁵

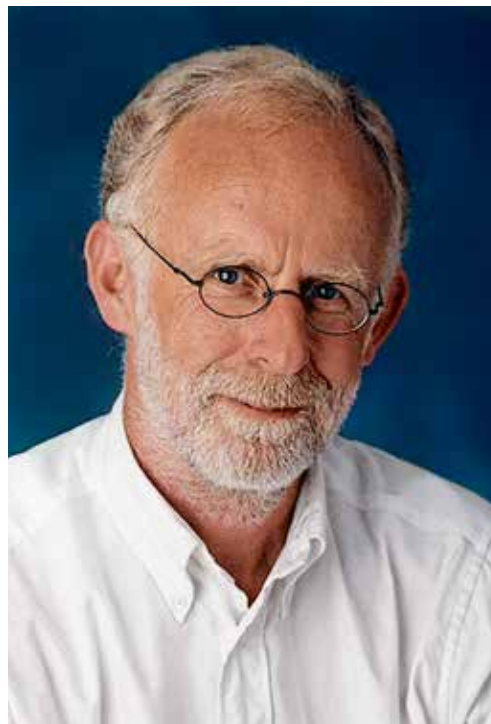
Den positive udvikling fortsatte i 2013 med et samlet afkast på 11,3 procent, idet det gode resultat især var drevet af de egenforvaltede aktier, der genererede et afkast på 31 procent mod benchmark på 17, mens de egenforvaltede kreditaktiver gav et afkast på 14 procent mod benchmark på 5 procent.

Beløbsmæssigt udgjorde det samlede afkast i 2013 1,2 mia. kroner, mens Lundbeckfondens samlede overskud voksede med 22 procent til 2,8 mia. kroner. Ved udgangen af 2013 udgjorde Lundbeckfondens samlede nettoformue knap 37,5 mia. kroner. Heraf udgjorde de frie midler omkring 12 mia. kroner, hvilket var på niveau med situationen før overtagelsen af Falck.⁶

Realiseringen af den nye investeringsstrategi fortsatte i 2014, hvor Lundbeckfondens afkast af de frie investeringsmidler blev på ca. 2,2 mia. kroner, og det samlede overskud blev ca. 2,5 mia. kroner. Ved udgangen af 2014 udgjorde Lundbeckfondens samlede formue ca. 40 mia. kroner, hvoraf de frie investeringsmidler udgjorde ca. 13 mia. kroner.

To støttepræferencer

Sideløbende med skiftet i investeringsstrategien kom det også til et skifte i uddelingspolitikken. Bevillingsniveauet blev øget markant i 2011, hvor The Brain Prize ydermere uddeltes første gang, med 120 mio. kroner til 504 mio.

Professor, overlæge, dr.med. **Mikael Rørth** (f. 1943) var formand for Lundbeckfonden 2011-2012, formand for fondens internationale videnskabelige bedømmelseskomité 2007-2014 og medlem af Lundbeckfondens bestyrelse 2002-2014.

Lene Skole (f. 1959) tiltrådte som adm. direktør for Lundbeckfonden 1. september 2014. Hun kom fra en stilling som CFO i Coloplast, og inden da var hun 27 år i A.P. Møller–Mærsk, herunder som CFO i Mærsk Company Ltd., London. Hun har lederuddannelser fra IMD i Lausanne og fra London Business School.

kroner – et niveau, der stabiliseredes med uddeling af 482 mio. kroner i 2012. Samtidig meddeltes det i årsskriftet for 2011, at fondens strategiske projekter fra 2012 ville fokusere på psykiatri, ”men også på forskning i allergologi/immunmodulation”.⁷ Hermed stod det klart, at den øgede prioritering af bottom up-ansøgninger samt prioritering af fellowships m.m. ikke var et farvel til strategiske top down-bevillinger.

Lundbeckfondens uddelingspolitik fik i stedet et tredobbelte sigte i den forstand, at den bestod af tre hovedtyper af støtte: dels støtte til bottom up-forskningsprojekter efter indsendt ansøgning; dels støtte til fellowships og yngre forskere; og endelig finansiering af strategiske forskningsprojekter inden for hjerneforskning og allergologi/immunmodulation.

Hermed fulgte en ny fagvidenskabelig prioritering af fondens uddelingspolitik. Med Lundbeckfondens særlige, historiske tilknytning til Lundbeck har det gennem alle årene været naturligt, at forskning i CNS-området har haft høj prioritet i fondens uddelingspolitik. Det var en prioritering, der blev udfordret i begyndelsen af ejerskabet af Chr. Hansen, hvilket

til sidst resulterede i, at al støtte til forskning internt i de to selskaber indstilledes, og at CNS-området igen var alene om at have forrang i uddelingspolitikken.

Balancen mellem på den ene side at prioritere forskningsområder med særlig interesse for Lundbeck og på den anden side at fremstå som en uafhængig fond, der ikke unødigt favoriserede CNS-forskningen og dermed selskabets og i sidste ende fondens egne interesser, vedblev imidlertid at eksistere og har gennem årene givet anledning til mange forskellige formuleringer af uddelingspolitikken.

På fondsbestyrelsens strategiseminar 25.-26. august 2011 skete der imidlertid en betydningsfuld ændring, idet det besluttedes formelt at udvide støttepræferencen til også at omfatte allergologi og immunmodulation med henblik på at understøtte den universitets- og hospitalsforskning, der danner grundlag for den kommercielt rettede forskning og udvikling i ALK. Hermed var der tonet rent flag om fondens præferencer, hvilket også fremgår af fondens hjemmeside: ”Alt andet lige prioriteres forskning indenfor neuroviden-

skab og psykiatri samt allergologi/immunmodulation og præhospital behandling.”⁸

Grundlæggende gjaldt det dog fortsat ved de projekter, hvor forskningsemnet ikke på forhånd var defineret, at første kriterium for bevilling var projektets kvalitet uanset forskningsområde, og at det kun var i tilfælde af en ligelig kvalitet, at projekter i hjerneforskning og allergologi/immunmodulation blev prioriteret. Ydermere ville fonden tilstræbe især at understøtte klinisk forskning inden for fokusområderne, idet den basale grundforskning oftest har omhandlet sygdomsmekanismer i bredere forstand.

Det var dog fortsat forskning med relation til psykiatri, neurologi og anden form for hjerneforskning, der var det altdominerende område i fondens uddelinger. Det var for så vidt naturligt nok alene af den grund, at omfanget af den eksisterende forskning i allergologi og immunmodulation var og er beskedent sammenlignet med hjerneforskningen, hvilket afspejles i forskelle i de to områders andel i antallet af ansøgninger til Lundbeckfonden.

I 2013 fulgte endnu en ændring i uddelingspolitikken, idet man besluttede fremover kun at støtte naturvidenskabelige projekter, hvis de havde et klart biomedicinsk sigte. Af samme grund nedlagde fonden sin Naturvidenskabelige Komité, idet relevante naturvidenskabelige ansøgninger i stedet ville blive bedømt af den Biomedicinske Komité.

Til gengæld besluttede Lundbeckfonden at udvide sine støtteområder til at omfatte projekter med det formål at øge kvaliteten af undervisning og formidling inden for videnskab og forskning. Ansøgninger skulle igennem en stringent bedømmelsesproces som alle andre forskningsprojekter, og derfor oprettede fonden en ny komité til bedømmelse af projekter med fokus på at øge interessen for videnskab og især biomedicin gennem forskning, undervisning og formidling.⁹

Samtidig revideredes ansøgningsproceduren for fondens bottom up- og personlige bevillinger, så ansøgere fremover skulle indsende deres ansøgning til dedikerede uddelingsrunder for ph.d.-stipendier, nationale eller internationale post.doc.-stipendier etc.

Uddelinger 2011-2014

Strategiskiftet berørte ikke bestræbelserne på at styrke dansk forsknings internationalisering, tværtimod. I 2011 bevilgedes således yderligere syv gæ-

I 2013 flyttede Lundbeckfonden sit domicil til Scherfigsvej 7 nord for København. Foruden ledelsen og administrationen af fondens egne uddelings- og investeringsaktiviteter huser domicilet Lundbeckfond Ventures og Lundbeckfond Emerge samt Fonden for Grete Lundbecks Europæiske Hjerneforskningspris. Også Lundbeckinstituttet, der er et internetbaseret forum for sundhedspersonale med evidensbaseret uddannelsesmæssig og klinisk information inden for psykiatri og neurologi, har kontorer i huset.

steprofessorater til sundhedsvidenskabelig grundforskning og klinisk forskning. Med samme formål indgik fonden i 2012 aftale med McGovern Institute ved MIT om finansiering af et Lundbeck Fellow post.doc.-ophold på instituttet, der har fokus på hjerneforskning og nye måder at forebygge eller behandle hjernesygdomme på. I samarbejde med Danmark-Amerika Fondet finansierede Lundbeckfonden ligeledes to Fullbright-stipendier inden for henholdsvis allergologi og præhospitalet behandling.

Et særligt strategisk tiltag i 2011 var bevilling af 121 mio. kroner til de første tre års forskning i et stort tværvideenskabeligt projekt, iPSYCH, med fokus på psykiatrisk forskning – den hidtil største enkeltbevilling til psykiatrisk forskning i Danmark. I 2012 bevilgedes 120 mio. kroner til etablering af en dansk 'satellit' af den fremtrædende europæiske grundforskningsorganisation The European Molecular Biology Laboratories (EMBL). Efter indkaldelse af ansøgninger og en vurderingsproces i regi af Det Frie Forskningsråd besluttede Lundbeckfonden med afsæt i den internationale bedømmelses vurdering af de indsendte ansøgninger at placere den danske EMBL-afdeling på Aarhus Universitet. DANDRITE, som afdelingen blev kaldt, vil fra Lundbeckfonden modtage op til 120 mio. kroner over op til ti år.¹⁰

Også i 2012 bevilgedes 44 mio. kroner til et femårigt forskningsprogram, RESCueH, omfattende fem studier med ikke-medicinsk behandling af alkoholafhængige patienter. Programmet, der også støttedes af Tryk Fonden, Region Syd og Syddansk Universitet, er centreret om fastholdelse af patienter

ters motivation og selv-/medbestemmelse ved valg af behandlingsmetode. Endelig bevilgedes 16 mio. kroner til et femårigt forskningsprojekt, ”Mental Health in Primary Care” (MEPRICA), ved Aarhus Universitet. Projektets formål er at forske i, hvordan man kan forbedre alment praktiserende lægers diagnostik og behandling af psykisk syge patienter, som samtidig har fysiske sygdomme som f.eks. diabetes.

I 2013 kom det til et markant fald i det samlede uddelte beløb, der blev på 376 mio. kroner mod 482 mio. kroner året inden, hvilket bl.a. skyldtes langstrakte forhandlinger om nogle større projekter, og for så vidt fastholdtes fondens uddelingsramme på 400-500 mio. kroner. Som tidligere gik langt den overvejende del af donationerne til løn til forskere på forskellige niveauer i deres karriere fra scholarships til seniorforskere, herunder professorer, mens en mindre del gik til teknisk personale ved forskningsprojekterne. I alt finansierede Lundbeckfonden i 2013, hvad der svarer til 621 forskningsstillinger, heraf 64 inden for teknisk personale.¹¹

Som noget nyt offentliggjorde fonden for første gang fordelingen af bevillinger til de forskellige områder: bottom up efter ansøgning, personlige, strategiske og Lundbeck Emerge (herom senere). Af 160 mio. kroner til bottom up-ansøgninger gik 128 mio. kroner således til biomedicinske forskningsprojekter, heraf 80 procent til grundforskning og 20 til klinisk research. I øvrigt offentliggjordes fordelingen af bevillingerne tilbage til 2008, så man kan følge udviklingen siden da i fondens uddelingspolitik.¹²

I 2013 doneredes tre nye strategiske bevillinger på tilsammen 81,5 mio. kroner, der både videreførte fondens fokus på psykiatrisk forskning og styrkede indsatsen for at internationalisere dansk forskning. Knap halvdelen, 40 mio. kroner, gik til et projekt om blod-hjerne-barrieren udført af fem danske forskere fra forskellige fagområder. Til en fortsættelse af Lundbeckfondens Forskningscenter Clinical Intervention and Neuropsychiatric Schizophrenia Research (CINS) doneredes efter en ekstern peer review-proces 30 mio. kroner til en fornyet femårs periode (CINS II) med henblik på en række yderligere kliniske undersøgelser. Endelig doneredes 11,5 mio. kroner til en videreførelse af forskningsprojektet Danish Functional Disorders (DanFunD). Med bevillingen samt 10 mio. kroner fra Trygfonden kunne forskningsprojektet, der er verdens største befolkningsundersøgelse over funktionelle lidelser, videreføres, bl.a. med skabelse af en ny kohorte på 10.000 personer.

2013 blev også året, hvor Lundbeckfonden genoplivede en tidligere praksis, idet man – ud over de øvrige personlige bevillinger til især yngre forskere – oprettede et Lundbeckfond Professorat til professor Eske Willerslev ved Københavns Universitet. Professoratet, der var det første Lundbeckfond Professorat i en årrække, har en samlet bevilling på 25 mio. kroner over de næste fem år til Willerslevs forskning i menneskets oprindelse og udvikling ved hjælp af genanalyser.¹³

I 2014 var uddelingerne på niveau med 2012 med et samlet beløb på knap 475 mio. kroner. Heraf gik knap 120 mio. kroner til en treårig videreførelse af iPSYCH, der i 2011 havde modtaget en bevilling af tilsvarende størrelse. Hermed udgjorde den samlede økonomiske støtte til projektet ca. 240 mio. kroner, hvilket gør bevillingen til den suverænt største, Lundbeckfonden endnu har doneret.

Andre store bevillinger var 25 mio. kroner til forskningsprojektet PROCIN ved adm. direktør i Danske Regioner, Adam Wolf, og klinisk professor Henrik Toft Sørensen ved Aarhus Universitet. Projektet har til formål at øge kvaliteten af patientbehandling og -sikkerhed i Danmark gennem etablering af et nationalt infrastrukturprogram med det mål at styrke kvaliteten af dansk klinisk forskning og understøtte øget brug af sundhedsdata i klinikken.

45 mio. kroner bevilgedes til projektet RIMMI ved professor William Agace ved Danmarks Tekniske Universitet. Projektet har til formål på cellulært niveau at klarlægge de processer, der starter og vedligeholder de inflammatoriske tilstande i tarmen ved colitis ulcerosa og Crohns sygdom. 10 mio. kroner doneredes til professor Messoud Ashina, Glostrup Hospital, til et femårigt klinisk forskningsprojekt, der har fokus på kortlægning af de processer, som udløser et migræneanfald.

10 mio. kroner bevilgedes til prodekan ved Københavns Universitet, Sven Frøkjær, der i samarbejde med University of British Columbia i Canada ønsker at kalde dr. Urs Hafeli som Lundbeckfondprofessor. Urs Hafelis forskningsområde er drug delivery og nanomedicin, og han vil i bevillingsperioden dele sin tid ligeligt imellem University of British Columbia og Københavns Universitet. Endelig doneredes 18,5 mio. kroner til to femårige kliniske forskningslektorater og to forskningsprofessorater ved Aarhus og Odense Universitetshospitaler med det formål at styrke den kliniske forskning på universitetshospitalerne i Vestdanmark.

Herudover bevilgedes bl.a. knap 11 mio. kroner til scholarships, godt 46 mio. kroner til ph.d.-stipendier, knap 51 mio. kroner til post.doc.-stipendier og 60 mio. kroner til fellowships.

Lundbeckfond Emerge

I grænselandet mellem uddelings- og erhvervsaktiviteterne oprettede Lundbeckfonden i 2012 en *seed investments*-enhed, Lundbeckfond Emerge, med Christian E. Elling som leder. Formålet med Emerge var – og er – at understøtte kommercialisering af nye forskningsresultater, bl.a. på universiteterne, gennem oprettelse og understøttelse af nye virksomheder helt fra bunden samt af disses videre professionalisering og udvikling. Rationalet bag nyskabelsen var, at Lundbeckfond Emerge komplementerer på den ene side fondens støtte til dansk forskning af højeste kvalitet og på den anden side venture-aktiviteten i Lundbeckfond Ventures.

Intentionen var at identificere forskning af høj kvalitet og med stort kommercielt potentiale og i et samarbejde med de pågældende forskere at være en proaktiv partner. Den økonomiske investering og relevante understøt-

Siden 2012 har Lundbeckfonden prioriteret et nyt satsningsområde: formidling af natur- og især sundhedsvidenskabelig forskning. Det sker bl.a. gennem Lundbeckfond Lectures, der dog ikke altid er forelæsninger i traditionel forstand. Arrangementerne holdes bl.a. i teatret Bremen Teater, der ligger i centrum af København.

telse skulle ske på kommercielle betingelser med det formål på sigt også at bidrage til Lundbeckfondens indtjening.

Onkologiselskabet EpiTherapeutics, der hidtil havde været placeret under Lundbeckfond Ventures, blev fra begyndelsen placeret under den nye enhed, men allerede i stiftelsesåret skabte Lundbeckfond Emerge grundlag for den første nye virksomhed. Det skete gennem indgåelse af en licensaftale med Aarhus Universitet om kommercialisering af anvendelsen af et protein, sortilin, som er det forskningsmæssige omdrejningspunkt for et af Lundbeckfondens Centre of Excellence, MIND. Resultatet blev oprettelsen af selskabet Insusense Therapeutics, hvor parterne sammen ville etablere og gennemføre en forsknings- og udviklingsplan for den videre kommercielle anvendelse af sortilin, der overraskende havde vist sig at kunne spille en væsentlig rolle i behandlingen af metaboliske sygdomme, herunder type 2-diabetes. I marts 2013 investerede Lundbeckfond Emerge yderligere 15 mio. kroner i selskabet, og samtidig tiltrådte Christian E. Elling som virksomhedens adm. direktør.

Forelæsninger, formidling og undervisning

Et nyt satsningsområde, som Lundbeckfonden har taget op, er forskningsformidling og undervisning. Nyt i 2012 var således – i samarbejde med Experimentarium og dagbladet *Information* – iværksættelsen af en række populærvidenskabelige Lundbeckfond Lectures for at give offentligheden mulighed for at høre forskere fortælle om deres forskning. Emnerne var primært sundhedsvidenskabelige, og oplægsholderne både forskere, behandlere og tidligere patienter. Interessen for foredragene viste sig at være meget stor, og som konsekvens iværksatte fonden i samarbejde med Aarhus Universitet og Folkeuniversitetet i Aarhus en tilsvarende række Lundbeckfond Forelæsninger i Aarhus i begyndelsen af 2014.

Samme år støttede Lundbeckfonden sammen med flere andre fonde afholdelsen af den internationale videnskabskonference The Euroscience Open Forum (ESOF) 2014, der arbejder for at bygge bro mellem videnskaben og det øvrige samfund. Konferencen blev holdt i Carlsberg Byen i København 19.-26. juni 2014 samtidig med den folkelige videnskabsfestival Science in the City. Lundbeckfonden sponsorerede conference-tracket, Learning in the 21st Century, hvor en komité udpegede en daglig vinder af en pris for den bedste præsentation blandt de deltagende lærere, studerende og forskere.

Fra venstre: Lundbeckfondfellow, forskningslektor i partikelfysik **Troels Petersen**, Lundbeckfondprofessor i geogenetik **Eske Willerslev** og professor i geologi **Minik Rosing** diskuterer "Universets, jordens, livets og menneskets oprindelse" ved et arrangement i Bremen Teater i København 26. november 2014.

Senere på året sponsorerede Lundbeckfonden sammen med bl.a. Nordea-fonden et initiativ, hvor Nationalt center for undervisning i natur, teknik og sundhed, NTS-centeret, og Naturvidenskabernes Hus gik sammen om at udnytte, at Danmarks første astronaut i 2015 skulle på en tidages mission til Den Internationale Rumstation, ISS. Gennem en lang række undervisningsforløb, konkurrencer og events er det formålet at bruge rummissionen 2015 til at skabe større interesse blandt danske skoleelever for naturvidenskab og teknologi og for de mange uddannelses- og jobmuligheder på området.

Et andet initiativ inden for forskningsformidling var engagementet fra 2013 i *Informations* ph.d.-cup, som dagbladet havde afholdt for første gang i 2012 i samarbejde med danske universiteter. Formålet med cuppen er at give unge forskere mulighed for at formidle deres forskning og sætte den ind i en samfundsmæssig sammenhæng, så den viden, Danmarks mange ph.d.-studerende skaber, kan bruges og anvendes i den offentlige debat. Hvert universitet kan indstille otte kandidater, hvis formidlingstekst bedømmes af et uafhængigt dommerpanel.

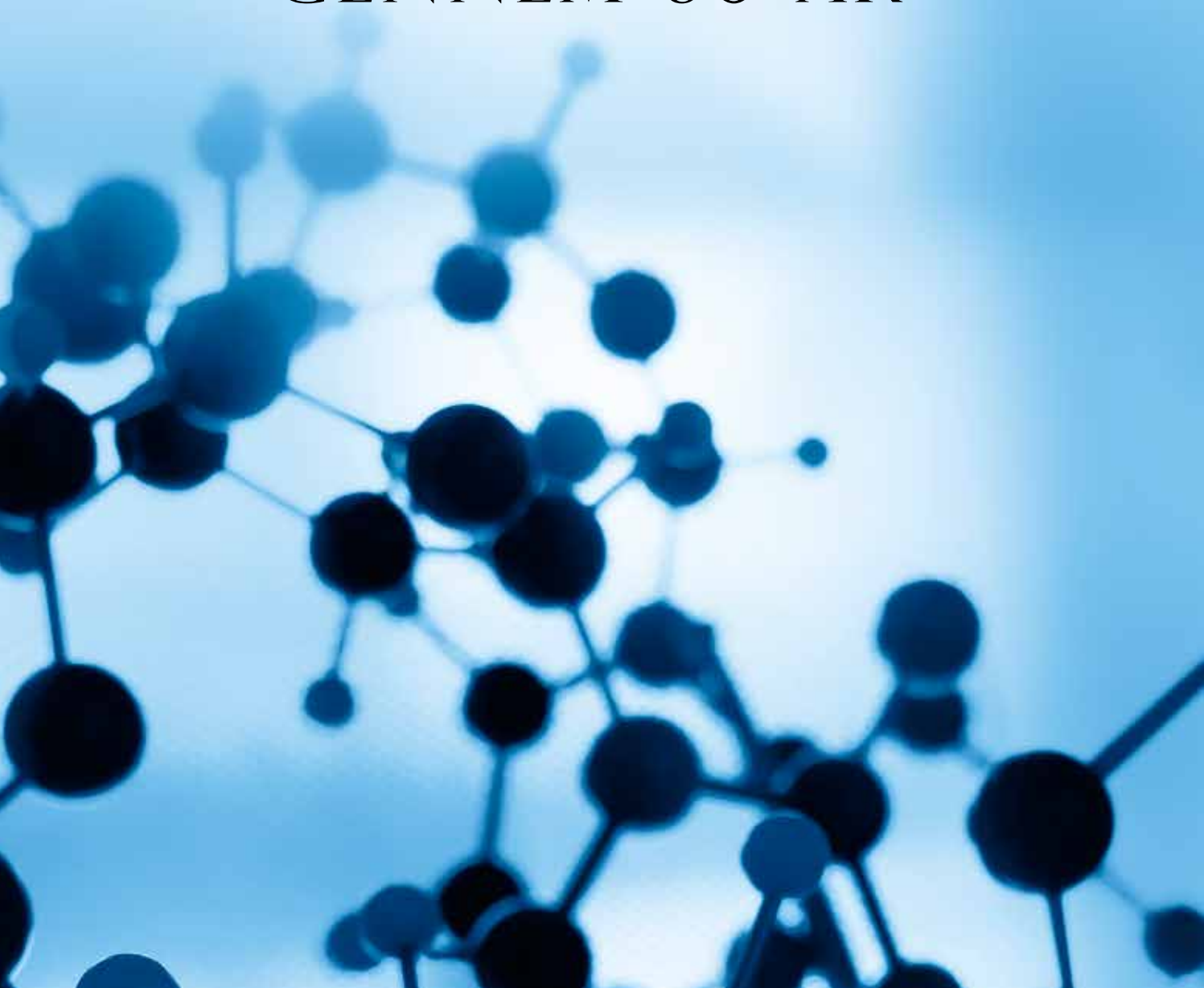
Sammen med Lundbeckfonden gik også Danmarks Radio ind i arrangementet, så de otte bedste kandidater kan blive fejret ved et show på DR2, hvor de dystes om prisen som årets bedste mundtlige formidler af et

ph.d.-projekt. Arrangementet fandt sted første gang 20. maj 2013 og blev vist live med publikum på DR2. Præmien til den bedste formidler blev overrakt af ministeren for forskning, innovation og højere uddannelser, Morten Østergaard. Lundbeckfondens støtte dækkede bl.a. sponsoreringen af en medieskole for et større antal unge forskere, hvor redaktører, journalister, skuespillere, eksperter i sociale medier etc. hjælper unge forskere med at forstå og håndtere deres rolle i den offentlige debat.

I det hele taget har Lundbeckfonden i stigende grad støttet initiativer og aktiviteter inden for såvel forskningsformidling som undervisning og herunder arbejdet med at opspore og animere helt unge forskertalenter i skolealderen.

Mere generelt indstiftede fonden 2013 i samarbejde med dagbladet *Politiken* en årlig undervisningspris til Danmarks bedste lærer, der har gjort særligt indtryk med sin undervisning. Kandidater til prisen kan indstilles af elever, kolleger, ledere eller forældre. Formålet med prisen er at bidrage til udviklingen af den gode pædagogiske praksis og herigennem bidrage til genskabelsen af respekten for lærergerningen. Prisen uddeltes første gang 7. maj 2013, og i alt var forinden indstillet 1.084 kandidater, der var blevet bedømt af et ekspertpanel. Der uddeltes i alt seks priser, henholdsvis en førstepris på 75.000 kroner samt en anden- og en tredjepris i hver af de to kategorier folkeskolen og ungdomsuddannelserne. Priserne blev overrakt i Pressens Hus under overværelse af undervisningsminister Christine Antorini.

LUNDBECKFONDEN
GENNEM 60 ÅR

Med udgangen af 2014 udgjorde Lundbeckfondens nettoformue ca. 40 mia. kroner, hvilket er næsten en tredobling sammenlignet med niveauet ved årtusindeskiftet. I samme periode er de årlige uddelinger vokset fra 15-20 mio. kroner til ca. 450-500 mio. kroner, svarende til mere end en 20-dobling. Begge tal er markante udtryk for den kraftige udvikling, som Lundbeckfonden har gennemlevet siden børsnoteringen af H. Lundbeck A/S i 1999.

I et endnu dybere historisk perspektiv er fonden på mange måder en fundamentalt anden, end da den blev stiftet af Grete Lundbeck tilbage i 1954. Der er gennem årene gennemført en række opdateringer og moderniseringer af fondens fundats, idet de oprindelige formål om at understøtte udviklingen af Lundbeck og yde økonomisk støtte til lægevidenskabelig forskning dog stadig er gældende.

Ud over den kraftige vækst i formue og uddelinger har de seneste 10-15 år været kendetegnet af en tiltagende, betydelig professionalisering af fondsbestyrelsens og administrationens arbejde med både investerings- og uddelingspolitikken og udøvelsen af et aktivt ejerskab af Lundbeck og de øvrige selskaber, hvor Lundbeckfonden har en kontrollerende ejerandel, i dag ALK A/S og Falck A/S.

Det betyder imidlertid ikke, at der ikke tidligere har været en udvikling på disse områder. Tværtimod kan der fra fondens tidlige år spores en udvikling med løbende forandringer og tiltag, der med skiftende tempo peger frem mod de seneste års initiativer.

Lundbeckfondens første år var helliget opbygningen af en formue, hvis størrelse og afkast kunne danne grundlag for donationer. Det skete først og fremmest gennem erhvervelse af aktier i Lundbeck og søsterselskabet Kefalas og i mindre grad gennem erhvervelse af børsnoterede papirer som obligationer og aktier.

De første donationer i 1962-1964 var hædersgaver til danske læger, hvorefter det i en årrække ikke kom til uddelinger. I første omgang var årsagen arveafgiften efter Grete Lundbecks død i 1965, derefter købet i 1967 af Goldschmidt-gruppens 50 procent ejerandel i Lundbeck. Med sidstnævnte sikredes Lundbeckfondens 100 procent ejerandel af Lundbeck, men prisen var stiftelse af en betydelig gæld, der først endeligt var ude af verden i foråret

1975. Samtidig måtte Lundbeckfonden yde lån til Lundbeck, der periodevis var i likviditetsproblemer.

Lundbeckfonden genoptog dog allerede i 1972 sin uddelingsvirksomhed. Donationerne var trofaste over for fundatsen, idet størstedelen gik til lægevidenskaben, men præferencer hos fondsbestyrelsens medlemmer satte også sit præg med støtten til bogen om Det kgl. Assistenshus og bevillingerne til renoveringen af Tersløsegaard som markante eksempler. Hertil kom de gentagne donationer under 1970'ernes økonomiske krise til Hjælpefonden for Medarbejdere.

Et særligt kapitel udgør donationerne op gennem 1970'erne til allergologi. Bevillingerne lå inden for fundatsens rammer om støtte til lægevidenskaben, men skyldtes herudover formentlig, at bestyrelsesformand Erik Birger Christensens datter arbejdede i allergivirksomheden ALK. Formentlig af samme grund endte det med, at Lundbeckfonden i februar 1977 erhvervede ALK for næsen af Novo Industri A/S.

Købet af ALK havde vidtrækkende perspektiver, og selvom personlige relationer gjorde sig gældende, og selvom det endte galt og med et frasalg i 1979, så viste overtagelsen, at fondsbestyrelsen var klar til at påtage sig aktivt ejerskab af et selskab uden for Lundbeckfamilien.

I slutningen af 1970'erne og markant fra 1982 øgedes de årlige bevillinger, så de i 1986 nåede over 6 mio. kroner. Årsagen var, at Lundbeckfonden i 1982 fik ny formand, og at der kom nye kræfter i fondsbestyrelsen. Af samme grund drøftede bestyrelsen i 1986 for første gang i Lundbeckfondens historie egentlige retningslinjer for uddeling af donationer, og som konsekvens begyndte fonden at prioritere større, flerårige projekter ved danske forskningsinstitutioner, hvilket siden har været centralt i fondens uddelingspolitik.

En kulmination blev nået, da uddelingerne i 1987 løftedes til historiske 24 mio. kroner, hvilket dog også skyldtes en ændring i skattelovgivningen. Bevillingerne øgedes yderligere de følgende år, samtidig med at prioriteringen af store bevillinger blev fastholdt. En nyskabelse var indstiftelsen af en årlig forskerpris, P.V. Petersen-Prisen, som peger direkte frem til nutidens The Brain Prize.

1987 blev også året, hvor Lundbeckfonden satte en helt ny standard for danske fondes åbenhed om deres økonomi og uddelinger. Det skete, da man

for første gang offentliggjorde en årsberetning med en opgørelse over økonomien samt en komplet liste over alle donationer, herunder projekternes indhold, modtagerne og de donerede beløb.

Den kraftige vækst i omfanget af uddelinger og en tilsvarende vækst i antallet af ansøgninger affødte et behov for lægefaglig kompetence til vurdering af ansøgninger og opfølgning på støttede projekter. Det førte til ansættelsen pr. 1. januar 1988 af Lundbeckfondens første lægevidenskabelige konsulent, hvorved et betydningsfuldt skridt blev lagt i en professionalisering af uddelingspolitikken.

Også på investeringssiden blev slutningen af 1980'erne et vendepunkt efter den første referatførte drøftelse nogensinde i fondsbestyrelsen om investeringsstrategien. Hidtil havde fonden overvejende placeret sine frie midler i obligationer og pantebreve m.m., men nu besluttedes det at investere en væsentlig større andel af formuen i aktier og få sagkyndig rådgivning. I begyndelsen af 1989 indgik Lundbeckfonden derfor aftale med Gudme Raaschou Bankaktieselskab om investeringsrådgivning og i 1994 med Lazard Brothers Ltd. om administration af fondens europæiske aktier uden for Danmark, mens øvrige udenlandske værdipapirer placeredes i udenlandske investeringsfonde.

Samtidig med implementeringen af en mere aktiv og professionaliseret investeringspolitik foretog Lundbeckfonden igen et virksomhedskøb – det første siden ALK – da man i 1989 erhvervede stemmemajoriteten i det børsnoterede Chr. Hansen Holding A/S. Igen gjorde personlige relationer sig gældende, og med købet vendte ALK i øvrigt tilbage til Lundbeckfonden, da det netop var Chr. Hansen, man i 1979 havde solgt virksomheden til.

Købet fremkaldte avisoverskriften ”En slumrende milliardfond bliver aktiv investor” som et sigende udtryk for Lundbeckfondens nye investeringspolitik. Biotek-projektet i 1991 med det planlagte holdingselskab BIODAN og efterfølgende børsnotering viste, at man havde appetit på mere, om end det hele faldt på gulvet, da Harboe-familien ikke var villig til at afgive kontrollen over DAKO.

Ud over implementeringen af den nye investeringsstrategi og erhvervelsen af Chr. Hansen Holding understøttede Lundbeckfonden fra 1987 og ti år

frem Lundbecks vækst og hele udvikling ved ikke at udtage udbytte, eller kun et beskedent udbytte, fra virksomheden, der investerede kraftigt baseret på præparatet Cipramils internationale succes. I 1997 var det imidlertid slut med den lempelige udbyttepolitik, og samtidig modnedes årelange overvejelser om en børsnotering af Lundbeck, der gennemførtes juni 1999.

Formålet med børsnoteringen var en økonomisk understøttelse af Lundbecks vækst og hele udvikling, men også at øge Lundbeckfondens frie midler med henblik på at styrke investeringsvirksomheden og opnå en risikospredning af formuen. Børsnoteringen blev i slutningen af 1999 fulgt af oprettelsen af et holdingselskab, Lundbeckfond Invest A/S, placeret mellem Lundbeckfonden og dens selskaber, så investerings- og uddelingsaktiviteterne principielt blev adskilt.

For Lundbeckfonden betød børsnoteringen, at man som kontrollerende majoritetsaktionær nu også skulle tage hensyn til andre aktionærer i Lundbeck. En tilsvarende situation havde for så vidt eksisteret i forhold til Chr. Hansen Holding siden overtagelsen af dette selskab, men nu blev problemstillingen aktualiseret på en helt ny måde.

Der har altid eksisteret et særligt forhold mellem Lundbeckfonden og Lundbeck og dermed mellem ejer og virksomhed. Det havde så tidligt som i 1971 affødt en diskussion i fondsbestyrelsen om, hvorvidt der burde tilstræbes et personsammenfald i sammensætningen af de to bestyrelser, hvilket der dog var flertal imod.

Diskussionen om forholdet mellem fonden og selskabet kom op igen i begyndelsen af 1990'erne efter overtagelsen af Chr. Hansen Holding, da medarbejderrepræsentanterne fandt, at der måtte være forskel på ejerskabet af Lundbeck og af andre selskaber, hvor sidstnævnte måtte betragtes som strategiske investeringer og ikke som ligestillede med Lundbeck. I kølvandet herpå opstod i 1995 en diskussion i fondsbestyrelsen om hensigtsmæssigheden af et sammenfald i formandskabet i Lundbeckfonden og Lundbeck, hvilket et flertal dog viste sig at være imod.

Begge diskussioner var fremkaldt af Lundbeckfondens rolle som kontrollerende aktionær af både Lundbeck og Chr. Hansen Holding. Med børsnoteringen af Lundbeck aktualiseredes diskussionen af hensyn til de andre aktionærer i både Lundbeck og Chr. Hansen, hvilket resulterede i, at fonden i

årsberetningen for 1999 definerede sin egen rolle som værende ”aktiv investor” og ”kontrollerende aktionær”, der ville støtte begge selskabers vækst og udvikling til fordel for også de øvrige aktionærer.

Selvom Lundbeckfondens fundats stadig tillagde forholdet til Lundbeck en særlig vægt, ligestillede man nu de to selskaber og deres øvrige aktionærer, og i årsberetningen for 1999 offentliggjorde fondsbestyrelsen sine kriterier for sammensætningen af de to bestyrelser, herunder fondens repræsentation, og forventningerne til medlemmerne og deres kompetencer.

Den større bevidsthed om rollen som aktiv ejer med fokus på værdiskabelse kom til udtryk i overvejelserne fra 2001 om at opsplitte Chr. Hansen Holding, hvilket førte til frasalget i 2005 af ingrediensdelen og bibeholdelsen af ejerskabet af ALK.

I kølvandet herpå udarbejdede Lundbeckfonden for første gang et regelsæt om ”Fondens ledelse og Corporate Governance” baseret på et armslængdeprincip til de selskaber, man kontrollerede. Regelsættet blev offentliggjort i årsberetningen for 2006 og løbende udviklet de kommende år. Samtidig styrkedes fondsbestyrelsen og dens arbejde gennem indførelse af obligatoriske treårige selvevalueringer.

Betydningen af corporate governance-regelsættet aktualiseredes, da Lundbeckfonden over to omgange i 2010 og 2011 erhvervede en kontrollerende ejerandel i Falck A/S. I modsætning til de tidligere overtagelser af henholdsvis ALK og Chr. Hansen var udgangspunktet denne gang ikke personlige relationer, men et målrettet ønske om at tilføre fonden ”et tredje ben”, hvor flere alternativer var i spil. Den afgørende kontakt etableredes af fondens direktør, som tidligere havde været bestyrelsesmedlem i Falck.

Disse år blev også startskuddet til udviklingen af fondens interne aktiviteter. En ny type af investeringer i virksomheder etableredes således med oprettelsen i efteråret 2009 af Lundbeckfond Ventures, der ikke alene investerer i life science-selskaber, men også understøtter ledelsen i disse.

Uddelingspolitisk anslog Lundbeckfonden nye strenge, da man dels i 1999 besluttede at oprette fem femårige Lundbeckfond-professorater, dels i 2001 begyndte målrettet at støtte yngre forskere under 40 år med oprettelsen af en særlig hæderspris til denne gruppe, efterfulgt året efter af den første uddeling af Lundbeckfondens Talentpris til unge forskere under 30 år. Donatio-

nerne var led i en generel vækst i de årlige donationer, som i 2004 nåede 92 mio. kroner.

I 2005 øgedes uddelingerne markant til 222 mio. kroner, og stigningerne fortsatte, til der i 2011 uddeltes godt 500 mio. kroner, hvorefter niveauet stabiliseredes. En medvirkende årsag var oprettelsen af i alt 15 Lundbeckfonden Forskningscentre i årene 2005-2009, hvorefter man satte øget fokus på støtte til yngre forskere, bl.a. gennem oprettelse af Junior Group Leader Fellowships.

Udviklingen betød, at der opstod et behov for en styrkelse og professionalisering af uddelingspolitikken, og i 2002 oprettedes en stilling som forskningschef, der tre år senere suppleredes med en assisterende forskningschef. I 2006 indførtes et elektronisk ansøgningssystem, og året efter oprettedes en rådgivende bedømmelseskomité med et flertal af eksterne eksperter for at sikre en både fagkyndig og uvildig bedømmelse på højeste niveau.

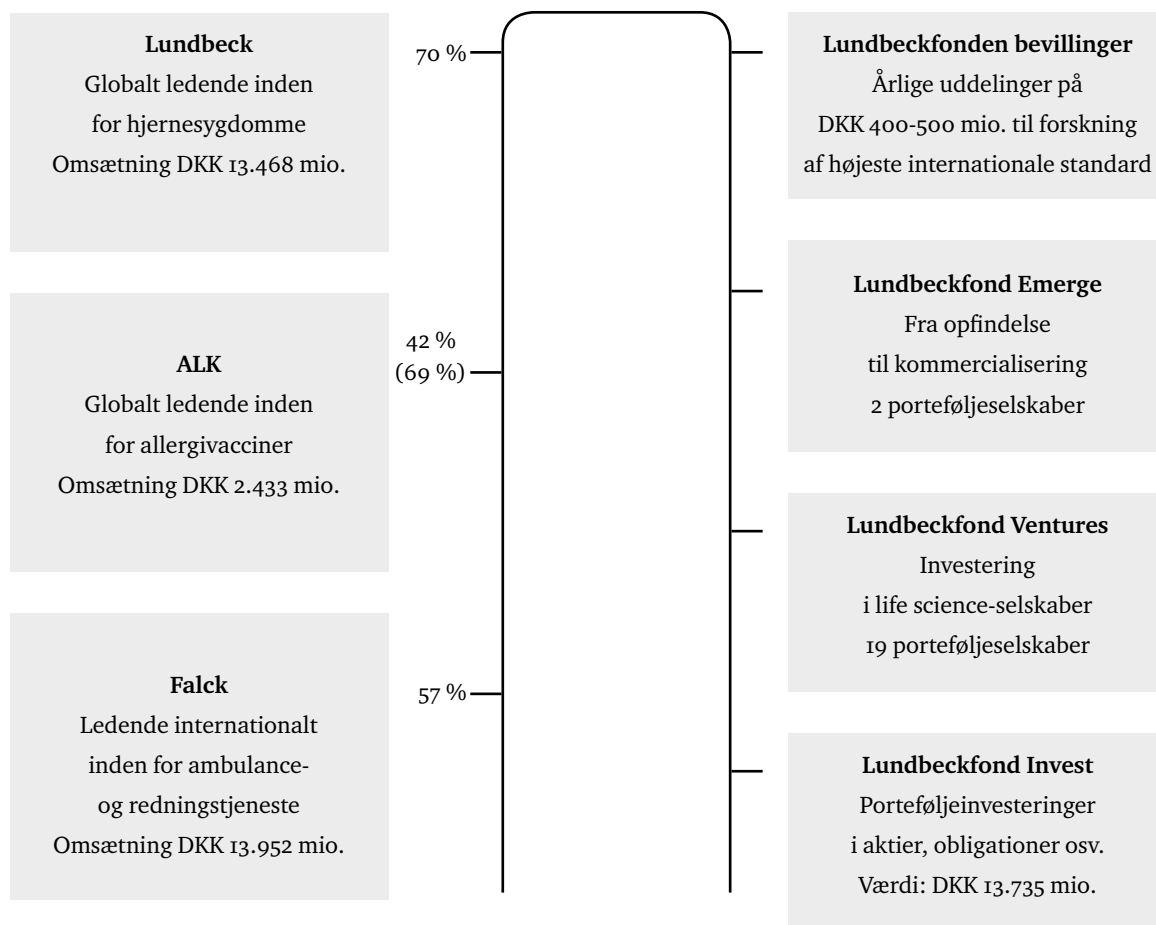
Også uddelingen fra 2011 af The Brain Prize sker efter indstilling fra en uafhængig, international bedømmelseskomité, idet uafhængigheden af både Lundbeck og Lundbeckfonden yderligere markeres ved, at prisen uddeles af en selvstændig fond med egen bestyrelse.

Den første uddeling af The Brain Prize faldt sammen med endnu et strategiskift i både investerings- og uddelingspolitikken. På investeringssiden gennemførtes i 2011 en nyordning, så fonden i markant højere grad begyndte at placere sine frie midler i aktier samt lån og kredit, og samtidig begyndte man selv at overtage en stadig større del af formueforvaltningen.

På uddelingssiden betød strategiskiftet, at Lundbeckfonden fremover ydede tre hovedtyper af forskningsstøtte: dels bottom up-projekter efter indsendt ansøgning, dels støtte til yngre forskere og endelig strategiske forskningsprojekter. I 2012 tog man yderligere et nyt område op, nemlig forskningsformidling og undervisning. Endelig oprettedes i 2012 *seed investment*-enheden Lundbeckfond Emerge i grænselandet mellem uddeling og investering.

Lundbeckfondens investerings- og uddelingspolitik har således været under stadig forandring gennem fondens 60-årige liv, og det vil den utvivlsomt også være i fremtiden. Kernen i uddelingspolitikken er dog stadig støtte til lægevidenskaben, der udgør den bærende tråd tilbage til de første uddelinger i 1962.

Oversigt over Lundbeckfonden

Note: Lundbeckfonden ejer 42% af aktiekapitalen og 69% af stemmerne i ALK, når stemmeandelen er trukket fra.

Men ikke kun Lundbeckfonden har forandret sig, det har omverdenen og dens interesse for fondes investerings- og uddelingsaktiviteter også. De senere år har der således været voksende opmærksomhed om forskningens integritet både internationalt og i Danmark, hvor Uddannelses- og Forskningsministeriet i november 2014 offentliggjorde en Danish Code of Conduct for Research Integrity – Danmarks første nationale retningslinjer for god videnskabelig praksis.

Formålet med en national adfærdskodeks var og er at sikre troværdighed, integritet og dermed kvalitet i forskningen gennem fælles principper og standarder for god videnskabelig praksis. De bærende principper for retningslinjerne er redelighed, transparens og ansvarlighed, og de omfatter seks standarder for god videnskabelig praksis inden for forskningsplanlægning og forskningsledelse, håndtering af data, publicering og kommunikation, forfatterskab, forskningssamarbejde og interessekonflikter.

Forud var gået en høringsproces, hvor også Lundbeckfonden indsendte høringssvar og udtrykte generel støtte til forslaget og dets intentioner. Lundbeckfonden udøver ikke selv forskning, men efterlevede allerede i alt væsentligt retningslinjerne i den forstand, at man i sin uddelingspolitik lagde og lægger vægt på, at modtagerne af donationer lever op til god videnskabelig praksis, ligesom fonden er helt åben omkring sine bevillinger, og hvem de tilfalder. I sit høringssvar anførte Lundbeckfonden da også, at det kunne overvejes at nævne eksterne bevillingsgiveres rolle og ansvar i forskningsprocessen, da det ville give øget transparens.

Adfærdskodekset er ikke et juridisk bindende dokument, men intentionen var og er, at det skal blive et fælles grundlag for dansk forskning ved, at universiteterne og andre forskningsinstitutioner, forskningsrådssystemet, fonde og virksomheder tilslutter sig og implementerer det, hvilket Lundbeckfonden da også har besluttet at gøre.

Også fondes erhvervsvirksomhed har påkaldt sig stigende opmærksomhed ikke mindst i Danmark, hvor fondsejerskab af virksomheder er udbredt. Forbundet med de seneste års fokus på god virksomhedsledelse, corporate governance, kom der også øget opmærksomhed om god fondsledelse. Det førte i december 2012 til offentliggørelse af Erhvervsfundsudvalgets rapport om fremtidens regulering af erhvervsdrivende fonde, der bl.a. indeholder et

forslag om ”Anbefalinger for god fondsledelse” omfattende 16 konkrete anbefalinger.

I forlængelse af rapporten sendte Erhvervs- og Vækstministeriet i juli 2013 et udkast til forslag til en ny lov om erhvervsdrivende fonde i høring. Resultatet blev vedtagelsen i juni 2014 af en ny lov om erhvervsdrivende fonde. Med inspiration fra anbefalingerne om god selskabsledelse blev der den 1. oktober 2014 nedsat en komité for god fondsledelse, som herefter har udfærdiget anbefalinger om god fondsledelse af erhvervsdrivende fonde.

For Lundbeckfonden har hverken lovforslaget eller anbefalingerne haft nævneværdige konsekvenser i relation til corporate governance, idet fonden allerede i alt væsentligt lever op til anbefalingerne. Anbefalingerne vedrørende bestyrelsens sammensætning, medlemmernes kompetencer og løbende evalueringer og vurderinger af disse m.m. har Lundbeckfonden således praktiseret siden 2006, og det samme gælder anbefalinger vedrørende bestyrelserne i fondens datterselskaber. Også anbefalingen om at oplyse bestyrelsesmedlemmernes og direktionens individuelle vederlag lever Lundbeckfonden op til, idet man allerede offentliggør alle vederlag, som de måtte have fra andre tilsvarende hverv inden for koncernen.

Også spørgsmålet om Corporate Social Responsibility, CSR, er indeholdt i Erhvervsfundsudvalgets rapport, om end uden direkte anbefalinger. Det fremhæves dog, at fonde, der driver erhvervsvirksomhed, bør overveje FN's 10 Global Compact-principper om menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og antikorrupcion, som Lundbeckfonden allerede har tilsluttet sig.

Både når det gælder transparens og god videnskabelig praksis i forbindelse med uddelingspolitikken og god fondsledelse i almindelighed og i forhold til den erhvervmæssige virksomhed har Lundbeckfonden således været på forkant med udviklingen. Det er en position, der ikke mindst er opnået gennem de seneste 10-15 års professionalisering af hele fondens virke, men som har dybe rødder i fondens 60-årige historie, hvor grundlaget for nutidens principper og praksis blev lagt.

FORMÆND OG DIREKTØRER I LUNDBECKFONDEN

Bestyrelsesformænd

Grete Lundbeck 4. marts 1954 – 17. august 1965
Stifter og livsvarig formand. Dør 17. august 1965.

Erik Birger Christensen 20. september 1965 – 31. december 1973
Fundatsbestemt formand, ikke valgt.

Børge Sørensen 1. januar 1974 – 23. marts 1979
Fundatsbestemt formand, ikke valgt. Dør 23. marts 1979.

Aage Kann Rasmussen 7. maj 1979 – 8. august 1979
Konstitueret til næste årsmøde.

Olaf Thrane 8. august 1979 – 27. april 1982
Den første valgte formand.

Per Søltøft 27. april 1982 – 13. maj 1987

Niels Harboe 13. maj 1987 – 4. juni 1993

Torben Grandt 4. juni 1993 – 1. juni 1995

Sven Dyrlov Madsen 1. juni 1995 – 27. november 2003
Dør 27. november 2003.

Arne V. Jensen 11. december 2003 – 28. maj 2008
Konstitueret og derefter valgt.

Mogens Bundgaard-Nielsen 28. maj 2008 – 30. maj 2011

Mikael Rørth 30. maj 2011 – 2. maj 2012

Jørgen Huno Rasmussen 2. maj 2012 –

Forretningsførere og direktører i Lundbeckfonden

Stillingen som forretningsfører i Lundbeckfonden oprettes med vedtagelsen af en ny fundats 28. april 1964. Første gang, der sættes navn på posten, er 20. september 1965, hvor Erik Birger Christensen udpeges, samtidig med at han vælges som bestyrelsesformand. Efter alt at dømme har han været en art fungerende forretningsfører siden fondens ikrafttræden.

Erik Birger Christensen	20. september 1965 – 31. december 1978
-------------------------	--

Holger Byfeldt	7. maj 1979 – 30. juni 1984
----------------	-----------------------------

Hans Byfeldt	1. juni 1984 – 23. februar 1987
--------------	---------------------------------

*Bestyrelsen beslutter 23. februar 1987,
at samarbejdet øjeblikkeligt ophører.*

Herefter ophører stillingen som forretningsfører, og i stedet ansættes fremover en direktør.

Poul A. Christensen	15. maj 1987 – 31. december 1999
---------------------	----------------------------------

Steen Hemmingsen	1. januar 2000 – 31. maj 2011
------------------	-------------------------------

Christian Dyvig	1. juni 2011 – 31. august 2014
-----------------	--------------------------------

Lene Skole	1. september 2014 –
------------	---------------------

STRATEGISKE BEVILLINGER TIL LUNDBECKFONDENS FORSKNINGSCENTRE

Projekt (projektleder)	DKK mio.	Bevillingsperiode(r)	Beskrivelse
LUCENS – The Lundbeck Foundation Centre for Neurovascular Signaling. (Professor Jes Olesen, Glostrup Hospital)	30 + 6 + 12	2005-2009, 2010, 2011-2012	Centrets formål er at undersøge, hvordan hjernens blodkars diameter og blodgennemstrømning reguleres af de nerver, som ender i væggen af blodkarrene. Disse studier foretages i eksperimentelle dyremodeller og hos patienter med migræne, slagtilfælde og skizofreni.
CIMBI – The Lundbeck Foundation Centre for Integrated Molecular Brain Imaging. (Professor Gitte Moos Knudsen, Rigshospitalet)	40 + 8 + 32	2005-2009, 2010, 2011-2015	Centret beskæftiger sig med grundlæggende spørgsmål vedrørende forskelle i adfærd og personlighed hos det raske menneske. Det sker ved at koble viden fra avancerede hjerneskanninger med markører for genetiske og biokemiske forhold og psykologiske mål for adfærd og personlighed. Projektet har perspektiver, der rækker ind i psykiatrien.
MIND – The Lundbeck Foundation Centre for Membrane-receptors in Neuronal Disease. (Professor Anders Nykjær og professor Claus Munck Petersen, begge Aarhus Universitet)	50 + 10 + 40	2005-2009, 2010, 2011-2015	Centret er grundvidenskabeligt og fokuserer på to nye proteinstoffer. Proteinstofferne findes i nervecellemembranerne i den menneskelige hjerne og er involveret i en række funktioner, som har stor betydning for bl.a. nervecellers overlevelsessevne, vores opfattelse af smerte og udviklingen af celledød i forbindelse med nerveskader og Alzheimers demenssygdom.
CAMD – The Lundbeck Foundation Centre for Atomic-scale Materials Design. (Professor Jens K. Nørskov, DTU (nu Stanford University))	25	2006-2010	Centret danner rammen om en international forskningsindsats rettet mod at udvikle de teorier og computerprogrammer, der vil gøre det muligt at forudsige, hvordan et materiale skal opbygges atom for atom for at have bestemte egenskaber. Dette sker med formålet om at kunne designe materialer med bestemte egenskaber ud fra en kvantefysisk beskrivelse af deres mindste bestanddele.
LCTC – The Lundbeck Foundation Centre for Theoretical Chemistry. (Professor Poul Jørgensen, Aarhus Universitet)	20	2006-2010	Lundbeckfondcentrets arbejde knytter an til de seneste års teoretiske og eksperimentelle aktiviteter inden for kontrol, design og anvendelser af atomer på fundamentalt kvantemekanisk niveau.
LCT – The Lundbeck Foundation Theoretical Centre for Quantum System Research. (Professor Klaus Mølmer, Aarhus Universitet)	20	2006-2010	Centrets forskning har til formål at udvikle kvantemekaniske teorier og beregningsmetoder, som kan anvendes på både små og store molekulære systemer.

Projekt (projektleder)	DKK mio.	Bevillingsperiode(r)	Beskrivelse
LUCAMP – The Lundbeck Foundation Centre for Applied Medical Genomics in Personalized Disease Protection. (Professor Oluf Borbye Pedersen, Københavns Universitet)	60	2007-2011	Centret forener ni førende forskningsgrupper fra Steno Diabetes Center i Gentofte og tre danske universiteter med ledende forskere fra Beijing Genomics Institute. Formålet er at kortlægge 'programmeringsfejl' i den menneskelige arvemasse, hvilket på sigt kan bidrage til forebyggelse og bedre behandling af tidligt indsættende hjerte-kar-sygdom.
COPSAC – The Lundbeck Foundation Centre for Copenhagen Studies on Asthma in Childhood. (Professor Hans Bisgaard, Københavns Universitet)	20	2007-2011	COPSAC undersøger sammenhængene mellem arv, miljø og astma samt allergi og eksem. Blandt andet undersøges det, om særlige bakterier i luftvejene hos spædbørn kan være med til at udløse astma, og om bakterierne eventuelt kan bekæmpes med probiotika, f.eks. ganske almindelige mælkesyrebakterier.
CETAME – The Lundbeck Foundation Centre for Translational Medicine. (Professor Torben Ørntoft, Aarhus Universitet)	20	2007-2011	CETAME undersøger molekyllære markører inden for de større kræftdiagnoser; nemlig blære-, tyktarms-, lunge-, prostata- og brystkræft. På længere sigt skal den enkelte cancerpatients markørprofil kunne bidrage til en mere individualiseret cancerbehandling og patientrådgivning.
CINS – The Lundbeck Foundation Centre for Clinical Intervention and Neuropsychiatric Schizophrenia Research. (Professor Birte Glenthøj, Københavns Universitetshospital)	30,5 + 30	2008-2012 & 2013-2017	CINS er et multidisciplinært forskningscenter, hvis hovedformål er at bidrage med viden, der på sigt vil kunne føre til bedre og mere målrettet behandling af sygdommen skizofreni. Dette opnås bl.a. gennem en kortlægning af sammenhængen mellem forstyrrelser i aktiviteten i tre af hjernens transmittersystemer hos patienter med skizofreni.
Fast Track – The Lundbeck Foundation Centre for Fast-Track Pain and Risk Free Hip and Knee Arthroplasty. (Klinisk professor Henrik Kehlet, Københavns Universitet og klinisk professor Kjeld Søballe, Aarhus Universitet)	34,6	2008-2012	Centrets forskning er fokuseret på optimering af det accelererede patientforløb efter indsættelse af kunstigt hofte- og knæled. Der bliver specifikt fokuseret på optimering af smertebehandling, patienternes behov for blodtransfusion, effekt af fysioterapi, den bedst mulige behandling til forebyggelse af blodpropper og sikkerhedsmonitorering. Målet er, at hospitalsindlæggelser ved indsættelse af kunstige knæ og hofter kan reduceres til 1-2 dage i et forløb med samtidig forbedring af patienttilfredsheden og reduktion i antallet af komplikationer.

Projekt (projektleder)	DKK mio.	Bevillingsperiode(r)	Beskrivelse
CIRRO – The Lundbeck Foundation Centre for Interventional Research in Radiation Oncology. (Professor Jens Overgaard og klinisk professor Cai Grau, begge Aarhus Universitet)	29,9	2008-2012	Projektet fokuserer på etableringen af en national platform for forskning i brugen af radioterapi til behandling af kræftpatienter og centret påtager sig at samle alle danske kræftafdelinger, som giver strålebehandling, således at større forsøg med nye behandlinger kan sættes op, ligesom implementeringen af nye projektbaserede behandlingsformer vil kunne ske ensartet på alle afdelinger.
NanoCan – The Lundbeck Foundation Nanomedicine Research for Cancer Stem Cell Targeting Therapeutics. (Professor Jan Mollenhauer, Syddansk Universitet)	35	2009-2013	Centrets forskning kombinerer kræfter inden for nanoteknologi, molekylær biologi, kræft og stamcelleforskning. Centrets overordnede formål er at udvikle intelligente nanolægemidler mod brystkræft ved at etablere behandling, der særligt retter sig mod cancerstamceller. Nanolægemidlerne skal kunne registrere, om en celle er en cancerstamcelle eller en normal vævsstamcelle, og kun kunne dræbe cancerstamcellerne.
CBN – The Lundbeck Foundation Centre for Biomembranes in Nanomedicine. (Professor Ulrik Gether og lektor Dimitrios Stamou, begge Københavns Universitet)	34	2009-2013	Centret studerer de basale biologiske processer, der foregår i cellens ydre barriere, cellemembranen, og som ligger til grund for cellers evne til at kommunikere med hinanden ved overførsel af kemiske signaler. I den forbindelse undersøges nye nanoskala-teknologier til at studere membranprocesserne helt ned på enkeltmolekylniveau.
LUNA – The Lundbeck Foundation Nanomedicine Centre for Individualized Management of Tissue Damage and Regeneration. (Professor Allan Flyvbjerg og professor Jørgen Kjems, begge Aarhus Universitet)	30	2009-2013	Centrets centrale hypotese er, at hjerte-kar-sygdomme og sygdomme i bevægeapparatet skyldes en ubalance mellem sygdomsudløst vævsskade og kroppens naturlige evne til at reparere eller genopbygge ødelagt væv. Projekterne har til formål at påvise de centrale mekanismer, som forårsager sygdommene, og udvikle teknikker, som kan genoprette denne balance og stimulere vævsreparation.
ContAct – Mapping, Modulation & Modeling the Control of Actions. (Professor Hartwig Siebner, Hvidovre Hospital)	25	2010-2014	Projektet kortlægger informationsbearbejdningen i den menneskelige hjerne, når man udtænker, planlægger og udfører en bestemt handling, f.eks. at skrive en e-mail. Herigennem kan det undersøges, hvordan informationsbearbejdningen i hjernen er forstyrret ved sygdomme som blandt andre Parkinsons og apopleksi.
TCSTST – Targeting cerebrovascular signal transduction in stroke treatment. (Professor Lars Edvinsson, Glostrup Hospital)	25	2010-2014	Hovedfokus for centret er at undersøge, hvordan signaler fra receptorerne i hjernens blodkar kan blokeres, så hjernens blodgennemstrømning kan bedres, og omfanget af hjerneskade efter slagtilfælde kan mindskes.

Projekt (projektleder)	DKK mio.	Bevillingsperiode(r)	Beskrivelse
iPSYCH – The Lundbeck Foundation Initiative for Integrative Psychiatric Research. (Professor Preben Bo Mortensen, Aarhus Universitet)	121 + 120	2012-2014 & 2015-2017	Centret danner ramme om et samarbejde med bl.a. Statens Serum Institut, Beijing Genomics Institute, deCODE Genetics fra Island samt den færøske biobank. I projektet afdækkes de biologiske sygdomsmekanismer bag udviklingen af psykisk sygdom, og med den nye viden vil iPSYCH bidrage til grundlaget for en bedre behandling og forebyggelse af alvorlig psykisk sygdom.
EMBL/DANDRITE – The Danish Research Institute of Translational Neuroscience. (Professor Poul Nissen, Aarhus Universitet)	60	2013-2017	Projektet fokuserer på de signalveje i hjernen, der har betydning for menneskets livsprocesser og særligt for neurologiske og psykiatriske lidelser. I særdeleshed undersøges det, hvordan mønstre opstår i kommunikationen mellem hjernens enheder, hvad der går galt i den kommunikation i tilfælde af sygdom, og hvordan der kan udvikles lægemidler og behandlingsmetoder til gavn for patienterne.
RESCueH. (Professor Bent Nielsen og projektdirektør Anette Søgaard Nielsen, begge Syddansk Universitet)	44	2013-2017	Centret fokuserer på alkoholafhængighed og ikke-medicinsk behandling af alkoholmisbrug. Omkring 140.000 danskere er afhængige af alkohol, men kun 7.000-10.000 er i behandling i løbet af et år. Samtidig er tilbagefaldsraten høj blandt dem, der fuldfører behandlingen. Centrets formål er at udvikle og beskrive evidensbaserede ikke-medicinske behandlingsmetoder til denne patientgruppe.
MEPRICA – Mental Health in Primary Care. (Professor Mogens Vestergaard, Aarhus Universitet)	16	2013-2017	Formålet med centret er at undersøge, hvilken diagnose og behandling patienter med samtidige fysiske og psykiske lidelser får hos deres praktiserende læge – og at udvikle metoder til at gøre behandlingen af fysisk sygdom hos denne patientgruppe bedre. Fysiske sygdomme er ofte underbehandlede, når de optræder sammen med psykisk sygdom. Tre ud af fire patienter med depression, angst eller svær psykisk sygdom lider også af én eller flere fysiske sygdomme som diabetes, astma eller forhøjet blodtryk.
BBB – Blood-Brain-Barrier. (Klinisk professor Martin Lauritzen, Københavns Universitet)	40	2014-2016	Projektets sigte er at øge den basale viden om, hvordan blod-hjerne-barrieren virker og påvirkes. Samtidig er der fokus på at finde transportveje for lægemiddelstoffer gennem blod-hjerne-barrieren. Barrieren beskytter hjernen så effektivt, at det er problematisk at få lægemiddelstoffer ind, når man vil behandle f.eks. hjernekræft, demens eller Parkinsons sygdom. 95 procent af alle testede lægemiddelstoffer til behandling af lidelser i hjernen fejler, fordi de ikke kan passere blod-hjerne-barrieren.

Projekt (projektleder)	DKK mio.	Bevillingsperiode(r)	Beskrivelse
DanFunD – The Danish Study on Functional Somatic Disorders. (Klinisk professor Torben Jørgensen, Glostrup Hospital)	11,5	2013-2017	Projektet er en befolkningsundersøgelse med fokus på identifikation af biologiske årsager til såkaldt funktionelle lidelser, f.eks. sygdomme som kroniske smerter (fibromyalgi), kronisk træthedssyndrom, kroniske piskesmældssmerter, irriteret tyktarm, samt duft- og kemikalieoverfølsomhed. Projektet skal bl.a. finde årsagerne til, at så mange udvikler kroniske smerte- og træthedsbetingede lidelser.
PROCRIN – Program for Clinical Research Infrastructure. (Klinisk professor Henrik Toft Sørensen, Aarhus Universitet og adm. direktør Adam Wolf, Danske Regioner)	25	2015-2016	Formålet med PROCRIN er at øge kvaliteten af patientbehandling og -sikkerhed i Danmark gennem etablering af et nationalt infrastrukturprogram, hvis mål er at styrke kvaliteten af dansk klinisk forskning og understøtte øget brug af sundhedsdata i klinikken. Dette skal bl.a. ske ved at øge kvaliteten af indrapporterede kliniske data. Der vil ligeledes være fokus på datatilgængeligheden for forskere med godkendte forskningsprojekter.
RIMMI – Regional Immune Modulation of Mucosal Inflammation. (Professor William Agace, Danmark Tekniske Universitet)	45	2014-2018	Formålet med projektet er at kortlægge de immunologiske mekanismer, der finder sted i tarmenes slimhinder i forbindelse med sygdommene colitis ulcerosa og Crohns sygdom. Projektet vil afdække, hvilke immunologiske processer, der starter sygdommene, og hvilke processer der er med til at vedligeholde dem, hos dyr og mennesker. En detaljeret forståelse af dette vil skabe mulighed for udvikling af medicin, der kan gribe ind på lokalt niveau i tarmen og dermed undgå at gribe ind i kroppens generelle immunforsvar.

MODTAGERE AF LUNDBECKFONDENS ÅRLIGE FORSKNINGSPRIS

P.V. Petersen-Prisen

- 1987 *Direktør, cand.polyt.* P.V. Petersen
1988 *Professor, dr.med. et h.c.* Mogens Schou
1989 *Professor, dr.pharm.* Povl Krogsgaard-Larsen
1990 *Professor, dr.med. et dr.scient.* Erik Strömngren
1991 *Professor, med.dr.* Lars-Inge Larsson
1992 Ingen uddeling
1993 *Professor, med.dr.* Carl-Gerhard Gottfries

Fra uddelingen i 1994 skiftede prisen titel til **Lundbeckfondens Forskerpris**

- 1994 *Forskningsrådsprofessor, overlæge dr.med. et h.c.* Niels A. Lassen
1995 *Professor, med.dr. h.c., dr.pharm. h.c., p.p.* Arvid Carlsson
1996 *Professor, dr.med.* Per Andersen
1997 *Professor, dr.scient.* Peter E. Nielsen
1998 *Professor, dr.med.* Thue W. Schwartz
1999 *Professor, med.dr.* Lars Farde
2000 *Professor, dr.scient.* Karl Anker Jørgensen

Fra uddelingen i 2001 skiftede prisen titel til **Lundbeckfondens Nordiske Forskerpris**

- 2001 *Professor, dr.med.* Keld Danø
2002 *Professor, dr.med. et. ph.d.* Kri Alitalo
2003 *Professor, overlæge dr.med.* Olaf Paulson
2004 *Professor, ph.d.* Matthias Mann
2005 *Professor, ph.d.* Ole Petter Ottersen og
professor ph.d. Jon Storm-Mathiesen
2006 *Professor, dr.med. et dr.scient.* Jens F. Rehfeld
2007 *Professor, med.dr. et dr.hc.* Anders Björklund
2008 *Professor, overlæge dr.med.* Niels Erik Skakkebæk
2009 *Professor, ph.d.* Mart Saarma
2010 *Professor, dr.med.* Jes Olesen

Efter 2010 uddeltes Lundbeckfondens Nordiske Forskerpris ikke mere. I stedet indstiftedes en ny pris, **The Brain Prize**, der uddeltes første gang i 2011

- 2011 *Professor György Buzsáki, director Péter Somogyi og director Tamás Freund*
- 2012 *Professor Christine Petit og professor Karen Steel*
- 2013 *Professor Ernst Bamberg, professor Edward Boyden, professor Karl Deisseroth, professor Peter Hegemann, professor Gero Miesenböck og professor Georg Nagel*
- 2014 *Professor Stanislas Dehaene, professor Giacomo Rizzolatti og professor Trevor Robbins*

NAVNEREGISTER

A

Agace, William 154
Agger, Mette Kirstine 122-23
Andersen, Thorkild 134
Antorini, Christine 158
Arnt, Jørn 85
Ashina, Messoud 154
Askgaard Olsen, C.E. 40
Axelsen, Nils 56, 91-92, 94, 119, 136-37,
142-44

B

Barkat, Tania Rinaldi 141
Bech Hansen, Egon 85
Birch Sørensen, Peter 65
Bjerre-Nielsen, Søren 91
Bjerrum, Jannik 29, 55
Bjørklund, Anders 137
Bols, Mikael 131
Bruun, Kirsten 52
Bundgaard, Hans 57, 61
Bundgaard-Nielsen, Mogens 125, 137, 139-
40, 143, 147
Busekist, Torben 65
Buus Larsen, Jørgen 81
Byfeldt, Hans 52, 56
Byfeldt, Holger 19, 36-37, 40, 48

C

Carlsson, Arvid 32, 96
Christensen, A.V. 57
Christensen, Erik Birger 11, 13-24, 27-29, 32-
33, 35-36, 44, 46, 162
Christensen, Poul A. 56, 75, 77

D

Dybdahl, Vagn 46
Dyrløv Madsen, Sven 55, 77-78, 80, 82-83,
89, 92, 94, 102-104, 115-16, 118
Dyvig, Christian 115, 147-48

E

Ebbesen, Peter 44
Ehlers, Knud 19, 24, 28, 40, 50
Elling, Christian E. 155-56
Engel, Anne-Marie 133, 139
Engel, Steen 41, 75

F

Falck Hansen, Jacob 132
Fejerskov, Ole 135
Fog, Rasmus 61
From, Bertil 121, 124
Frøkjær, Jørgen 137
Frøkjær, Sven 154

G

Goldschmidt, Eduard 11-13, 15, 17
Goldschmidt, Helia 11, 13-15, 19-21
Goldschmidt, Svønn-Erik 20
Gordon, Pontus 141
Grandt, Torben 55, 75-76, 80-81, 91, 93, 118
Gravesen, Suzanne 35-36

H

Hafeli, Urs 154
Hamburger, Bertil 137
Hansen, Thorsten 141
Harboe, Gunnar 78, 163
Harboe, Niels 36, 40-41, 51, 54, 56-58, 60-62,
65, 72, 74-81, 88, 91, 95, 118, 163
Hemmingsen, Steen 111-13, 115-16, 118-19,
121, 124, 126-28, 133, 135, 139, 147-48
Hertz, Henrik 69, 81, 88, 92, 94, 97, 133, 135
Holst, John 55
Hougaard Jensen, Svend Erik 66
Hulgaard, Linda 65
Huno Rasmussen, Jørgen 147
Hvidberg, Eigill 43
Hübner, Oluf 44
Hyttel, John 85

J

Jensen, Arne V. 56, 75-76, 80-81, 83, 89, 91, 94, 101-103, 115-17, 119, 121, 135-36, 140
Jensen, Niels A. 97
Juhl, Erik 133-34, 143
Juhl Nielsen, Erling 92
Jørgensen, Karl Anker 131
Jørgensen, Poul 138

K

Kann Rasmussen, A. 19, 29-30, 33, 39-40, 47-48, 51
Kessing, Lars V. 131
Knudsen, Bjarne 37-38
Komolov, Alexei 132
Krarup, Thorleif 119, 127, 148
Krogsgaard-Larsen, Povl 57, 65, 95-97

L

Larsen, Jens 44
Larsen, Torben 66
Larsson, Lars-Inge 59
Lassen, Jeanette 87-88, 94
Lassen, Niels A. 59-60, 96
Laursen, Karsten 65
Lidegaard, Øjvind 66
Lind, Peter 86
Lindeløv, Flemming 121
Lindved Hansen, Torben 66
Linnemann, Dorte 85-86
Lund, Flemming 45
Lund, Henriette 55
Lundbeck, Grete 11-22, 28, 48, 61, 161
Lundbeck, Hans 11-12
Lundtorp, Svend 66
Løwenstein, Henning 34-38, 44, 85

M

Madsen, Robert 131
Margrethe 2, Dronning 142, 144

Meedom, Tove 43

Moos Knudsen, Gitte 137
Munck Petersen, Claus 137
Müller, Jørn 97
Møller, Erna 135
Møller Pedersen, Kjeld 66
Møllgård, Kjeld 97
Mølner, Klaus 138

N

Nansen, Peter 59, 61
Nielsen, Søren 132
Nielsen, Søren Bo 66
Nielsen, Torben 55, 71, 87-88, 94
Norn, Svend 34, 44
Nowotny, Helga 144
Nykjær, Anders 137
Nyrop, Johan 33
Nyrop, Martin 47
Næssberger, Lennart 96
Nørregaard Jensen, Ole 131
Nørregård-Nielsen, Hans Edvard 96
Nørskov, Jens Kehlet 138

O

Olesen, Jes 137
Ollrik, Helle 36, 38
Oppenheim, Kaj Seth 11, 15, 21, 28, 33
Ottersen, Ole Petter 137

P

Paulsen, Olaf B. 97
Penkowa, Milena 132
Petersen, Ole William 137
Petersen, P.V. 13, 31, 44, 57, 61
Petersen, Troels 157
Petit, Christine 142
Pless, Stephan 141

R

Rafaelsen, Ole 44
Ravn, Jørgen 50
Rold Andersen, Bent 65-66
Rosing, Minik 157
Rørth, Mikael 134, 137, 147, 149

S

Scheele, Marianne 65
Schjørring, Ole 20, 22
Schmidt, Viggo 33
Sherson, Jacob 141
Sjöström, Hans 86
Skole, Lene 148, 150
Skov, Per Stahl 34, 44
Snorrason, Egill 46
Sprunk-Jansen, Erik 90, 101-102
Steel, Karen 142
Steensen, Jens Peter 66
Steiness, Eva 89-92, 95
Søgaard Larsen, Allan 126-27
Søltoft, Per 30, 39-41, 52-53, 55-59, 118
Sørensen, Børge 15, 17-19, 24, 28-30, 36, 38-39, 46, 51
Sørensen, Chr. 11, 15

T

Thrane, Olaf 40, 44, 53
Thueslev, Hans 45-46
Toft Sørensen, Henrik 154

U

Uldall-Hansen, Annelise 41, 75
Ungerstedt, Urban 57

W

Weeke, Bent 34-35, 38, 43-45, 58
Wellendorph, Petrine 141
Wiborg, Ove 97
Willerslev, Eske 154, 157
Wold-Olsen, Per 121
Wolf, Adam 154
Worning, Jørgen 117-18

Z

Zeuthen, Hans 65
Zimmer Rasmussen, Jens 86

Ø

Østergaard, Morten 158

Å

Aamund, Asger 81

NOTER

Fremstillingen bygger helt overvejende på kilder fra Lundbeckfonden og H. Lundbeck A/S's arkiver. Hvor der henvises til andet materiale, fremgår dette af noten.

KAPITEL 1

1. Lundbeckfondens fundats af 29. december 1956.
2. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 5. marts 1957.
3. Ibid.
4. Ibid., 19. november 1958.
5. Ibid., 8. december 1958.
6. Ibid., 4. juli 1962 og 23. april 1963.
7. Ibid.
8. Ibid., 23. april 1963 og 28. april 1964.
9. Ibid., 23. april 1963.
10. Ibid., 28. april 1964 samt Fundats for Lundbeckfonden af 28. april 1964.
11. Ibid., samt 2. december 1968.
12. Ibid., 20. september 1965.
13. Ibid., 12. maj 1966.
14. Ibid.
15. Ibid., 7. marts 1967.
16. Ibid. samt 6. juni 1967.
17. Ibid.
18. Ibid., 16. oktober 1967.
19. Ibid.
20. Ibid.
21. Ibid., 28. november 1967.
22. Ibid., 30. maj 1968. Det halve børsstempel på 78.000 kr. er indregnet undervejs.
23. Forhandlingsprotokol for Fabrikant Edward Goldschmidts Fond, 22. december 1967.
24. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 2. december 1968.
25. Ibid. samt Statusopgørelse over Fond I og Fond II og over samlet fond.

KAPITEL 2

1. Ibid., 29. juni 1969.
2. Ibid., 15. juni og 21. december 1970.
3. Ibid., 25. juni 1971 og 27. maj 1975.
4. Ibid., 19. juli 1971.
5. Ibid.
6. Ibid.
7. Ibid., 2. juli 1975.
8. Lundbecks bestyrelsesprotokol, 25. juni 1971.
9. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 23. juni og 22. november 1973 samt 11. juni 1974.
10. Ibid., 2. juli 1975.
11. Ibid.
12. Ibid.
13. Ibid.
14. Opgørelse i ibid., 4. marts 1976.
15. Ibid., 31. maj 1976.
16. Ibid., 27. maj og 11. december 1975.
17. Ibid., 9. juli 1973.
18. Ibid., 11. juni 1974.
19. Ibid.
20. Ibid., 23. juni 1973 samt 29. marts 1974.
21. Ibid., 29. marts og 6. december 1974 samt 17. januar 1975.
22. Ibid., 27. maj og 11. december 1975.
23. Ibid., 11. december 1975.
24. Ibid. samt 4. marts 1976.
25. For detaljer om ALK's historie henvises til Kurt Jacobsen: Fra Gåsefjer til GRAZAX® – Historien om ALK (2008). Lundbecks ejerskab er beskrevet p. 65-72.
26. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 10. december 1976.
27. Ibid., 9. februar 1977.

28. Ibid., 27. maj 1977.
 29. Ibid., 13. december 1977.
 30. Ibid.
 31. Bjarne Knudsen: Upublicerede erindringer. Kapitel 3: Dr. Bent Weeke – ALK, Diagnoselaboratoriet A/S og Lundbeckfonden, p. 30 ff.
 32. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 7. juli 1978.
 33. Ibid.
 34. Ibid., 11. december 1978.
 35. Bjarne Knudsen: Upublicerede erindringer. Kapitel 3: Dr. Bent Weeke – ALK, Diagnoselaboratoriet A/S og Lundbeckfonden, p. 54.
 36. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 7. maj samt 8. august 1979.
 37. Ibid., 22. juni 1979.
 38. Ibid.
 39. Ibid., 8. august 1979.
 40. Ibid., 16. oktober 1979.
- KAPITEL 3
1. Ibid., 23. juni 1973.
 2. Ibid., 20. september 1973 og 27. juni 1974. Grete Lundbeck havde i fondatsen prioriteret erhvervelse af en ejendom til friboliger for tidligere ansatte eller deres efterlevende ægtefæller, men mulige uheldige skattevirkninger samt et ikke konstateret behov fik fonden til i stedet at stille et beløb, i første omgang på 20.000 kroner, til rådighed for huslejehjælp i portioner på 1.000 kroner.
 3. Ibid., 20. september 1973 samt 29. marts 1974.
 4. Ibid., 6. december 1974.
 5. Ibid., 9. oktober 1975.
 6. Ibid., 4. marts, 6. maj, 31. maj og 10. december 1976.
 7. Ibid., 6. og 31. maj 1976.
 8. Ibid., 4. december 1974 og 10. januar 1975.
 9. Ibid.
 10. Ibid., 12. december 1975, 3. marts og 6. maj 1976 samt 10. december 1976.
 11. Ibid., 4. marts og 10. december 1976.
 12. Ibid., 22. juni 1979.
 13. Ibid., 9. marts 1974 og 10. december 1976.
 14. Ibid., 11. juni 1974, 26. juni og 11. oktober 1975.
 15. Ibid., 11. december 1975.
 16. Opgjort efter opgørelserne i forhandlingsprotokollen. Der er ikke altid overensstemmelse mellem opgørelsen og tidspunktet for beslutningerne om donationer, da sidstnævnte i en række tilfælde først blev "meddelt" det følgende år.
 17. Ibid., 6. december 1974 og 17. januar 1975.
 18. Ibid., 7. juli 1978. Detaljer om de enkelte projekter fremgår af mødereferaterne fra 1977, hvor ansøgningerne kort referedes.
 19. Ibid., 7. juli 1978.
 20. Ibid., 8. august 1979.
 21. Ibid.
 22. Ibid., 7. juli 1978.
 23. Ibid., 7. maj 1979 og 21. april 1980.
 24. Ibid., 21. april 1980.
 25. Ibid., 20. maj 1981.
 26. Ibid., 27. april 1982.
 27. Ibid., 13. maj 1983.
 28. Ibid., 13. maj 1987.
 29. Ibid., 21. januar 1986.
 30. Ibid., 21. januar samt 18. marts 1986.
 31. Ibid., 23. februar og 13. maj 1987.
 32. Ibid.
 33. Ibid., 27. februar 1984.
 34. Ibid., 21. januar 1986.
 35. Ibid., 13. maj 1987.
 36. Ibid.
 37. Ibid., 16. februar 1983 og 26. marts 1985.
 38. Ibid., 14. maj 1985.
 39. Ibid., 2. oktober 1987.

40. Ibid., 8. juni 1988.
 41. Ibid.
 42. Ibid., 13. september 1988.
 43. Ibid., 7. juni 1989.
 44. Oplyst af Niels A. Lassens efterfølger, overlæge, dr.med. Lars Friberg, i mail af 8. maj 2014.
 45. Lundbeckfondens Årsberetning 1987. Det følgende er baseret herpå.
 46. Ibid.
 47. Ibid.
 48. Ibid.
 49. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 16. december 1987.
 50. Lundbeckfondens Årsberetning 1988.
 51. Ibid., 1989.
 52. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 2. oktober 1987.
 53. Ibid.
 54. Ibid., 13. september 1988. Lundbeckfondens Årsberetning 1988 og 1989.
 55. Ibid., 11. maj 1989 og Lundbeckfondens Årsberetning 1990.
 56. Relevante årsberetninger. Om der i 1996 ikke indkom besvarelser, eller om de indkomne ikke blev fundet støtteværdige, fremgår ikke.
- KAPITEL 4
1. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 2. oktober 1987.
 2. Ibid., 16. december 1987.
 3. Ibid.
 4. Ibid., 5. september 1984.
 5. Ibid., 13. februar og 13. maj 1987.
 6. Ibid., 2. oktober 1987.
 7. Ibid., 16. december 1987 og 23. marts 1988.
 8. Ibid., 8. juni 1988.
 9. Ibid., 13. september 1988.
 10. Ibid., 14. december 1988.
 11. Ibid., 6. marts 1989.
 12. Ibid., 7. juni 1989.
 13. Ibid., 6. december 1989.
 14. De respektive årsberetninger. Aktier og obligationer er angivet til anskaffelsespris.
 15. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 20. marts 1990.
 16. Ibid., 11. maj 1989.
 17. Ibid.
 18. Ibid.
 19. Ibid., 12. september 1989.
 20. Ibid.
 21. En forudsætning var, at Lundbeckfondens og -legatet samt Lundbeckfond-kontrollerede selskaber blev omfattet af vedtægterne på linje med Chr. Hansen-descendenter og fonde nævnt i vedtægterne ifm. køb af aktier. Ibid.
 22. Ibid., 25. september og 6. oktober 1989.
 23. Ibid.
 24. Berlingske Tidende, 19. oktober 1989.
 25. Ibid.
 26. Ibid.
 27. Ibid.
 28. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 13. juni og 7. december 1990.
 29. Ibid., 7. december 1990, 2. april 1993 og 16. juni 1997. Netop i forholdet mellem ATP og LD på den ene side og Lundbeckfondens på den anden var der knaster efter fondens overtagelse af kontrollen med Chr. Hansen. Stridspunkterne fremgår ikke af protokollen, men forhandlingerne gik i hårdknude og trak ud, hvilket kan følges i Lundbeckfondens bestyrelsesprotokoller, indtil det 23. september 1991 blev oplyst, at forhandlingerne var "stillet i bero". Ibid., 23. september 1991.
 30. Lundbeckfondens Årsberetning 1989.
 31. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 15. marts 1991.
 32. Ibid.
 33. Ibid., 22. maj 1991. At BIODAN var tiltænkt en børsintroduktion, fremgår af ibid., 10. oktober 1991.

34. Ibid.
35. Ibid., 13. juni 1991.
36. Ibid., 10. oktober og 16. december 1991.
37. Ibid.
38. Ibid.
39. Ibid., 4. juni 1993.
40. Ibid., 16. december 1993 og 1. juni 1995.
41. Ibid., 7. september 1993.
42. Ibid., 1. september 1995.
43. Ibid., 17. marts 1995.
44. Ibid., 1. juni 1995.
45. Ibid. samt 1. september 1995.
46. Ibid.

KAPITEL 5

1. Lundbeckfondens Årsberetning 1989.
2. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 20. marts 1990.
3. Lundbeckfondens Årsberetning 1990.
4. Ibid. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 15. marts 1991. I årsberetningen er dog kun de tre omtalte projekter nævnt i forbindelse med Lundbeck.
5. Ibid.
6. Ibid.
7. Ibid. samt Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 20. marts og 21. september 1991.
8. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 10. oktober 1991.
9. Ibid., 16. december 1991 og 4. december 1992.
10. Ibid., 10. oktober og 16. december 1991.
11. Ibid., 16. december 1991.
12. Ibid., 30. marts 1992.
13. Ibid., 4. september 1992.
14. Ibid.
15. Ibid.
16. Ibid., 9. juni og 4. september 1992.
17. Ibid.
18. Ibid., 4. december 1992.
19. Ibid.
20. Ibid., 2. april 1993.

21. Ibid., 7. september 1993.
22. Ibid.
23. Ibid., 4. december 1992.
24. Ibid., 16. december 1993.
25. Ibid. samt Lundbeckfondens Årsberetning 1993.
26. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 1. juni 1995.
27. Ibid.
28. Ibid.
29. Ibid., 4. december 1992 og 2. april 1993.
30. Ibid., 4. juni 1993.
31. Lundbeckfondens Årsberetning 1993.
32. Ibid.
33. Ibid., 1994.
34. Ibid., 1995 og 1996.
35. Ibid., 1997.
36. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 16. juni 1997.
37. Ibid.
38. Lundbeckfondens Årsberetning 1998.

KAPITEL 6

1. Lundbecks bestyrelsesprotokol, 2. februar 1998. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 27. februar 1998.
2. Fremgår bl.a. af Lundbeck bestyrelsesprotokol, 25. august 1994.
3. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 4. december 1992.
4. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 17. marts 1995. Lundbecks bestyrelsesprotokol 27. marts 1995.
5. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 8. september 1997.
6. Ibid.
7. Ibid.
8. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 4. december 1997. Lundbecks bestyrelsesprotokol, 22. december 1997.
9. Lundbecks bestyrelsesprotokol, 2. februar 1998.
10. Ibid., 14. august 1998.
11. Ibid., 24. november 1998.

12. Ibid., 14. august og 24. november 1998, inklusive bilag. Lundbecks Årsberetning 1998.
13. Bestyrelsesprotokol, 23. september 1998. Lundbecks Årsberetning 1998.
14. Ibid., 8. februar 1999.
15. Ibid., 22. marts 1999.
16. Ibid.
- 17.. Fællesmøde for Lundbeckfondens og Lundbecks bestyrelser, 27. maj 1999.
18. Ibid.
- 19.. Lundbecks bestyrelsesprotokol, 17. juni 1999.
20. Ibid., 18. juni 1999.
21. Ibid.
22. LFI-forhandlingsprotokol, 17. marts 2004.
23. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, strategiseminar 18.-19. august 2014.
24. LFI-forhandlingsprotokol, 23. september 2004.
25. Ibid.
26. Ibid., 26. maj 2005.
27. Ibid.
28. Lundbeckfondens Årsberetning 2001, 2002 og 2003 samt Årsskrift 2004/05.
29. Lundbeckfondens Årsskrift 2005/06.
30. Ibid., 2006/07. Beløbet på 38,3 mio. kr. er efter fradrag af bevillinger.
31. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, strategiseminar 18.-19. august 2004.
32. Lundbeckfondens Årsskrift 2006/07 og 2007/08.
33. Sidstnævnte blev kort drøftet på Lundbeckfondens strategiseminar, 4.-5. september 2007.
34. Lundbeckfondens Årsskrift 2006/07.
35. Ibid.
36. Lundbeckfondens Årsskrift 2007/08 og 2008/09.
37. LFI-forhandlingsprotokol, 11. december 2008. Lundbeckfondens Årsskrift 2009/10.
38. Lundbeckfondens Årsskrift 2013 og 2014.
39. LFI-forhandlingsprotokol, 28. september og 9. december 2009.
40. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, strategiseminar 24.-25. august 2005.
41. Ibid., 27.-28. august 2009.
42. Ibid.
43. Ibid., 25.-26. august 2010 samt LFI-forhandlingsprotokol, 28. september, 27. oktober og 9. december 2010.
44. Børsen, 29. april 2011.
45. LFI-forhandlingsprotokol, 6. december 2010, 24. marts og 30. maj 2011.
46. Ibid.
47. Børsen, 29. april 2011.

KAPITEL 7

- 1.. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 23. november 1999.
2. Ibid. samt 8. december 1999.
3. Ibid.
4. Ibid., 29. maj 2002.
5. Ibid., 30. marts og 2. oktober 2001.
6. Lundbeckfondens Årsberetning 1999.
7. Ibid.
8. Ibid.
9. Ibid.
10. Ibid.
11. Lundbeckfondens fundats.
12. Lundbeckfondens Årsberetning 1999.
13. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 12. september 2000.
14. LFI-forhandlingsprotokol, 30. august 2001.
15. Ibid., 2. april, 29. maj og 20. september 2002.
16. Ibid., 7. november 2002.
17. Ibid., 16. november 2002.
18. Ibid., 27. februar 2003.
19. Ibid., 11. december 2003.
20. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 2. februar 2004.
21. Ibid.

KAPITEL 8

1. Beslutningen kom, efter at det forskningsprofessorat, som fonden havde bevilget til oprettelse i 1997, endelig var blevet besat i marts 1999. Lundbeckfondens Årsberetning 1999.
2. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 12. september 2000. Lundbeckfondens Årsberetning 1999.
3. Ibid.
4. Lundbeckfondens Årsberetning 2000 og 2001.
5. Ibid. 2002.
6. Ibid. 2001.
7. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 29. maj 2002. Årsberetning 2002 og Årsskrift 2004/5.
8. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, strategiseminar 24.-25. august 2005.
9. Ibid.
10. Ibid., strategiseminar 23.-24. august 2006. Lundbeckfondens Årsskrift 2007, 2008 og 2009.
11. Lundbeckfondens Årsskrift 2006/07.
12. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, strategiseminar 18.-19. august 2004. Antal grundforskningscentre er med udgangen af 2004.
13. Ibid.
14. Ibid.
15. Ibid., 25. november 2004.
16. Ibid., 21. juni 2005.
17. Ibid.
18. Ibid., samt Lundbeckfondens Årsskrift 2005/06.
19. Ibid.
20. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 30. maj 2006. Lundbeckfondens Årsskrift 2006/07.
21. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, strategiseminar 23.-24. august 2006.
22. Lundbeckfondens Årsskrift 2007/08 og 2008/09.
23. Ibid., 2009/10.

24. Ibid. samt Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, strategiseminar 27.-28. august 2009.
25. Ibid.
26. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, strategiseminar 27.-28. august 2009.
27. Ibid. samt Lundbeckfondens Årsskrift 2009/10 og 2010/11.
28. Lundbeckfondens Årsskrift 2007/08-2010/11. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, strategiseminar 25.-26. august 2011.
29. Ibid., 2010/11.
30. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 9. december 2009.

KAPITEL 9

1. Lundbeckfondens Årsrapport 2012.
2. Ibid.
3. Ibid.
4. Ibid. samt Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 11. juni 2011.
5. Lundbeckfondens Årsrapport 2012.
6. Ibid. 2013.
7. Ibid. 2011.
8. Lundbeckfondens bestyrelsesprotokol, 25.-26. august 2011. Fondens hjemmeside.
9. Lundbeckfondens Årsrapport 2013.
10. Ibid. 2011 og 2012.
11. Ibid. 2013.
12. Ibid.
13. Ibid.

LUNDBECKFONDEN

De første 60 år

© 2015 Lundbeckfonden

Redaktion: Anne Mette Palm

Omslag og grafisk tilrettelæggelse: Imperiet

Bogens fotos stammer fra Lundbeckfonden og H. Lundbeck A/S,
medmindre andet er angivet.

Repro: Narayana Press

Tryk og indbinding: Clemenstrykkeriet, Litauen

ISBN 978-87-93229-03-7

I. udgave, I. oplag 2015

LUNDBECKFONDEN blev stiftet i 1954 med det dobbelte formål at sikre det danske lægemiddelfirma H. Lundbeck A/S' udvikling og uddele økonomisk støtte til videnskabelig forskning.

Efter den spæde start har Lundbeckfonden i dag en formue på ca. 40 mia. kroner, herunder en kontrollerende ejerandel i de globale lægemiddelkoncerner H. Lundbeck A/S og ALK A/S samt i den internationale rednings- og ambulance-koncern Falck A/S.

Lundbeckfonden uddeler i dag 400-500 mio. kroner årligt til sundhedsvidenskabelig forskning og har siden 2005 doneret godt 1,1 mia. kroner til etablering af Lundbeckfond Forskningscentre inden for natur- og sundhedsvidenskab. Siden 2011 har fonden stået bag uddelingen af en af verdens store forskningspriser, The Brain Prize, på 1 mio. euro.

Bogen fortæller historien om Lundbeckfondens udvikling frem til sin nuværende position. Den beretter om de personligheder, der har præget udviklingen, og om de beslutninger, der gennem årene har formet investerings- og uddelingspolitikken, herunder samspillet med de selskaber, fonden kontrollerer. Hensigten er at skabe åbenhed om fondens virke og give forskere og offentligheden indblik i, hvorledes fonden gennem årene har forvaltet sin formue og sin bevillingsaktivitet.

Kurt Jacobsen (f. 1954) er dr.phil. og professor i historie ved Copenhagen Business School. Han har skrevet et stort antal bøger og artikler om danske virksomheder, herunder Falck A/S, ALK A/S og H. Lundbeck A/S, ligesom han er medforfatter på biografien om erhvervsmanden Alexander Foss. Han har desuden skrevet om det danske sundhedsvæsen og den danske model samt om arbejdsmiljø og arbejdsmedicin i historisk perspektiv.

